

Nr 276.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om barnbidrag, m. m.; given Stockholms slott den 19 mars 1937.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om barnbidrag;
- 2) lag om förskottering av underhållsbidrag till barn; samt
- 3) lag om kommunala pensionstillskott m. m.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

F ö r s l a g
till
L a g
om barnbidrag.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

I de fall, som nedan i denna lag angivas, skall av allmänna medel särskilt bidrag (*barnbidrag*) utgå till uppehälle och uppfostran åt barn, vars föräldrar, adoptivföräldrar, fader, adoptant eller adoptants make avlidit, eller vars fader, styvfader, moder, adoptant eller adoptants make är arbetsoförmögen.

För barn, som är adopterat, utgår barnbidrag allenast därest barnet i sin egenskap av adoptivbarn enligt 4 § är berättigat till sådant bidrag.

Såsom arbetsoförmögen anses i denna lag den, som på grund av varaktig oförmåga till arbete är berättigad till folkpension enligt lagen om folkpensionering.

2 §.

Rätt till barnbidrag tillkommer endast barn, som är svensk medborgare och stadigvarande vistas här i riket; dock äger Konungen, under förutsättning av ömsesidighet, träffa överenskommelse med främmande stat i fråga om tillämpning av denna lag å dess undersåtar.

Barnbidrag utgår icke för längre tid än till och med den månad, under vilken barnet fyller sexton år.

3 §.

Ärenden rörande barnbidrag handläggas av pensionsstyrelsen och pensionsnämnderna.

4 §.

1 mom. Barnbidrag utgår, där ej annat följer av vad eljest i denna lag stadgas, för barn, vars föräldrar eller, då barnet adopterats, vars adoptant eller adoptivföräldrar avlidit. Har någon adopterat sin makes barn, utgår barnbidrag enligt detta moment dock först då båda makarna avlidit.

2 mom. Barnbidrag utgår jämväl, där ej annat följer av vad eljest i denna lag stadgas,

för barn, vars fader avlidit, samt för adoptivbarn till makar och hustruns före eller under äktenskapet antagna adoptivbarn, då mannen avlidit;

för barn och adoptivbarn till makar, då mannen är arbetsoförmögen;
 för arbetsoförmögen änklings barn och adoptivbarn i äktenskapet med
 den avlidna hustrun; samt

för arbetsoförmögen frånskild makes barn och adoptivbarn i det upplösta
 äktenskapet, då denne har vårdnaden om barnet.

Har i annat fall än i första stycket sägs hustru till arbetsoförmögen man
 barn eller adoptivbarn, som står under hennes vårdnad, eller har arbetsoförmögen man, ogift kvinna, änka eller frånskild hustru annat adoptivbarn än
 förut sagts, eller har arbetsoförmögen ogift kvinna, änka eller frånskild hustru barn utom äktenskap, som står under hennes vårdnad, skall, där ej annat följer av vad eljest i denna lag sägs, barnbidrag utgå jämväl för sådant barn.

Barnbidrag för adoptivbarn till arbetsoförmögen utgår icke, där adoptionen skett senare än två år före den dag, då den arbetsoförmögne i anledning av arbetsoförmågan gjort ansökning, som medfört folkpension, såvida ej på grund av särskilda omständigheter barnbidrag finnes böra utgå, oaktat adoptionen skett senare än nu sagts.

Då kvinna, vars barn eller adoptivbarn erhåller barnbidrag, ingår äktenskap med man, som icke är arbetsoförmögen, indrages barnbidraget.

5 §.

1 mom. Barnbidrag enligt 4 § 1 mom. utgår, där ej nedan annorlunda stadgas, med följande årliga belopp, nämligen 300 kronor i ortsgrupp 1, 360 kronor i ortsgrupp 2 och 420 kronor i ortsgrupp 3.

Barnbidraget utgår efter den i lagen om folkpensionering avsedda ortsgrupp, dit den ort hänförts, å vilken barnet stadigvarande vistas; dock att efter flyttning till ort i dyrare ortsgrupp barnet skall hava tillhört sådan ortsgrupp tre år, innan barnbidrag må utgå enligt de för denna gällande reglerna, såvida icke på grund av omständigheterna prövas skäligt i särskilt fall medgiva undantag.

2 mom. Barnbidrag enligt 4 § 2 mom. utgår, där ej nedan annorlunda stadgas, med följande årliga belopp i nedan angivna ortsgrupper:

	Ortsgrupp 1	Ortsgrupp 2	Ortsgrupp 3
för ett barn.....	240 kr.	300 kr.	360 kr.
» två »	420 »	525 »	630 »
» tre »	600 »	750 »	900 »
och för varje barn däröver ytterligare	120 »	150 »	180 »

Överstiger moderns eller den arbetsoförmögnes årsinkomst 600 kronor i ortsgrupp 1, 800 kronor i ortsgrupp 2 och 1,000 kronor i ortsgrupp 3, eller har den arbetsoförmögne, därest han är gift, tillsammans med sin hustru en årsinkomst överstigande 900 kronor i ortsgrupp 1, 1,125 kronor i ortsgrupp 2 och 1,350 kronor i ortsgrupp 3, minskas barnbidraget med sju tiondelar av årsinkomsten, i vad den överstiger sagda belopp.

Barnbidrag, varom förmåles i detta moment, utgår efter den i lagen om folkpensionering avsedda ortsgrupp, dit den ort hänförs, å vilken modern eller den arbetsoförmögne senast blivit mantalsskriven. Finnes ej sådan mantalsskrivningsort, utgår barnbidraget efter den ortsgrupp, dit den ort hänförs, å vilken barnet stadigvarande vistas, eller, då modern eller den arbetsoförmögne har flera barn och dessa stadigvarande vistas å orter, som hänförs till olika ortsgrupper, efter den billigaste av dessa. Moder, arbetsoförmögen eller barn, som flyttat till ort i dyrare ortsgrupp, skall dock hava tillhört sådan ortsgrupp tre år, innan barnbidrag må utgå enligt de för denna gällande reglerna, såvida icke på grund av omständigheterna prövas skäligt i särskilt fall medgiva undantag.

Vistas barn stadigvarande å ort, som tillhör billigare ortsgrupp än moderns eller den arbetsoförmögnes mantalsskrivningsort, skall på detta barn belöpande andel av barnbidrag med hänsyn därtill nedsättas.

3 mom. Där Konungen i fråga om ort, vilken gränsar till ort i högre ortsgrupp, jämlikt 6 § 3 mom. första stycket lagen om folkpensionering förordnat om förhöjning av tilläggs pension till pensionstagare, vilken är mantalsskriven inom visst intill gränsen liggande område, äger Konungen på därom av vederbörande kommun gjord framställning förordna, att barnbidrag, som beräknas med hänsyn till mantalsskrivning eller vistelse inom området, skall förhöjas med hälften av skillnaden mellan å ena sidan det belopp, vartill bidraget skulle uppgå, om mantalsskrivningen skett eller vistelsen ägt rum å orten i den högre ortsgruppen, samt å andra sidan det belopp, vartill bidraget uppgår å orten i den lägre ortsgruppen.

Vad i 1 mom. andra stycket, 2 mom. tredje stycket sista punkten samt 7 § andra stycket och fjärde stycket tredje punkten stadgas angående barnbidrag ävensom vad i 6 § 3 mom. tredje stycket lagen om folkpensionering stadgas angående pensionsförhöjning skall äga motsvarande tillämpning å förhöjning, som avses i detta moment.

4 mom. För tiden till och med den månad, under vilken barn fyller två år, ökas barnbidraget med ett årligt belopp av 60 kronor.

6 §.

1 mom. Har barn, som avses i 4 § 1 mom., inkomst, som ej härrör från dess eget arbete och som helt eller i mera väsentlig mån kan anses täcka kostnaden för dess uppehälle och uppfostran, skall barnbidrag till sådant barn antingen ej utgå eller ock nedsättas efter vad som finnes skäligt.

2 mom. Inkomst, som jämlikt 5 § 2 mom. andra stycket skall läggas till grund för beräkning av barnbidrag enligt 4 § 2 mom., uppskattas i överensstämmelse med de grunder, som angivas i 7 § lagen om folkpensionering.

Har barn, som avses i 4 § 2 mom., inkomst, som ej härrör från dess eget arbete, skall den på detta barn belöpande andelen av barnbidraget minskas med nämnda inkomst. Vid uppskattning av sådan inkomst, som nu sagts, skall avkastning av fastighet och kapital höjas med 3 procent av det belopp, varmed sammanlagda behållna värdet av fastighet och kapital må över-

stiga 2,000 kronor. Såsom inkomst skall jämväl räknas bidragsförskott, var- till barnet må vara berättigat enligt lagen om förskottering av underhålls- bidrag till barn.

7 §.

Har inkomst, efter vilken barnbidrag blivit bestämt, sedermera ökats till sådant belopp, att rätt till barnbidrag ej längre föreligger, indrages barnbi- draget. Sker eljest mera väsentlig ändring i den inkomst, efter vilken barn- bidrag blivit bestämt, må barnbidraget i enlighet därmed ökas eller minskas.

Flyttar barn, moder eller arbetsoförmögen, vars vistelse- eller mantals- skrivningsort ligger till grund för beräkningen av barnbidrag, till ort i an- nan ortsgrupp, eller överföres den ort, där vederbörande vistas eller är man- talsskriven, till annan ortsgrupp, skall barnbidraget jämkas eller bortfalla enligt reglerna för den senare ortsgruppen; dock att efter flyttning till ort i dyrare ortsgrupp höjning av barnbidraget må ske endast efter ansökan och med tillämpning av vad i 5 § 1 mom. andra stycket eller 2 mom. tredje styc- ket sista punkten stadgats.

Befinnes barn, för vilket barnbidrag utgår, icke vidare vara svensk med- borgare eller stadigvarande vistas här i riket, skall barnbidraget indragas, såvida icke detta med hänsyn till omständigheterna prövas oskäligt.

Den, för vars eget eller hustrus barn eller adoptivbarn utgår barnbidrag, är pliktig att vid väsentlig förbättring i sina egna, hustruns eller barnets eko- nomiska förhållanden utan oskäligt dröjsmål anmäla detta till pensionsnämnd- ens ordförande i det pensionsdistrikt, där han senast blivit mantalsskriven, eller, om han icke är mantalsskriven i riket, till pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där barnet stadigvarande vistas. Har barn särskilt för- ordnad förmyndare, åligger det denne att göra sådan anmälan vid väsentlig förbättring i barnets ekonomiska förhållanden. Enahanda anmälningsskyl- dighet, som nyss sagts, åligger barnets moder, den arbetsoförmögne eller för- myndaren, om modern eller den arbetsoförmögne mantalsskrives å annan ort än tillförne och denna ort räknas till billigare ortsgrupp än den förra mantalsskrivningsorten, eller om barnet flyttar till ort, som tillhör billigare ortsgrupp. Har kvinna, vars barn eller adoptivbarn åtnjuter barnbidrag, ingått äktenskap, åligger henne jämväl anmälningsskyldighet som nyss sagts.

8 §.

Har moder eller arbetsoförmögen utan vederlag eller mot uppenbarligen otillräckligt vederlag avhänt sig eller barnet egendom i sådan myckenhet, att avhändelsen avsevärt inverkar vid beräkning av barnbidrag, ehuru det bort förutses, att avhändelsen skulle föranleda behov av dylikt bidrag, eller har särskilt förordnad förmyndare låtit sådant förfarande komma sig till last med avseende å myndlingens egendom, eller

har oriktig uppgift av beskaffenhet att påverka rätten till barnbidrag åbe- ropats, ehuru skäligen kunnat fordras att uppgiften varit riktig,

skall ansökning om barnbidrag avslås eller redan beviljat barnbidrag indra-

gas; dock att, där annat ej finnes påkallat, viss tid skall bestämmas, efter vars förlopp den omständighet, som föranlett beslutet, icke skall utgöra hinder mot bifall till ansökning om barnbidrag.

Har i 7 § fjärde stycket föreskriven anmälningsskyldighet försummats, må, om försummelsen inverkat på rätten till barnbidrag eller beloppet därav och försummelsen icke kan anses ursäktlig, barnbidraget indragas som ovan stadgats.

9 §.

Ansökning om barnbidrag enligt 4 § 1 mom. göres av barnets förmyndare hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där den sist avlidne av barnets föräldrar eller, om barnet varit adopterat, där adoptanten eller den sist avlidne av adoptivföräldrarna senast varit mantalsskriven.

Ansökning om barnbidrag enligt 4 § 2 mom. göres av barnets förmyndare hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där barnets moder eller, då fråga är om barn eller adoptivbarn till arbetsoförmögen man, där denne senast blivit mantalsskriven.

Finnes ej mantalsskrivningsort, som förut i denna paragraf sägs, skall ansökning göras hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där barnet stadigvarande vistas.

Om ansökning och dess behandling samt om minskning eller indragning av barnbidrag skall i tillämpliga delar gälla vad som stadgas i 28—32 §§ lagen om folkpensionering i fråga om tilläggspension. Föreskrifterna i 33 och 34 §§ nämnda lag skola äga motsvarande tillämpning beträffande barnbidrag.

10 §.

Barnbidrag utbetalas till barnets förmyndare; dock må, om särskilda skäl därtill äro, pensionsstyrelsen föreskriva, att utbetalning skall ske till barnavårdsnämnd eller annan, med skyldighet för den, som sålunda erhåller förfallna belopp, att utlämna dessa i den ordning, som provas vara för barnet mest gagneligt.

11 §.

Har kommun, sedan ansökning om barnbidrag gjorts, förskottat sådant bidrag, äger kommunen uppbära det först till betalning förfallande beloppet, i vad detsamma hänför sig till tid, för vilken förskott utgivits, och därav tillgodogöra sig förskottet.

12 §.

Barnbidrag utgår icke för tid, under vilken barn är intaget å allmän uppfostringsanstalt eller straffanstalt.

Barnbidrag, som belöper å tid, under vilken barn är omhändertaget för skyddsuppfostran eller samhällsvård eller på allmän bekostnad vårdas å anstalt i andra fall än förut i denna paragraf avses, utbetalas till det kommunala organ, som svarar för vårdkostnaden. Av vad sålunda utbetalas

må nämnda kostnad täckas, varvid densamma skall beräknas efter de grunder, som angivas i 51 § lagen om fattigvården.

13 §.

Rätt till barnbidrag kan ej överlåtas och må förty icke tagas i mät för gäld.

14 §.

Kostnaderna för barnbidrag bestridas av staten och av kommunerna.

Varje kommun tillskjuter i nästföljande stycke föreskriven andel i kostnaderna för barnbidrag till barn, som efter prövning av dess pensionsnämnd förklarats äga rätt till sådant bidrag; dock att, där barnbidrag blivit ökat, den kommun, vars pensionsnämnd prövat ärendet rörade ökningen, skall tillskjuta nämnda andel av ökningen. Är pensionsnämnd gemensam för två eller flera kommuner, avgöres dessa kommuner emellan frågan om betalningsskyldigheten med hänsyn till vederbörandes mantalsskrivningsort eller, där sådan ej finnes, vistelseort vid det tillfälle, då barnbidraget eller ökningen söktes. Minskas barnbidrag, till vilket två eller flera kommuner lämna tillskott, skola dessa kommuners andelar i återstående belopp bestämmas efter förhållandet mellan deras förutvarande tillskott. Varje kommuns tillskott uträknas av pensionsstyrelsen.

I föregående stycke nämnd andel i kostnaden för barnbidrag eller ökning därav skall utgöra:

för orter tillhörande ortsgrupp 1 en åttondel;

för orter tillhörande ortsgrupp 2 en femtedel;

för orter tillhörande ortsgrupp 3 en fjärdedel; dock att, därest Stockholm eller Göteborg hänföres till denna ortsgrupp, stadens andel skall utgöra tre tiondelar.

Återstående kostnad bestrides av staten.

15 §.

Vad i denna lag sägs om moder till barn skall, då fråga är om adoptivbarn till makar eller hustru, avse hustrun.

16 §.

De närmare föreskrifter som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1938.

Har pensionstillägg, som avses i lagen den 1937 (nr) angående upphävande av 43 § lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering, utbetalats för tid, för vilken barnbidrag bestämmes skola utgå, skall barnbidraget minskas med belopp, motsvarande det sålunda utbetalade pensions-tilläget.

Förslag

till

Lag

om förskottering av underhållsbidrag till barn.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Barn, vars fader enligt rättens beslut eller skriftligt, av två personer bevitnat avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barnet, äger att, sedan förfallodag för bidraget förflutit utan att bidraget guldits, med belopp och under villkor som nedan sägs av allmänna medel erhålla förskott å bidraget (*bidragsförskott*).

Vad sålunda stadgats skall icke äga tillämpning i fråga om barn, vars moder sammanbor med barnets fader.

2 §.

Rätt till bidragsförskott tillkommer endast barn, som är svensk medborgare och stadigvarande vistas här i riket; dock äger Konungen, under förutsättning av ömsesidighet, träffa överenskommelse med främmande stat i fråga om tillämpning av denna lag å dess undersåtar.

Bidragsförskott utgår icke för längre tid än till och med den månad, under vilken barnet fyller sexton år.

3 §.

Bidragsförskott beviljas av barnavårdsnämnden i den kommun, där barnets moder senast blivit mantalsskriven eller, om sådan mantalsskrivningsort ej finnes, den kommun, där barnet stadigvarande vistas.

4 §.

1 mom. Bidragsförskott utgår, där ej nedan annorlunda stadgas, med ett årligt belopp av 240 kronor i ortsgrupp 1, 300 kronor i ortsgrupp 2 och 360 kronor i ortsgrupp 3 eller, där moder har vårdnaden om två eller flera till bidragsförskott berättigade barn, med följande årliga belopp i nedan angivna ortsgrupper:

	Ortsgrupp 1	Ortsgrupp 2	Ortsgrupp 3
för två barn	420 kronor	525 kronor	630 kronor
för tre barn	600 »	750 »	900 »
och för varje barn däröver ytterligare..	120 »	150 »	180 »

För tiden till och med den månad, under vilken barn fyller två år, ökas bidragsförskottet med ett årligt belopp av 60 kronor.

Överstiger moderns årsinkomst 600 kronor i ortsgrupp 1, 800 kronor i ortsgrupp 2 och 1,000 kronor i ortsgrupp 3, eller har modern, därest hon är gift, tillsammans med sin make en årsinkomst överstigande 900 kronor i ortsgrupp 1, 1,125 kronor i ortsgrupp 2 och 1,350 kronor i ortsgrupp 3, minskas bidragsförskottet med sju tiondelar av årsinkomsten, i vad den överstiger sagda belopp. Hava makar som nyss sagts att försörja barn under sexton år, som icke är berättigat till vare sig barnbidrag enligt vad därom särskilt stadgas eller bidragsförskott, skall det för vederbörande ortsgrupp sist angivna inkomstbeloppet ökas med 100 kronor för varje sådant barn.

2 mom. Bidragsförskott utgår efter den i lagen om folkpensionering avsedda ortsgrupp, dit den ort hänförts, å vilken modern senast blivit mantalsskriven. Finnes ej sådan mantalsskrivningsort, utgår bidragsförskottet efter den ortsgrupp, dit den ort hänförts, å vilken barnet stadigvarande vistas, eller, då modern har vårdnaden om flera till bidragsförskott berättigade barn och dessa vistas å orter, som hänförts till olika ortsgrupper, efter den billigaste av dessa. Moder eller barn, som flyttat till ort i dyrare ortsgrupp, skall dock hava tillhört sådan ortsgrupp tre år, innan bidragsförskott må utgå enligt de för denna gällande reglerna, såvida icke på grund av omständigheterna prövas skäligt i särskilt fall medgiva undantag.

Vistas barn stadigvarande å ort, som tillhör billigare ortsgrupp än moderns mantalsskrivningsort, skall på detta barn belöpande andel av bidragsförskott med hänsyn därtill nedsättas.

3 mom. Där Konungen i fråga om ort, vilken gränsar till ort i högre ortsgrupp, jämlikt 6 § 3 mom. första stycket lagen om folkpensionering förordnat om förhöjning av tilläggspension till pensionstagare, vilken är mantalsskriven inom visst intill gränsen liggande område, äger Konungen på därom av vederbörande kommun gjord framställning förordna, att bidragsförskott, som beräknas med hänsyn till mantalsskrivning eller vistelse inom området, skall förhöjas med hälften av skillnaden mellan å ena sidan det belopp, vartill bidragsförskottet skulle uppgå, om mantalsskrivningen skett eller vistelsen ägt rum å orten i den högre ortsgruppen, samt å andra sidan det belopp, vartill bidragsförskottet uppgår å orten i den lägre ortsgruppen.

Vad i 2 mom. första stycket sista punkten stadgas angående bidragsförskott ävensom vad i 6 § 3 mom. tredje stycket lagen om folkpensionering stadgas angående pensionsförhöjning skall äga motsvarande tillämpning å förhöjning, som avses i detta moment.

4 mom. Bidragsförskott må icke utgå med högre belopp än barnets fader enligt rättens beslut eller avtal är skyldig att utgiva till barnets underhåll.

Har underhållsbidrag delvis erlagts, skall det först till betalning förfallna bidragsförskottet minskas med det sålunda erlagda beloppet.

Bidragsförskott skall icke utgå, därest beloppet av detsamma icke uppgår till 60 kronor för år räknat.

5 §.

1 mom. Såsom inkomst, vilken enligt 4 § skall läggas till grund för beräkning av bidragsförskott, anses det för vederbörande senast till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppet. Härvid skall emellertid iakttagas, att därest i detta belopp inräknats värdet av fri kost och fri bostad, sammanlagda värdet av dessa förmåner icke må vid inkomstens beräkning uppskattas högre än till 200 kronor i ortsgrupp 1, 300 kronor i ortsgrupp 2 och 400 kronor i ortsgrupp 3.

2 mom. Har barn inkomst, som ej härrör från dess eget arbete, skall den på detta barn belöpande andelen av bidragsförskottet minskas med nämnda inkomst.

6 §.

Ansökning om bidragsförskott göres hos ordföranden i vederbörande barnavårdsnämnd av barnets moder eller, där särskilt förordnad förmyndare finnes, av denne. I fråga om barn utom äktenskap må ansökning göras jämväl av barnavårdsmannen.

Ansökning, som avfattas enligt fastställt formulär, skall innehålla nödiga upplysningar för utredande av barnets rätt till bidragsförskott ävensom en av sökanden på heder och samvete avgiven förklaring, att de lämnade upplysningarna äro med sanningen överensstämmande. Är sökanden ur stånd att själv avgiva sådan förklaring, skall riktigheten av upplysningarna intygas av två trovärdiga, med barnets och moderns förhållanden förtrogna personer.

Vid ansökningen skola fogas prästbevis enligt fastställt formulär ävensom i huvudskrift eller styrkt avskrift rättens beslut eller avtal som i 1 § sägs, därest dessa handlingar icke annorledes äro tillgängliga för barnavårdsnämnden.

7 §.

Sedan bidragsförskott söks, skall, därest den underhållsskyldiges postadress är känd eller kan utrönas, omedelbart med allmänna posten till honom avsändas meddelande om ansökningen med föreläggande att inom viss kort tid muntligen eller skriftligen yttra sig med anledning av densamma.

8 §.

Bidragsförskott må ej beviljas, där den underhållsskyldige betalar förfallet belopp och tillika antingen ställer av barnavårdsnämnden godkänd pant eller borgen för underhållsskyldighetens fullgörande under tid, som barnavårdsnämnden finner skäligen, eller visar sannolika skäl att han skall fullgöra sin underhållsskyldighet.

9 §.

Bidragsförskott beviljas varje gång för ett år, där ej rätten till förskott upphör tidigare, samt utgår ej för längre tid tillbaka än två månader före den månad, under vilken förskottet söktes.

För tid, under vilken barn är intaget å allmän uppfostringsanstalt eller straffanstalt, utgår icke bidragsförskott.

Bidragsförskott, som belöper å tid, under vilken barn är omhändertaget för skyddsuppfostran eller samhällsvård eller på allmän bekostnad vårdas å anstalt i andra fall än förut i denna paragraf avses, utbetalas till det kommunala organ, som svarar för vårdkostnaden. Av vad sålunda utbetalas må nämnda kostnad täckas, varvid densamma skall beräknas efter de grunder, som angivas i 51 § lagen om fattigvården.

10 §.

Sedan bidragsförskott beviljats, skall, därest den underhållsskyldiges post-adress är känd eller kan utrönas, genom rekommenderat brev eller eljest bevisligen tillställas honom skriftligt meddelande härom, därvid underrättelse tillika skall lämnas om stadgandet i 18 § sista punkten.

11 §.

Bidragsförskott utbetalas månadsvis och må, förutom i det fall, som avses i 9 § tredje stycket, lyftas av barnets moder eller, där särskilt förordnad förmyndare finnes, av denne; dock äger barnavårdsnämnden, därest barnet vistas hos annan än modern eller förmyndaren, att, då särskilda skäl därtill äro, förordna, att bidragsförskott skall utbetalas till den, hos vilken barnet vistas, eller till annan lämplig person.

Belopp, som ej lyftats inom tre månader efter den månad, under vilken densamma förfallit till betalning, vare förverkat.

12 §.

Befinnes barn, för vilket bidragsförskott utgår, icke vidare vara svensk medborgare eller stadigvarande vistas här i riket, skall förskottet indragas, såvida icke detta med hänsyn till omständigheterna prövas oskäligt.

13 §.

Har moder utan vederlag eller mot uppenbarligen otillräckligt vederlag avhänt sig eller barnet egendom i sådan myckenhet, att avhändelsen avsevärt inverkar vid beräkning av bidragsförskott, ehuru hon bort förutse, att avhändelsen skulle föranleda behov av dylikt förskott, eller har särskilt förordnad förmyndare låtit sådant förfarande komma sig till last med avseende å myndlingens egendom, eller

har i fråga om moderns eller barnets inkomst eller egendom eller eljest åberopats oriktig uppgift av beskaffenhet att påverka rätten till bidragsförskott, ehuru skäligen kunnat fordras att uppgiften varit riktig,

skall ansökning om bidragsförskott avslås eller redan beviljat förskott indragas; dock att, där annat ej finnes påkallat, viss tid skall bestämmas,

efter vars förlopp den omständighet, som föranlett beslutet, icke skall utgöra hinder mot bifall till ansökning om bidragsförskott.

14 §.

Hava förfallna underhållsbidrag guldits, och ställer den underhållsskyldige pant eller borgen, som i 8 § sägs, eller visar sannolika skäl, att han skall fullgöra sin underhållsskyldighet, skall bidragsförskott upphöra att utgå.

Sedan underhållsskyldigheten upphört, skall bidragsförskott ej vidare utgå.

15 §.

Barnavårdsnämnden har att noga vaka över att bidragsförskott kommer barnet till godo.

16 §.

Rätt till bidragsförskott kan ej överlåtas och må förty icke tagas i mät för gäld.

17 §.

För lämnat bidragsförskott inträder den barnavårdsnämnd, som utgivit förskottet, å vederbörande kommuns vägnar i barnets rätt till underhållsbidrag gentemot fadern.

Rätten att återkräva bidragsförskott må av barnavårdsnämnden eftergivas, där den underhållsskyldige genom att återbetala förskottet eller någon del därav kan antagas komma att sakna nödiga medel till underhåll för sig och de sina.

18 §.

Sedan den underhållsskyldige erhållit meddelande, som i 10 § sägs, har han att, så länge bidragsförskott utgår, till barnavårdsnämnden erlægga å förskottet belöpande andel av underhållsbidragen, allt eftersom dessa förfalla till betalning. Gentemot barnavårdsnämnden må icke åberopas betalning av underhållsbidrag, som erlagts annorledes än nu sagts.

19 §.

Barnavårdsnämnden bör bereda modern eller annan, som äger föra talan för barnet, tillfälle att i samband med återkrävandet av bidragsförskott utkräva den del av oguldna underhållsbidrag, som må överskjuta bidragsförskottets belopp.

20 §.

Utgift för bidragsförskott bestrides, i den mån ersättning ej kunnat uttagas av den underhållsskyldige, till tre fjärdedelar av statsverket och till en fjärdedel av den kommun, vars barnavårdsnämnd beviljat förskottet.

21 §.

Gottgörelse av statsverket för utgivna bidragsförskott sökes av barnavårdsnämnden hos länsstyrelsen. Ansökning, avseende nämndens kostnader under visst kalenderår, skall göras före utgången av kalenderåret näst efter det, då förskottet utgivits, där ej länsstyrelsen dessförinnan medgivit, att i fråga om förskott för visst barn ansökning må göras senare.

Vid ansökningen skola fogas följande handlingar:

a) uppgift beträffande varje barn om namn, födelsedag och vistelseort samt föräldrarnas namn och vistelseort;

b) specificerad uppgift å nämndens kostnader för bidragsförskott med angivande särskilt för varje barn av förskottets belopp och tidpunkten för dess utbetalande; där uppgiften ej åtföljes av behöriga verifikationer, skall den vara till riktigheten styrkt av ordföranden och annan ledamot i nämnden eller, då kassaförvaltare finnes, av denne jämte ytterligare en ledamot;

c) fullständig redogörelse för barnens och deras föräldrars ekonomiska ställning; samt

d) redogörelse för de åtgärder, som vidtagits för bidragsförskottens återkrävande, jämte härutinnan meddelade utslag eller beslut ävensom, i fall där tvångsmedel mot den underhållsskyldige icke anlitats, uppgift om anledning-
en härtill.

De under c) och d) omförmälda redogörelserna skola vara till riktigheten styrkta av barnavårdsnämndens ordförande.

Sedan länsstyrelsen granskat ansökningen samt genom sökanden införskaffat eller själv låtit införskaffa den ytterligare utredning, som må vara behövlig, har länsstyrelsen att meddela beslut i ärendet samt att utanordna beviljat belopp.

22 §.

Har barnavårdsnämnden, efter det nämnden mottagit gottgörelse av statsverket för bidragsförskott, av den underhållsskyldige uppburit ersättning för förskottet, åligger det nämnden att i samband med den ansökning om sådan gottgörelse, som näst därefter göres, till statsverket redovisa tre fjärdedelar av den uppburna ersättningen.

23 §.

Har barnets moder ingått äktenskap med annan än barnets fader, skall, därest fadern avlidit, vad i denna lag sägs om fader gälla maken.

Hava makar eller någon av dem adoptivbarn, skall vid tillämpningen av denna lag med barnets fader avses mannen och med barnets moder hustrun.

24 §.

Över barnavårdsnämnds beslut i ärende rörande beviljande eller indragning av bidragsförskott eller rörande eftergivande av rätten att återkräva sådant förskott må den, som beslutet rör, anförda besvär hos länsstyrelsen inom trettio dagar från det han av beslutet erhållit del.

25 §.

Klagan över länsstyrelses beslut i ärende enligt denna lag föres hos Konungen i vederbörande statsdepartement före klockan tolv å trettionde dagen efter den, då klaganden erhöll del av beslutet.

26 §.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1938.

F ö r s l a g

till

L a g**om kommunala pensionstillskott m. m.**

Härigenom förordnas som följer:

Till beredande *dels* av understöd (kommunala pensionstillskott), i penningar eller naturaförmåner, åt personer, vilka uppbära folkpension enligt lagen den 28 juni 1935 om folkpensionering och icke jämlikt 9 § 1—3 styckena samma lag äro uteslutna från tilläggspension, men ändock finnas vara i behov av fattigvård, *dels* av understöd (kommunala tillskott till invalidunderstöd eller till blindhetsersättning) av enahanda slag åt personer, vilka finnas vara i behov av fattigvård, oaktat de uppbära understöd enligt förordningen den 28 juni 1935 om invalidunderstöd eller ersättning enligt förordningen den 20 april 1934 om blindhetsersättning, *dels* av understöd (kommunala tillskott till barnbidrag eller till bidragsförskott) av enahanda slag åt barn, vilka finnas vara i behov av fattigvård, oaktat för dem utgå barnbidrag enligt lagen den om barnbidrag eller bidragsförskott enligt lagen den om förskottering av underhållsbidrag till barn, *dels* ock av bidrag (kommunala sjukvårdsbidrag) till bestridande, gemensamt med pensionsstyrelsen, av kostnader för åtgärder till förebyggande eller hävande av arbetsoförmåga, må fattigvårdssamhälle ställa medel till fattigvårdsstyrelsens förfogande med föreskrift, att tillskott och bidrag, som utdelas av dessa medel, icke skola vara att anse såsom fattigvård. Sådana tillskott och bidrag må icke tilldelas andra personer än dem, som äro mantalsskrivna inom fattigvårdssamhället och där äga hemortsrätt i fråga om fattigvård. I övrigt äger samhället bestämma de grunder, som för beviljande av tillskott och bidrag böra av fattigvårdsstyrelsen iakttagas. Har sådant bestämmande ej skett, ankommer på styrelsen att bevilja tillskott och bidrag i den mån styrelsen prövar nödigt. Tillskott må efter omständigheterna jämkas eller indragas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1938, då lagen den 15 maj 1936 (nr 144) om kommunala pensionstillskott m. m. skall upphöra att gälla.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 19 mars 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, anmäler efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och finansdepartementen *frågan om den s. k. barnpensioneringen* samt anför:

Inledning.

Gällande bestämmelser.

Enligt 3 § *lagen den 11 juni 1920 om barn i äktenskap* äro föräldrarna pliktiga att sörja för barnets person och att giva det sorgfällig uppfostran. Jämlikt 13 § äro föräldrarna skyldiga vidkännas kostnaden för barnets uppehälle och utbildning, om ej barnet har egna tillgångar. I kostnaden för barnets underhåll skall enligt 14 § envar av föräldrarna taga del efter sin förmåga. Underhållsskyldigheten upphör ej innan barnet erhållit den utbildning, som med hänsyn till föräldrarnas villkor och barnets anlag må finnas tillbörlig, och ej i något fall förrän barnet fyllt sexton år. Är barnet, sedan dess nyssnämnda rätt till underhåll upphört, i följd av sjukdom eller annan dylik orsak ur stånd att självt försörja sig, äro föräldrarna jämlikt 16 § i mån av förmåga skyldiga att giva barnet skäligt underhåll. Leva föräldrarna åtskilda på grund av söndring eller efter vunnen hemskillnad, eller är deras äktenskap upplöst, är enligt 15 § den av föräldrarna, som ej har vårdnaden om barnet, skyldig att betala underhållsbidrag. Har ingendera av föräldrarna vårdnaden om barnet, åligger sådan skyldighet bägge föräldrarna.

Barn utom äktenskap äger enligt 3 § *lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap* av föräldrarna njuta uppehälle och uppfostran efter ty med avseende å båda föräldrarnas villkor må anses skäligt. Denna rätt till underhåll upphör ej förän barnet fyllt sexton år och ej heller senare än det fyllt aderton år, där ej barnets anlag och omständigheterna i övrigt föranleda, att barnet bör erhålla fortsatt utbildning. I kostnaden för barnets underhåll skall

envar av föräldrarna taga del efter sin förmåga. Fader eller moder, som ej har vårdnaden om barnet, skall betala underhållsbidrag. Är barnet, sedan dess nyssnämnda rätt till underhåll upphört, i följd av sjukdom eller annan dylik orsak ur stånd att självt försörja sig, äro föräldrarna enligt 6 § i mån av förmåga skyldiga att giva barnet skäligt underhåll. I 13 § föreskrives, att för varje barn utom äktenskap skall förordnas en barnavårdsman, som har att bistå modern med råd och upplysningar samt tillse, att barnets rätt och bästa behörigen tillvaratages. Särskilt åligger det barnavårds mannen sörja för, bland annat, att åtgärder ofördröjligen vidtagas för fastställande av barnets börd samt tillförsäkrande av underhåll åt barnet ävensom biträda med indrivande och tillhandahållande av underhållsbidrag.

I lagen den 11 juni 1920 om makes underhållsskyldighet mot andra makens barn stadgas, att, om make under sin vårdnad har barn i tidigare gifte eller utom äktenskap, den andra maken, så länge äktenskapet består, är skyldig att jämte honom efter sin förmåga bidraga till barnets underhåll. Vad sålunda stadgats skall ej medföra ändring i den underhållsskyldighet, som må åligga den andre av barnets föräldrar.

Enligt 13 § lagen den 14 juni 1917 om adoption hava adoptant och adoptivbarn samma plikt att underhålla varandra som föräldrar och barn i äktenskap. Är adoptanten gift, har hans make den underhållsskyldighet mot adoptivbarnet, som åligger make mot andra makens barn. Barnets föräldrar äro ej skyldiga att bidraga till dess underhåll, där ej adoptanten samt, om denne är gift, hans make bliva ur stånd att fullgöra sin underhållsskyldighet.

I förhållande till det allmänna är föräldrars underhållsskyldighet gentemot deras barn fastställd i 3 § lagen den 14 juni 1918 om fattigvården. Där stadgas, bland annat, att föräldrar äro pliktiga att utan fattigvårdssamhälles betungande försörja sina minderåriga barn, d. v. s. barn som ej fyllt sexton år, ävensom att det åligger föräldrar och barn att i mån av behov å ena samt förmåga å andra sidan försörja varandra, så att de ej falla fattigvården till last. Motsvarande bestämmelser återfinnas i nämnda lagrum rörande ena makens underhållsskyldighet mot andra makens barn eller adoptivbarn samt adoptants underhållsskyldighet mot adoptivbarn.

Enligt 1 § fattigvårdslagen skall minderårig, som befinnes sakna medel till sitt livsuppehälle, erhålla fattigvård, där hans behov icke annorledes avhjälpes. Fattigvården omfattar det underhåll och den vård, som äro erforderliga, samt jämväl uppfostran. Minderårig, som på grund av nöd eller annan dylik anledning är i behov av vård utom hemmet, omhändertages för skydds- uppfostran eller samhällsvård enligt vad därom stadgas i barnavårdslagen.

Enligt 62 § fattigvårdslagen äger fattigvårdsstyrelse att av den, som åtnjuter fattigvård, uttaga ersättning därför, i den mån styrelsen icke finner skäl till eftergift. Har fattigvårdssamhälle tillskyndats kostnad för fattigvård, som enligt 1 § lämnats någon, för vilkens försörjning skyldeman enligt 3 § bort svara, äger fattigvårdsstyrelsen jämlikt 63 § att av den, vilken ansvaret åligger, uttaga ersättning för denna kostnad, i den mån styrelsen icke finner skäl till eftergift. Anspråk på ersättning för fattigvårdskostnad

av understödstagare eller av försörjningspliktig, som i 3 § sägs, må icke bifallas, där den ersättningsskyldige genom att återbetala kostnaden eller någon del därav kan antagas komma att sakna nödiga medel till underhåll för sig och de sina.

Enligt 1 § i den numera upphävda *lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring* skulle envar svensk man eller kvinna försäkras till erhållande av pension. Rätt till pension inträdde enligt 2 § vid varaktig oförmåga till arbete och senast vid fyllda 67 år, även om varaktig arbetsoförmåga då ännu icke var för handen. Jämlikt 6 § fjärde stycket skulle för pensionsberättigad änkring, änka, fränksild make eller ogift kvinna, som var till arbete varaktigt oförmögen och hade att försörja barn eller adoptivbarn under 15 år, ävensom för pensionsberättigad ogift man, som var till arbete varaktigt oförmögen och hade att försörja adoptivbarn under 15 år, pensionen ökas, därest årsinkomsten ej uppgick för man till 425 och för kvinna till 400 kronor jämte 170 kronor för varje sådant barn, med särskilt pensionstilllägg för barnen. Enahanda rätt skulle tillkomma jämväl äkta makar, av vilka mannen var pensionsberättigad och till arbete varaktigt oförmögen och vilkas sammanlagda årsinkomst ej uppgick till 825 kronor jämte 170 kronor för varje barn. Beloppet av sådant pensionstilllägg utgjorde 102 kronor för varje barn med avdrag av sex tiondelar av det belopp, varmed årsinkomsten översteg 425 kronor för man, 400 kronor för kvinna samt 825 kronor för äkta makar. Därjämte skulle jämlikt 33 § bestämmelserna i 6 § tillämpas på personer, vilka icke voro berättigade till pensionstilllägg utan i stället erhöilo understöd. Sedan *lagen om allmän pensionsförsäkring* upphävts genom *lagen den 28 juni 1935 om folkpensionering*, vilken trätt i kraft den 1 januari 1937, skall enligt 43 § i övergångsbestämmelserna till sistnämnda lag pensionstilllägg enligt 6 § fjärde stycket *lagen om allmän pensionsförsäkring* fortsätta att utgå och nya sådana tilllägg beviljas enligt de vid utgången av år 1936 gällande bestämmelserna.

I *lagen den 15 maj 1936 om kommunala pensionstillskott m. m. stadgas*, bland annat, att till beredande av understöd (kommunala pensionstillskott), i penningar eller naturaförmåner, åt personer, vilka äga uppbära folkpension enligt *lagen om folkpensionering* och icke jämlikt vissa bestämmelser i samma lag äro uteslutna från tilläggs pension, men ändock finnas vara i behov av fattigvård, eller understöd (kommunala tillskott till invalidunderstöd eller till blindhetsersättning) av enahanda slag åt personer, vilka finnas vara i behov av fattigvård, oaktat de uppbära understöd enligt förordningen den 28 juni 1935 om invalidunderstöd eller ersättning enligt förordningen den 20 april 1934 om blindhetsersättning, fattigvårdssamhälle må ställa medel till fattigvårdsstyrelsens förfogande med föreskrift, att tillskott, som utdelas av dessa medel, icke skola vara att anse som fattigvård.

Vid utebliven betalning av underhållsbidrag stå vissa tvångsmedel den underhållsberättigade till buds. För underhållsbidrag fastställt genom dom eller utslag kan utmätning sökas i den underhållsskyldiges egendom. I *lagen*

den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta stadgas, att, om någon enligt rättens eller domarens beslut eller skriftligt, av två personer bevittnat avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barn eller adoptivbarn och underlåter betala förfallet belopp, den till underhåll berättigade äger erhålla införsel i den underhållsskyldige tillkommande avlöning för tjänst eller annan arbetsanställning till gäldande av såväl förfallet belopp som bidraget i övrigt, i den mån det förfaller till betalning. Införsel i lön beviljas av vederbörande utmätningsman. Införsel må ej beviljas till gäldande av bidragsbelopp, som förfallit till betalning tidigare än ett år, innan beslutet meddelades. Ej heller må bestämmelse givas, enligt vilken avlöning skulle komma att innehållas för annat bidragsbelopp än sådant, som är förfallet, då innehållandet skall äga rum, eller som förfaller näst därefter. Då införsel beviljas, förordnar utmätningsmannen hur stort belopp av avlöningen, som skall innehållas, med föreskrift att vid varje avlöningstillfälle visst angivet belopp, motsvarande vad den underhållsskyldige kan anses behöva till underhåll för sig själv och för make och oförsörjda barn eller adoptivbarn, som icke av honom åtnjuta underhållsbidrag, skall förbehållas den underhållsskyldige, samt att sålunda innehållande må ske endast i den mån avlöningen överskjuter sistnämnda belopp.

I 72 § b) *lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård och ungdomsskydd (barnavårdslagen)* stadgas, att den, som enligt av domstol meddelat slutligt utslag eller skriftligt, av två personer bevittnat avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till sitt barn, som ej fyllt sexton år, men av lättja eller liknöjdhet underlåter att fullgöra denna plikt och därigenom föranleder sådan försämring av det uppehälle och den uppfostran, som lagligen tillkomma barnet, att särskild åtgärd mot den försumlige prövas påkallad för att framtvinga underhållsskyldighetens fullgörande, är skyldig att efter föreläggande av barnavårdsnämnden inställa sig till och efter sin förmåga fullgöra honom å fattigvårdsanstalt eller eljest anvisat arbete. Den arbetsskyldige kan kvarhållas å anstalten intill dess grundad anledning föreligger till antagande, att han skall söka efter förmåga fullgöra sina skyldigheter mot barnet, dock ej i oavbruten följd under längre tid än ett år. Vederbörande polismyndighet har att på begäran meddela handräckning dels för delgivning av arbetsföreläggande och dels för inställande till arbete av den, som underlåter att efterkomma sådant föreläggande. Undandrager sig någon att fullgöra anvisat arbete eller lämnar han utan tillstånd arbetet eller visar han tredska att efterkomma givna föreskrifter eller gör han sig skyldig till uppförande, som strider mot sedlighet eller god ordning, äger barnavårdsnämnden, om han fyllt 21 år och icke är till arbete oförmögen, tilldela honom varning. Därest han icke låter rätta sig av varningen, kan han ådömas tvångsarbete för en tid av minst en och högst sex månader.

Enligt *lagen den 14 juni 1917 om förbud för vissa underhållsskyldiga att avflytta från riket* är stadgat förbud för den, som enligt rättens eller doma-

rens beslut eller skriftligt, av två personer bevittnat avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barn eller adoptivbarn under sexton år, att avflytta från riket, om han icke hos vederbörande överexekutor ställt av överexekutor godkänd pant eller borgen för underhållsskyldighetens fullgörande tills barnet fyllt sexton år. Är fara för handen, att underhållsskyldig avflyttar från riket utan att hava fullgjort honom åliggande skyldighet att ställa säkerhet, äger utmätningsman på begäran av den underhållsberättigade, fattigvårdsstyrelse eller barnavårdsnämnd meddela förbud för den underhållsskyldige att avflytta.

Jämlikt *kungörelsen den 25 november 1927 om efterlysning av vissa underhållsskyldiga* kan den, som enligt rättens eller domarens beslut eller skriftligt, av två personer bevittnat avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barn eller adoptivbarn och som underlåter att betala förfallet belopp, efterlysas, om upplysning saknas var han uppehåller sig. Efterlysning verkställes av statens inspektör för fattigvård och barnavård genom tryckta meddelanden, som genom länsstyrelsernas försorg tillställas rikets polismyndigheter, fattigvårdsstyrelser och barnavårdsnämnder.

Historik.

Redan den *nya arbetarförsäkringskommittén* upptog i sitt år 1893 framlagda förslag till lag angående försäkring för beredande av pension vid varaktig oförmåga till arbete en bestämmelse om barnpensionering med pension å 30 kronor för år till varje minderårigt barn inom äktenskap efter avliden försäkrad man.

I den på detta kommittéförslag grundade proposition (nr 22), som förelades 1895 års riksdag, bibehölls bestämmelsen om barnpensionering, ehuru kostnaden härför, som enligt kommitténs förslag skulle åligga arbetstagare och arbetsgivare, överflyttats på staten. Begränsningen av pensionen till barn inom äktenskap bibehölls i propositionen. I motion (II: 168) av herr Göthberg m. fl. föreslogs emellertid bland annat sådan utvidgning av barnpensioneringen, att densamma komme att omfatta jämväl utomäktenskapliga barn. Under propositionens behandling i kamrarna motiverade vederbörande departementschef nämnda begränsning därmed, att den föreslagna uppfostringshjälpen icke vore någon fördel, avsedd att beredas barnen, utan givits med hänsyn till familjen som en appendix till hustrupensioneringen för att hustrun skulle kunna ha barnen hos sig och sköta dem. Det för frågans behandling tillsatta särskilda utskottet avstyrkte (utlåtande nr 2) visserligen bifall till propositionen i dess föreliggande form men hemställde om en riksdagsskrivelse rörande ny utredning i ämnet, därvid utskottet såsom en anmärkningsvärd oegentlighet i förslaget framhöll, att åt den del av försäkringen, som avsåge beredande av uppfostringshjälp till minderåriga barn, givits en så begränsad omfattning, att dylik hjälp skulle utgå endast till försäkrade mäns efterlevande äkta barn. Denna begränsning, fortsatte

utskottet, hade sin grund i rena kostnadsskäl. Det vore emellertid enligt utskottets mening en alltför uppenbar orättvisa, om de för en försäkrad man erlagda avgifterna skulle komma endast hans äkta barn till godo, för att hän-synen till kostnaden bort bliva avgörande.

I det nya förslag till pensionsförsäkring, som av Kungl. Maj:t förelades 1898 års riksdag (prop. nr 55), uteslöts barnpensionen, enär den ansågs för liten att fylla det därmed avsedda ändamålet, under det att den beräknade kostnaden därför likväl uppginge till ett ganska betydande belopp.

Frågan om övergivna mödrars och deras barns ställning drogs inför Kungl. Maj:t genom en år 1910 avgiven *petition*, undertecknad av åtskilliga läkare och advokater med flera, bosatta i Stockholms stad eller län. I *petitionen* yrkades, att lagberedningen och den år 1907 tillsatta fattigvårdslagstiftningskommittén måtte erhålla uppdrag att avgiva särskilt förslag dels till lagstiftning, som på effektivt sätt tillgodosåge utom äktenskapet födda barns och deras mödrars rättsliga ställning, dels ock till lagstiftning angående mera effektiva bestämmelser mot gifta familjeförsörjare, som försummade sin försörjningsskyldighet. Kungl. Maj:t beslöt den 10 februari 1911, att *petitionen* skulle överlämnas till lagberedningen och nämnda kommitté att tagas i övervägande vid fullgörande av dem givna uppdrag, med förordnande, att beredningen och kommittén skulle undersöka, huruvida de ämnen, som i *petitionen* avsågos, skulle kunna särskilt för sig behandlas och, därest sådan behandling funnes kunna äga rum, snarast möjligt inkomma med förslag till lagstiftning i berörda hänseende.

Ålderdomsförsäkringskommittén upptog frågan om änke- och barnpensionering i sitt år 1912 avgivna betänkande om allmän pensionsförsäkring och anförde bland annat, att för arbetsföra änkor, därest de hade minderåriga barn att försörja, behov av särskilt understöd i många fall måste anses föreligga. Ett genomförande av en barnpensionering till förmån endast för inom äktenskap födda barn syntes kommittén emellertid icke tillfredsställa det behov, som i detta avseende föreläge, enär detta i liknande mån måste anses vara förhanden i fråga om de utom äktenskap födda barnen ävensom be-träffande barn till änklingar.

Vad en särskild änkepensionering (inbegripande även änklingar) beträffade, syntes dess syfte, anförde kommittén vidare, i viss mån vara tillgodosett redan inom ramen av den utav kommittén föreslagna försäkringen. En mera omfattande pensionering av änkor (och änklingar) samt ogifta mödrar syntes kommittén visserligen behjärtansvärd, men torde, för att kunna begränsas till en ej alltför hög kostnad, böra i främsta rummet tillgodose det verkliga behovet av understöd. En komplettering av kommitténs förslag i sådan riktning skulle sålunda, i överensstämmelse med förslagets övriga läggning, avse att understödja behövande änkor (och änklingar) samt ogifta mödrar med minderåriga barn. Av kostnadsskäl ansåg sig likväl kommittén icke böra framställa något förslag.

En av kommitténs ledamöter, Hjalmar Branting, var i förevarande hän-seende skiljaktig från kommitténs majoritet och anförde bland annat:

En änka eller ogift moder (och likaså änklings) med barn är på visst sätt, även när hon är arbetsför, utan tvivel invalid i den mening, att en del av hennes arbetskraft måste avses för barnens vård och uppehälle. Denna synpunkt gjordes gällande redan av Nya arbetarförsäkringskommittén, och det skulle vara ett steg tillbaka, om man nu släppte denna viktiga del av invaliditetsfrågan ur sikte. — — Ur samhällets synpunkt måste det ju för övrigt vara av alldeles särskild vikt att bringa hjälp ej blott åt dem, som hade sitt arbetsliv bakom sig, utan också samtidigt tänka på den generation, som kommer.

Branting ansåg, att barntillägg skulle utgå med högst 75 kronor för varje barn, och föreslog därför följande tilläggsstadgande:

För änklings, änka eller ogift kvinna med minderåriga barn under 15 år utgör pensionstillägget, därest årsinkomsten icke uppgår till ett belopp av 300 kronor för man och 250 kronor för kvinna jämte 150 kronor för varje sådant barn, hälften av detta belopp, minskat med halva inkomsten. Tillägget utgår i dessa fall, även om varaktig oförmåga till arbete icke är förhanden.

I yttrande över ålderdomsförsäkringskommitténs betänkande uttalade sig kommerskollegium samt länsstyrelserna i Värmlands, Kopparbergs och Norrbottens län ävensom ett flertal kommuner för barnpensionering enligt Brantings reservation. Svenska fattigvårdsförbundets arbetsutskott kritiserade förslaget om understödjande av icke invalida ogifta mödrar, enär detsamma, om det icke kompletterades av reglerande bestämmelser, dels skulle leda till direkt främjande av lösa förbindelser, då det nämligen skulle vara ekonomiskt fördelaktigare för föräldrar med flera barn att icke ingå äktenskap utan i stället uppbära avgifterna för barnen, och dels innebära, att samhällets krav å bidrag från barnafadern så gott som definitivt avskreves.

Vid framläggande för 1913 års riksdag (prop. nr 126) av kommitténs förslag anförde departementschefen i fråga om pensionstillägg för barn, bland annat, att han för sin del ansåge det önskvärt, att särskilt pensionstillägg för barn måtte kunna i vissa fall utgå. Då en självförsörjande änka (änklings) eller ogift moder med oförsörjda barn hade större behov av inkomster än en sådan utan barn, men icke i regel härför kunde påräkna högre inkomst av sitt arbete, vore det givetvis ett önskemål, framhöll departementschefen, att staten för de minsta inkomstagarna här trädde reglerande emellan. Vid närmare granskning av förhållandena ansåg han sig dock för det dåvarande böra inskränka pensionstillägget för barn till änkor, ogifta mödrar och änklings, som vore invalider enligt förevarande lagförslags mening. Uppenbart vore med avseende å dessa behovet störst. Av kostnadsskäl föreslogs i propositionen en nedsättning i det av Branting föreslagna pensionstillägget från 75 till 60 kronor.

Vid nämnda riksdag yrkades i motion inom andra kammaren av herr Pettersson i Södertälje m. fl. (nr 306), att skrivelse måtte avlåtas till Kungl. Maj:t med anhållan om utredning av bland annat frågan om pensioner av allmänna medel till barn samt de därmed sammanhängande frågorna om uttagande av barnförsörjningsbidrag av tredskande fäder och mödrar och förskott å sådana bidrag från det allmännas sida. I motioner vid samma riksdag av

herrar Berglund (I: 130) samt Lindhagen och Hellberg (II: 319) hemställdes om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran att jänkte de uppdrag om utredning angående barns rätt gentemot försumliga försörjare, som redan givits lagberedningen och fattigvårdslagstiftningskommittén, desamma även måtte erhålla uppdrag att inkomma med utredning angående sådan lagstiftning, varigenom för barn till ogift moder samt övergiven och frånskild hustru bidrag till underhåll skulle utbetalas av det allmänna, utan att hänvändelse för att erhålla sådant bidrag behövde ske genom fattigvården och utan att det mottagna bidraget behövde anses såsom erhållen fattighjälp. Slutligen yrkades i motion nr 298 i andra kammaren av herr Zetterstrand, bland annat, att barnpensionering borde komma även äkta makar till del samt att barnpension till ogift kvinna borde utgå endast i den mån uppfostringshjälp från barnafadern ej kunde utfås.

Det för frågans behandling tillsatta särskilda utskottet ansåg (utlåtande nr 1) det med barnpensionerna avsedda syftet behjärtansvärt men fann sig icke kunna förorda bifall till barnpensioneringen med hänsyn till att flera därmed förbundna frågor icke kunde bli lösta förrän i samband med den då pågående revisionen av fattigvårdslagstiftningen. Utskottet hemställde om avslag å de framställda skriveseförslagen, enär det vore sannolikt, att de ämnen, som där berördes, redan vore eller inom kort skulle bli föremål för utredning inom lagberedningen eller fattigvårdslagstiftningskommittén. Reservation avgavs inom utskottet av herr Eriksson i Grängesberg för bifall till herrar Lindhagens och Hellbergs motion. Kamrarna stannade emellertid i olika beslut i frågan.

Vid 1914 års första lagtima riksdag väckte herrar Lindhagen och Berglund motioner (I: 41, II: 188) av samma innehåll som motionerna vid föregående års riksdag. Lagutskottet, dit motionerna överlämnades, fann (utlåtande nr 13) frågan om understöd i lämplig form av allmänna medel till ensamstående mödrar förtjänt av synnerligt behjärtande men hemställde på vissa anförda skäl att motionerna icke måtte föranleda någon åtgärd, vilket även blev riksdagens beslut.

Två likalydande motioner i ämnet väcktes vid 1915 års riksdag av herr Bäckström m. fl. i första kammaren (nr 60) och herr Eriksson i Grängesberg m. fl. i andra kammaren (nr 163), därvid hemställdes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhänga, att Kungl. Maj:t ville utreda, i vilken omfattning och under vilka former understöd, som ej hade fattigvårds karaktär, kunde från det allmänna eller i vissa fall genom det allmännas medverkan utgå för att tillförsäkra barn till ensamma mödrar tillfredsställande uppehälle och vård samt för riksdagen framlägga förslag i ämnet. Vederbörande tillfälliga utskott, som funno motionernas syfte i hög grad behjärtansvärt, hemställde emellertid om avslag å desamma med hänsyn till pågående utredning i ämnet, vilken hemställan vann kamrarnas bifall.

Vid 1917 års riksdag väcktes i andra kammaren motion (nr 330) av herr Persson i Norrköping m. fl. med yrkande, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhänga, att Kungl. Maj:t ville utreda och förelägga nästa riks-

dag förslag om förskott utan fattigvårds karaktär från det allmänna för underhåll åt utom äktenskap födda barn samt inom äktenskap födda barn, där föräldrarna levde skilda eller hustrun övergivits. I enlighet med lagutskottets hemställan (utlåtande nr 29) beslöt riksdagen att till Kungl. Maj:t avlåta skrivelse (nr 239) med anhållan, att Kungl. Maj:t ville i sammanhang med den utredning om den offentliga barnavården, som då försigginge inom fattigvårdslagstiftningskommittén, taga under övervägande möjligheten att bereda förskott av allmänna medel åt barn utom äktenskap ävensom i vissa fall åt barn inom äktenskap samt därefter framlägga förslag i ämnet.

Efter förslag av pensionsstyrelsen framlade Kungl. Maj:t frågan ånyo för 1918 års lagtima riksdag. I propositionen (nr 184), vilken vann riksdagens bifall, föreslogs införande i pensionsförsäkringslagen av bestämmelser om barn-tillägg till invalida änkor, änklingar, ogifta kvinnor och äkta makar. Pensionstillägget bestämdes till 75 kronor för varje barn under 15 år, där årsinkomsten ej översteg för änklings 300 kronor, för änka eller ogift kvinna 283 kronor och för äkta makar 583 kronor, samt, där årsinkomsten översteg nämnda belopp, 75 kronor för varje barn med avdrag av sex tiondelar av den överskjutande årsinkomsten.

Vid 1919 års lagtima riksdag väcktes inom andra kammaren av herr Olsson i Morastrand m. fl. en motion (nr 200), åsyftande utredning om understöd av allmänna medel utan fattigvårds verkan åt behövande änkor till underhåll och uppfostran av deras inom äktenskapet födda och under detsamma adopterade barn.

I utlåtande (nr 4) över motionen anförde andra kammarens fjärde tillfälliga utskott:

Utskottet finner för sin del motionärens framställning i hög grad behjärtansvärd. Oemotsägligen föreligger här ett samhällsintresse av betydelsefullaste slag, så visst som statens framtid beror på den omvårdnad och fostran, som kommer det uppväxande släktet till del. Det synes för den skull vara en tvingande nödvändighet, att staten i detta hänseende, där så behöves, träder hjälpsamt emellan, och att denna hjälp lämnas icke som en nådegåva, utan som en skyldighet fullgjord i statens eget intresse. Danmark är det enda europeiska land, där sådan änkehjälp förekommer. Den infördes där genom den s. k. Enkebörnsloven av den 29 april 1913. Det torde, särskilt med hänsyn till nu rådande ekonomiska förhållanden, vara av vikt, att en liknande lagstiftning snarast möjligt kommer till stånd även i Sverige. Huruvida ifrågavarande understöd bör ske i form av pensionsförsäkring eller på något annat sätt, är en fråga, som enligt utskottets mening lämpligast bör överlåtas åt en blivande utredning att avgöra.

Utskottet hemställde, att andra kammaren för sin del måtte besluta, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning, på vilket sätt och efter vilka grunder understöd av allmänna medel kunde utan fattigvårds verkan beredas behövande änkor till underhåll och uppfostran av deras inom äktenskapet födda och under detsamma adopterade barn.

Andra kammaren biföll utskottets hemställan, varemot första kammaren, under åberopande av att såväl pensionsstyrelsen som fattigvårdslagstiftningskommittén var för sig redan hade sin uppmärksamhet riktad på frågan, beslöt att icke biträda andra kammarens beslut.

Vid 1921 års riksdag utsträcktes rätten att erhålla pensionstillägg för barn till att omfatta även ogift man, som hade adoptivbarn att försörja, och gift invalid man med barn, även om hustrun icke var invalid. Barntillägget höjdes samtidigt till 102 kronor för varje barn.

Jämlikt riksdagens ovannämnda skrivelse av år 1917 innefattade *fattigvårdslagstiftningskommittén* i sitt den 19 april 1921 avgivna betänkande jämväl förslag till understöd för vård av barn till ensamstående moder samt anförde härom:

En lämplig lösning av frågan om understödjandet av barn utom äktenskap ansåg kommittén kunna vinnas genom att den offentliga understödsverksamheten beträffande dessa barn överflyttades till barnavårdsnämnden, även då det gällde barnets understödjande i hemmet. Förutsättningen för understödets utgående skulle vara att modern på ett tillfredsställande sätt ombesörjde barnets vård. Genom att understödsverksamheten överlämnades till barnavårdsnämnden vunnes den fördelen, att bidrag, som nämnden lämnade modern för hennes barn, undandroges de rättsverkningar i avseende å ersättningsplikt och tvångsåtgärder, som skulle följa av dess egenskap av fattigvård gentemot henne. Kommittén hade icke funnit skäl att i enlighet med dåvarande danska alimentationslagstiftning konstruera understödet såsom ett förskotterande av det fadern åliggande underhållsbidraget. Understödet finge nämligen i många fall bestämmas till annat belopp än underhållsbidraget och utgå vare sig något underhållsbidrag blivit bestämt eller icke samt även för det fall att fadern ej kunnat anträffas eller vore död. Det naturligaste och för faderns ställning till modern och barnet mest tillfredsställande vore slutligen, att frågan om hans bidrag till barnets underhåll ordnades direkt med modern och barnavårdsmanen samt att bidraget utgjordes direkt till henne utan mellankomst av det allmänna; fadern måste härigenom känna sig på ett helt annat sätt bunden till modern och barnet än om hans bidrag efteråt skulle betalas till en kommunal myndighet genom ett förfarande, som mer eller mindre finge karaktären av en straffexekution. Det vore emellertid, enligt kommitténs förmenande, av stor betydelse för beloppet av understödet, om barnets fader vore förpliktad att utgiva underhållsbidrag till modern och i vilken mån detta av honom fullgjordes. Likaså borde beloppet av det underhållsbidrag, som i allmänhet ålades en fader, bliva i viss mån normerande för bestämmandet av barnavårdsnämndens bidrag.

I fråga om barn till ensamstående hustrur ansåg kommittén, att i den mån ett förläggande av understödsverksamheten av utomäktenskapliga barn till barnavårdsnämnden innebure en fördelaktigare anordning än om modern skulle nödgas anlita fattigvården, enahanda fördel naturligen borde beredas de ensamstående hustrurna. Kommittén fann även praktiska skäl tala för nämnda anordning. Visserligen förefunnos i sistnämnda fall oftast ett hem, där barnet kunde vårdas och uppfostras, men behovet av ett kraftigt ingripande vore ej mindre här, då möjligheten att erhålla bidrag från mannen ofta vore ännu mindre än beträffande fader till barn utom äktenskap. Det vore vidare en fördel att barnavårdsnämnden finge en särskild anledning att öva tillsyn över barnen i dessa hem och sålunda på ett tidigare stadium vidtaga åtgärder till förhindrande av barnens försummande.

Beträffande änkors barn skulle enligt kommitténs åsikt deras hjälpbehov bäst kunna tillgodoses genom pensionsförsäkring. Kommittén ansåg sig emellertid endast böra upptaga frågan om kommunalt understöd till dessa barn. Den dåvarande danska lagstiftningen i ämnet med sina bestämmelser om vissa inkomstgränser som avgörande för frågan om rätt till under-

stöd samt sina fixa understödsbelopp stode enligt kommitténs mening närmare en pensionering, varför, om en lagstiftning av denna innebörd skulle genomföras, detta borde ske genom en verklig pensionsförsäkringslag, som tilläventyrs då komme att omfatta även änklingar med barn, eventuellt jämväl ensamstående hustrur med barn. En naturlig lösning av frågan kunde enligt kommitténs uppfattning vinnas därigenom, att man förlade även understödsverksamheten beträffande änkers barn till den kommunala barnavårdsmyndigheten. Förläggandet dit av understödsverksamheten för de ensamstående mödrarnas barn i övrigt krävde i och för sig enligt kommitténs uppfattning en dylik överflyttning även av hjälpen åt änbornas barn.

På grundval av dessa övertväganden upptog kommittén i 10 kap. av sitt författningsförslag bestämmelser av följande innebörd:

Därest moder vore i behov av understöd för utom äktenskap fött barn under sexton år, som hon hade i sin vård, och anledning ej föreläge att barnet borde av barnavårdsnämnden omhändertagas för vård eller skyddsuppfostran, skulle nämnden lämna modern det bidrag, som krävdes för att hon skulle kunna giva barnet erforderlig vård. Bidrag skulle även lämnas henne, om hon icke själv vårdade barnet men beredde detsamma vård hos annan. Samma rätt till understöd som mödrar till barn utom äktenskap ägde enligt förslaget ensamstående hustrur, då äktenskapet gått åter eller makarna vunnit hemskilnad eller äktenskapsskillnad, ävensom då rätten enligt 15 kap. 11 § giftermålsbalken vid yrkande om äktenskapets upplösning förordnat om sammanlevnadens hävande för tiden intill dess laga kraft ägande dom föreläge. Härmed likställdes även det fall, då makarna levde åtskilda samt hustrun ensam tillerkänts vårdnaden om barnet. Slutligen tillerkändes även änkor rätt till understöd för sina barn under motsvarande villkor som stadgats för nyssnämnda kategorier av ensamstående mödrar. Enär understödet endast avsåge ensamstående mödrar med barn undantogs sådana fall, då barnets föräldrar levde tillsammans, då modern ingått äktenskap och hennes man vore underhållsskyldig för barnet samt då modern levde tillsammans med och hade barn med annan man än barnets fader. Endast barnets fader skulle vara skyldig att ersätta understöd av ifrågavarande beskaffenhet. Statsbidrag utgick enligt kommitténs förslag endast till kostnaden för understödet åt barn under två år och föreslogs till en tredjedel av berörda kostnad.

I anledning av väckta motioner hemställde 1924 års riksdag på förslag av andra lagutskottet (utlåtande nr 18) i skrivelse (nr 134), att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, huruvida icke pensionstillägg för barn kunde i en eller annan form utgå även till änka efter enligt pensionsförsäkringslagen pensionsberättigad man.

I den proposition (nr 150) med förslag till lag om samhällets barnavård m. m., som förelades 1924 års riksdag, upptogos icke bestämmelser av den art kommittén föreslagit beträffande understöd åt barn till vissa ensamstående mödrar. Vederbörande departementschef, som ställde sig principiellt avvisande till ett överflyttande från fattigvårdsstyrelsen till barnavårdsnämnden av understödsverksamheten bland barn, som vistades i föräldrahemmet, förklarade att, oavsett de övriga skäl som kunde åberopas mot förslaget, ekonomiska skäl lade hinder i vägen för förslagets framläggande.

I sitt utlåtande (nr 27) över propositionen samt en i ämnet väckt motion framhöll andra lagutskottet, att vägande skäl utan tvivel kunde anföras för

att understöd utan fattigvårds karaktär bereddes änkor, vilka vore i behov därav för sina barns uppfostran. Utskottet ansåg det önskvärt att en utredning angående möjligheten att medelst en utvidgning av pensionsförsäkringen lösa frågan komme till stånd, varvid jämväl övriga möjliga utvägar för detta betydelsefulla spörsmåls lösande borde komma under överbägende.

Riksdagen hemställde därefter i skrivelse (nr 245) till Kungl. Maj:t om utredning angående understöd utan fattigvårds karaktär till änkor, vilka vore i behov därav för sina barns uppfostran.

I anledning av denna riksdagsskrivelse anbefallde Kungl. Maj:t *pensionsstyrelsen* att verkställa utredning angående möjligheterna att tillgodose detta behov medelst en utvidgning av pensionsförsäkringen. I sitt den 19 oktober 1925 avgivna yttrande i ärendet anförde pensionsstyrelsen bland annat följande:

Styrelsen ställde sig på anförda skäl synnerligen betänksam emot att en utvidgning av den med pensionsförsäkringen förenade understödsverksamheten anlätades som utväg för att på ifrågasatt sätt bereda understöd åt behöfvande men icke invalida änkor med barn. Styrelsen funne det emellertid synnerligen önskvärt, att hjälp bereddes sådana änkor, utan att denna hjälp finge fattigvårds karaktär. I sådant hänseende erinrade styrelsen dels om de förslag, som framställts om att kommunala understöd för ifrågavarande ändamål skulle befrias från karaktär av fattigvård, dels om en på detta område i Danmark gällande lagstiftning, varigenom ifrågavarande spörsmål lösts genom statsbidrag till kommunala understöd utan fattigvårds karaktär. En eventuell utredning i ämnet syntes styrelsen jämväl böra omfatta frågan huruvida icke även andra än änkor borde bliva delaktiga av den ifrågasatta understödsverksamheten. Styrelsen funne det vara av stort intresse, att en utredning så snart ske kunde komme till stånd rörande möjligheten av att i samband med en mera genomgripande ändring av avgiftspensionsförsäkringen i densamma inbegripa även barnpensionering i en eller annan form.

Till pensionsstyrelsens utlåtande var fogat ett särskilt uttalande av styrelsens chef med anslutning av två av dess ledamöter. I detta uttalande erinrades bland annat om att angelägenheten att bereda understöd åt obemedlade eller mindre bemedlade personer, som icke vore invalider men som hade försörjningsplikt gentemot minderåriga barn, kunde lösas dels enligt den rena understödslinjen, varvid kostnaderna uteslutande bestredes av allmänna medel, dels enligt försäkringslinjen som en särskild försäkringsform i nära anslutning till socialförsäkringen, varvid försäkringskostnaderna utginge dels av bidrag från de försäkrade och dels av allmänna medel. I uttalandet framhölls vidare, att spörsmålet om understöd åt dem, vilka hade minderåriga barn att försörja, borde göras till föremål för en fullständig utredning i sammanhang med behandling av förslag rörande ifrågasatt förhöjning av pensionsavgifterna, därvid problemets lösning enligt såväl understödslinjen som försäkringslinjen borde komma under överbägende.

Kungl. Maj:t uppdrog därefter genom beslut den 15 januari 1926 åt pensionsstyrelsen att verkställa utredning rörande möjligheten att i samband med ifrågasatta ändringar av avgiftspensionsförsäkringen bereda understöd åt obemedlade eller mindre bemedlade personer, vilka hade minderåriga barn

att försörja, vid vilken utredning såväl understödslinjen som försäkringslinjen borde komma under övervägande.

Detta utredningsuppdrag resulterade i vissa statistiska utredningar, vilka inom pensionsstyrelsen utfördes under ledning av aktuarierna Askelöf, Jerne-man och Lindh och vilkas resultat jämte ytterligare utredning av ämnet i form av en av aktuarien Lindh utarbetad promemoria den 16 december 1929 av pensionsstyrelsen överlämnades till Kungl. Maj:t.

Frågan huruvida, utöver vad då ägde rum, understöd i en eller annan form kunde beredas obemedlade eller mindre bemedlade personer med försörjningsplikt mot minderåriga barn uppdrogs sedermera åt 1928 års pensionsförsäkringskommitté att närmare undersöka. I *betänkande* den 26 april 1934 med förslag rörande revision av den allmänna pensionsförsäkringen anmälde kommittén, att oförmälda fråga enligt kommitténs mening vore av sådan natur, att bestämmelser i ämnet icke lämpligen borde infogas i den av kommittén föreslagna lagstiftningen utan göras till föremål för särskild utredning.

1934 års barnpensioneringssakkunniga.

Den 28 september 1934 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för socialdepartementet att tillkalla högst fem sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning av frågan om understöd till obemedlade eller mindre bemedlade personer med försörjningsplikt mot minderåriga barn, varvid jämväl samhälleliga hjälpåtgärder åt föräldralösa barn borde tagas under övervägande.

Direktiv för de sakkunniga.

I direktiven för de sakkunnigas arbete redogjorde jag i egenskap av föredragande departementschef för, bland annat, de ovannämnda av 1924 års riksdag beslutade skrivelserna samt anförde vidare:

Efter min mening utgör nu berörda spörsmål en betydelsefull angelägenhet. Det synes rimligt, att samhället lämnar ett verksamt stöd åt sådana personer, som äro urständsatta att därförutan på ett tillfredsställande sätt sörja för sina barns uppfostran. Likaledes torde anspråk kunna ställas på samhälleliga hjälpåtgärder i fråga om föräldralösa barn.

Huruvida åtgärder i här angivet syfte böra komma till stånd i anslutning till pensionsförsäkringen eller andra utvägar böra sökas, torde först efter en närmare utredning kunna avgöras. Då denna utredning icke med fördel synes mig kunna komma till utförande på sätt och i den ordning tidigare förutsatts, har jag ansett densamma böra anförtros åt särskilda sakkunniga. För ändamålet torde högst fem sakkunniga böra tillkallas, och böra de sakkunniga beredas tillgång till det material för frågans bedömande, som kan föreligga inom pensionsstyrelsen och pensionsförsäkringskommittén.

Med stöd av nämnda bemyndigande tillkallade jag den 1 oktober 1934 såsom sakkunniga dåvarande ledamoten av riksdagens andra kammare fru Vira Eklund, t. f. generaldirektören H. Elliot, dåvarande ledamoten av riksdagens andra kammare landshövdingen Bernh. Eriksson, ledamoten av riks-

dagens andra kammare fru Olivia Nordgren samt advokaten Märta Wikström, varjämte åt Eriksson uppdrogs att vara de sakkunnigas ordförande.

De sakkunniga antogo benämningen »1934 års barnpensioneringssakkunniga».

De sakkunnigas förslag.

1934 års barnpensioneringssakkunniga ha till fullgörande av sitt uppdrag avgivit dels den 31 januari 1936 ett betänkande med förslag rörande bidrag åt barn till änkor och vissa invalider samt åt föräldralösa barn (statens offentliga utredningar 1936: 6) och dels den 18 november 1936 ett betänkande med förslag rörande förskottering av underhållsbidrag till barn utom äktenskap m. fl. (statens offentliga utredningar 1936: 47).

Här torde i korthet få lämnas en redogörelse för huvudinnehållet i de båda betänkandena.

I det *tidigare betänkandet* föreslå de sakkunniga ett särskilt understöd, s. k. barnbidrag, för barn till änkor och vissa i folkpensioneringslagens mening till arbete varaktigt oförmögna personer samt för föräldralösa barn. Barnbidraget, som icke medför återbetalningsskyldighet, utgår enligt förslaget för ett barn till änka eller arbetsoförmögen med högst 240 kronor om året samt med proportionellt minskade belopp i den mån barnantalet är större (4 och 8 §§). För föräldralösa barn utgör barnbidraget högst 300 kronor om året (9 §). För barn under två år skall utgå ett tillägg med 60 kronor om året. Överstiger änkans eller den arbetsoförmögnes årsinkomst 600 kronor, minskas barnbidragen med $\frac{7}{10}$ av det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 600 men ej 900 kronor, och med hela det belopp, varmed densamma överstiger 900 kronor. Är den arbetsoförmögne gift och har han tillsammans med sin hustru en årsinkomst överstigande 900 kronor, minskas barnbidragen med $\frac{7}{10}$ av det belopp, varmed makarnas sammanlagda årsinkomst överstiger 900 men ej 1,200 kronor, och med hela det belopp, varmed nämnda inkomst överstiger 1,200 kronor. Inkomsten beräknas i huvudsak enligt samma regler som den inkomst, vilken lägges till grund för beräkning av tilläggspension. De sakkunniga framlägga även ett särskilt tilläggsförslag, inefattande dyrortsgradering av såväl barnbidragen som inkomstgränserna.

Som organ för handhavande av barnbidragsverksamheten föreslå de sakkunniga pensionsstyrelsen och pensionsnämnderna (3 §). Ansökan om barnbidrag göres hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där änkan eller den arbetsoförmögne senast blivit mantalsskriven (10 §). För föräldralöst barn göres ansökan hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där den sist avlidne av föräldrarna senast varit mantalsskriven (10 §). Ärendet behandlas därefter i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gäller för ansökan om tilläggspension (10 §). Därest kommun, sedan ansökan om barnbidrag gjorts, förskotterat sådant bidrag, äger kommunen uppbära det först till betalning förfallande beloppet, i vad detsamma hänförs sig till tid, för vilken förskott utgivits, och därav tillgodogöra sig förskottet (12 §).

Kostnaderna för barnbidragen skola enligt förslaget gäldas till tre fjärdedelar av statsverket och till en fjärdedel av den kommun, vars pensionsnämnd prövat ärendet (15 §).

Genom föreslagna övergångsbestämmelser upphäves 43 § lagen om folkpensionering. Utan hinder av att nämnda stadgande upphäves, skall dock enligt förslaget sådant pensionstillägg för barn, varom ansökan ingivits före ovannämnda dag, utgå enligt vad i sagda lagrum stadgas.

Det *senare betänkandet* behandlar barn utom äktenskap samt barn, vilkas föräldrar på grund av hemskillnad eller söndring leva åtskilda eller fått sitt äktenskap upplöst. Enligt förslaget äger barn, vars fader enligt rättens beslut eller skriftligt, av två personer bevitnat avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barnet, att, sedan förfallodag för bidraget förflutit utan att bidraget guldits, av allmänna medel erhålla förskott å bidraget (1 §). Detta förskott, som benämnes bidragsförskott, skall beviljas av barnavårdsnämnden i den kommun, där barnets moder senast blivit mantalsskriven eller, om ej sådan mantalsskrivningsort finnes, den kommun, där barnet är mantalsskrivet eller under året skall mantalsskrivas (3 §). Bidragsförskott utgår i huvudsak med samma belopp, som gäller för barnbidragen, med den inskränkningen att bidragsförskottet icke får överstiga det belopp barnets fader genom rättens beslut eller avtal är skyldig att utgiva till dess underhåll (4 §). För rätt till bidragsförskott gälla liksom för barnbidrag vissa inkomstgränser. Överstiger sålunda moderns årsinkomst 900 kronor, minskas förskottet med hälften av det inkomstbelopp, som överstiger 900 men ej 1,200 kronor och med hela det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 1,200 kronor (4 §). Har moder ingått äktenskap med annan man än barnets fader, och hava makarna en sammanlagd årsinkomst, överstigande 1,200 kronor, minskas förskottet med hälften av det belopp, varmed sammanlagda årsinkomsten överstiger 1,200 men ej 1,500 kronor och med hela det belopp, varmed nämnda inkomst överstiger 1,500 kronor (4 §). Den inkomst, som sålunda skall läggas till grund för beräkning av bidragsförskott, uppskattas enligt samma grunder som motsvarande inkomst i fråga om barnbidrag (5 §). Bidragsförskott beviljas varje gång för ett år, där ej rätten till förskott upphör tidigare, samt utbetalas månadsvis (9 och 11 §§). För lämnat bidragsförskott inträder den barnavårdsnämnd, som utgivit förskottet, å vederbörande kommuns vägnar i barnets rätt till underhållsbidrag gentemot fadern (17 §). Utgift för bidragsförskott bestrides, i den mån ersättning ej kunnat uttagas av barnets fader, till tre fjärdedelar av statsverket och till en fjärdedel av den kommun, vars barnavårdsnämnd beviljat förskottet (20 §). Gottgörelse av statsverket för bidragsförskott sökes av barnavårdsnämnden hos länsstyrelsen. Vid ansökan skall fogas, bland annat, ingående och fullständig redogörelse för barnets och föräldrarnas ekonomiska ställning samt redogörelse för de åtgärder, som vidtagits för bidragsförskottets återkrävande av fadern ävensom i fall, där tvångsmedel för ersättningsskyldighetens utkrävande icke anlitats, uppgift om anledningen härtill (21 §).

Det senare betänkandet inrymmer därjämte dels ett tilläggsförslag, innehållande stadganden beträffande dyrortsgradering, dels ock ett ändringsförslag till det tidigare förslaget till lag om barnbidrag av innehåll bl. a., att barnbidrag skall utgå till alla barn, vilkas fäder avlidit, sålunda förutom änkors barn jämväl barn utom äktenskap och barn, vilkas föräldrar vunnit äktenskapsskillnad, då deras fäder avlidit.

Yttranden över de sakkunnigas förslag.

Yttranden över de sakkunnigas förslag ha avgivits av socialstyrelsen, pensionsstyrelsen, medicinalstyrelsen, statskontoret, statens inspektör för fattigvård och barnavård, överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser, befolkningskommissionen, styrelserna för svenska stadsförbundet och svenska landskommunernas förbund samt svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård har bifogat yttranden från statens samtliga fattigvårds- och barnavårdskonsulenter samt överståthållarämbetet och länsstyrelserna från kommunala myndigheter, varjämte vissa länsstyrelser bifogat yttranden från länens barnavårdsförbund.

På grundval av de sakkunnigas förslag och däröver avgivna yttranden hava inom socialdepartementet utarbetats förslag till lag om barnbidrag samt lag om förskottering av underhållsbidrag till barn. Därjämte har inom departementet upprättats förslag till lag om kommunala pensionstillskott m. m.

Jag övergår nu till en redogörelse för berörda lagförslag.

Departementsförslagen.

Allmän motivering.

Inledande synpunkter.

De sakkunniga.

De sakkunniga hava utgått från uppfattningen om fattigvården som en olämplig understödsform för barn, i vilket avseende anförts, bland annat, följande:

Det är numera en allmänt erkänd uppfattning, att det åligger samhället att ingripa och bistå den enskilde vid iråkad nöd. Vid utövande av denna hjälpverksamhet har särskild uppmärksamhet ägnats barnen, och det har framstått allt klarare, att omvårdnad om dessa är påkallad, förutom av humanitära skäl, av samhällets eget intresse att dana ett livskraftigt släkte. Fattigvården var tidigare den enda hjälpformen. Under de senare årtiondena har emellertid den uppfattningen mer och mer trängt igenom, att vissa genom sina orsaker klart avgränsade understödsbehov böra tillgodoses icke av fattigvården utan genom åtgärder som kunna hänföras till socialförsäkringen eller äga med denna besläktad karaktär.

Enligt de sakkunnigas mening föreligga behjärtansvärda och väl grundade skäl för genomförande av en sådan reform. Det kan icke förnekas, att huru välordnad och humaniserad fattigvården än är, fattigvårdsunderstöd likväl

ofta för barnens föräldrar och närstående medför en känsla av osäkerhet, beroende och mindervärdighet. Dessa omständigheter kunna även inverka på barnens känslo- och tankeliv och giva detta en för framtiden olycklig inriktning.

För det unga släktets utveckling är utan tvivel föräldrahemmet en faktor av den allra största betydelse. Ett gott föräldrahem, där barnen få växa upp under föräldrarnas vård och fostran, kan icke, även om hemmet är ringa och förhållandena torftiga, ersättas av det bästa barnhem. Ur samhällets synpunkt är det därför av särskild vikt, att det allmänna försörjningsbidrag till minderåriga barn lämnas i sådan form och till sådana belopp, att föräldrarnas förmåga och intresse av att själva vårda och fostra sina barn stödjas och uppmuntras. Det är otvivelaktigt, att den känsla av trygghet och social värdighet, som ett understöd av pensions karaktär till de minderåriga barnen ger en fattig änka, sporrar henne att uppbjuda alla krafter för att kunna hålla samman hemmet och själv vårda sina barn.

De sakkunniga hava vidare framhållit, att den hjälp, som erhöles genom fattigvården, utginge med olika belopp i skilda kommuner. Av vissa genom de sakkunnigas försorg utförda undersökningar framginge, att de understöd, som av kommunerna lämnades till änkors barn, inom en del kommuner knappast vore hälften så stora som inom andra. Denna betydelsefulla skillnad i understödsbelopp kunde enligt de sakkunnigas mening icke tillfredsställande förklaras, vare sig såsom härledande av olika levnadskostnader eller av olika ekonomisk bärkraft hos kommunerna, utan den måste till viss del bero på olika uppfattning hos fattigvårdsstyrelserna i fråga om vad som kunde anses vara skälig hjälp.

I det senare betänkandet hava de sakkunniga påpekat, att de nyssnämnda olägenheterna med synnerlig skärpa framträdde ifråga om de utomäktenskapliga barnen och de s. k. skilsmässobarnen, vilka redan på grund av de olyckliga familjeförhållanden, under vilka de måst växa upp, vore missgynnade i förhållande till de barn, som fått åtnjuta uppfostran i ett hem, där föräldrarna gemensamt sökt att på bästa sätt draga försorg om barnen. Kanske även mödrarna, vilka väl ofta icke för egen del behövt anlita fattigvården, vore obenägna att för barnens räkning begagna denna utväg, vilket kunde medföra fara för att barnen komme att lida allvarlig nöd.

De sakkunniga tillägga:

Härtill komme att dessa barn i regel genom dom eller avtal tillförsäkrats rätt till ett regelbundet utgående underhållsbidrag. Att låta barnen till följd av den betalningsskyldiges försummelse eller oförmåga att fullgöra sin skyldighet falla fattigvården till last vore, enligt de sakkunnigas mening, icke blott skadligt ur samhällets synpunkt utan även i hög grad stötande för den enskildes rättsmedvetande.

Vid utformandet av hjälpverksamheten för den grupp av barn, som avsåges i det första betänkandet, d. v. s. framför allt barn till änkor och vissa invalider, övervägde de sakkunniga, huruvida icke hjälpen till dessa barn, de s. k. barnbidragen, endast borde utgå till föräldrar, som vårdade barnen i sina

hem. Genom en sådan begränsning skulle emellertid barnbidrag icke komma att utgå i talrika fall, där trängande behov kunde föreligga, exempelvis då en änka för att skaffa sig utkomst måste taga en anställning, som omöjliggjorde för henne att behålla barnen hos sig. Den skulle även kunna leda till att föräldrar, som vore olämpliga att vårda barnen, likväl sökte att få behålla dem i det mindre goda hemmet för att komma i åtnjutande av barnbidraget. I andra fall, då det vore uppenbart att barnet borde komma i åtnjutande av anstaltsvård, skulle en sådan begränsning kunna motverka åtgärder i sådant syfte.

Även om barnens vistelse hos föräldrarna icke gjordes till förutsättning för barnbidragets utgående, kunde det dock tänkas att detta gjordes beroende av, att föräldrarna bibehölles vid den rättsliga vårdnaden om barnen. Härigenom skulle vinnas att sambandet mellan föräldrar och barn icke bleve helt avskuret. Enligt de sakkunnigas mening vore likväl därmed föga vunnet. Släpptes kravet på att barnen skulle vårdas i föräldrarnas hem, syntes enligt de sakkunnigas mening ur flera synpunkter det enda riktiga vara, att i den nya förordningen samma princip följdes, som tillämpades beträffande barn-tillägg enligt pensionsförsäkringslagen, nämligen att barnbidrag utginge utan hänsyn till var barnen vårdades eller vem som hade den rättsliga vårdnaden.

De sakkunniga hava till prövning upptagit även frågan, huruvida hjälpverksamheten bör byggas på ett försäkrings- eller understödssystem. Det förstnämnda alternativet har emellertid avvisats av de sakkunniga med följande motivering:

Enligt vår nya folkpensioneringslag bliva pensionsavgifterna i allmänhet avsevärt förhöjda. Skulle härutöver barnbidragsverksamheten grundas på avgifter, är det att befara, att vissa sociala försäkringsgrenar, vilka ännu icke i vårt land nått erforderlig utbyggnad och vilka måste grundas på avgiftsbetalning, skulle väsentligt förhindras i sin utveckling. Med den utformning socialförsäkringen erhållit i Sverige är alltså, enligt de sakkunnigas mening, på här ifrågavarande område ett på försäkringsavgifter byggt system icke att förorda.

Som framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen för gällande bestämmelser äro båda föräldrarna skyldiga att taga del i kostnaden för barnets underhåll. Fader eller moder, som ej har vårdnaden om barnet, är skyldig betala underhållsbidrag. I anslutning till dessa bestämmelser hava de sakkunniga beträffande de fall, då visserligen arbetsduglig försörjningsplikt funnes, men barnens försörjning likväl icke behörigen tillgodosäges, anfört:

Då det gällde att understödja nu ifrågavarande barn, måste därför bidraget från det allmänna så avpassas, att det genom underhållsbidragens utblivande uppkomna nödläget avhjälpes men vårdnadshavarens underhållsskyldighet fullgjordes som förut. Det genom dom eller avtal bestämda underhållsbidraget finge anses vara en måttstock på föräldrarnas inbördes förmåga att bidraga till barnets underhåll. För att vinna den eftersträfvade anpassningen efter vårdnadshavarens underhållsskyldighet, borde därför understödet anknytas till beloppet av detta bidrag, så att understödet icke finge överstiga detta belopp.

De sakkunnigas förslag innebär sålunda i korthet, att det allmänna utbetalar det underhållsbidrag, som den försörjningsskyldige icke erlägger. Som motivering för denna lösning av spörsmålet hava de sakkunniga hänvisat till de starka formella garantier, som i och med bestämmelserna om föräldrars underhållsskyldighet mot barn skapats för barnens rätt till underhållsbidrag, samt anförst:

Den för ett utomäktenskapligt barn förordnade barnavårdsmannen hade sålunda som en av sina främsta uppgifter att tillse, att barnets fader så snart som möjligt genom avtal eller dom bleve förpliktad att utgiva ett efter båda föräldrarnas villkor avpassat underhållsbidrag. Vid hemskillnad eller äktenskaps upplösning hade domstolen att i händelse av tvist mellan makarna bestämma underhållet till barnen. Dessa garantier hade, framför allt i vad de avsåge de utomäktenskapliga barnen, förestavats av samhällets intresse att tillförsäkra dessa barn vederbörligt underhåll. De sakkunnigas förslag att låta det allmänna under angivna förutsättningar utbetala underhållsbidraget kunde icke anses annat än som ett steg vidare på den inslagna vägen.

Då bidragsförskottet enligt de sakkunnigas förslag icke skall ha karaktären av fattigvård, har ej heller föreslagits ersättningsskyldighet för den, som mottager detsamma. Faderns civilrättsliga skyldighet att utgiva underhållsbidrag kvarstår emellertid, oaktat barnet erhållit bidragsförskott. Sedan barnet mottagit detta, bör emellertid rätten till underhållsbidraget eller mot bidragsförskottet svarande del därav tillkomma det allmänna. De sakkunniga hava därför föreslagit ett stadgande av innebörd, att det allmänna, sedan bidragsförskott utgivits, skall för detsamma inträda i barnets rätt till underhållsbidrag gentemot fadern.

Då den underhållspliktige sålunda blir skyldig att ersätta det allmänna det utgivna beloppet, har den föreslagna hjälpverksamheten närmast fått formen av en förskottering. I anslutning härtill hava de sakkunniga benämnt de belopp, som skola utbetalas, bidragsförskott, en beteckning som — enligt de sakkunnigas mening — icke förde tanken på någon fattigvården närstående form av understödsverksamhet.

Yttranden.

De sakkunnigas uppfattning om fattigvården som en olämplig understödsform för barn har vunnit anslutning i flertalet yttranden över det tidigare betänkandet. En motsatt åsikt har emellertid även gjort sig gällande.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård har vänt sig mot kritiken av fattigvården såsom hjälporgan för nu ifrågavarande grupper av hjälpbehövande samt har därvid anförst:

Den humanisering av fattigvården, som de sakkunniga själva omnämna och vilken oavbrutet pågått sedan den nya fattigvårdslagen år 1919 trädde i kraft, har medfört, att i allmänhet inga befogade klagomål mot densamma kunna framställas. Den tillsyn, som genom fattigvårdsinspektionen och fattigvårdskonsulenter utövas över kommunernas handhavande av understödsverksamheten, samt klagorätten borgar för att var och en, som är be-

rättigad till hjälp, erhåller sådan i erforderlig omfattning. Samma torde förhållandet vara med barnavårdsnämndernas verksamhet i fråga om omhändertagandet av nödställda barn. I den mån motivet för det framlagda förslaget till barnpensionering sålunda bygger på att barnen ej erhålla erforderlig hjälp genom de nuvarande kommunala hjälporganen för att danas till ett livskraftigt släkte, måste jag inlägga en bestämd gensaga mot det samma. Även om jag kan förstå de sakkunnigas uttalande om känslan av beroende och mindervärdighet hos föräldrar, som äro nödsakade att begära hjälp av fattigvården för sina barn, jämförd med känslan av oberoende och självständighet vid erhållandet av ett med pension likartat understöd, kan jag dock icke finna, att detta berättigar till en så radikal omläggning av barnunderstödsverksamheten som föreslagits. Grunderna till den föreslagna reformen äro att söka i den av olika skäl alltmera populära uppfattningen, att hjälp helst bör lämnas av det allmänna utan fattigvårds karaktär. Att fruktan eller motviljan för fattigvårdshjälp dock mer och mer försvinner framgår å andra sidan av de senare årens tillgängliga fattigvårdsstatistik, omfattande åren 1928—1933, som år för år utvisar ökat antal understödstagare och ökade utgifter, trots en alltmer utbyggd sociallagstiftning. Ökningen i antalet understödstagare och understödets värde under dessa år framgår av följande siffror:

	Ökning i understödstagarnas antal	Ökning i understödets värde med
Från 1928 till 1929	+ 4,350 = 1.3 %	+ 2,386,000 kr. = 3.8 %
» 1929 » 1930	+ 11,490 = 3.3 %	+ 2,987,000 » = 4.6 %
» 1930 » 1931	+ 68,400 = 19.1 %	+ 7,933,000 » = 11.7 %
» 1931 » 1932	+ 97,700 = 22.9 %	+ 11,441,000 » = 15.1 %
» 1932 » 1933	+ 68,400 = 13.1 %	+ 6,678,000 » = 7.7 %

Fattigvårds- och barnavårdskonsulenterna i åttonde distriktet samt stadsfullmäktige i Gävle ha även ansett de sakkunnigas kritik av fattigvården i viss mån oberättigad eller onödigt hård.

Länsstyrelsen i Stockholms län har funnit de sakkunnigas anmärkningar mot fattigvården missvisande, åtminstone såvitt de berörde Stockholms län, samt har härom anfört:

I stället för den omförmälda känslan av osäkerhet och beroende syntes det fastmera vara så, att anspråk på fattigvårdshjälp gripit omkring sig i en vid fattigvårdslagens tillkomst säkerligen varken avsedd eller anad omfattning, och »mindervärdighetskänslan» hos en del av fattigvårdsklientelet vore så ringa, att de understödssökande ej sällan uppträdde direkt pockande. I någon mån torde detta belysas av det förhållandet, att under nästförflutna året 116 enskilda hos länsstyrelsen klagat över fattigvårdsstyrelsers beslut att icke lämna fattigvårdsunderstöd i begärd omfattning.

Länsstyrelsen har även gentemot de sakkunnigas kritik av understödsbeloppens växlande storlek olika kommuner emellan påpekat, att fattigvårdsstyrelserna i de olika kommunerna i Stockholms län enat sig om vissa enhetliga understödsbelopp på grundval av en inom länsstyrelsen utarbetad taxa. Dessa understödsbelopp låge högre än vad den av de sakkunniga verkställda utredningen utvisade.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har åberopat ett yttrande av *magistraten i Eskilstuna*, som ansett de sakkunnigas kritik av fattigvården åtminstone i någon mån överdriven och möjligen präglad av en viss överkänslighet.

Länsstyrelsen i Kalmar län har velat fästa uppmärksamheten på den av de sakkunniga påpekade olikheten i fråga om storleken av understödsbeloppen å olika orter samt därutinnan anfört:

Enligt länsstyrelsens erfarenhet från ersättningsprocesserna kommunerna emellan angående fattigvårds- och barnavårdskostnader förekomme många onödiga tvister i fråga om beloppen av understöd till barn. Här syntes det som om hemortskommunerna ej sällan anlade för snäva ekonomiska synpunkter på ersättningsfrågorna. Sagda förhållande alstrade i sin tur benägenhet hos vistelsekommunerna att nedpressa understöden. Rättelse av dessa missförhållanden kunde tänkas ernås genom fastställande tidvis för hela riket av normalunderstöd åt barn vid såväl utackordering som vård i hemmen. Barnbidragen utgjorde just dylika normalunderstöd, fastställda på grundval av, bland annat, vissa inkomstberäkningar. De sakkunnigas tanke att genom barnbidragen tillförsäkra barn vissa bestämda understöd funne länsstyrelsen därför väl värd beaktande.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har anfört bland annat följande:

Ifrågavarande lagförslag torde givetvis icke avse att upphäva de skyldigheter, som föräldrar enligt gällande civillag hava för sina barns uppehälle och uppfostran, men fråga är om icke en uppluckring av begreppen i en sådan riktning komme att äga rum, därest den av barnpensioneringssakkunniga föreslagna lagen om barnbidrag samt den ifrågasatta alimentationslagstiftningen skulle komma till stånd. Genom dessa ifrågasatta lagar skulle resp. föräldrar erhålla rätt till bidrag utan understöds karaktär. En rätt att på grund av ett rent faktiskt förhållande, en ringa eller ingen årsinkomst, komma i åtnjutande av barnbidrag skulle säkerligen för många framstå såsom ett delvis överflyttande av försörjningsskyldigheten å samhället.

Säkerligen kommer ett införande av barnbidrag dessutom att i åtskilliga fall leda därtill, att vederbörande försörjare slappas i sina omsorger att själva försöka underhålla sina barn. Fall låta väl tänka sig att en försörjare, som är berättigad till barnbidrag, underlåter att försöka skaffa sig ytterligare inkomst eller rent av avstår från en sådan inkomst för att i stället få behålla ett högre barnbidrag eller för att hindra att ett sådant bidrag ej skall komma att utgå. Enligt länsstyrelsens uppfattning torde barnbidrag komma att lämnas i många fall, där under samma omständigheter understöd av fattigvårds karaktär aldrig skulle hava kommit i fråga. Överhuvud taget torde man få anse, att rätten att under vissa angivna omständigheter utan vederlag från statens sida erhålla bidrag kommer att verka demoraliserande på den egna initiativkraften och viljan till försörjning.

Under sådana omständigheter samt då numera i fattigvårdslagen samt i de nya barnavårdslagarna utförmade bestämmelser lämnats rörande föräldrars underhållsskyldighet mot sina barn, synes det länsstyrelsen ej lämpligt att stadga bestämmelser, enligt vilka barns levnadsbehov, låt vara delvis, bliva utan återbetalningsskyldighet tillgodosedda genom särskilda samhällets anordningar. Innan en fullständig utredning kommer till stånd angående de följder, som ett införande av dessa principer kan medföra för den nu gällande fattigvårdslagstiftningen, förmenar länsstyrelsen att de i detta lagförslag ifrågasatta hjälpåtgärderna måste utformas så att de överensstämmer med den gällande fattigvårdslagstiftningen och sålunda få fattigvårds karaktär. Principerna för samhällets understödsverksamhet sådana de kommit till uttryck i den nu gällande fattigvårdslagstiftningen komma annars att helt sönderbrytas. Länsstyrelsen anser ej heller de av de sakkunniga anförda omständigheter, som skulle motivera en ändring i förevarande hänseende, utgöra till-

räckliga skäl för ett sönderbrytande av hittills gällande principer för fattigvårdsbegreppet. Med den humanisering, som under senare tid kännetecknat den svenska fattigvården, torde några allvarigare oägenheter ej vara att befara därest samtliga föräldrar jämväl i fortsättningen bliva tvungna att vända sig till fattigvården för att erhålla hjälp för den händelse de därförutan skulle vara urständsatte att på ett tillfredsställande sätt sörja för sina barns uppfostran.

Även i andra avseenden har emellertid de sakkunnigas principiella inställning till ifrågavarande spörsmål mött gensagor.

Systemet med standardiserade bidrag har väckt betänkligheter hos *socialstyrelsen*, som härom uttalat:

En dylik standardisering ter sig utan tvivel tilltalande ur synpunkten, att den föreslagna hjälpen är avsedd att förbehållas åt barnet som sådant. Emellertid lär i verkligheten en dylik distinktion icke kunna ens till skenet upprätthållas; i de flesta fall skulle barnbidrag på ett eller annat sätt komma att såsom tillskott tillföras en familjebudget i dess helhet. Härigenom skulle vissa ojämnheter framkallas, vilka vore ägnade att leda mindre gynnade familjers och allmänhetens tankar mot föreställningar om social orättvisa.

Även *länsstyrelsen i Uppsala län*, *barnavårdsnämnden i Uppsala* samt *fattigvårdsstyrelserna i Jönköping* och *Västerås* ha uttryckt sympatier för en individuell behovsprövning till skillnad från en schematiserad understödsverksamhet.

I flera av yttrandena har framhävts faran av att från fattigvården utskilja vissa grupper hjälpbehövande, som skola erhålla understöd utan fattigvårds karaktär.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård har sålunda påpekat, att hittills erforderlig hjälp från det allmänna lämnats för alla barn, antingen genom fattigvårdsstyrelse eller barnavårdsnämnd, med samma rättsverkningar. Skulle förslaget upphöjas till lag, komme en klassificering av de understödda barnen att införas, då de barn, vilkas belägenhet icke enligt de sakkunniga kunde anses vara »särskilt behjärtansvärd» men som ändock vore i behov av understöd, skulle uppbära sådant av fattigvården med dess rättsverkningar. Här vore det på sin plats att för dessa barn och deras föräldrar tala om en känsla av beroende och mindervärdighet samt för barnen sådan inverkan på deras känslor och tankeliv, som för framtiden kunde giva dem en olycklig inriktning. Det torde för dessa föräldrar och barn alltid bli svårt att förstå varför de skulle placeras i en sämre klass än andra.

Liknande synpunkter ha anförts av *länsstyrelserna i Kalmar och Jämtlands län*, *fattigvårdsstyrelsen i Västerås*, *barnavårdsnämnden i Hälsingborg*, *fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i första distriktet*, *svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet* samt *styrelsen för svenska stadsförbundet*.

I detta sammanhang har krav framförts på allmän revision av samhällets understödsväsen för vinnande av större enhetlighet.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård har i detta avseende anför:

Splittring av understödsarbetet har under de senaste årtiondena varit ett starkt framträdande drag i lagstiftningen. Ytterligare ett stort steg skulle nu tagas i samma riktning till skada för de omsider framkomna enhetssträvandena. Innan ytterligare utvidgningar med i viss mån fristående hjälpformer tillskapas, bör upptagas till övervägande, huru ett enhetligt system i samhällets hjälpverksamhet skall åstadkommas. En revision i syfte att få olika grenar av hjälparbetet sammanförda på sådant sätt, att det lätt kan överskådas samtidigt som verkligt effektiv hjälp på humanaste sätt kommer alla till del, som behöva stöd av det allmänna, synes för närvarande vara det problem, som starkast ropar på lösning. Härvid bör särskilt övervägas om den rätta hjälpformen är den, som hittills i det övervägande antalet fall av hjälpbehov tillämpats, nämligen efter företagen behovsprövning tilldelandet av understöd efter vars och ens behov, eller om man skall övergå till att meddela hjälp efter på förhand fastställda taxor, sedan vederbörandes inkomst utan närmare undersökning uppskattats till visst belopp. Vill man undvika den s. k. understödstagarens utbredning, synes den förra vägen vara den säkraste att använda sig av.

Nämnda krav har framställts jämväl av *socialstyrelsen*, *fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i åttonde distriktet*, *överståthållarämbetet*, *länsstyrelserna i Stockholms, Kalmar och Jämtlands län*, *fattigvårdsdirektören och fattigvårdsnämnden i Stockholm* med instämmande av *stadsfullmäktige, fattigvårdsstyrelsen i Norrköping* med instämmande av *stadsfullmäktige, fattigvårdsstyrelserna i Jönköping och Västerås*, *barnavårdsnämnden i Malmö* med instämmande av *stadsfullmäktige därstädes*, *barnavårdsnämnden i Hålsingborg* samt *svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet*.

Beträffande frågan om sambandet mellan rätten till barnbidrag och föräldravården har *socialstyrelsen* understrukit betydelsen av att hjälp lämnas i sådan utsträckning och form, att vården och uppfostran av de minderåriga i största möjliga mån förblir en hemmens sak.

Länsstyrelsen i Uppsala län har uttryckt en önskan, att vårdsynpunkten borde vinna mera beaktande än i de sakkunnigas förslag. Länsstyrelsen har nämligen ansett, att det icke vore tillräckligt, att samhället delade ut vissa belopp till barnens uppehälle. Man måste också sörja för att dessa belopp användes till barnens bästa. Framför allt för de föräldralösa barnen men även för övriga kategorier erbjöde enligt länsstyrelsens mening de sakkunnigas förslag föga garanti i detta avseende.

Liknande synpunkter ha framförts av *barnavårdsnämnden i Uppsala*.

Befolkningskommissionen har som en särskilt betydelsefull följd av förslaget framhållit, att ett skiljande av barn från hemmet i och för samhällsvård på grund av ekonomiska skäl icke längre skulle behöva förekomma i samma utsträckning som för närvarande.

I några yttranden har uttalats missnöje med att de sakkunniga icke ägnat frågan om ett försäkringssystem med egna avgifter mera ingående prövning.

Statskontoret har sålunda som en huvudanmärkning mot förslaget framhållit, att förslaget sökte nå det uppställda målet genom rent benefika understöd till de avsedda bidragstagarna. Statskontoret har härom vidare anfört:

Det synes statskontoret vara fara värt, att av denna orsak förslaget förverkligande skulle kunna medverka till att undergräva och uppluckra den känsla av ansvar för familjen och av skyldighet att, i mån av förmåga, träffa anstalter för de efterlevandes försörjning, av vilken varje familjeförsörjare bör vara besjälad och som det ligger i samhällets intresse att stärka och uppmuntra. Från denna utgångspunkt måste statskontoret beklaga, att de sakkunniga ägnat så påfallande liten uppmärksamhet åt att söka finna en lämplig form för en barnpensionering, som i princip grundar sig på försäkring med egna avgifter, ehuru i lämplig utsträckning kombinerad med bidrag från det allmännas sida. De skäl, som de sakkunniga anfört mot avgiftsbetalning, kan statskontoret icke finna bindande. Tvärtom håller ämbetsverket före, att från nyssberörda synpunkt mycket talar för att problemets lösning bör sökas efter denna linje, enligt vilken verksamheten mera skulle få karaktär av en hjälp till självhjälp än av ren understödsverksamhet. Statskontoret anser denna väg så mycket mera värd att närmare undersökas som det förefaller ämbetsverket, att verksamheten därigenom skulle på ett naturligt sätt kunna anslutas till den i vårt land genomförda folkpensioneringen. Enligt ämbetsverkets mening kan det överhuvudtaget icke vara lämpligt att med avseende å barnbidragsverksamheten gå in för ett helt nytt system med så genomgripande verkningar som det föreslagna, utan att dessförinnan på allvar övervägts, huruvida icke en anknytning kan ske till redan bestående anordningar och förhållanden.

Socialstyrelsen, magistraten i Eskilstuna med instämmande av länsstyrelsen i Södermanlands län samt barnavårdsnämnden i Malmö med instämmande av stadsfullmäktige därstädes ha uttalat sig i samma riktning som statskontoret.

Kommunalfullmäktige i Mörbylånga kommun och kommunalstämman i Östads kommun ha ansett frågan böra lösas i överensstämmelse med den allmänna folkpensioneringen.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård har uttalat betänksamhet mot införandet av ett slags fast pension, som icke hade något som helst samband med erlagda avgifter.

I yttrandena över det senare betänkandet har i regel de sakkunnigas uppfattning om fattigvården som en olämplig understödsform för barn vunnit anslutning. *Statens inspektör för fattigvård och barnavård, fattigvårds- och barnavårdskonsulenterna i första och åttonde distrikten, länsstyrelserna i Östergötlands, Älvsborgs och Jämtlands län, stadsfullmäktige i Borås och Gävle, barnavårdsnämnderna i Västerås och Malmö, fattigvårdsstyrelsen i Göteborg samt Gävleborgs läns barnavårdsförbund* hava emellertid icke velat instämma i de sakkunnigas kritik av fattigvården.

De allmänna invändningarna mot de sakkunnigas senare förslag hava till en början inriktats på den splittring och oreda i samhällets hjälpverksamhet, som den föreslagna förskotteringen befarats komma att medföra. *Statskontoret* har icke velat bestrida, att det mången gång kunde vara i och för sig önskvärt, att samhället i sådana fall, som här avsåges, lämnade hjälp efter vissa fast angivna grunder. Ämbetsverket vore dock icke övertygat om, att det vare sig vore lämpligt eller fullt ut läte sig göra att avgränsa den före-

slagna hjälpformen från sådan understödsverksamhet, som i andra former efter individuell prövning lämnades av det allmänna. I andra avseenden, framförallt då det gällde sjukvård, kunde det inträffa, att barnets moder bleve beroende av hjälp från fattigvården eller i vissa fall — då det gällde sjukvård för barnet — från barnavårdsnämnden, varvid andra synpunkter måste vinna tillämpning och en behovsprövning äga rum. *Statens inspektion för fattigvård och barnavård* har framhållit, att förslagets genomförande komme att skapa oreda och förvirring såväl bland hjälpbehövande som understödsorgan särskilt i sådana fall, då bidragsförskottet icke vore tillräckligt utan måste kompletteras med annan hjälp från det allmänna. *Länsstyrelsen i Skaraborgs län* har uttalat farhågor för att tillskapandet av en ny vårdform, som i många fall icke ersatte utan måste anlitas vid sidan av fattigvården, innebure olägenheter för de hjälpsökande. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* har ansett det som en måhända oundviklig svaghet i förslaget, att i flera fall fattigvården ändock måste anlitas i stället för eller jämsides med förskottssystemet. *Barnavårdsnämnden i Luleå* har antagit, att fattigvården i många fall hellre komme att anlitas än förskotteringen, åtminstone i de fall, där det underhållsbidrag, som fadern hade skyldighet att erlagga, vore lägre än det understöd, som fattigvårdsstyrelsen på orten brukade utbetala.

Gentemot farhågorna för splittring av hjälpverksamheten hava *stadsfullmäktige i Kungälv* erinrat, att man genom det nyinrättade socialregistret erhållit en översikt över hela den kommunala hjälpverksamheten.

Barnavårdsnämnden i Malmö har — med instämmande av *länsstyrelsen i Malmöhus län* — framhållit:

Det torde ligga i öppen dag, att en klassificering av understöd i »bättre» och »sämre» menligt måste inverka på de strävanden, som alltsedan år 1918 pågått för att modernisera och humanisera vårt fattigvårdsväsende. Alla försök att höja den allmänna fattigvården måste med dylika tendenser från början vara dömda att misslyckas. Genom tillkomsten av den nya fattigvårdslagstiftningen hade beretts utsträckta möjligheter att vid fattigvårdsarbets utövande anlägga humanitära synpunkter, och ett målmedvetet tillämpande av dessa synpunkter i fattigvårdslagens anda skulle för visso så småningom kunnat höja fattigvården i det allmänna medvetandet. För att kunna vinna detta onekligen behjärtansvärda syfte vore det av icke ringa betydelse, att lagstiftningen inom närliggande områden icke tillfördes bestämmelser, som uppenbarligen direkt måste motverka strävanden för fattigvårdens inordnande på dess rätta plats i det sociala arbetet.

Styrelsen för svenska stadsförbundet har anfört:

Skall man vid hjälpens utmätande över huvud anlägga »värdighetssynpunkter», synes man vid utgallringen av vissa grupper från den eljest normala understödsformen böra — i den mån det överhuvud är möjligt — taga sikte på de mera asociala fallen. En gallring bland fall, där hjälpen regelmässigt får anses påkallad av oförvållad nöd, synes lätt få betänkliga konsekvenser för hela understödsarbetet. Det må med fullt fog sägas, att barnen äro landets stora tillgång och att särskilda åtgärder kunna vara påkallade för att förhjälpa de sämst ställda av dem till att bliva samhällsdugliga medborgare. Men det kan icke vara riktigt, att t. ex. åldringar och av sjukdom drabbade personer, som redan gjort sin insats i samhällsarbetet, samtidigt

skola hänvisas till understödsformer, som genom systematisk deklassering få karaktären av mindervärdighet. Omsorgen om barnen kan icke få leda till en gradering av understödsformerna, som sätter de gamla och sjuka på »undantag». En utveckling i denna riktning måste betraktas såsom en utveckling bakåt och en allvarlig fara för hela socialvården.

Liknande synpunkter hava framförts av *barnavårdsnämnden i Västerås*.

Länsstyrelsen i Kronobergs län har ansett, att den föreslagna förskotteringen skulle bereda försumliga och mindre ansvarskännande föräldrar en privilegierad ställning, samt har funnit behovsprövning genom fattigvårdsmyndigheterna i här avsedda fall fortfarande vara påkallad.

I detta sammanhang har åter kravet på enhetliga bestämmelser för den sociala hjälpverksamheten blivit rest. *Statskontoret* har därvid betonat angelägenheten av att åtgärder vidtoges för vinnande av i möjligaste mån enkla och klara linjer, då det gällde samhällets understödjande åtgärder gentemot medborgare, som vore i behov av hjälp från det allmänna eller som ansetts böra beredas understöd eller bidrag i någon form. Det kunde icke bestridas, att nu rådande förhållanden medförde olägenheter icke blott för de hjälpbehövande individerna utan även för staten och landets kommuner, vilka senare jämväl hade att utöva kontrollerande och reviderande verksamhet inom det sociala området. Med den omfattning det allmännas sociala verksamhet numera tagit vore det också nödvändigt att öva skärpt uppsikt över att icke genom anlitande av hjälp i olika former, där detta icke borde få ske, missbruk ägde rum samt att icke på grund av bristande kunskap om gällande föreskrifter misstag gjordes. *Barnavårdsnämnden i Stockholm* har ansett, att likartade regler borde tillskapas såväl för förslagen rörande barnbidrag och bidragsförskott som för den av befolkningskommissionen föreslagna mödrahjälpen. Tydligt vore, att därest nu en till sin omfattning betydande samhällelig hjälpverksamhet komme till stånd vid sidan om den nuvarande offentliga barnavårds- och fattigvårdsverksamheten i syfte att delvis ersätta densamma och utan att medföra dess rättsverkningar, behovet av snar revision av bestämmelserna rörande det offentliga understödsväsendet och klara linjer för denna verksamhet vunne ökad aktualitet och icke längre syntes kunna undanskjutas. Vid en dylik överarbetning borde även representanter för dem, som vore praktiskt verksamma inom dessa områden, beredas tillfälle att deltaga.

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet — som funnit det praktiska genomförandet av en förskottering efter de av de sakkunniga följda linjerna vara förenat med betydande olägenheter — har ifrågasatt, huruvida icke hela den föreslagna lagstiftningen om barnbidrag och förskottering av underhållsbidrag borde tagas under omprövning i samband med en utredning angående allmän revision av fattigvårdslagen och vissa delar av lagen om samhällets barnavård. *Styrelsen för svenska stadsförbundet* har hemställt, att frågan om en bättre ställning för de utomäktenskapliga barnen finge upptagas till slutligt övervägande i samband med den allmänna revision av gällande lagstiftning om kommunernas understödsverksamhet, som för varje dag visade sig bli allt nödvändigare.

Kravet på enhetliga bestämmelser för den sociala hjälpverksamheten har även funnit stöd hos *fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i nionde distriktet, länsstyrelsen i Norrbottens län, fattigvårdsdirektören i Stockholm, befolkningskommissionen samt ett antal mindre kommuner.*

Socialstyrelsen har framhållit, att ett förverkligande av de sakkunnigas förslag skulle märkbart föregripa samt begränsa möjligheterna till en rationell avvägning av olika hjälpformer vid en allmän översyn av den samhälleliga hjälpverksamheten. Liknande synpunkter hava framförts av *stadsfullmäktige i Borås* med instämmande av *länsstyrelsen i Älvsborgs län*. *Länsstyrelsen i Kristianstads län* har erinrat om en vid innevarande års riksdag väckt motion rörande omarbetning av nuvarande bestämmelser för samhällets hjälpverksamhet, syftande till ett planmässigt ordnande av den nu splittrade hjälpverksamhetens skilda former, samt har hemställt, att ifrågavarande lagförslag måtte vila i avbidan på riksdagens beslut i anledning av den väckta motionen samt den utredning, som kunde komma att verkställas.

I fråga om den föreslagna förskotteringen hava *några kommuner* påpekat, att ett system likartat med det föreslagna redan tidigare tillämpats inom dessa kommuner. De sakkunnigas förslag innebure för ifrågavarande kommuner framför allt den fördelen, att ersättning komme att lämnas för tre fjärdedelar av kostnaden.

Befolkningskommissionen har anfört:

Ett ur befolkningspolitisk synpunkt särskilt värde hos förslaget ligger däri, att dess förverkligande skapar ökad trygghet för de barn, vilkas vård och fostran vilar på ensamstående mödrar i små ekonomiska förhållanden. Risker för att faderns oförmåga eller uraktlåtenhet att bidraga till barnets försörjning skall medföra understödsberoende av allmänna fattigvården behöver icke längre vara så överhängande. Särskilt betydelsefull ur allmänna familjesociala synpunkter är enligt kommissionens mening den systematiska prövning och det effektiva ianspråktagande av de underhållsskyldigas bidragsförmåga, vilka sammanhånga med förskotteringsverksamheten. Övervakningen av den enskilda försörjningsplikten i förening med bidragsförskotterings rättsliga form är ägnad att tillvarataga, stödja och uppmuntra föräldrarnas förmåga och intresse av att i ökad omfattning själva vårda och fostra sina barn. Kommissionen anser, att detta viktiga syfte främjas genom bidragsförskotterings befrielse från fattigvårds karaktär.

Länsstyrelsen i Uppsala län har framhållit, att de barn, varom nu vore fråga — de utomäktenskapliga och skilsmässobarnen — säkerligen tillhörde samhällets mest hjälpbehövande kategorier, samt har därefter fortsatt:

Om man förutsättningslöst undersöker, vari de speciella svårigheterna för dessa barn bestå, finner man emellertid, att de lika mycket härflyta av föräldrarnas brist på ansvarskänsla och personlig förmåga att taga hand om barnens uppfostran som av brist på medel. Ofta föreligger ju en kombination av båda. Skall man hjälpa dessa barn, är det därför icke tillräckligt, att barnets moder får lyfta vissa penningbelopp, utmätta efter schablonmässiga grunder. Det är större utsikt att omvårdnaden ger lyckligt resultat, om dess form och storlek avpassas efter de individuella fallen, och det är svårt att inse, att häri skulle ligga något nedsättande. Skulle en eller annan moder finna det mindre behagligt, att hennes uppgifter och förhållanden prövas av

en kommunal myndighet, synes detta i varje fall vara mindre betydelsefullt än att barnen få den bästa hjälp, som kan lämnas. För den individualiserade hjälpen åter — vilken självfallet bör i normala fall leda till att sambandet mellan barnet och modern behålles och stärkes — behövs visserligen pengar, men också att de organ, som skola hava barnavården om hand, utvecklas genom att de få bättre tillgång på kvalificerade krafter. Den uppfattningen har säkerligen vuxit hos många av dem, som under årtal mest oegennyttigt och mest uthålligt arbetat i barnavården, men som med nuvarande organisation se sig ur stånd att fylla alla de krav, som barnavårdsarbetet ställer på dem. Såväl barnavårdsmannainstitutionen som barnavårdsförbunden behöva stärkas.

Farhågor av liknande slag som dem, åt vilka länsstyrelsen i Uppsala län givit uttryck, återfinnas i flera andra yttranden. *Länsstyrelserna i Östergötlands, Kronobergs och Gävleborgs län, kommunalfullmäktige i Motala, Lenhovda, Slätthögs, Övre Ulleruds, Bergs, Svegs, Frostvikens, Ramsele, Njurunda och Tanums kommuner samt Växjö landskommun, barnavårdsnämnderna i Södertälje och Eda kommun* ävensom *fattigvårdsstyrelsen och barnavårdsnämnden i Falun samt fattigvårdsstyrelsen och barnavårdsnämnden i S:t Nicolai kommun* hava framhållit, att den föreslagna lagstiftningen komme att verka förslappande framförallt på barnafädernas ansvarskänsla samt främja de fria utomäktenskapliga förbindelserna. *Styrelsen för svenska stadsförbundet* har ansett den absoluta rätten till förskott efter generella grunder ägnad att verka uppluckrande på ansvarskänslan. *Kommunalfullmäktige i Bergs kommun* hava betonat, att fadern komme att känna sig mindre bunden till modern och barnet, när hans underhållsbidrag skulle betalas till en kommunal myndighet i stället för direkt till modern.

Fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i sjätte distriktet har ansett det icke helt uteslutet, att de försumligas antal komme att ökas. Därvid har åsyftats närmast de barnafäder, som hade mycket ringa inkomster och kanske i vissa fall ingen kontant inkomst (s. k. hemmasöner) men ändå sökte att i görigaste mån fullgöra sina åligganden gentemot barnet. Dessa barnafäder befunne sig i regel i sådana ekonomiska förhållanden, att de tvångsmedel, som stode barnavårdsnämnderna till buds för framtvingande av underhållsskyldigheten, icke kunde komma i tillämpning. Det låge då nära till hands, att dessa barnafäder, då de fått vetskap om att det allmänna ansvarade för underhållsbidragen, upphörde med inbetalning av sina bidrag. Liknande synpunkter hava framförts av *kommunalfullmäktige i Undersåkers kommun*.

Gentemot de sakkunnigas kritik av den individuella behovsprövningen har *styrelsen för svenska stadsförbundet* anført:

Man befarar att med denna metod barnens underhåll i vissa fall skulle bli otillräckligt. Där understödets knapphet kunde hänföras till bristande ekonomiska möjligheter för enstaka kommuner, sammanhänger en sådan olägenhet uppenbarligen med det problem, som gång efter annan och nu senast efter ett förslag från kommunalskatteberedningen varit under diskussion, nämligen frågan om en utjämning av kostnaderna för fattigvård och barnavård. Beror det otillräckliga understödet åter på bristande intresse för lämnande av tillräcklig hjälp, torde det finnas möjligheter att genom skärpt upp-

sikt över understödsverksamhetens utövande åstadkomma rättelse. I och för sig synes den individuella prövningen av understödsfallen väl motiverad i de hjälpformer, som icke falla under socialförsäkringen, där generella regler torde vara det naturliga. En sammanblandning av regler för pensionering och understöd torde böra undvikas. Visar den kommunala understödsverksamheten så konstitutiva brister som en otillfredsställande individuell prövning av de olika fallen, böra åtgärder vidtagas för att bringa rättelse i detta förhållande. Att på denna grund tillskapa en särlagstiftning för en »gynnad» grupp kan icke vara försvarligt gentemot övriga av systemets brister alltför drabbade. Det må i förbigående framhållas, att de sakkunniga själva genom att föreslå dyrortsgruppering av förskotten medgivit, att en växling av understödsbeloppen inom olika kommuner i och för sig icke kan anses oskäligen.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård, fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i åttonde distriktet samt ett antal landskommuner hava framhållit, att bidragsförskott komme att utgå i många fall, där verkligt behov icke föreläge, därvid erinrats om att anhöriga till modern ofta tagit hand om barnets försörjning.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård har vidare erinrat:

Begreppet att det allmännas hjälp skall vara av supplementär natur — d. v. s. anlitas först när andra resurser äro uttömda eller otillräckliga — kommer genom det föreslagna förfarandet att väsentligt rubbas. I de fall, då bidragsförskottet är otillräckligt för barnens försörjning, kommer visserligen supplementärprincipen i tillämpning, när fattigvårdens eller barnavårdens hjälp även måste anlitas, men det är ej heller tillfredsställande, att det allmänna skall lämna hjälp för ett och samma ändamål, nämligen barnens uppföstran, under olika former och med olika rättsverkningar som följd.

Fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i nionde distriktet, länsstyrelserna i Västmanlands och Västernorrlands län, barnavårdsförbundet i Gävleborgs län, stadsfullmäktige i Gävle och Hudiksvall samt kommunalfullmäktige i Valbo kommun hava uttalat betänkligheter mot ett fullständigt slopande av den individuella behovsprövningen. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* har påpekat, att i sådana fall, där ett barn ekonomiskt sett omhändertagits av annan än modern och barnets behov således blivit avhjälppt, det måste vara onödigt att belasta det allmänna med utgifter för förskotteringen. *Stadsfullmäktige i Gävle* hava erinrat om att den omständigheten, att förskotteringen handhades av barnavårdsnämnderna, ej behövde innebära, att en behovsprövning icke kunde äga rum. I detta sammanhang hava stadsfullmäktige påpekat, att genom de schematiska bestämmelserna för bidragsförskotten och svårigheten att kunna genomföra en i alla avseenden effektiv kontroll över bidragens användning risk föreläge för missbruk av den föreslagna hjälpverksamheten. *Stadsfullmäktige i Hudiksvall* hava ifrågasatt en bestämmelse om rätt för barnavårdsnämnd att i särskilda fall, då uppenbarligen intet verkligt behov föreläge, vägra bidragsförskott, i vilket fall ärendet lämpligen borde hänskjutas till länsstyrelsen för dess prövning.

Kommunalfullmäktige i Gällivare kommun hava framställt den principiella invändningen mot förslaget, att detsamma skulle innebära en ytterligare utvidgning av den statliga kontrollen över kommunernas sociala verksamhet

och förvaltning och därigenom en ytterligare inskränkning i den kommunala självstyrelsen.

I anslutning till kritiken av de sakkunnigas förslag hava i några yttranden självständiga förslag till ordnande av undersöksverksamheten för barn framlagts.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har härutinnan anfört:

Om man ansåge fattigvården som understödsform för barn vara behäftad med så stora olägenheter, att densamma borde borttagas, skulle man kunna tänka sig, att hela understödsverksamheten beträffande barn överflyttades å barnavårdsnämnderna. Dessa omhändertoge redan nu barn för samhällsvård och skyddsuppfostran, och ogifta mödrar stode redan genom barnavårdsmännen under nämndernas överinseende. Därest allt understöd åt barn av alla kategorier erhöles namnet barnavård och hänskötes till barnavårdsnämnderna, skulle, även om återbetalningsskyldighet och individuell behovsprövning fortfarande bibehölles, enligt länsstyrelsens mening de största olägenheterna bli eliminerade.

Länsstyrelsen, som ifrågasatt en ingående utredning av några å förevarande områden praktiskt erfarna personer rörande den inverkan de föreslagna bestämmelserna komme att få på fattigvårds- och barnavårdslagstiftningen, har föreslagit, att därvid även borde närmare undersökas, huruvida det av länsstyrelsen framförda reformförslaget vore praktiskt genomförbart och vilka konsekvenser det komme att medföra. I varje fall ansåge länsstyrelsen, att reformen skulle föranleda en grundlig omarbetning av såväl fattigvårds- som barnavårdslagarna.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har ifrågasatt, huruvida icke en revidering av barnavårdslagen borde äga rum bland annat på sådant sätt, att beviljande av understöd åt barn i största möjliga utsträckning komme att handhas av barnavårdsnämnderna.

Barnavårdsnämnden i Västerås, som motsatt sig ett utbrytande av nu ifrågasatt del av fattigvårds- och barnavårdslagarna, har ansett det lämpligare, att, därest dessa lagar icke längre fyllde rättmätiga anspråk på humanitet och lämpliga hjälpmöjligheter, sådana ändringar av nämnda lagar vidtoges, att fattigvårdsprägeln borttoges eller mildrades samt kostnaderna för fattigvård och barnavård helt komme att bestridas av statsverket. En liknande ståndpunkt har intagits av *barnavårdsnämnden i Nättraby kommun*.

Barnavårdsnämnden i Malmö har ifrågasatt, huruvida det icke borde stadgas, att den hjälp, som lämnades ett barn, skulle betraktas som fattigvård lämnad åt fadern, då det ju vore genom hans underlåtenhet, som understödsbehovet uppkommit.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård samt *medicinalstyrelsen* hava i samband med sina yttranden över de sakkunnigas senare betänkande föreslagit omorganisation av barnavårdsmännens verksamhet.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har ifrågasatt, huruvida icke närmare bestämmelser angående fattigvårdens belopp och tiderna för dess utbetalande kunde genomföras i fall, då det från början stode klart, att fattigvårdsbehovet komme att bli oförändrat bestående under längre tid.

Befolkningskommissionen har betonat vikten av att förslagen om barnbidrag och bidragsförskott genomföras i anslutning till andra socialpolitiska dispositioner, ägnade att underlätta och förbättra barnförsörjningen, såsom beredande av billiga och goda bostäder, småbarnsvård, billig eller fri hälso-, sjuk- och tandvård samt förbilligande av skolgången.

Departementschefen.

Att sörja för en god vård och fostran av det uppväxande släktet är allmänt erkänt såsom en av samhällets allra viktigaste uppgifter. Det är på de unga generationernas andliga och kroppsliga kvalitet, som samhällets framtid beror. På olika vägar har samhället också sökt att bättre och bättre tillgodose anspråken i nyssnämnda avseende. Genom ett välordnat undervisningsväsende, varav för folkets stora massa folkskolorna och deras påbyggnader äro av den största betydelsen, erhålla barn och ungdom den utbildning, som skall göra dem skickade för i livet väntande uppgifter. Genom god bostads- och socialhygien samt genom gymnastik och idrott söker man fostra ett kroppsligt starkt släkte.

Trots alla de åtgärder, som hittills vidtagits, kvarstå ännu allvarliga brister i den önskvärda omvårdnaden om landets dyrbaraste tillgång, barnen och ungdomen. Undernäring samt bristfällig utrustning med kläder och skodon är tyvärr alltjämt en ganska vanlig företeelse i vårt samhälle. Svåra försummelser även i fråga om tillsyn och uppfostran i egentlig mening förekomma i tusentals fall, då mödrar för att skaffa uppehälle åt sig och de sina nödgas lämna barnen att sköta sig själva.

Förekomsten av sålunda i olika avseenden försummade barn betingas oftast därav, att de försörjningspliktiga föräldrarnas inkomster icke tillåta en rimlig levnadsstandard. Detta kan hava sin grund i skilda omständigheter. Alltför sparsamma eller alltför dåligt betalda arbetstillfällen, genom sjuklighet eller eljest nedsatt arbetsförmåga och därmed jämförliga omständigheter kunna föranleda ekonomiska svårigheter att bereda barnen en tillfredsställande omvårdnad utan att därvid berättigade förebråelser kunna riktas mot familjeförsörjarna. Det stora problemet, hur alla arbetsvilliga och arbetsdugliga — sålunda även den icke helt fullgoda arbetskraften — skola kunna beredas inkomster, vilka möjliggöra en fullt tillfredsställande levnadsstandard för dem själva och deras familjer, kan emellertid icke i detta sammanhang upptagas till övervägande.

Bland de kategorier av medborgare, som hava ansvaret för uppfostran och omvårdnad av barn, finnas emellertid vissa grupper — på grund av särskilda karakteristika lätta att utskilja från de övriga — vilka mera regelbundet befinna sig i ett så ogynnsamt ekonomiskt läge, att de icke utan stöd utifrån äro i stånd att på ett tillfredsställande sätt giva sina barn vård och underhåll. Till ifrågavarande grupper medborgare höra ensamstående mödrar (änkor, ogifta, fränskilda) samt familjeförsörjare, som äro beständigt arbetsoförmögna (invalider). Vad det nu gäller är frågan, på vilket sätt samhället skall inskrida för att i all möjlig mån skapa förutsättningar för att barnen

till här angivna grupper skola undgå att bli undernärda eller i andra avseenden försummade.

Hittills ha ensamstående mödrar varit hänvisade till fattigvården såsom stödorgan. Denna ordning är enligt min mening icke tillfredsställande. I överensstämmelse med denna uppfattning uppdrogs år 1934 åt särskilt tillkallade s. k. barnpensioneringssakkunniga att utreda frågan om andra utvägar för ordnandet av samhällets bistånd åt ensamstående mödrar och invalider.

Den offentliga fattigvården har till uppgift att fylla behövande samhällsmedlemmars levnadsbehov i de fall, då detta icke tillgodoses genom särskilda, till betryggande av samhällsmedlemmarnas ekonomiska ställning avsedda inrättningar eller anordningar. Denna definition av begreppet fattigvård, som är hämtad ur det fattigvårdslagstiftningskommitténs betänkande, som ligger till grund för nu gällande fattigvårdslag, framhäver tydligt fattigvårdens subsidiära natur. Vid sidan av fattigvården ha utvecklats andra former av samhällets hjälpverksamhet. Den viktigaste av dessa är socialförsäkringen med dess olika grenar, såsom sjukförsäkring, olycksfallsförsäkring, invaliditets- och ålderdomsförsäkring samt arbetslöshetsförsäkring. Genom socialförsäkringens fortskridande utveckling har området för fattigvårdens hjälpverksamhet alltmera begränsats. Vissa förslag till 1937 års riksdag komma, därest de bli bifallna, att verka i samma riktning. De förslag angående lag om barnbidrag och lag om förskottering av underhållsbidrag till barn, som jag nu går att förorda, skola, om de av riksdagen godkännas, utgöra steg på samma väg.

En för barn avsedd hjälpform med understöd utgående efter fasta på förhård bestämda normer synes hava samma naturliga grund som den allmänna folkpensioneringen. Likaväl som den, vilken på grund av hög ålder måst lämna förvärvsarbetet, kan ha berättigade anspråk på att icke behöva vända sig till fattigvården, böra även de, vilka äro i behov av stöd från det allmänna på grund av sin försörjningsskyldighet mot barn, vara berättigade till hjälp i en form, som icke i något avseende kännas förödmjukande. Härtill kommer, såsom förut utvecklats, att samhällets omvårdnad om barnen är förestavad icke endast av humanitära skäl utan än mer av samhällets eget intresse att fostra dugliga medborgare.

Om man från nu angivna ståndpunkt granskar de huvudinvändningar, som i yttrandena rests mot de sakkunnigas förslag, synas de icke kunna tillmätas avgörande betydelse. Det är sålunda naturligt, att för varje gång ett nytt område avskiljes från fattigvården och hänföres till en ny hjälpform, vissa praktiska svårigheter ifråga om gränsdragningen uppkomma. Lika självfallet torde vara, att när en dylik utbrytning sker, vissa kvarstående grupper måste känna sig mer eller mindre missgynnade i förhållande till dem, som komma i åtnjutande av den nya stödformen. Att av denna anledning motsätta sig en förbättring för sistnämnda grupp av hjälpbehövande är dock knappast försvarligt. Den splittring av den sociala omvårdnadens organisation, som uppstår på grund av nya gruppers avskiljande från fattigvården, torde

tillsvidare vara oundviklig. Jag överväger att låta verkställa utredning om en allmän översyn av bestämmelserna rörande samhällets understödsverksamhet. Då det emellertid torde dröja en avsevärd tid, innan resultatet av en dylik utredning kan föreligga, anser jag den nu ifrågasatta reformen böra genomföras utan att nämnda utrednings slutförande avvaktas. Det nyligen inrättade socialregistret torde även motverka de befarade ogynnsamma följderna av splittringen.

En annan huvudinvändning mot de sakkunnigas förslag går ut på att det sammans genomförande vore ägnat att minska föräldrarnas ansvars känsla. Motsvarande invändningar rörande den enskildes känsla av ansvar för sin och familjens försörjning gjordes på sin tid mot tanken att införa folkpensionering och arbetslöshetsförsäkring. I enstaka fall kan väl inträffa, att ansträngningarna att genom eget arbete bidra till sitt barns försörjning kunna slappas på grund av möjligheten att från det allmänna erhålla stöd för denna försörjning, men det stora flertalet ensamstående mödrar skulle helt säkert av det samhälleliga stödet tvärtom känna sig uppmuntrade i sina strävanden att bereda sina barn bästa möjliga vård och fostran.

Vad angår formen för den föreslagna hjälpverksamheten ha de sakkunniga beträffande barnbidragen övervägt, huruvida dessa borde utgå endast till föräldrar, som vårdade barnen i sina hem eller hade den rättsliga vårdnaden om barnen, men avvisat denna tanke av skäl som jag finner övertygande.

Även möjligheten av ett försäkringssystem med egna avgifter har av de sakkunniga upptagits till övervägande. I några yttranden har uttalats missnöje med att de sakkunniga icke ägnat detta spörsmål en mera ingående prövning. Jag delar emellertid de sakkunnigas uppfattning, att ett på försäkringsavgifter byggt system icke är att förorda på här ifrågavarande område.

Vad härefter angår förskotteringsverksamheten, så innebär densamma, att samhället till förmån för barnen ställer sig som garant för det underhållsbidrag, vartill barnet civilrättsligt sett är berättigat. Fördelen med denna form för hjälpverksamheten är framför allt, att den icke framträder som en understödsverksamhet utan endast som ett medel att förhindra, att barnen bli lidande på grund av den bidragspliktige faderns försummelse eller oförmåga att bidra.

De i vissa yttranden framkomna förslagen rörande omorganisation av barnavårdsmannainstitutionen torde få upptagas till prövning i annat sammanhang.

Hjälpverksamhetens omfattning.

De sakkunniga.

Som förut angivits bör ett understöd av pensions karaktär enligt de sakkunnigas uppfattning förbehållas sådana behövande, vilkas hjälpbehov har sin orsak i vissa klart avgränsade omständigheter. Det förhållande, som för barnens vidkommande närmast motsvarade nu angivna förutsättningar i fråga om ett särskilt hjälpbehov, vore, enligt de sakkunnigas åsikt, att båda

eller endera av ett barns naturliga försörjare, dess föräldrar, vore döda. Synnerligen beaktansvärda fall funnes dock, då försörjare levde men dennes försörjningsförmåga bruste av andra skäl än enbart ekonomiska, såsom arbetsoförmåga på grund av sjukdom eller hög ålder (invaliditet i pensionsförsäkringslagens mening). De anförda fallen omfattade stora grupper av barn, vilkas läge måste anses vara särskilt behjärtansvärt, och de omständigheter, som föranlett deras nödläge, skilde dem, enligt de sakkunnigas mening, i sådan grad från andra hjälpbehövande barn, att deras särskilda rätt till hjälp av det allmänna vore väl motiverad.

Vad först angår de fall, då hjälpbehovet har sin orsak i att fadern avlidit, hava de sakkunniga anført, bland annat:

Hava föräldrarna sammanlevat i äktenskap, innebär faderns frånfälle ofta, icke blott personligt utan även rent ekonomiskt, en sådan katastrof för familjen, att dess levnadsställning helt förändras. I de flesta fall torde det nämligen vara genom mannens arbetskraft, som familjen erhållit sin huvudsakliga försörjning. En lagstiftning om särskilda barnbidrag bör därför i första hand omfatta dessa barn. I de fall, då föräldrarna icke varit gifta — åtminstone då de icke stadigvarande sammanbott — torde i allmänhet faderns frånfälle icke medföra samma ekonomiska omvälvning. Men även under dessa omständigheter förorsakar dödsfallet i regel en ökad försörjningsbörda för modern och en försämring i barnens levnadsförhållanden. En hjudande konsekvens av en lagstiftning, som tillerkänner understöd åt ankors barn, synes därför vara, att även dessa faderlösa barn tillerkännas hjälp av det allmänna. De sakkunniga anse det ligga närmast till hands att, när fader till barn utom äktenskap eller mannen i ett genom skillnad upplöst äktenskap avlidit, hans efterlämnade barn jämföras med barn till ankors och inrymmas i lagen om barnbidrag. Det blir nämligen för dessa barn icke fråga om förskottering av belopp, som sedermera återkräves, utan om ett understöd. Förskotteringsorganisation, som bygger på ett mera tillfälligt hjälpbehov, orsakat av faderns underlåtenhet att betala uppfostringsbidrag, lämpar sig ej heller för att avhjälpa det mera konstanta nödläge, som vållas av faderns död.

I fråga om betydelsen av moderns frånfälle hava de sakkunniga anført:

Obestridligt är att makans och moderns bortgång ofta medför ekonomiska svårigheter för mannen och barnen, icke blott då hon i livstiden genom förvärvsarbete lämnat tillskott till det gemensamma hushållet, utan även då hennes arbete varit förlagt uteslutande till hemmet. Särskilt värdefullt är givetvis hustruns arbete i hemmet under barnens första uppväxtår. Ur ekonomisk synpunkt kan emellertid hustruns frånfälle i regel icke tillmätas samma betydelse som mannens, och även om en änklings efter hustruns död kan få svårigheter för sina barns vård, torde han i allmänhet kunna anskaffa nödig hjälp i hemmet utan att därför behöva det allmännas stöd. Som ovan framhållits måste en samhällelig understödsverksamhet av nu ifrågavarande slag inskränkas till sådana fall, där hjälpbehovet i regel är särskilt framträdande, och de överväganden, för vilka nu redogjorts, hava med hänsyn härtill lett de sakkunniga till den uppfattningen, att understöd av den karaktär det här gäller icke bör tillförsäkras barn till arbetsföra anklingar. Beträffande denna fråga bör även beaktas, att ett i lag garanterat understöd i vissa fall skulle kunna komma att försvaga faderns eget intresse för barnens försörjning.

De föräldralösa barnen, vilka vore helt ensamstående i livet, syntes enligt de sakkunnigas mening framför andra barn berättigade till samhällets skydd och omvårdnad. Det kunde dock förefalla tveksamt, om dessa barn borde inordnas i nu förevarande lagstiftning. Härom hava de sakkunniga vidare anförts:

I stor omfattning torde nämligen barnens ekonomiska ställning efter föräldrarnas frånfälle vara så svag, att de måste lita till kommunens hjälp för sin försörjning. Föräldrahemmet är upplöst och barnen måste under alla omständigheter omhändertagas av andra. Under sådana förhållanden kan det synas vara utan betydelse för barnen, om de av samhället erhålla sin försörjning genom kommunen eller på annat sätt. Utöver de skäl av psykologisk natur, vilka i det föregående anförts, torde emellertid även andra omständigheter föreligga, som tala för att dessa barn böra komma i åtanke vid genomförande av en lagstiftning om särskilda barnbidrag. Genom förefintligheten av ett bestämt bidrag torde det vara lättare att skaffa barnen goda fosterföräldrahem. Ofta torde det finnas släktingar eller vänner till föräldrarna, som skulle vara villiga bereda barnen tillflykt i sina hem, men vilkas ekonomiska förhållanden icke medgiva detta utan viss ersättning. Skulle kostnaden härför bestridas av kommunen, kan det emellertid befaras, att understöden bestämmas till så låga belopp, att omhändertagande av barnen på angivet sätt omöjliggöres. Det bör även beaktas, att i många fall barnbidrag tidigare utgått till sådana barn, då modern varit änka eller fadern till äventyrs invalid, och det skulle för såväl barnen som deras närmaste te sig oförklarligt, varför barnen, när understödsbehovet blivit större än förut, skulle mista sitt barnbidrag och bli hänvisade till kommunens hjälp.

Vad slutligen angår invaliditet hos försörjare som förutsättning för barnbidrag hava de sakkunniga ansett, att barnbidrag böra utgå endast till personer, som erhålla folkpension och äro invalider i folkpensioneringslagens mening. Härom har yttrats:

Beträffande barn utom äktenskap kunde de skäl, som anförts för barnbidrag då fadern avlidit, sägas motivera sådant bidrag jämväl i de fall, då fadern blivit varaktigt oförmögen till arbete. Detta gällde tydligen icke blott medan äktenskapet bestode, utan även och i ännu högre grad sedan den invalide mannen blivit änklings. Vore å andra sidan mannen arbetsduglig men hustrun invalid, torde visserligen ofta svårigheten att försörja barnen vara betydande och måhända icke sällan större än för en arbetsduglig änklings, som lättare torde kunna erhålla hjälp i hemmet. Så länge mannen, vilken i regel måste anses såsom huvudförsörjare, vore arbetsför, hade emellertid de sakkunniga, ehuru med tvekan, ansett sig icke kunna förorda att barnbidrag i sådana fall skulle utgå.

Enligt de sakkunnigas förslag erhålla vidare barn utom äktenskap barnbidrag, då modern är invalid, samt barn till fränskilda barnbidrag, då någon av föräldrarna är invalid, allt dock under förutsättning att den arbetsoförmögne har vårdnaden om barnet.

Omfattningen av den föreslagna förskotteringsverksamheten sammanhänges med formen för denna verksamhet. Som framgår av den förut lämnade redogörelsen för gällande bestämmelser rörande föräldrars underhållsskyldighet mot barn, åligger det ifråga om barn utom äktenskap samt barn till

föräldrar, som leva åtskilda på grund av söndring eller efter vunnen hemskillnad eller vilkas äktenskap upplösts, den av föräldrarna, som ej har vårdnaden om barnet, att fullgöra sin underhållsskyldighet mot detsamma genom att utgiva underhållsbidrag.

Då den nu ifrågavarande hjälpverksamheten i princip innebär ett förskotterande av det underhållsbidrag, som genom dom eller avtal tillförsäkrats barn, kommer förskotteringen sålunda att inom nyssnämnda grupper av barn endast omfatta dem, som på angivet sätt garanterats underhållsbidrag. Den viktigaste av de grupper, som härigenom kommer att uteslutas, utgöres av de utomäktenskapliga barn, vilkas fader är okänd. Enligt av de sakkunniga verkställd statistisk utredning (sid. 71 och 79 i det senare betänkandet) uppgår nämnda grupp av barn å landsbygden till omkring 13 och i städerna till omkring 9 procent av de utomäktenskapliga barnen. Som skäl för dessa barns uteslutande från den föreslagna lagstiftningen hava de sakkunniga anfört i huvudsak följande:

Orsaken till att faderskap till ett barn icke i laga ordning fastställts kan vara den, att modern icke kunnat eller vägrat lämna tillräckliga upplysningar för faderns uppspårande och faderskapets fastställande eller att fadern icke är anträffbar. Ofta torde även anledningen vara att söka däri, att vederbörande barnavårdsman icke nedlagt tillräcklig energi för att få faderskapet fastställt. Dessa barns ställning är särskilt behjärtansvärd, och de sakkunniga övervägde därför till en början att föreslå en hjälpverksamhet utan fattigvårds karaktär, omfattande alla nödställda minderåriga barn. En sådan hjälpverksamhet kan emellertid knappast organiseras som en form av pensionering utan bör grundas på individuell behovsprövning. En hjälpform, som garanterade modern till utomäktenskapligt barn ett fast understöd, så snart moderns inkomst understeg visst angivet belopp, kan nämligen svårigen genomföras, emedan moderns intresse för att få faderskapet till barnet fastställt därigenom skulle minskas med påföljd, att modern säkerligen i åtskilliga fall komme att vägra att lämna upplysning om vem, som vore barnets fader. Det kan även antagas att barnavårdsmannens intresse för faderskapets fastställande komme att i motsvarande grad minskas. Konsekvensen skulle sålunda bliva, att kategorien utomäktenskapliga barn med okänd fader komme att högst väsentligt ökas, en konsekvens som skulle direkt motverka de gynnsamma resultat, som i hithörande avseenden uppnåts genom lagstiftningen om barn utom äktenskap. Om emellertid hjälpverksamheten sålunda skulle grundas på en individuell behovsprövning vore, som förut framhållits, föga vunnet med försöken att skarpt särskilja den ifrågavarande hjälpverksamheten från fattigvården. Det bör även anmärkas, att medtagandet av barn med okända fäder skulle ha den påföljden, att man även i de fall, då ett underhållsbidrag i laga ordning bestämts, nödgades frångå principen, att just detta belopp garanterades och understödet icke finge överstiga detsamma. Gruppen barn med okända fäder skulle annars komma i en gynnad särställning. Nämnda princip har emellertid en sådan betydelse för ett rättvist reglerande av understödets belopp, att densamma icke bör slopas. Det bör slutligen särskilt framhållas, att det utgivna understödet återkräves av den underhållsskyldige. Ett utsträckande av hjälpverksamheten till barn med okänd fader skulle därför jämväl innebära ett avsteg från denna grundsats. Det torde ej vara obefogat antaga, att antalet barn utom äktenskap med okänd fader komme att minskas, om den föreslagna lagstiftningen genomfördes. De förmåner denna innebär torde nämligen med all säkerhet komma att öka in-

tresset hos såväl modern till barn utom äktenskap som barnavårds mannen att söka få faderskapet till barnet fastställt.

De sakkunniga hava vidare föreslagit det undantaget från principen om förskotterande av icke erlagda underhållsbidrag, att förskotteringen icke skall omfatta de fall, då fadern har den rättsliga vårdnaden om barnet och modern sålunda är skyldig att betala underhållsbidrag, vilka fall de sakkunniga icke ansett det vara nödvändigt medtaga med hänsyn till deras ringa förekomst. Enligt den av de sakkunniga verkställda statistiska undersökningen (sid. 73 och 80 i betänkandet) inskränka sig de fall, då fadern har vårdnaden om barn utom äktenskap, till på landsbygden 3 procent och i städerna 1.5 procent. Motsvarande uppgift har icke lämnats för skilsmäso barnen.

Yttrandena.

Beträffande frågan, vilka hjälpbehövande barn, som böra komma i åtnjutande av barnbidrag, ha vissa anmärkningar och önskemål framställts i yttrandena över det tidigare betänkandet.

Sålunda ha *länsstyrelsen i Stockholms län* samt *svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet* ansett det orättvist, att den invalide mannen skulle vara berättigad till barnbidrag, medan exempelvis en arbetsför man med sjuk eller invalid hustru och minderåriga barn eller arbetsför änkring med barn eller en fattig familj med minderåriga barn, vilken hemsöktes av sjukdom, skulle få vända sig till fattigvården för erhållande av hjälp.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har erinrat om att den föreslagna avgränsningen av fattigvårdsbegreppet skulle medföra det olyckliga förhållandet, att allenast barn i äktenskap, där fadern ej vore invalid men på grund av arbetslöshet eller andra orsaker icke kunnat försörja familjen, skulle bli hänvisade till fattigvården. Den mindervärdighet, som de sakkunniga ville borttaga från änkor och ogifta mödrar genom överflyttningen av förevarande hjälpåtgärder från fattigvård till socialförsäkring, komme säkerligen att med dubbel tyngd åvila de föräldrar, som för sina barn i äktenskap endast hade att åtnjuta understöd av fattigvårds karaktär. Åtgärder av denna art komme med säkerhet ej att stimulera äktenskapsfrekvensen.

Rätt till barnbidrag åt änkring med minderåriga barn har påyrkats av *barnavårdsnämnden i Malmö* med instämmande av *stadsfullmäktige* samt *barnavårdsnämnden i Hälsingborg* ävensom *kommunalfullmäktige i Örkeneds och Svegs kommuner*. *Barnavårdsnämnden i Hälsingborg* har ansett, att barnbidrag jämväl borde utgå till arbetsför man med invalid hustru, och *kommunalfullmäktige i Örkeneds kommun*, att barnbidrag borde tillkomma de minderåriga barnen, då mannen vore sjuklig om också icke invalid.

Kommunalfullmäktige i Våxtorps kommun ha ansett det önskvärt, att även sådana barn, som för närvarande erhöles fattigvård på grund av faderns eller moderns liknöjdhet, bristande arbetsvilja eller dylikt, erhöles barnbidrag.

Befolkningskommissionen har ansett, att om hjälpbehövande änkringar med minderåriga barn och äkta makar med barn, då hustrun vore invalid,

icke lämpligen ansåges kunna eller böra inordnas i det av de sakkunniga föreslagna hjälpsystemet, starka skäl dock talade för en utredning om på vad sätt även hjälpbehövande inom denna kategori kunde beredas hjälp utan fattigvårds karaktär. En tredje kategori av hjälpbehövande utgjordes av de barnrika familjerna. Kommissionen hade att jämlikt sina direktiv upptaga det med dessa förhållanden förknippade problemet.

Beträffande de föräldralösa barnen ha *barnavårdsnämnderna i Malmö och Hälsingborg* givit uttryck för tvekan om lämpligheten av att barnbidrag skulle utgå till dessa barn, framför allt med hänsyn till att dessa barn i stor utsträckning bleve omhändertagna för samhällsvård, vilken till sina rättsverkningar vore likvärdig med fattigvård. *Barnavårdsnämnden i Uppsala* har avstyrkt förslaget i denna del samt framhållit, att det enda naturliga vore ett samhälleligt omhändertagande genom barnavårdsnämnderna.

I fråga om *förskotterings omfattning* har i flera yttranden över det senare betänkandet beklagats, att icke alla barn kunna komma i åtnjutande av de förmåner densamma erbjuder. *Statens inspektör för fattigvård och barnavård* samt *fattigvårds- och barnavårdskonsulenterna i första och tredje distrikten* hava betonat olägenheten av en sådan klassificering av de understödda barnen, som förslaget komme att medföra. *Styrelsen för svenska stadsförbundet* har anmärkt, att de sakkunnigas förslag ingalunda omfattade en viss homogen och klart avgränsad grupp.

Länsstyrelsen i Stockholms län har framhållit, att det kunde inträffa, att barn med samma understödsbehov i ena fallet erhöles fattigvård och i andra fallet understöd utan fattigvårds karaktär och detta till och med i en och samma familj. Man kunde fråga sig, om icke något dylikt skulle vara ägnat att väcka ännu kraftigare misstämning än den, som enligt de sakkunniga redan nu gjorde sig gällande gentemot fattigvårdsbegreppet.

Förutom dessa allmänna anmärkningar hava i yttrandena vissa detaljer rörande förskotteringslagstiftningens omfattning kritiserats. Framför allt har de sakkunnigas ståndpunkt i fråga om de barn, för vilka faderskapet icke blivit fastställt, väckt gensagor. *Befolkningskommissionen* har sålunda härom anfört:

I fråga om dessa barn av okänd fader framträda med synnerlig skärpa de olyckliga familjeförhållanden, vilka missgynna de utomäktenskapliga barnen vid jämförelse med de barn, som uppväxa i ett hem under båda föräldrarnas gemensamma omvårdnad. Kommissionen anser, att de nu ifrågasvarande barnen icke böra utsättas för den otrygghet och den rättsverkan, vilka känneteckna fattigvården och vilka alldeles särskilt för dessa barn kunna innebära deklassering och kväva ambitionen. Utan att bestrida en viss giltighet av de av de sakkunniga andragna skälen för att ställa barn av okänd fader utanför den föreslagna lagstiftningen, föreslår dock kommissionen en omarbetning av förslaget på denna punkt. Till ytterligare stöd för denna hemställan erinrar kommissionen om att hithörande fall äro ganska skiftande. Att lämna erforderlig hjälp utan fattigvårds karaktär till ett barn, vars moder efter bästa förmåga sökt underlätta barnavårdsnämndens forskningar efter barnets avvikne fader, torde exempelvis icke vara ägnat

att öka antalet hithörande fall. I fråga om mödrar, vilka uppenbarligen visa tredska, krävas visserligen skärpta åtgärder. Men kommissionen menar, att dylika åtgärder väl kunna vidtagas utan att barnen behöva hänvisas till fattigvård. Kommunernas intresse för efterforskningarna kan stimuleras genom minskning av statsbidraget till 50 procent i dylika ouppklarade fall. Kommissionen håller det icke för uteslutet, att en effektiv övervakning av de tredska mödrarna från barnavårdsnämndens sida kan vara ägnad att i högre grad minska antalet okända faderskap, än om sådana fall hänvisades till fattigvården.

Önskvärdheten av att ifrågavarande grupp barn måtte medtagas i förevarande lagstiftning har betonats av *statskontoret*, *socialstyrelsen*, *länsstyrelserna i Älvsborgs, Gotlands, Örebro, Kopparbergs, Jämtlands och Norrbottens län*, *stadsfullmäktige i Skövde, Borås, Trollhättan, Eskilstuna och Lysekil*, *kommunalfullmäktige i Grangärde, Råmens, Almby, Brunflo, Nederkalix och Jokkmokks kommuner*, *barnavårdsnämnderna i Stockholm, Göteborg, Eskilstuna, Sölvesborg, Jämshög, Östra Tollstad, Falun, Visby, Söderhamn, Luleå och Boden*, *fattigvårdsdirektören i Stockholm*, *fattigvårdsstyrelserna i Eskilstuna och Falun* samt *en minoritet inom svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet*. *Barnavårdsnämnden i Stockholm* samt *minoriteten inom svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet* hava framhållit, att helst endast de fall borde vara uteslagna från hjälpverksamheten, där moder vägrade uppgiva fadern. Nämnden har i detta sammanhang påpekat, att man, om de sakkunnigas förslag i denna del antoges, torde hava anledning vänta en ökning av antalet rättegångar för faderskapets fastställande, särskilt i de fall, då den uppgivne fadern vore avliden. För närvarande saknades nämligen anledning att, då han dött utan att efterlämna tillgångar, anhängiggöra talan mot hans stärbhus för att få faderskapet fastställt. *Kommunalfullmäktige i Nederkalix kommun* hava ansett, att möjligen de fall kunde undantagas från rätt till bidragsförskott, då modern vägrade att uppgiva vem som vore barnets fader eller eljest ställde sig avvisande mot åtgärder för faderskapets fastställande. *Barnavårdsnämnderna i Jämshög och Östra Tollstad* hava ansett det orättvist, att barn med okänd fader skulle uteslutas från den föreslagna hjälpverksamheten, när faderskapet icke kunnat fastställas, emedan fadern avlidit eller hölle sig undan. *Länsstyrelsen i Örebro län* har påpekat, att det oftast berodde på omöjligheten att skaffa bevis eller på försummelse från barnavårdsmanens eller nämndens sida, att faderskapet till ett barn icke kunnat fastställas. Som ett korrektiv mot det av de sakkunniga åberopade skälet att icke utsträcka hjälpverksamheten till nu ifrågavarande barn eller att intresset för faderskaps fastställande därigenom skulle minskas har länsstyrelsen föreslagit, att ersättning av statsmedel för bidragsförskott åt utomäktenskapliga barn endast skulle utgå i fall, då faderskapet i laga ordning fastställts. *Stadsfullmäktige i Eskilstuna* hava ansett, att om man i likhet med de sakkunniga funne, att underhållsbidraget ovillkorligen måste vara fastställt för att förskott skulle kunna utgivas, det icke borde möta alltför oöverstigliga svårigheter att genom en ändring i lagstiftningen införa sådana bestämmelser, att en dylik fastställelse kunde tillsvidare, intill dess

barnafadern eventuellt bleve känd, verkställas av myndighet, t. ex. barnavårdsnämnden. *Barnavårdsnämnden i Boden* har föreslagit en sådan lösning, att i de fall, då barnets moder blivit urståndsatt att lagligen erhålla erkänd fader till sitt barn, ehuru denne angivits, nämligen om fadern avlidit kort tid efter barnets avlelse eller där av modern utpekad fader genom edgång friats från faderskapet, men sannolika skäl förelåge, att den angivne fadern kunnat vara fader till barnet, modern och barnet borde erhålla hjälp av det allmänna utan fattigvårdskaraktär. Ett liknande förslag har framförts av *kommunalfullmäktige i Jokkmokks kommun*.

Länsstyrelserna i Värmlands och Västerbottens län samt stadsfullmäktige i Gävle hava uttryckligen förklarat, att de, i motsats till förut angivna myndigheter, funne de av de sakkunniga för deras ståndpunkt i förevarande avseende åberopade skälen övertygande.

De sakkunnigas ståndpunkt att endast faderns underhållsbidrag men ej moderns skall vid dess uteblivande förskottas har även mött kritik i yttrandena. *Medicinalstyrelsen* har sålunda föreslagit, att i detta avseende fader och moder måtte bli likställda. Samma uppfattning har hävdats av *stadsfullmäktige i Eskilstuna* samt *svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet*. *Socialstyrelsen* har ifrågasatt, huruvida den omständigheten, att fadern sällan hade vårdnaden om barn borde stå hindrande i vägen för rätt till bidragsförskott. *Statskontoret* har ansett, att i förslaget underhållsskyldigheten kommit att alltför mycket betonas i fråga om barnets fader, medan moderns skyldighet att underhålla sitt barn skjutits i bakgrunden.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har framhållit, bland annat:

De grupper av barn, som enligt förslaget skulle komma i fråga till erhållande av bidragsförskott, kunde enligt länsstyrelsens förmenande ur försörjningssynpunkt näppeligen anses sämre ställda än barn till föräldrar, vilka visserligen vore förenade i äktenskap, som icke gått sönder, men vilkas försörjningsmöjligheter på grund av sjukdom eller annan orsak icke vore tillräckliga för barnens behov, ej heller barn utom äktenskap, för vilka faderns underhållsskyldighet icke kunnat fastställas genom rättens beslut eller avtal. Att på sätt de sakkunniga föreslagit bereda vissa grupper av barn hjälp i annan form än fattigvård syntes därför länsstyrelsen innebära en orättvisa mot övriga barn, som icke erhöle motsvarande förmån. Då det härjämte måste anses såsom ett synnerligen viktigt samhällsintresse, att familjen fortfarande komme att vara den huvudsakliga formen för samlevnad och barns fostran, vore det enligt länsstyrelsens åsikt av vikt, att de fria förbindelserna icke uppmuntrades genom åtgärder, som vore ägnade att placera barn i fria förbindelser i bättre försörjningssituation än de inom äktenskap födda barnen.

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet har påpekat, att bland de alltjämt till fattigvården hänvisade grupperna märktes barn i ett bestående äktenskap, vilkas båda föräldrar levde men av någon annan orsak än varaktig arbetsoförmåga hos fadern vore urståndsatta att giva sina barn full försörjning.

Departementschefen.

I yttrandena har de sakkunnigas begränsning av det klientel, som skall komma i åtnjutande av barnbidrag, på flera punkter mött kritik. I anslutning till denna kritik kan framför allt ifrågasättas, huruvida icke barn till änkling samt barn till äkta makar, av vilka hustrun är invalid, böra medtagas. Försiktigheten torde emellertid bjuda, att rätt till barnbidrag tills vidare begränsas i enlighet med de sakkunnigas förslag. I fråga om barn till invalider överensstämmer detta även i huvudsak med vad som hittills gällt beträffande pensionstillägg för barn. Skiljaktighet föreligger därutinnan, att under det pensionstillägg enligt 1913 års lag utgår beträffande barn utom äktenskap, när modern är arbetsoförmögen, samt i fråga om barn till fränskillda makar, när någon av föräldrarna är till arbete oförmögen, barnbidrag enligt departementsförslaget utgår i motsvarande fall endast då den, som är till arbete oförmögen, har vårdnaden om barnet.

Vad angår den föreslagna förskotteringslagstiftningen, har i ett stort antal yttranden anmärkts på det förhållandet, att barn med okänd fader uteslutes från rätt till bidragsförskott. Önskemål hava framställts, att lagförslaget måtte underkastas sådan omarbetning, att denna brist undanröjdes. För flertalet av dem, som framställt ett dylikt yrkande, torde det ej ha stått klart, att uteslutandet av denna grupp barn är en given följd av den form för hjälpverksamheten, som de sakkunniga föreslagit. Frågeställningen blir därför närmast den, huruvida fördelarna med den föreslagna formen för hjälpverksamheten kunna anses uppväga nämnda olägenhet. Trots det synnerligen behjärtansvärda läge, i vilket de nu ifrågavarande barnen kunna befinna sig, anser jag emellertid icke förskotteringsformen för understödjande av utomäktenskapliga barn och skilsmässobarn för närvarande böra offras för att åt ifrågavarande grupp av barn bereda understöd utan fattigvårds karaktär. Goda skäl kunna även anföras för att utsträcka förskotteringen till fall, då fadern har vårdnaden om barnet och modern brister i sin betalningskyldighet. Jag anser emellertid, att den av de sakkunniga föreslagna begränsningen i detta avseende tillsvidare bör bibehållas. Begränsningen överensstämmer med den föreslagna lagstiftningens karaktär av hjälp åt ensamstående mödrar samt har beträffande barnbidragen i viss mån sin motsvarighet i det förhållandet, att dylikt bidrag icke utgår för barn till arbetsför änkling.

Slutligen må anmärkas, att frågan om hjälp åt de barnrika familjerna torde få upptagas till behandling i annat sammanhang.

Barnbidragens och bidragsförskottens maximibelopp.**De sakkunniga.**

De för närvarande utgående pensionstilläggen för barn till invalider uppgå till högst 102 kronor om året för varje barn. Detta belopp ha de sakkunniga funnit alldeles otillräckligt för barnens försörjning. För bedömande av frågan huru stora barnbidragen borde vara för att fylla sitt ändamål ha de sakkunniga, som förut angivits, införskaffat uppgifter från ett antal fattigvårds-

styrelser och barnavårdsnämnder rörande kommunernas kostnader för understödjande och vård av minderåriga barn. Resultatet av utredningen återfinnes å sid. 83 ff. i de sakkunnigas tidigare betänkande.

Bearbetningen av detta material hade givit vid handen, att medelbeloppet av det månatliga fattigvårdsunderstöd, som lämnades änkor med *ett* barn, för landsbygden i dess helhet kunde beräknas uppgå till inemot 20 kronor. Beträffande änka med flera minderåriga barn framginge av undersökningen, att om understödet till första barnet vore lågt — mindre än 15 kronor för månad — nedsättning för de följande barnen sällan förekomme, men att en dylik nedsättning vore regel, om understödet till det första barnet uppginge till 25 kronor för månad eller däröver. Låge understödet i fråga mellan 15 och 25 kronor, förekomme nedsättning redan för andra barnet i omkring 40 procent av de observerade kommunerna och först för tredje barnet i omkring 20 procent av fallen, under det att i återstående 40 procent någon nedsättning icke förekomme. I omkring en femtedel av kommunerna utginge ett något högre understöd till späda barn. I städerna torde medelunderstödet röra sig omkring 20—25 kronor i månaden för första barnet med i allmänhet omkring 5 kronor lägre understöd för de följande barnen. Beträffande de ersättningsbelopp, som kommunerna brukade lämna vid utackordering av barn i fosterföräldrahem, framginge av undersökningen, att den månatliga kostnaden i medeltal uppginge till något över 20 kronor.

Den första fråga, som med hänsyn till utredningens resultat uppställt sig för de sakkunniga, har varit den, huruvida bidragen borde utgå med lika belopp för barn räknat, oberoende av antalet barn i en familj, eller om någon reduktionsregel borde tillämpas. De sakkunniga hava bestämt sig för det senare alternativet med hänsyn till utredningens nyss angivna resultat i detta avseende samt emedan det syntes de sakkunniga obestriddligt, att i en familj försörjningskostnaden för varje barn bleve lägre ju flera barnen vore.

De sakkunniga hava vidare ansett skäligt, att barnbidraget utginge med något förhöjt belopp under de två första levnadsåren, emedan ett barn under sina första levnadsår behövde mera tillsyn än äldre barn och sålunda minskade moderns möjlighet till förvärvsarbete. Enligt de sakkunnigas mening borde även barnbidraget till föräldralösa barn utgå med högre belopp än till andra barn.

Slutligen hava de sakkunniga haft att taga ställning till frågan, huruvida barnbidragen skulle utgå med lika belopp över hela landet eller efter dyrortsgradering. Lika starka skäl för en dyrortsgradering syntes de sakkunniga visserligen icke föreligga, då det gällde barnbidrag som beträffande tilläggs pensioner inom folkpensioneringen, men det vore likväl enligt de sakkunnigas mening obestriddligt, att en tyngre försörjningsbörda åvilade barnaförsörjare på en dyrare än på en billigare ort. De sakkunniga hava därför framlagt ett särskilt tilläggsförslag rörande dyrortsgraderade barnbidrag, upptagande tre olika ortsgrupper, vilket nära anslöte sig till det förslag rörande dyrortsgraderade folkpensioner, som den 30 november 1935 avgivits av särskilda sakkunniga.

I fråga om bidragens belopp hava de sakkunniga stannat vid att föreslå belopp, som ungefärligen motsvarade medeltalet av det månatliga fattigvårdsunderstöd, som av landsbygdskommunerna lämnades för minderåriga barn till änkor.

I överensstämmelse med nu angivna grunder hava de sakkunniga föreslagit, att barnbidrag för barn till arbetsför änka skulle utgå med följande högsta årliga belopp:

	Dyrortsgrupp 1		Dyrortsgrupp 2		Dyrortsgrupp 3	
	För barnen tillsammans	Ökning för varje barn	För barnen tillsammans	Ökning för varje barn	För barnen tillsammans	Ökning för varje barn
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
1 barn.....	240	240	300	300	360	360
2 »	420	180	525	225	630	270
3 »	600	180	750	225	900	270
4 »	720	120	900	150	1,080	180
5 »	840	120	1,050	150	1,260	180
6 »	960	120	1,200	150	1,440	180
o. s. v.						

För föräldralösa barn hava de sakkunniga föreslagit barnbidragets årliga belopp till för varje barn 300 kronor i dyrortsgrupp 1, 360 kronor i dyrortsgrupp 2 och 420 kronor i dyrortsgrupp 3.

För de två första åren av barnets levnad skulle enligt förslaget de utgående barnbidragen ökas med ett årligt tilläggsbelopp av 60 kronor.

Barnbidragen för barn till arbetsoförmögna hava de sakkunniga föreslagit till samma belopp som de barnbidrag, vilka skola utgå till arbetsföra änkors barn. Som motivering härför hava de sakkunniga anført:

De bidragsbelopp, vilka avse understöd till barn åt arbetsför änka, kunna måhända synas vara knappt tilltagna, men av ekonomiska och andra skäl anse sig de sakkunniga icke böra föreslå högre belopp. Att barnbidragen för en invalid änka skulle utmätas knappare vore uppenbarligen obilligt. En sådan änka har visserligen sin folkpension att lita till, men denna är enbart avsedd att täcka hennes egna behov. I samma ställning befinna sig tydligen icke blott övriga ensamstående invalida personer med minderåriga barn, utan även familjer med minderåriga barn, där båda föräldrarna äro invalider. Icke i något av de anförda fallen torde barnbidragen kunna utmätas lägre än när det är fråga om en arbetsför änka. I en familj, där fadern är invalid och modern arbetsför, kan moderns ställning i viss mån anses vara likartad med en änkas. Är mannen intagen på vårdanstalt, är den i förevarande hänseende fullkomligt densamma. Är han hjälplös, men vistas hemma, är hustrun därigenom ofta vida mer hindrad från förvärvsarbete än en arbetsför änka med minderåriga barn, ty den förra har icke blott barnen utan även mannen att vårda. Endast i de fall, då mannen är invalid, men ej hjälplös, kan hustruns ställning vara något fördelaktigare än en änkas; mannen kan nämligen då ofta hava tillsynen över barnen medan hustrun arbetar utom hemmet. De svårare invaliditetsfallen torde emellertid i så stor utsträck-

ning förekomma bland de invalider, som bliva berättigade till barnbidrag, att de sakkunniga ansett sig icke böra föreslå särskilda lägre barnbidragsbelopp för de fall, där mannen är invalid, men ej fullt hjälplös. Snarast borde, i fall av hjälplöshet, ett särskildt vårdbidrag böra lämnas. Detta är en fråga, som visserligen är värd att beaktas, särskilt då minderåriga barn förefinnas, men som har för stor räckvidd för att bringas till lösning i detta sammanhang.

Av grunderna för den föreslagna lagstiftningen rörande bidragsförskott följer, att bidragsförskottens belopp i princip skola motsvara det genom dom eller avtal bestämda underhållsbidraget. Från denna princip hava emellertid de sakkunniga föreslagit det undantaget, att bidragsförskotten icke få överstiga vissa bestämda normalbelopp. De sakkunniga hava härutinnan framhållit följande:

Då det är fråga om att avhjälpa ett ekonomiskt nödläge, kan det allmänna icke tänkas bidraga med större belopp än som är erforderligt härför. Även om det i vederbörlig ordning bestämda underhållsbidraget överstiger sistnämnda belopp, bör bidragsförskottet ej sättas högre än detta. Ehuru barnet är berättigat till underhåll efter båda föräldrarnas villkor, kan vid uteblivande av faderns underhållsbidrag det allmänna icke gå längre än att bereda barnet nödortftig försörjning. Det härför erforderliga beloppet måste för vinnande av likformighet i tillämpningen fastställas generellt.

För bestämmande av dessa normalbelopp ha de sakkunniga verkställt en utredning rörande beloppen av de underhållsbidrag, som fader till barn utom äktenskap och till barn, vilkas föräldrar vunnit hemskillnad eller äktenskapskillnad, förpliktas utgiva (se sid. 73 och ff., 81 och ff. samt 85 i det senare betänkandet). Av utredningen hava de sakkunniga funnit framgå, att barnbidragens normalbelopp ganska nära motsvara medelvärdet för de månatliga underhållsbidragen å landsbygden och i de mindre städerna. De sakkunniga hava därför ansett skäl icke föreligga att vid fastställandet av bidragsförskottens belopp frångå vad som skulle gälla för barnbidragen med undantag av att det särskilda tillägget under barnets späda ålder föreslagits icke skola utgå i fråga om bidragsförskotten för att förenkla uträkningen av dessa.

Liksom i fråga om barnbidragen hava de sakkunniga framlagt särskilt tilläggsförslag rörande dyrortsgraderade bidragsförskott i anslutning till det den 30 november 1935 avgivna förslaget rörande dyrortsgraderade folkpensioner.

Yttranden a.

De föreslagna barnbidragsbeloppens storlek har i flertalet yttranden lämnats utan erinran. Anmärkningar saknas emellertid icke.

Sälunda har *barnavårdsnämnden i Göteborg* funnit det vara en väsentlig brist i förslaget, att de sakkunniga icke lämnat klart besked, huruvida de med sitt förslag åsyftat att vinna full försörjning eller endast att lämna bidrag till försörjningen. På grund av denna ovisshet har nämnden ansett det ändamålslost att ingå på ett bedömande av lämpligheten av bidragens storlek.

Fattigvårdsnämnden i Stockholm har ansett de föreslagna barnbidragen

otillräckliga, om icke dyrortsgradering genomfördes. Om däremot barnbidragen bestämdes enligt den ifrågasatta dyrortsgraderingen, skulle de sannolikt bli tillräckliga även för huvudstadens vidkommande.

Länsstyrelsen i Kalmar län har påpekat, att högsta utgående barnbidrag visserligen motsvarade högsta löpande fattigvårdsunderstöd, men har samtidigt erinrat om att fattigvårdsunderstöden emellanåt måste utfyllas med tillfälliga understöd för anskaffande av kläder och skodon m. m. När det gällde att bereda barn anstaltsvård, nödgades även fattigvården ingripa.

Fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i sjunde distriktet har även ansett de föreslagna beloppen otillräckliga.

Kommunalfullmäktige i Jukkasjärvi kommun ha funnit bidragsbeloppen otillräckliga för försörjning av barn till änkor och arbetsoförmögna i samhällen med höga levnadskostnader.

Stadsfullmäktige i Kungsbacka åter ha ansett bidragens belopp i vissa fall kunna nedprutas.

Fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i åttonde distriktet har visserligen icke ansett de ifrågasatta beloppen i och för sig för stora men har framhållit, att understödet ofta bleve rikligare tillmätt än den inkomst mannen själv genom produktivt arbete under sin krafts dagar kunnat förvärva för barnens försörjning.

Socialstyrelsen har anfört, bland annat:

Inom styrelsen funnes visst material, grundat på ettåriga hushållsräkenskaper för familjer med olika barnantal, vilket material skulle kunna vara ägnat att belysa hithörande levnadskostnadsfrågor. Vid en mera summarisk granskning av ifrågavarande hushållsboksmaterial finge man det intrycket, att å ena sidan det av de sakkunniga föreslagna barnbidraget för ett barn beträffande landsbygden — särskilt i fråga om familjer med naturahushållning — låge väl högt, och å andra sidan att de tillägg, med vilka barnbidraget enligt förslaget skulle höjas alltefter ökat barnantal, vore proportionsvis låga. Vore denna uppfattning riktig, borde sålunda den upprättade skalan för barnbidrag kunna begynna med ett något lägre belopp än det föreslagna, men i stället stegras något mera än som föreslagits med växande barnantal. Särskilt diskutabel syntes den starka nedgången i tilläggsbidraget vara, som förslaget innebure vid övergången från tre- till fyra barnsbestånd, detta så mycket mer som hållbara belägg för en så kraftig relativ levnadskostnadsminskning vid och efter denna gräns torde saknas.

Barnavårdsnämnden i Uppsala har ansett barnbidragen otillräckliga för änka med fyra barn.

Stadsfullmäktige i Västervik ha funnit barnbidraget för familjer med mera än tre barn alldeles för lågt samt ansett detsamma böra höjas för varje barn utöver tre till 168 eller åtminstone 144 kronor. Däremot kunde möjligen barnbidraget för familjer med färre barn sänkas något litet.

Principen om en relativ nedsättning av bidragen med hänsyn till större antal barn har kritiserats i flera yttranden.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård samt *barnavårdsnämnden i Stockholm* ha föreslagit, att, då barn icke vårdas hos föräldrarna utan måste utackorderas eller vårdas på annat sätt, samma bidrag, som är avsett för ett

barn, bör utgå för varje barn i familjen. Barnavårdsnämnden har därvid påpekat, att, då i skilda sammanhang förslag väckts om att på olika sätt söka motverka nativitetsminskning, man torde vara berättigad att betrakta förhöjda eller i varje fall icke sänkta barnbidrag såsom ett naturligt led i det allmännas positiva åtgärder i denna fråga.

Fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i åttonde distriktet har ansett en uppenbar orättvisa uppstå i fråga om barnen till vissa invalider (tuberkulos-sjuka, sinnessjuka m. fl.), vilka barn säkerligen under en stor del av barn- domen vore omhändertagna av samhället. För omhändertaget barn ur en ettbarnsfamilj erhöles nämligen bidrag med ett belopp och för ett barn ur en sexbarnsfamilj med ett annat belopp.

Stadsfullmäktige i Malmö hava erinrat om att de sakkunniga tydligen utgått från att samtliga eller åtminstone flertalet barn inom en familj finge tillfälle vistas på ett och samma ställe. Att så alltid komme att ske vore dock ingalunda säkert. Ur synpunkten att supplerande fattigvård borde undvikas, vore det önskvärt, att vid bidrags bestämmande hänsyn toges till även andra omständigheter än barnantal och inkomster.

Kommunalfullmäktige i Slätthögs kommun ha föreslagit, att bidraget skulle utgå med 120 kronor om året för varje barn oavsett barnantalet.

I fråga om bidragen till de föräldralösa barnen har *soci- alstyrelsen* icke funnit styrkt, att detta skäligen borde sättas väsentligt högre än för änka eller invalid med ett barn. Ifrågasättas kunde för övrigt, huru- vida icke — detta ej minst i betraktande av barnets verkliga intresse — ut- tryckligen borde föreskrivas, att beträffande storleken av dylikt bidrag hän- syn skulle tagas till vårdkostnaden i det enskilda fallet. Det torde nämligen kunna antagas, i analogi med vad som gällde barn, vilka fostrats i föräldra- hemmet, att denna kostnad bleve mindre i hem, som upptog ett flertal för- äldralösa barn. Standardiseringen av beloppen kunde göra det ekonomiskt fördelaktigt att anordna fosterbarnshem i större skala.

Barnavårdsnämnden i Malmö har anfört:

Om de sakkunnigas förslag i denna del bringades till verkställighet, måste detta helt naturligt komma att medföra en allmän förhöjning av fosterlö- nerna i vårt land med ty åtföljande allvarliga ekonomiska konsekvenser för kommunerna. Det vore nämligen ingalunda så — vilket en icke initierad möjligen skulle kunna frestas att antaga — att en förhöjning av fosterlöner- nas storlek utgjorde någon som helst garanti för en förbättrad standard hos fosterhemmen. En tämligen enhällig uppfattning torde snarare se en fara i ett dylikt system, i det detsamma ansåges kunna medföra, att ekonomiska synpunkter — mer än nu — spelade in för vederbörande barnafostrare vid deras tagande av fosterbarn.

Liknande synpunkter ha i detta avseende gjorts gällande av *fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i sjätte distriktet, fattigvårdsstyrelsen i Västerås, barnavårdsnämnden i Hälslingsborg samt kommunalfullmäktige i Ströms kom- mun.*

Pensionsstyrelsen, kommunalnämnden i Säby kommun samt barnavårds-

nämnden i Luleå ha ifrågasatt, huruvida tillägget till bidraget under barnets späda ålder vore motiverat.

Fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i sjunde distriktet har framhållit, att en moders försörjningsmöjligheter, om hänsyn toges till barnet, knappast vore större då barnet vore i åldern 2—4 år än då det vore under 2 år. Det ifrågasattes därför, att tillägget kunde utgå till och med den månad, under vilken barnet fyllde 4 år.

Med avseende å de sakkunnigas förslag rörande dyrortsgraderade barnbidrag ha *pensionsstyrelsen, socialstyrelsen, drätselnämnden i Stockholm* och *länsstyrelserna i Stockholms och Västmanlands län* framhållit, att detta måste ses i samband med frågan om dyrortsgraderade folkpensioner. Dyrortsgradering har uttryckligen förordats av *länsstyrelserna i Östergötlands och Malmöhus län, stadsfullmäktige i Stockholm* efter förslag av *fattigvårdsnämnden och styrelsen för pensionsnämndernas upplysnings- och registreringsbyrå, stadsfullmäktige i Sundbyberg* samt *pensionsstyrelsens ombud därstädes, stadsfullmäktige i Malmö* efter förslag av *fattigvårdsstyrelse och drätselkammare, fattigvårdsstyrelsen i Hälsingborg, barnavårdsnämnden i Lund* med instämmande av *stadsfullmäktige därstädes, stadsfullmäktige i Göteborg* efter förslag av *fattigvårdsstyrelse och barnavårdsnämnd, drätselkammaren i Borås, stadsfullmäktige i Uddevalla, kommunalfullmäktige i Själevads kommun* samt *svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet*.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård samt *länsstyrelsen i Gotlands län* ha ställt sig tveksamma till genomförandet av dyrortsgradering. Den förstnämnde har därvid särskilt fäst sig vid svårigheterna att draga gränsen mellan olika dyrortsområden samt länsstyrelsen i Gotlands län vid de ökade kostnader för statsverket, som genomförandet av dyrortsgraderingen skulle medföra. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* har åberopat ett av länsstyrelsen avgivet yttrande över särskilda sakkunnigas betänkande med förslag rörande dyrortsgraderade folkpensioner, i vilket yttrande länsstyrelsen framhållit, att nämnda sakkunnigas utredning icke syntes länsstyrelsen vara tillfyllest för att undanröja en ej sällan förekommande uppfattning, att den föreslagna dyrortsgrupperingen innebure en metod att uppehålla en högre levnadsstandard åt pensionstagarna inom vissa orter (särskilt en del städer) än den standard, varunder exempelvis det stora flertalet av landsbygdens pensionstagare finge leva.

Styrelsen för svenska landskommunernas förbund har starkt ifrågasatt lämpligheten av dyrortsgradering av barnbidragen, även om sådan skulle genomföras för tilläggs pensionerna, samt har härom uttalat:

De barn, som enligt förslaget skulle bliva berättigade till understöd, vore i stor utsträckning sådana, som bleve omhändertagna av barnavården och följaktligen vore eller bleve utackorderade i enskilda hem. Att vid utackordering hem valdes i landsorten, där levnadskostnaderna i regel vore låga, finge anses genomgående bli fallet. Under sådana omständigheter kunde en dyrortsgradering av bidragen, som toge hänsyn till barnets hemort, icke vara motiverad. En dylik gradering med hänsyn till barnets vistelseort kunde lika litet anses berättigad.

I avstyrkande riktning ha även yttrat sig *länsstyrelserna i Stockholms och Skaraborgs län, fattigvårds- och barnavårdskonsulenterna i andra, sjätte och åttonde distrikten, kommunalfullmäktige i Alunda, Kisa, Säby, Klinte, Våxtorps, Ströms och Skellefteå kommuner samt flertalet ordförande i Göteborgs stads pensionsnämnder*. Avgörande för *fattigvårds- och barnavårdskonsulenterna i andra och åttonde distrikten* ha därvid varit de tekniska svårigheterna vid förslaget genomförande. *Kommunalfullmäktige i Alunda kommun* ha ansett, att om en dylik gradering genomfördes, skillnaden i beloppen i vart fall borde bli oväsentlig. *Kommunalnämnden i Säby kommun* har framhållit skillnaden mellan folkpensionerna och barnbidragen i nu förevarande hänseende samt har därvid påpekat, att en av de ofrånkomliga levnadsomkostnaderna, bostadshyran, som betydde så mycket för en pensionsberättigad, betungade icke denne avsevärt mera om han hade ett eller ett par barn. Dessamma gällde uppvärmning, lyse etc. Den största merkostnaden för den försörjningspliktige fölle på posterna mat och kläder. Prisskillnaden å dessa förnödenheter i olika dyrorter vore mindre utpräglad än ifråga om exempelvis hyresvärdet. I något fall, t. ex. kostnad i samband med barnens skolgång, kunde denna t. o. m. ställa sig billigare i dyrort än å rena landsbygden. Liknande synpunkter ha gjorts gällande av *kommunalfullmäktige i Ströms kommun*. *Kommunalfullmäktige i Skellefteå landskommun* ha funnit dyrortsgraderingen av barnbidrag olämplig, då i många fall fosterbarnshemmet kunde vara beläget i annan ortsgrupp än barnets föräldrars mantalsskrivningsort, varigenom svårigheter i tillämpningen uppstode.

Medicinalstyrelsen har framhållit:

Förslaget rörande dyrortsgraderade barnbidrag vore knappast tillräckligt för att i avsevärd grad undanröja behovet av bistånd från fattigvården i de dyrare orterna. Vid sådant förhållande syntes det medicinalstyrelsen kunna övervägas, att de belopp, varmed kostnaderna för ifrågavarande barnkategoriers underhåll ansåges böra överflyttas från kommunerna till staten, bestämde till lika ur skatteutjämningsynpunkt avvägd belopp för varje barn, samt att kostnader, som därutöver erfordrades för barnens underhåll, liksom hittills bestredes av kommunerna, vilka hade bäst möjlighet att i varje särskilt fall anpassa bidragen efter behovet.

I samband med frågan om barnbidragens storlek har i vissa av yttrandena föreslagits införande av kommunala pensionstillskott till bidragen.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård har härom anför:

Denna lösning vore den bästa i fall, där barnbidraget visat sig otillräckligt. Att fullständigt på detta sätt kunna lösa frågan torde emellertid, enligt inspektörens åsikt, icke kunna ske, försävt ej kommun förklarades skyldig att lämna eventuellt felande bidrag i nu nämnda form. Där hemortsrättskommunen ej sammanföller med den kommun, som bleve skyldig att i egenskap av vederbörandes mantalsskrivningskommun lämna viss del till barnbidraget, torde det bli synnerligen svårt att överhuvud taget få ytterligare hjälp, därest ej ett obligatoriskt åläggande härom förefunnes eller fattigvårdsstyrelsen kunde förväntas äga rätt att hos den understöddes hemortskommun utfaga ersättning härför.

Fattigvårdsdirektören i Stockholm har ansett försiktigheten bjuda att, därest dyrortsgradering ej komme till tillämpning, lagen om kommunala pensionstillskott för mera kostnadsdragande fall utvidgades att omfatta tillskott till barnbidrag, vilket däremot ej syntes fattigvårdsdirektören erforderligt, om sådan gradering genomfördes.

Styrelsen för pensionsnämndernas upplysnings- och registreringsbyrå i Stockholm har även ifrågasatt ändring av bestämmelserna om kommunala pensionstillskott.

Stadsfullmäktige i Stockholm ha funnit bestämmelse om kommunalt pensionstillskott i vissa fall erforderlig även med dyrortsgraderade barnbidrag.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har ifrågasatt införandet av kommunala pensionstillskott till barnbidragen i stället för dyrortsgradering med hänsyn till förslaget ekonomiska konsekvenser samt för att skapa större rättvisa mellan såväl olika dyrorter som samhällsgrupper.

Länsstyrelsen i Blekinge län har ansett erforderligt, att, om dyrortsgradering icke genomfördes, särskilda bestämmelser utfärdades, som möjliggjorde beredande, efter särskild prövning för varje särskild kommun, av tilläggsbidrag inom sådan kommun eller del av kommun.

Bidragsförskottets belopp har klandrats i några av yttrandena över det senare betänkandet. Sålunda har *länsstyrelsen i Uppsala län* påpekat, att med de angivna beräkningsgrunderna hänsyn icke kunde tagas till det verkliga behovets storlek. Enligt erfarenheten i länet, vilken torde bekräftas från andra håll, varierade emellertid kostnaden för ett barn efter barnets ålder, hälsotillstånd med mera. Sålunda vore det ganska vanligt, att utackorderingskostnaden för ett spädbarn vore högre än för ett barn i skolåldern, samt att högre ersättningsbelopp begärdes för gossar än för flickor. Genom barnavårdsförbundets bemedling hade man visserligen försökt att åstadkomma en viss standardisering av bidragen, men detta hade dock icke kunnat genomföras till fullo framför allt icke beträffande de utackorderingar, som sköttes av mödrarna själva.

Barnavårdsnämnden i Stockholm har anmärkt på den föreslagna reduktionen vid större barnantal samt påpekat, att de utomäktenskapliga barnen komme i gynnsammare ställning än de äktenskapliga på grund av att de förra, per familj räknat, vanligen vore färre än de senare. *Barnavårdsnämnden i Nättraby kommun* har framhållit, att beloppen i allmänhet vore för små, då flera barn funnes, varför i dylika fall understöd måste lämnas från kommunen. Enligt nämndens mening borde förskottsbeloppen ej i något fall understiga 200 kronor för varje barn. *Barnavårdsnämnden i Traryds kommun* har ansett bidragsförskottet för två barn ej böra sättas lägre än 460 kronor, för tre barn 650 kronor och för varje barn därutöver 150 kronor. *Statens inspektör för fattigvård och barnavård* har i huvudsak intet att erinra mot beloppen. Han har ansett, att desamma komme att täcka de nödvändigaste utgifterna för fostran och vård. Man måste emellertid räkna med, att fosterlegorna i allmänhet, där dessa nu låge lägre, komme att framtvingas till motsvarande

belopp. Med hänsyn till den reducering av bidragsförskottet, som uppstode, då moder hade vårdnaden om två eller flera barn, vilka vore utackorderade, måste vidare tagas med i beräkningen, att ett tillskott bleve nödvändigt från fattigvårdsstyrelse eller barnavårdsnämnd.

Länsstyrelsen i Jämtlands län samt *kommunalfullmäktige i Brunflo* ha upp-lyst, att inom länet bidragsförskottet ofta bleve otillräckligt, emedan det normala barnuppfostringsbidraget utgjorde 25 kronor i månaden. *Fattigvårdsstyrelsen i Sundsvall*, vars yttrande åberopats av *stadsfullmäktige*, har ansett, att bidragsförskotten vid dyrortsgradering endast bleve otillräckliga, om barnet måste vårdas å anstalt. *Barnavårdsnämnden i Getinge kommun* har framhållit, att bidragsförskotten bleve otillräckliga i dyrtider. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* och *barnavårdsnämnden i Malmö* hava påpekat, att bidragsförskotten i rätt många fall bleve otillräckliga, och *stadsfullmäktige i Göteborg* ha ansett gränserna för storleken av bidragsförskotten väl snäva. Å andra sidan hava *stadsfullmäktige i Hudiksvall* funnit bidragsförskotten kunna minskas något, då det syntes billigt att jämväl modern i någon mån bidroge till barnets försörjning. *Fattigvårds- och barnavårds konsulenten i nionde distriktet* har ansett det vara en olägenhet med de generella bestämmelserna rörande bidragsförskott, att i stora delar av landet, där fosterlega för utackorderade barn ej överstege 20 kronor i månaden, moderns skyldighet att bidraga till barnets underhåll helt avkopplades i det fall, att barnet omhändertoges för samhällsvård.

Principen om bidragsförskottets begränsning till det genom dom eller avtal bestämda beloppet har mött kritik i några yttranden.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län har åberopat ett yttrande av *stadsfullmäktige i Borås*, i vilket påpekats, att så länge underhållsskyldigheten fullgjordes direkt eller genom barnavårds mannen det icke låge något stötande i att bidragen bleve olika stora för olika barn allt efter faderns ekonomiska villkor, men att det däremot förefölle egendomligt och orättvist, att hjälp lämnades genom samhället med olika belopp till kanske i precis lika hög grad behövande mödrar.

Fattigvårdsstyrelsen i Göteborg har erinrat, att, då underhållsbidraget icke enbart fastställes med hänsyn till barnets behov utan även med hänsyn till faderns betalningsförmåga, fattigvård måste lämnas i de fall, då faderns betalningsförmåga vore svag och underhållsbidraget på grund därav bestämts till mindre belopp än vad som vore erforderligt för barnets underhåll och vård. Liknande påpekanden hava gjorts av *länsstyrelsen i Uppsala län* samt *fattigvårds- och barnavårds konsulenten i första distriktet*.

Barnavårdsnämnden i Malmö har framhållit, att även om bestämmelsen att bidragsförskott icke utginge med högre belopp än barnets fader enligt rät- tens beslut eller avtal vore skyldig att utgiva till dess underhåll måste anses naturlig med hänsyn till hjälpens karaktär av förskott, man dock måste fråga sig, om icke detta kunde komma att innebära, att barnafäderna — för att där-

med giva möjlighet till högsta bidragsförskott — skulle visa sig villiga att skriva högre underhållsbidrag än som motsvarade deras ekonomiska förmåga.

I fråga om förslaget rörande dyrortsgraderade bidragsförskott har *barnavårdsnämnden i Stockholm* framhållit följande:

Dyrortsgradering borde uppenbarligen komma till stånd, om det skulle finnas någon möjlighet för en moder att å en dyrort försörja sitt barn med bidragsförskottet utan att behöva därjämte anlita fattigvården. Låte sig emellertid en dylik gradering icke genomföras i fråga om såväl bidragsförskottens storlek som de inkomstbelopp, till vilka de skulle stå i relation, syntes det nämnden angelägnare, att de föreslagna högre inkomstgränserna bibehölles än att bidragsförskotten utginge med förhöjda belopp. Det torde nämligen, enligt nämndens mening, vara av större betydelse, att ett flertal mödrar på denna väg erhöle någon hjälp, än att ett mindre antal barn finge ett högre bidragsförskott.

Dyrortsgradering har vidare uttryckligen förordats av *Stockholms stads kammarkontor och drätselnämnd, stadsfullmäktige i Lidköping* samt *kommunalfullmäktige i Jämsbögs, Partille och Sjölevads kommuner*.

Fattigvårdsdirektören i Stockholm, stadsfullmäktige i Sundsvall samt *svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet* hava uttalat sig för dyrortsgradering beträffande bidragsförskotten, om sådan komme till stånd i fråga om folkpensionerna och barnbidragen.

Jämväl länsstyrelsen i Västerbottens län har framhållit sambandet med dyrortsgraderingen av folkpensionerna samt förklarat, att även om lika starka skäl för en dyrortsgradering icke föreläge, då det gällde bidragsförskotten, vore det likväl obestriddigt, att en tyngre försörjningsbörda åvilade barnförsörjare på en dyrare än på en billigare ort, varför länsstyrelsen icke ville ställa sig avvisande mot den ifrågasatta dyrortsgraderingen av bidragsförskotten.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård har ställt sig betänksam till förslaget om dyrortsgradering under åberopande av de skäl, han anfört mot dyrortsgradering av barnbidragen. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* har uttalat tveksamhet angående riktigheten och lämpligheten av den ifrågasatta dyrortsgraderingen samt föreslagit liksom i fråga om barnbidragen en sådan lösning, att vederbörande kommuner skulle äga möjlighet att själva meddela ett tillskott till bidragsförskottet, vilket tillskott, på sätt som om kommunala pensionstillskott vore stadgat, icke skulle vara att anse som fattigvård. *Barnavårdsnämnden i Lenhovda* har uttalat betänkligheter mot det rättvisa i en dyrortsgradering. *Drätselkammaren i Boden* har avstyrkt dyrortsgradering icke minst ur synpunkten, att staden, som tillhörde högsta dyrortsgruppen, vore omgiven av en intill stadsgränserna bebyggd landskommun, som tillhörde lägsta dyrort, vilket med bestämdhet torde innebära, att staden finge en icke önskvärd inflyttning av barnaföderskor eller mödrar till barn utom äktenskap.

Befolkningskommissionen har tillstyrkt förnyat övervägande av möjligheterna att meddela tillfällig, supplementär hjälp utan fattigvårds karaktär utöver bidragsförskott eller i avvaktan på beslut därom. Anledning funnes näm-

ligen att förmoda, att av olika skäl en sammanblandning av fattigvård och bidragsförskott ej sällan eljest skulle bliva nödvändig. Därmed skulle den i här ifrågavarande fall viktiga avgränsningen från fattigvården icke kunna iakttagas.

Departementschefen.

Med hänsyn till den föreslagna lagstiftningens syfte synas barnbidragens och bidragsförskottens normalbelopp böra så avpassas, att det allmänna genom desamma helt utfyller vad som eljest skulle komma att brista i de för barnets uppehälle och uppfostran nödvändiga ekonomiska tillgångarna. Vid bestämmandet av beloppens storlek får emellertid ej förbises, att den föreslagna lagstiftningen omfattar, med undantag beträffande de föräldralösa barnen, sådana fall, då bidrag till barnets uppehälle i en eller annan form kan påräknas från den ena av barnets föräldrar, nämligen modern. De av de sakkunniga föreslagna beloppen synas mig hava blivit, under iakttagande av de omständigheter, som sålunda äro av betydelse vid bestämmandet av deras storlek, i stort sett väl avvägda.

Vad förut anförts äger emellertid tillämpning endast under den förutsättningen, att dyrortsgradering av beloppen genomföres. I annat fall bliva beloppen uppenbart för små å dyrorterna. Genom proposition nr 15 har för årets riksdag framlagts förslag innefattande dyrortsgradering av folkpensionerna. De skäl, som anförts för dyrortsgradering därutinnan, äga tillämpning jämväl i fråga om dyrortsgradering av nu ifrågavarande belopp. Vad häremot anförts av styrelsen för svenska landskommunernas förbund synes mig icke böra tillmätas någon större vikt. Jag vill i detta sammanhang erinra om, att i lagförslagen intagits bestämmelse av innehåll, att därest barn stadigvarande vistas å ort, som tillhör billigare ortsgrupp än moderns eller den arbetsoförmögnes mantalsskrivningsort, å detta barn belöpande belopp med hänsyn därtill skall nedsättas.

Särskild kritik har riktats mot den föreslagna relativa nedsättningen av beloppen vid större barnantal. Av kostnadsskäl låter det emellertid knappast tänka sig, att samma belopp skulle utgå för varje barn som nu föreslås för ett barn. En sänkning av det för ett barn föreslagna beloppet åter skulle innebära fara för att fattigvård måste tillskjutas i det stora antalet fall, där endast ett till hjälp berättigat barn finnes. Liknande betänkligheter skulle visserligen icke möta mot att bestämma beloppet med hänsyn till det faktiska förhållandet, huruvida barnet vårdas tillsammans med sina syskon. En sådan anordning låter sig emellertid endast med svårighet genomföra i praktiken. Av nu anförda skäl ansluter jag mig sålunda till de sakkunnigas förslag i förevarande hänseende.

Förslaget om högre barnbidrag för de föräldralösa barnen har icke vunnit allmän anslutning. Det torde emellertid få anses motiverat därav, att dessa barn för sitt uppehälle helt äro hänvisade till barnbidraget. De farhågor, som i detta sammanhang uttalats för en allmän höjning av fosterlönerna, kunna väl icke helt avvisas. Det bör emellertid uppmärksammas, att det ålig-

ger barnavårdsnämnderna att vid utövandet av sin kontroll över fosterbarnsvården i möjligaste mån tillse, att, därest fosterlönerna höjas, denna höjning kommer barnen tillgodo genom förbättring i deras villkor.

Slutligen har den föreslagna begränsningen av bidragsförskotten till det genom dom eller avtal bestämda beloppet klandrats i några yttranden. Det kan icke förnekas, att i några dock sannolikt fåtaliga fall denna begränsning kan nödvändiggöra tillskott från fattigvården. Begränsningen är emellertid en nödvändig följd av hjälpverksamhetens konstruktion som ett förskottande av visst fastställt underhållsbidrag.

I fråga om bidragsförskotten har den avvikelser gjorts från sakkunnigförslaget, att tillägg under barnets späda ålder föreslås skola utgå liksom beträffande barnbidragen.

Då det uppenbarligen i åtskilliga fall kommer att inträffa, att tillskott måste lämnas för att utfylla otillräckliga barnbidrag och bidragsförskott, har jag i syfte att bereda kommunerna möjlighet att lämna tillskott utan fattigvårds karaktär till barnbidrag och bidragsförskott låtit verkställa omarbetning av lagen om kommunala pensionstillskott m. m.

Inkomstgränser och avdrag för inkomst.

De sakkunniga.

Enligt 1913 års lag om allmän pensionsförsäkring var rätten till pensionstillägg för barn på sådant sätt beroende av föräldrarnas inkomst, att från det högsta barntillägget, 102 kronor, skulle dragas $\frac{6}{10}$ av det belopp, varmed årsinkomsten översteg för man 425 kronor, för kvinna 400 kronor samt för äkta makar 825 kronor. Den enligt 6 § lagen om folkpensionering utgående tilläggspensionen till pensionsberättigad, vilkens årsinkomst ej uppgår till 450 kronor, belöper sig till ett belopp av 250 kronor, minskat med $\frac{7}{10}$ av vad den pensionsberättigades årsinkomst må överstiga 100 kronor.

De sakkunniga hava föreslagit, att inkomstgränsen för åtnjutande av reducerat barnbidrag skall sättas till, för änka 600 kronor samt för äkta makar 900 kronor. Enligt tilläggsförslaget rörande dyrortsgraderade barnbidrag äro även nämnda belopp dyrortsgraderade.

Vid avvägandet av dessa belopp ha de sakkunniga utgått från arbetsför änkas förhållanden, därvid de sakkunniga ansett, att en sådan änkas existensminimum borde upptagas något högre än det belopp av 450 kronor, som enligt lagen om folkpensionering gällde för rätt till tilläggspension utan hänsyn till förekomsten av barn. Man borde nämligen enligt de sakkunnigas mening beakta, att en sådan änka såväl i fråga om kläder som föda kräve mera än en invalid eller åldrig person. Att för invalida änkor eller övriga ensamstående invalida personer med minderåriga barn uppställa andra regler i detta avseende än för arbetsföra änkor hava de sakkunniga ansett icke vara görligt, då särskilt beträffande änkor det ofta vore omöjligt att draga en bestämd gräns mellan arbetsföra och invalider.

Beträffande inkomstgränsen för äkta makar hava de sakkunniga erinrat om att enligt 1913 års pensionsförsäkringslag den övre inkomstgränsen för erhållande av oavkortade barntillägg i det närmaste vore dubbelt så hög som för en ensamstående person. En sådan regel hava de sakkunniga emellertid icke ansett sig kunna förorda i fråga om barnbidragen, detta särskilt med hänsyn till att den del av levnadskostnaderna, som utgjordes av hyra för bostad, ingalunda behövde vara dubbelt så hög för två makar med minderåriga barn som för en ensamstående person i samma ställning. Inkomstgränsen har därför i detta fall ansetts böra sättas till 900 kronor.

Beträffande avdragsreglerna hava de sakkunniga framhållit, att dessa regler i fråga om barnbidragen icke kunde såsom inom folkpensioneringen ha någon betydelse för att främja intresset av sparande för ålderdomen men väl för att påverka de arbetsföra änkornas eller hustrurnas intresse att genom förvärvsarbete bereda de sina försörjning. Ur sistnämnda viktiga synpunkt kunde förutnämnda enligt 6 § lagen om folkpensionering gällande avdragsregel synas väl sträng, åtminstone beträffande lägre inkomster, och det kunde ifrågasättas, huruvida icke en mildare avdragsregel i sådana fall borde uppställas för barnbidragen. De sakkunniga hava likväl stannat vid att föreslå en liknande avdragsregel, som den för tilläggs pensioner gällande.

Härom hava de sakkunniga anförut:

Det kunde icke vara lämpligt, att olika avdragsregler gällde för de båda understödsformerna, då ett betydande antal invalider med tilläggs pensioner även erhöle barntillägg. Det borde även bemärkas, att de inkomstbelopp, som vid barnbidragens beräkning icke skulle verka minskande, vore mångdubbelt högre än motsvarande inkomstbelopp inom folkpensioneringen, och de vore så pass stora, att de på landsbygden i allmänhet torde någorlunda motsvara en arbetsföra änkas existensminimum. De skäl, som kunde anföras för vare sig en välvilligare avdragsregel eller för denna regel själv, kunde därför knappast tillmätas giltighet beträffande inkomster, vilka mera avsevärt överstege denna gräns. De sakkunniga föresloge alltså, att intill ett inkomstbelopp, som med 300 kronor överstege 600 kronor för en änka och 900 kronor för äkta makar, sju tiondelar av inkomsten över nämnda gränser skulle avdragas från barnbidragen och att för den del av inkomsten, som överstege för en änka 900 och för äkta makar 1,200 kronor, barnbidraget skulle minskas med inkomstens hela belopp. Genom denna ytterligare begränsning åstadkommes, att barnbidrag icke komme att utgå till föräldrar, då deras inkomster vore jämförelsevis goda.

De omförmälda olika inkomstgränserna skola enligt tilläggsförslaget röran- de dyrortsgraderade barnbidrag jämväl dyrortsgraderas. Av följande tabell framgå de av de sakkunniga föreslagna barnbidragsbeloppen i ortsgrupp 1 vid viss årsinkomst.

Årsinkomst: kronor	Barnbidragens belopp, kronor					
	1 barn	2 barn	3 barn	4 barn	5 barn	6 barn
Ensamstående person:						
0—600.....	240	420	600	720	840	960
700.....	170	350	530	650	770	890
800.....	100	280	460	580	700	820
900.....	30	210	390	510	630	750
1,000.....	—	110	290	410	530	650
1,100.....	—	10	190	310	430	550
1,200.....	—	—	90	210	330	450
1,300.....	—	—	—	110	230	350
1,400.....	—	—	—	10	130	250
1,500.....	—	—	—	—	30	150
1,600.....	—	—	—	—	—	50
Två makar:						
0—900.....	240	420	600	720	840	960
1,000.....	170	350	530	650	770	890
1,100.....	100	280	460	580	700	820
1,200.....	30	210	390	510	630	750
1,300.....	—	110	290	410	530	650
1,400.....	—	10	190	310	430	550
1,500.....	—	—	90	210	330	450
1,600.....	—	—	—	110	230	350
1,700.....	—	—	—	10	130	250
1,800.....	—	—	—	—	30	150
1,900.....	—	—	—	—	—	50

I fråga om bidragsförskotten hava de sakkunniga föreslagit inkomstgränserna i stort sett 300 kronor högre än för barnbidragen. I fråga om äkta makars inkomst är dock skillnaden vid dyrortsgradering icke fullt så stor. Den högre inkomstgränsen har av de sakkunniga motiverats framför allt därmed, att hänsyn tagits till det stora antalet kvinnliga yrkesutövare med lön huvudsakligen i form av naturaförmåner, vilkas värde måste skattas till tämligen högt belopp. Dessa kvinnor kunde vanligen icke ha barnet hos sig och deras kontanta lön räckte icke till för att betala fosterlega för barnet. Värdet av den föreslagna lagstiftningen skulle väsentligt minskas, om densamma icke komme att omfatta denna kategori av hjälpbehövande mödrar. Ur principiell synpunkt motiverades den högre inkomstgränsen för ogifta mödrar och frångilda hustrur därmed, att det för dessa icke vore fråga om understöd i egentlig mening utan om ett förskott, som återkrävdes av den underhållsskyldige.

Avdragskvoten för högre inkomst hava de sakkunniga föreslagit till en halv i stället för sju tiondelar för att förenkla uträkningen av bidragsförskotten.

Yttrandena.

De av de sakkunniga föreslagna inkomstgränserna för rätt till barnbidrag ha i allmänhet icke föranlett anmärkningar i yttrandena.

Länsstyrelsen i Uppsala län har emellertid erinrat om, att enligt de sakkunnigas utredning nära 66 % av änkor med minderåriga barn hade en inkomst av mindre än 600 kronor och således redan med ett oförsörjt barn bleve berättigade till barnbidrag, samt har härom anfört:

De gjorda beräkningarna framkallade stor tvekan, huruvida det verkligen kunde vara riktigt, att en så betydande del av änkorna vore i behov av bidrag av allmänna medel, eller om man icke här hade att befara en mindre lycklig utsträckning av den offentliga understödsverksamheten till grupper, som hit-tills rett sig med egna krafter. Det måste också erinras, att den nu nämnda inkomstberäkningen icke vore densamma som av de sakkunniga föresloges i enlighet med de i folkpensioneringslagen angivna grunderna. Huru dessa grunder, som vore konstruerade för åldringar och invalider, men icke för arbetsföra, skulle komma att falla ut vid tillämpningen av inkomstgränserna för arbetsföra änkor, som sökte barnbidrag, kunde knappast beräknas. Möjligen skulle man kunna antaga, att pensionsnämnderna bleve mera benägna än beskattningsmyndigheterna att beräkna änkornas inkomst lågt och att understöds klientelet således enligt förslaget skulle komma att få större omfattning än den statistiska utredningen angäve. Betänkligheterna mot en så vidsträckt understödsverksamhet växte då i styrka.

Fattigvårdsstyrelsen i Norrköping, vars yttrande återopats av *stadsfullmäktige därstädes*, har med instämmande av *länsstyrelsen i Östergötlands län* önskat en ändrad proportion mellan de för olika inkomstgrupper föreslagna bidragen till förmån för de sämst ställda. Fattigvårdsstyrelsen har därvid särskilt tänkt på fall, då en änka hade flera barn i sådan ålder, att modern kanske helt måste ägna sig åt deras vård. Det vore knappast rättvist, att en sådan moder icke skulle få större barnbidrag än en moder med samma antal barn, vilken vore i stånd att förtjäna 600 kronor om året, därför att barnen vore äldre och ej i samma grad som i det förra fallet behövde ständig tillsyn.

Stadsfullmäktige i Kungsbacka ha påpekat, att på grund av naturaförmånnernas ofta låga värdesättning i synnerhet på landsbygden det vore troligt, att bidrag komme att sökas av personer, som för närvarande utan större olägenhet fostrade sina barn utan bidrag från stat eller kommun.

Barnavårdsnämnden i Luleå samt *kommunalfullmäktige i Kisa* och *Slätthögs kommuner* ha uttalat sig för en sänkning av inkomstgränserna med 150 kronor.

Kommunalnämnden i Flen har ansett de föreslagna inkomstgränserna vara beräknade i knappaste laget.

Reglerna rörande avdrag för änkas inkomst ha rönt kritik i några yttranden. *Medicinalstyrelsen* har påpekat, att nämnda regler visserligen vore lindrigare än folkpensioneringslagens men avsevärt strängare än motsvarande danska lags. För att moderns intresse av att söka genom eget arbete öka sin möjlighet att sörja för barnen icke skulle avtrubbas eller helt bortfalla syntes det styrelsen vara önskvärt, att dessa regler ytterligare lindrades.

Statskontoret har anmärkt, att avdragen avpassats på sådant sätt, att summan av årsinkomst och barnbidrag är konstant beträffande ensamstående person från en årsinkomst av 900 kronor och i fråga om äkta makar från en årsinkomst av 1,200 kronor intill den högsta årsinkomst, som kan vara förknädd med barntillägg. *Stockholms stads statistiska kontor* har gjort en till sin innebörd likartad anmärkning samt erinrat om att nu påtalade förhål-

lande är ägnat att motverka förslaget syfte, emedan det måste anses som en viktig synpunkt, att avdragsreglerna påverka änkorntas intresse att genom förvärsarbete bereda sina barn förbättrad försörjning. I samma riktning hava även *stadsfullmäktige i Sundbyberg* uttalat sig.

Stadsfullmäktige i Malmö ha förklarar sig dela *barnavårdsnämndens i staden* mening, att det kunde ifrågasättas, huruvida de föreslagna avdragsreglerna skänkte erforderlig trygghet för bibehållande av den enskildes intresse av att kunna på egen hand försörja sig och de sina.

De av de sakkunniga föreslagna inkomstgränserna för rätt till bidragsförskott och avdragen för inkomst ha i allmänhet icke föranlett erinringar i yttrandena.

De sakkunnigas ståndpunkt att göra rätten till bidragsförskott beroende av moderns ekonomiska ställning har klandrats endast av *majoriteten i Stockholms stads drätselnämnd*, som därutinnan framhållit:

I likhet med de sakkunniga finner nämnden det följdriktigt, att hjälpen icke erhåller karaktär av fattigvård. De sakkunniga hava emellertid vid förslaget utformande icke fasthållit denna princip, som vid en konsekvent tillämpning leder till att bidragsförskott skall utgå lika till alla ifrågakommande barn, oavsett moderns inkomst eller ekonomiska ställning i övrigt. De hava tvärtom gjort en sådan inskränkning i principens tillämpning, att bidragsförskott icke skall utgå, då modern är i stånd att ensam försörja barnet. Förslagställarna hava synbarligen funnit detta innebära ett avsteg från den av dem själva uppställda principen och för att komma förbi denna svårighet föreslagit normer för behovets konstaterande. Uppenbart är emellertid, att en individuell och en normaliserad behovsprövning icke företer någon skillnad i sak. Man tvingas därför att karakterisera de föreslagna bidragsförskotten, med den utformning förslaget givits, såsom i realiteten en efter taxa utgående fattigvård.

Länsstyrelsen i Uppsala län har anmärkt, att den föreslagna inkomstberäkningen komme att avsevärt verka ojämnt.

Fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i sjunde distriktet samt *barnavårdsnämnderna i Uppsala och Linköping* hava ifrågasatt riktigheten av att inkomstgränsen för rätt till bidragsförskott sättes högre än för rätt till barnbidrag. Fattigvårds- och barnavårdskonsulenten har därvid erinrat om att det kunde länkas, att en moder under samma tid vore berättigad till såväl barnbidrag som bidragsförskott. Barnavårdsnämnderna i Uppsala och Linköping hava framhållit möjligheten, att denna anordning kunde medföra minskat intresse för en ogift moder att ingå äktenskap med barnets fader. Om fadern bleve arbetsoförmögen skulle nämligen barnbidrag utgå, om föräldrarna vore gifta, men modern erhålla bidragsförskott, om äktenskap icke ingåtts. Å andra sidan har *majoriteten inom stadsfullmäktige i Hudiksvall* föreslagit, att inkomstgränsen för rätt till barnbidrag skulle höjas till samma belopp som den för rätten till bidragsförskott föreslagna. *Stadsfullmäktige i Linköping* hava hemställt, att de för rätt till bidragsförskott föreslagna inkomstgränserna måtte höjas med 100 kronor, samt *kommunalfullmäktige i Övansjö kommun*, att motsvarande inkomstgränser för äkta makar måtte höjas med 200 kronor. *Barnavårdsnämnden i Jämskögs kommun* har ansett,

att det belopp, varmed makarnas inkomst skulle höjas vid förekomsten av barn, som icke vore berättigade till barnbidrag, borde sättas högre än till föreslagna 100 kronor.

I fråga om reglerna för avdrag av inkomst har *Stockholms stads statistiska kontor* anfört, bland annat:

Om P_n betecknar det högsta bidragsförskottet för en moder med 2 eller flera barn, kommer en inkomstökning inom gränserna

1,200 kronor och $P_n + 930$ kronor

att helt avdragas från bidragsförskottet. Om modern erhåller en ytterligare arbetsinkomst inom dessa gränser, medför detta ingen ökning av hennes sammanlagda inkomst, d. v. s. bidragsförskott + övriga inkomster. Avdragsreglerna för gifta personer utan dyrortsgruppering eller i ortsgrupp 1 äro desamma som i redan behandlade fall med den skillnad, att den kritiska inkomstgräns, ovanför vilken inkomstökningen helt avdrages från barnbidraget, ligger 300 kronor högre.

Vad sålunda sagts om inkomstökning gällde givetvis även analogt om inkomstminskning. De påtalade olägenheterna framträdde ännu mera vid dyrortsgradering. Det torde alltså vara uppenbart, att de föreslagna avdragsreglerna vore mindre ändamålsenliga och innebure vissa risker för verkningar i motsatt riktning mot den åsyftade samt att det givetvis vore möjligt att konstruera avdragsregler, vilka stode helt i överensstämmelse med den föreslagna lagstiftningens mening och vore befriade från de ovan påpekade riskerna.

En anmärkning av liknande innebörd har framställts av *befolkningskommissionen*. Jämväl *överståthållarämbetet* samt *fattigvårdsdirektören* och *fattigvårdsnämnden i Stockholm* hava betonat, att avdragsreglerna under vissa förhållanden ledde till det resultatet, att moderns intresse av att genom eget arbete skaffa sig inkomst motverkades.

Departementschefen.

Vad först angår reglerna för avdrag av inkomst, synas de anmärkningar, som framställts mot förslaget i denna del av statskontoret samt *Stockholms stads statistiska kontor*, böra beaktas.

Till belysande av de påpekade mindre lyckliga verkningarna av den av de sakkunniga föreslagna avdragsregeln hava tabeller uppgjorts, avseende barnbidrag och bidragsförskott i ortsgrupperna 1 och 3. Tabellerna, vilka betecknats med nr 1—4, hava intagits i särskild bilaga (*Bilaga A*), som fogats vid statsrådsprotokollet i detta ärende.

Av tabell 1 framgår exempelvis, att i ortsgrupp 1 för en änka med tre barn och årsinkomsten 600 kronor summan av inkomst och barnbidrag utgör 1,200 kronor. Om hennes inkomst ökas till 900 kronor, utgör summan av inkomst och barnbidrag 1,290 kronor. Om hennes inkomst ytterligare ökas till exempelvis 1,200 kronor, utgör summan av inkomst och barnbidrag fortfarande 1,290 kronor. Om änkan vid en årsinkomst av 900 kronor har möjlighet att erhålla ett arbete, som inbringar exempelvis 300 kronor om året, har hon således intet direkt ekonomiskt intresse av att åtaga sig detta arbete.

Tabell 3 utvisar bland annat, att i ortsgrupp 1 moder med tre barn

och årsinkomsten 900 kronor erhåller i bidragsförskott 600 kronor om året. Summan av inkomst och bidragsförskott utgör alltså 1,500 kronor. Om hennes inkomst ökas till 1,200 kronor, minskas bidragsförskottet till 450 kronor, varför summan av inkomst och bidragsförskott utgör 1,650 kronor. Om hennes inkomst ytterligare ökas till exempelvis 1,500 kronor, minskas det ursprungliga bidragsförskottet till 150 kronor. Summan av inkomst och bidragsförskott utgör alltså fortfarande 1,650 kronor. Om modern vid en årsinkomst av 1,200 kronor har möjlighet att erhålla ett arbete, som inbringar exempelvis 300 kronor om året, har hon sålunda intet direkt ekonomiskt intresse att åtaga sig detta arbete.

Olägenheter av detta slag synas emellertid kunna avhjälpas, om avdragsregeln i överensstämmelse med vad som gäller för rätt till tilläggs pension får sådan formulering, att viss kvot av den inkomst, som överstiger en bestämd minimigräns, avdrages. Denna kvot torde kunna bibehållas vid av de sakkunniga beträffande barnbidrag föreslagna sju tiondelar.

I yttrandena har även ifrågasatts riktigheten av att konstruera olika inkomstgränser för rätten till barnbidrag och bidragsförskott. En jämförelse mellan de vid olika inkomstgränser utgående barnbidragens respektive bidragsförskottens belopp utvisar även, att på grund av denna olikhet vissa mindre lyckliga resultat uppstå. I detta avseende kan hänvisas till tvenne tabeller, avseende ortsgrupperna 1 och 3, vilka tabeller — betecknade nr 5 och 6 — intagits i förutnämnda *Bilaga A*.

Av tabell 5 framgår, att i ortsgrupp 1 för en moder med ett utomäktenskapligt barn och 900 kronor i årsinkomst bidragsförskottet utgör 240 kronor, medan en änka med ett barn och 900 kronor i årsinkomst erhåller blott 30 kronor i barnbidrag. Vid 1,200 kronors årsinkomst erhåller en änka med tre barn 90 kronor och en moder med tre utomäktenskapliga barn 450 kronor. Vid 1,200 kronors årsinkomst är bidragsförskottet för en moder med två utomäktenskapliga barn större än barnbidraget för en änka med fyra barn. De påtalade olägenheterna äro lika stora i högre ortsgrupper.

På grund av nu angivna förhållanden föreslår jag den avvikelsen från de sakkunnigas förslag, att inkomstgränserna bestämmas till samma belopp för såväl barnbidrag som bidragsförskott. För att tillgodose de kvinnliga yrkesutövare, vilkas avlöningsförhållanden åberopats av de sakkunniga såsom skäl för den högre inkomstgränsen i fråga om bidragsförskotten, föreslår jag, såsom i specialmotiveringen närmare skall angivas, särskilda regler för beräkning av värdet av naturaförmåner. I nu nämnda syfte föreslås jämväl bestämmande av inkomstgränserna för ogift person i dyrortsgrupp 2 till 800 kronor och i dyrortsgrupp 3 till 1,000 kronor.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts har jag låtit omarbета de sakkunnigas förslag.

Till jämförelse mellan de belopp, som utgå enligt departementsförslaget (A), de sakkunnigas förslag till lag om barnbidrag (B) och de sakkunnigas förslag till lag om förskottering av underhållsbidrag till barn (C) hava utarbetats tabeller, avseende ortsgrupperna 1 och 3, vilka tabeller — betecknade nr 7 och 8 — intagits i *Bilaga A*.

Verksamhetens organisation.**De sakkunniga.**

Barnbidragen hava de sakkunniga föreslagit skola handhavas av pensionsstyrelsen och pensionsnämnderna med biträde av styrelsens ombud. De sakkunniga hava ansett det uteslutet ur såväl ekonomiska som organisatoriska synpunkter att skapa en ny organisation för ändamålet. Vid valet av pensionsstyrelsen och pensionsnämnderna har framför allt den omständigheten varit avgörande för de sakkunniga, att reglerna för barnbidrags utgående utformats i anslutning till bestämmelserna om folkpensionering, särskilt ifråga om uppskattningen av de sökandes inkomster. Möjligheten att som kommunalt organ anlita barnavårdsnämnderna eller att skapa någon form av arbetsgemenskap mellan dessa och pensionsnämnderna har även övervägts av de sakkunniga. Det kunde visserligen synas önskvärt att för barnbidragsverksamheten anlita den speciella sakkunskap, som funnes representerad hos barnavårdsnämnderna, men de sakkunniga hava likväl ansett detta icke erforderligt med hänsyn till den utformning, som de föreslagna bestämmelserna erhållit. De sakkunniga hava funnit pensionsnämnderna vara väl skickade att handhava verksamheten, och den enda mera vägande invändning, som enligt de sakkunnigas mening kunde riktas mot en sådan anordning, nämligen att det ofta förflöte ganska lång tid mellan pensionsnämndernas sammanträden, borde lämpligen kunna undanröjas genom en ändring i för dem gällande instruktion. Därtill komme, att denna olägenhet i väsentlig mån kunde motverkas genom den i förslaget förutsatta möjligheten till kommunal förskottering av barnbidrag.

Vid avgörandet av frågan om lämpligt organ för förskotteringen av underhållsbidrag hava de sakkunniga till en början avvisat tanken på fattigvårdsstyrelserna på grund av nödvändigheten att klart särskilja förskotteringsverksamheten från fattigvården. Det låge däremot enligt de sakkunnigas mening nära till hands att låta pensionsnämnderna få hand om verksamheten, enär förskotteringen byggde på ett bidragssystem, som hade åtskilliga beröringspunkter med folkpensioneringen. Denna lösning innebure bland annat den fördelen, att förskotteringsens karaktär av ett slags pensionering, skild från fattigvården, tydligt markerades. Inom pensionsnämnderna vore man därjämte van vid den inkomstberäkning, som bleve nödvändig för bidragsförskottens bestämmande.

Då de sakkunniga likväl ansett övervägande skäl tala för att anförtro verksamheten åt barnavårdsnämnderna, hava de motiverat sin ståndpunkt med att dessa nämnder handhade uppsikten över de utomäktenskapliga barnen och på grund härav vore väl förtrogna med dessa barns levnadsförhållanden. De undersökningar rörande barnets och föräldrarnas förhållanden, som bleve erforderliga för prövning av ansökan om bidragsförskott, syntes därför, om förskotteringen anförtroddes barnavårdsnämnderna, i regel icke behöva bliva alltför betungande. Som stöd för sitt förslag hava de sakkunniga vidare erinrat om att nämnderna redan nu vore väl insatta i den indrivnings-

verksamhet, som förslaget pålade dem, varjämte nämnderna i barnavårdsmännen hade en kår av funktionärer, som åtminstone i större kommuner torde vara väl lämpad för de nya uppgifter förskotteringen komme att medföra.

Yttranden a.

Mot den av de sakkunniga föreslagna organisationen av barnbidragsverksamheten hava starka gensagor framställts i ett flertal yttranden.

Vad först angår handhavandet av barnbidragsverksamheten har *pensionsstyrelsen* funnit det vara uppenbart, att i den mån understöds klientelet, såsom i stor utsträckning bleve fallet, komme att utgöras av arbetsföra personer, det i samma mån fordrade lokal tillsyn och kontroll i en långt högre grad än ett klientel, som utgjordes av invalider och åldringar. En dylik effektivare tillsyn och kontroll kunde näppeligen, åtminstone när det gällde större kommuner, utövas av pensionsnämnd. utan borde tillkomma kommunal myndighet med egen medelsförvaltning och möjlighet att för ändamålet anlita särskilda tjänstemän.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård har anfört, bland annat:

Till en början ville inspektören vända sig mot den schablonmässiga uppskattning av vederbörandes inkomst, som pensionsnämnderna vore nödsakade att företaga i brist på personal, som kunde verkställa ingående undersökningar i varje understödsfall. En styrka i understödsverksamheten sådan den hittills bedrivits i kommunerna hade varit den individuella prövning, som företagits i varje fall, och den hjälp, som i enlighet härmed meddelats. Genom det nu föreslagna förfarandet skulle detta upphöra. Men ej nog härmed. Det torde vara fullständigt uteslutet, att pensionsnämnderna skulle i tillfyllestgörande grad kunna följa de en gång uppkomna understödsfallen. De sakkunniga förutsatte tydligen även detta, då de i 6 § föreskrev plikt för föräldrar eller förmyndare att, om de ekonomiska förhållandena väsentligt förbättrades, utan oskäligt dröjsmål anmäla detta hos vederbörande pensionsnämndsordförande. Erfarenheten från understödsverksamheten ute i kommunerna torde ganska tydligt ha givit vid handen, att något pålitligt meddelande från de understöddas sida icke vore att förvänta i detta avseende. Ovissheten om vad som menades med att de »ekonomiska förhållandena väsentligen förbättras» torde också medföra, att dylika uppgifter icke kunde förväntas inkomma. Den enda möjligheten att följa fallen torde vara, att en fortlöpande tillsyn utövades.

Den föreslagna organisationen funne inspektören icke vara lycklig och icke heller i stånd att — åtminstone icke utan utbyggnad med åtföljande organisationskostnader — utöva den tillsyn, vilken förut omnämnts vara både befogad och nödvändig. Skulle den föreslagna reformen genomföras, ansåge inspektören, att barnavårdsnämnden borde anlitas såsom verkställande organ. Även fattigvårdsstyrelsen kunde komma ifråga, men då verksamheten avsåge barn och då nämnden i många fall ändå torde komma i beröring med de barn, som tilldelades barnbidrag, talade alla skäl för att denna myndighet finge hand om uppgiften. De sakkunniga förutsatte också enligt 11 § att, om särskilda skäl föreläge, pensionsstyrelsen finge föreskriva, att utbetalning av barnbidrag skulle ske till barnavårdsnämnderna eller annan med skyldighet att utlämna dessa i den ordning, som prövades vara för barnet mest gagneligt. Av motiven framginge ej, huruvida barnavårdsnämnd, om den enligt

nämnda paragraf medgäves rätt att uppbära barnbidrag, kunde förfara därmed t. ex. på sådant sätt, att bostadshyra erlades, matanvisningar och kläder anskaffades och i övrigt ordnades så att bidraget huvudsakligen komme föräldrarna och barnen till godo in natura, då föräldrarna visade sig sakna förmåga att handha kontanter men ändock icke ansåges olämpliga att vårda barnen. Vidare behövdes i stor utsträckning lämnas råd och hjälp till föräldrar vid barnens fostran och utbildning. Hela systemet med tillsyn och rådgivning i alla dess många detaljer låte sig mycket lättare genomföra och mottoges med större förståelse, om det utövades av det kommunala organ, som medverkat till barnbidragets beviljande. Inspektören finge därför bestämt tillstyrka, att barnavårdsnämnden bleve organ för den ifrågasatta verksamheten. Den förskottering av barnbidrag, som i avvaktan på pensionsstyrelsens beslut förutsattes, skulle även kunna verkställas genom barnavårdsnämnden.

Stadsfullmäktige i Stockholm ha biträtt av barnavårdsnämnden, fattigvårdsnämnden och drätsel-nämnden uttalad uppfattning, att barnavårdsnämnderna i stället för pensionsnämnderna borde anförtros den nya verksamheten. Det huvudsakliga skälet har för dessa myndigheter varit, att den fortlöpande kontroll, som nu utövades av fattigvårdsstyrelse respektive barnavårdsnämnd över såväl understödens behövlighet och användning som barnens vård, helt bortfölle, om verksamheten skulle handhavas av pensionsnämnderna.

Överståthållarämbetet och länsstyrelsen i Kalmar län ha — för undvikande av splittring i den sociala hjälpverksamheten — föreslagit, att barnavårdsnämnderna måtte få handhava barnbidragen.

Länsstyrelsen i Stockholms län har ansett barnavårdsnämnderna på grund av arten av deras verksamhet vara de organ, som hade bästa möjlighet och förmåga att tillse, att den föreslagna hjälpformen fyllde sitt syfte. Barnavårdsnämnderna borde därvid tillerkännas befogenhet att avgöra, huruvida understöden skulle utgivas kontant eller in natura.

Stadsfullmäktige i Göteborg, Malmö, Örebro, Karlskrona, Sölvesborg och Avesta ha jämväl förordat barnavårdsnämnderna som organ för barnbidragsverksamheten. De kommunala myndigheterna i Malmö och Örebro, vilkas uppfattning i förevarande avseende biträts av stadsfullmäktige i nämnda städer, ha framför allt betonat, att barnavårdsnämnderna på grund av sin organisation vore mera lämpade än pensionsnämnderna för den fortlöpande kontrollen över försörjarens och barnens inkomster samt bidragens användning.

Barnavårdsnämnden i Göteborg har framhållit, bland annat:

Pensionsnämnderna kunde icke äga den ingående kännedom om ifrågavarande personers ekonomiska ställning och övriga å barnbidragets beviljande och storlek inverkan- de faktorer, som erfordrades, utan måste därför antingen själva genom undersökning vid besök i hemmen eller genom inhämtande av de upplysningar, som hos olika myndigheter eller i ett centralregister stode att vinna, erhålla kunskap och bilda sig ett omdöme om vederbörandes förhållanden. Detta medförde olägenheter i första fallet för de hjälpbehövande, vilka på det sättet besvärades av flera myndigheter, i senare fallet för pensionsnämnderna, vilka finge fatta sina beslut grundade på andrahandsuppgifter. Att uppdraga åt barnavårdsnämnderna att handlägga hithörande

ärenden syntes barnavårdsnämnden däremot kunna ske utan några olägenheter och utan några större organisationsändringar. Barnavårdsnämndernas nuvarande uppgifter kunde enligt nämndens mening sägas på ett mycket intimt sätt hänga samman med ifrågavarande ärenden icke blott på det sätt, att de gällde understödsfrågor av liknande beskaffenhet, utan ock därigenom att de ofta komme att gälla samma klientel. Enligt 2 § lagen om samhällets barnavård ålades barnavårdsnämnden att med uppmärksamhet följa de inom kommunen rådande förhållandena i avseende å barns vård och uppfostran. Det syntes nämnden uppenbart, att just handläggandet av barnbidragsärendena skulle bliva ett synnerligen kraftigt hjälpmedel för barnavårdsnämnderna vid fullgörandet av denna uppgift, då nämnderna därigenom helt osökt komme i beröring med det stora flertalet behövande barn inom kommunen.

Barnavårdsnämnden i Karlskrona har påpekat, att barnavårdsnämnderna vore lämpligare som organ för den nya verksamheten än pensionsnämnderna, bl. a. med hänsyn till de åtminstone i större kommuner befintliga barnavårdsbyråerna, av vilka de flesta hade egen kassarörelse.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län, som uttalat sympatier för att åt barnavårdsnämnderna överlåta mesta möjliga av ifrågavarande ärenden, varigenom större garanti för sakkunnig och enhetlig behandling syntes vara att förvänta, har erinrat om att pensionsnämnderna i regel på grund av saknad av fast anställda tjänstemän icke torde vara fullt rustade för den betydande utvidgning av deras arbete, som ärenden rörande barnbidrag givetvis skulle medföra.

Stadsfullmäktige i Gävle ha med instämmande av *länsstyrelsen i Gävleborgs län* bl. a. påpekat den enligt fullmäktiges mening mindre tilltalande konsekvensen av de sakkunnigas förslag, att frågan om bidrag åt de föräldralösa barnen, som hittills tillhört barnavårdsnämndernas verksamhet, överflyttades till den för uppgiften åtminstone för närvarande sämre rustade pensionsnämnden. Därest det skulle anses mindre lämpligt att från pensionsnämnderna överföra barnbidragen för barn till arbetsoförmögen, vilka bidrag hade sin motsvarighet i nu utgående pensionstillägg för barn, skulle problemet kunna lösas så, att dessa bidrag bibehöllos hos pensionsnämnderna, medan övriga bidrag — för änkors barn och föräldralösa barn — skulle handhavas av barnavårdsnämnderna.

Svenska stadsförbundets styrelse har yttrat, bland annat:

Gällde det endast att räkna ut beloppen och besluta dem, låge ju pensionsnämnderna närmast till, när såsom i förslaget bidragsgrunderna avpassats efter för folkförsäkringen gällande principer. Men ville man för alla fall nå effektiva resultat av bidragsverksamheten, torde man icke kunna stanna med detta. Redan tanken att beloppens avpassande efter inträffade ändringar i inkomstförhållandena skulle vara beroende av barnens målsmän av ena eller andra slaget och icke av det utbetalande organets kontroll syntes orimlig. Men vida betänkligare syntes vara, att någon tillsyn över barnen och de förhållanden, under vilka de levde, svårigen kunde väntas ifrågakomma från pensionsnämndernas sida. Särskilt i fall, där mödrar och barn vistades på olika orter, torde det vara nödvändigt att tillse, att medlen komme till avsedd användning. En understödsform med enbart penningutbetalning utan någon personlig omvårdnad av barnen syntes innebära en halvmesyr. Men med

den organisation av understödsväsendet, man ännu finge räkna med, syntes det naturliga vara, att barnavårdsnämnderna finge taga hand om barnbidragsverksamheten, ehuru detta innebure en utvidgning av dessas verksamhetsområde.

Befolkningskommissionen, som erinrat om att kommissionen föreslagit, att barnavårdsnämnderna skulle handhava vissa uppgifter beträffande hjälp till nödställda mödrar, har ansett det önskvärt och lämpligt, att de frågor, som berörde barnavården liksom den därmed sammanhängande mödravården, kunde omhänderhavas av en och samma kommunala nämnd.

Länsstyrelsen i Uppsala län har ansett skäl tala för att förlägga prövningen av barnbidragen till barnavårdsnämnderna men framhållit, att frågan om lämpligaste organ för barnbidragen, bidragsförskotten samt den av befolkningskommissionen föreslagna mödrahjälpen borde underkastas mera ingående överbäggande.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har anslutit sig till tanken, att pensionsnämnderna skulle handhava verksamheten, samt därvid särskilt gentemot vissa erinringar om behövligheten av efterkontroll av barnbidragsfallen påpekat, att pensionsnämnderna hade att utöva efterkontroll i fråga om ändrade inkomster för dem, som åtnöte folkpension eller tilläggspension. Länsstyrelsen har emellertid ansett sig böra föreslå, att möjlighet i lagen beredd kommun. att, där så efter prövning av Kungl. Maj:t funnes lämpligt, låta handläggningen av ärenden om barnbidrag överflyttas från pensionsnämnd till barnavårdsnämnd, med bibehållande i övrigt av den ordning för ärendenas behandling, som i 27—34 §§ i lagen om folkpensionering stadgas.

Förespråkare ha ej heller saknats för fattigvårdsstyrelserna som organ för verksamheten. *Fattigvårdsstyrelsen i Jönköping* har sålunda funnit fattigvårdsstyrelserna uppenbart bättre skickade än pensionsnämnderna att handlägga ifrågavarande ärenden.

Fattigvårdsstyrelsen i Göteborg har kritiserat den föreslagna organisationen framförallt för dess bristande snabbhet samt anført:

Visserligen hade som motvikt mot denna olägenhet förutsatts möjlighet till kommunal förskottering av bidragen. Oftast skulle det emellertid ankomma på fattigvården att snabbt ingripa till hjälp vid ett t. ex. genom försörjarens död plötsligt uppkommet understödsbehov i avvaktan på barnbidragsansökningens slutliga avgörande. Då det avsåges att genom barnbidragen befria barnen från att behöva anlita fattigvården, vore det enligt styrelsens mening en otillfredsställande ordning, att på grund av långsamheten i handläggningen av barnbidragen fattigvården ganska ofta nödgades träda till i begynnelsen. Den med hänsyn till kravet på snabbhet effektivaste ordningen vore, att en och samma kommunala myndighet hade att upptaga ansökning om barnbidrag och träffa slutligt avgörande. Den föreslagna organisationen med pensionsstyrelsen som central beslutande myndighet kunde emellertid enligt styrelsens åsikt anses motiverad därav, att staten skulle svara för tre fjärdedelar av kostnaderna för barnbidragen, varjämte största möjliga garanti för en enhetlig behandling av ärendena vore förenad med en sådan ordning samt barnbidragen tillika finge en förstärkt karaktär av pension med det större sociala värde, som vore förenat därmed. Denna huvuddetalj i organisationen borde därför, enligt styrelsens mening, kunna godtagas även från

kommunal synpunkt, under villkor att möjlighet skapades för pensionsstyrelsen till en snabbare handläggning av barnbidragsärendena än den, som nu gällde beträffande pensionsärendena. Som kommunalt organ för ärendena rörande barnbidrag ansågo styrelsen, att fattigvårdsstyrelsen vore lämpligast. De utredningar det här vore fråga om hänförde sig nämligen utslutande till rent ekonomiska förhållanden, varjämte fattigvårdsstyrelsen hade en organisation, som bäst lämpade sig för dylika utredningar. Härtill vore att beakta, att i ett stort antal fall förhållandet komme att vara det, att, då ansökan om barnbidrag kunde ifrågakomma, fattigvårdsunderstöd i fallet redan lämnats dessförinnan eller måste lämnas i avvaktan på barnbidragsansökningens slutliga handläggning hos pensionsstyrelsen, vadan fattigvårdsstyrelsen i dessa ärenden ändock måste göra samma utredningar, som komme i fråga i samband med barnbidragsansökningar i fallen. Därjämte tillkomme det ävenledes viktiga förhållandet, att fattigvården, även sedan barnbidrag börjat utlämnas, komme att i ett stort antal fall behöva lämna understöd till familjer, till vilka hörde barn, som erhöle barnbidrag. Fattigvårdsstyrelsen vore även ur praktisk-organisatorisk synpunkt närmast till att handhava den efterkontroll av barnbidragen, vilken med hänsyn till ankornas från tid till tid ofta mycket växlande inkomster vore nödvändig.

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet har funnit vissa skäl tala för barnavårdsnämnden såsom det lämpligaste organet för den föreslagna hjälpverksamheten men har å andra sidan som sin åsikt uttalat, att barnavårdsnämnden icke borde belastas med nya tidskrävande uppgifter, framför allt icke av understödsnatur, helst som dess uppgifter under de senare åren genom ny lagstiftning väsentligt utökats. Emellertid har förbundet framhållit, att ett intimt samarbete måste äga rum mellan pensionsnämnden och barnavårdsnämnden, ett samarbete, som borde underlättas genom ett stadgande i själva lagtexten. Enligt förbundets åsikt kunde måhända samarbetet mellan de båda nämnderna lämpligast åstadkommas genom att en ledamot av barnavårdsnämnden deltog i pensionsnämndens behandling av ärenden rörande barnbidrag, genom gemensamma tjänstemän eller dylikt.

Bestämmelser om samarbete mellan olika kommunala myndigheter med hänsyn till barnbidragen ha efterlysts även i åtskilliga andra yttranden. Sålunda har *fattigvårds- och barnavårds-konsulentsen i andra distriktet* föreslagit, att ordföranden i barnavårdsnämnden skulle vara berättigad, att, då pensionsnämnd behandlade ärende rörande barnbidrag, närvara och få sin mening antecknad till protokollet. *Fattigvårdsnämnden, fattigvårdsdirektören och barnavårdsnämnden i Stockholm* ha förordat samarbete mellan barnavårdsnämnden och pensionsnämnden, vilket samarbete enligt fattigvårdsnämndens mening för Stockholms del borde erhålla den formen, att pensionsnämnden finge anlita barnavårdsnämndens tjänstemän för utrednings- och kontrolluppgifter samt för tillsynen å bidragens användning, medan barnavårdsnämnden föreslagit, att underrättelse skulle givas barnavårdsnämnd om varje fall, där barnbidrag söktes eller beviljades. *Länsstyrelsen i Uppsala län och barnavårdsnämnden i Uppsala* ha föreslagit, att en representant för barnavårdsnämnden skulle vara ledamot av pensionsnämnden.

Länsstyrelsen i Östergötlands län liksom *stadsfullmäktige* och *fattigvårdsstyrelsen i Norrköping* ha funnit samarbete böra äga rum mellan pensionsnämnden och fattigvårdens organ, medan *barnavårdsnämnden i Linköping* ansett, att barnavårdsnämnden och pensionsnämnden å ena sidan borde samarbeta med fattigvårdsstyrelsen å andra sidan.

Barnavårdsnämnden i Lund, vars yttrande biträts av *stadsfullmäktige därstädes*, har ansett, att samarbete mellan pensionsnämnd och barnavårdsnämnd borde göras obligatoriskt, exempelvis på det sätt, att det föreskrevs, att pensionsnämnden skulle inhämta barnavårdsnämndens yttrande i varje särskilt fall, innan beslut om barnbidrags utgående fattades.

Pensionsnämnden i Örebro har med instämmande av *stadsfullmäktige därstädes* ifrågasatt sådant samarbete mellan pensionsnämnd och barnavårdsnämnd, att den senare genom sina organ endast handhade den fortlöpande inkomstkontrollen.

Samarbete har vidare förordats av *barnavårdsnämnden i Hälsingborg* mellan pensionsnämnd och barnavårdsnämnd samt av *kommunalfullmäktige i Kroppa* mellan pensionsnämnd, barnavårdsnämnd och fattigvårdsstyrelse.

Fattigvårdsstyrelsen i Hälsingborg har ifrågasatt, att erforderliga utredningar skulle verkställas genom barnavårdsnämndens försorg med hänsyn till att pensionsnämnderna icke förfogade över tillräcklig arbetskraft för detta ändamål.

Kommunalfullmäktige i Älvkarleby ha gillat förslaget om pensionsnämnderna som organ för den nya verksamheten men föreslagit stadgande om att i pensionsnämnden skulle finnas minst en kvinna.

Vikten av skyndsamt handläggning av ärenden rörande barnbidrag har särskilt framhållits av *fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i sjunde distriktet* samt *stadsfullmäktige i Göteborg*.

De sakkunnigas förslag att förlägga förskotteringen till barnavårdsnämnderna har i allmänhet icke mött motstånd i yttrandena.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård har anført:

Då det övertygande antalet fall komme att beröra barn utom äktenskap och dessa barn förut genom barnavårdsmannaverksamheten vore föremål för barnavårdsnämndernas uppmärksamhet, syntes alla skäl tala för att icke ytterligare en kommunal nämnd inblandades. Tyvärr torde detta visserligen ändock bli oundvikligt, då bidragsförskottet vore otillräckligt för barnets försörjning och ytterligare hjälp påkallades genom fattigvårdsstyrelse, men samma förhållande skulle uppstå, om fattigvårdsstyrelse omhänderhade förskotteringen och barnavårdsnämnd bleve nödsakad ingripa med omhändertagande. Genom att barnavårdsnämnd omhänderhade förskotteringen, bleve det åtminstone icke obligatoriskt, att både fattigvårdsstyrelse och barnavårdsnämnd behövde syssla med alla fall, där det rörde barns utom äktenskap bidragsförskott, vilket däremot skulle bli förhållandet, om fattigvårdsstyrelse handhade förskotteringen. Då vidare indrivningen av underhållsbidrag huvudsakligen komme att skötas av barnavårdsmän, vilka stode under tillsyn av barnavårdsnämnd, talade även detta för att denna nämnd i första hand borde komma i fråga.

Socialstyrelsen, som även anslutit sig till förslaget om barnavårdsnämnderna som det lämpligaste organet, har framhållit, bland annat:

Detta ståndpunktstagande dikterades i viss mån därav, att styrelsen funne önskvärt, att så vitt möjligt alla ärenden rörande hjälp åt behövande barn omhänderhades av ett och samma organ. Härtill komme, att det ville synas, som om barnavårdsnämnderna skulle vara de mest skickade att öva tillsyn över förskottens rätta användning och att öva tillsyn över barnavårdsmännens uppgifter enligt föreliggande förslag. Det torde icke böra lämnas ur sikte, att ett införande av förskottering av underhållsbidrag vore ägnat att än mer slappa ansvarskänslan hos försumliga barnafäder och att det därför framstode såsom särskilt angeläget, att ett organ, vilket vore förtroget med praktiska frågor rörande underhållsbidrag åt barn, erhöle befattning med förskotteringen och därmed sammanhängande spörsmål.

I samma riktning som nämnda myndigheter hava även uttalat sig *överståthållarämbetet*, *länsstyrelserna i Blekinge och Västerbottens län*, *barnavårdsnämnden*, *fattigvårdsnämnden* och *fattigvårdsdirektören i Stockholm* samt *Stockholms stads kammarkontor* ävensom *barnavårdsnämnderna i Eskilstuna, Karlskrona och Sölvesborg* samt *Blekinge barnavårdssällskap*.

Den ökade arbetsbörda, som den föreslagna lagstiftningen pålägger barnavårdsnämnderna, har betonats av *medicinalstyrelsen*, som framhållit, att vissa svårigheter i administrativt hänseende kunde bliva förenade med den ifrågasatta förskotteringen handhavande och särskilt då med indrivningen från barnets fader av de förskotterade medlen. Barnavårdsnämndernas organisation måste därför göras mera administrativt lätthanterlig än tillförne med noggrann bokföring och täta sammanträden. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* har erinrat om att beträffande kommunens rätt att utfå statsbidrag uppställdes den fordran, att tillräckligt effektiva åtgärder vidtagits mot barnets fader. Givet vore, att barnavårdsnämnderna därigenom komme att åsamkas ett synnerligen maktpåliggande och svårskött arbete. Det kunde enligt länsstyrelsens uppfattning ifrågasättas, huruvida barnavårdsnämnderna i stora kommuner vore i stånd att fullgöra detta uppdrag utan att för sådant ändamål anställa särskilda tjänstemän.

Stadsfullmäktige i Hudiksvall hava icke velat fördölja, att barnavårdsnämndernas uppgifter enligt förslaget bleve rätt betungande och ansvarsfulla. Härom har yttrats:

Det skulle nämligen bli dessa nämnders uppgift att såväl mottaga och bedöma som att utan överordnad myndighets bistånd beräkna och besluta om bidragsförskott, allt under den egna kommunens risk. Först efter varje års utgång skulle nämnden i sin tur hos länsstyrelsen vara i tillfälle att få sin förvaltning kontrollerad. Felbedömning, felberäkning, förment eftergivenhet mot barnafadern etc. skulle kunna medföra minskat eller uteblivet statsbidrag, och fråga vore därför, huruvida det icke kunde anses nödvändigt erhålla sakkunnig överordnad myndighets eller persons stöd till nämnderna vid den ifrågasatta lagens tillämpning. För Hudiksvalls stads vidkommande syntes anställande av fast avlönad och väl kvalificerad tjänsteman bliva en nödvändighet, ty dessa ärendens handläggning kunde icke av nämnden i dess nuvarande organisationsform jämte nämndens omfattande uppgifter i övrigt på ett nöjaktigt sätt handhas.

Barnavårdsnämnden i Hälsingborg har ansett det uppenbart, att med hänsyn till de nya arbetsuppgifter, som pålades nämnden, barnavårdsbyråns organisation måste utbyggas.

Barnavårdsnämnden i Växjö landskommun har framhållit, att den föreslagna lagstiftningen aktualiserade behovet av utbildad arbetskraft.

Barnavårdsnämnden i Nättraby kommun har ifrågasatt barnavårdsnämndens kompetens att handhava de föreslagna nya uppgifterna.

Den ökning av arbetsbördan, som den föreslagna lagstiftningen komme att medföra för barnavårdsnämnderna, har även framhållits av *länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands och Västerbottens län* samt ett stort antal *kommuner*.

Några myndigheter hava förordat pensionsnämnderna som organ för förskotteringen.

Drätselnämnden i Stockholm har därutinnan framhållit:

Om hjälpformen borde vara av pensions karaktär i likhet med de i de sakkunnigas tidigare betänkande föreslagna barnbidragen, följde därav, att förskotteringsverksamhetens handhavande icke borde läggas å något kommunalt organ. De sakkunnigas förslag, att uppgiften skulle uppdragas åt barnavårdsnämnden, syntes oriktigt, då denna nämnd därigenom skulle komma att fungera som ett ombud för barnet och tillika vara utrustad med beslutanderätt i målet. Här syntes det därför vara nödvändigt att, på sätt de sakkunniga förordat i fråga om barnbidragsverksamheten, låta verksamheten handhavas av pensionsstyrelsen såsom centralt statligt organ och pensionsnämnderna såsom dennas lokalorgan inom pensionsdistrikten; eventuellt kunde man såsom lokalorgan även tänka sig länsstyrelserna. Indrivningen av ersättning för bidragsförskotten från de underhållsskyldiga borde då också ombesörjas i vanlig ordning. Att uppdraga indrivningen åt kommunerna syntes drätselnämnden olämpligt, icke minst med hänsyn till att en starkt varierande praxis för sådant fall kunde befaras uppkomma inom skilda kommuner, vilket i sin tur av de underhållsskyldiga komme att uppfattas såsom orättvisor. Barnavårdsnämnderna skulle naturligtvis tillvarata de utomäktenskapliga barnens rätt och bästa genom att ej blott övervaka, att barnen genom dom eller avtal bleve tillerkända det underhållsbidrag av fadern, vartill de enligt lag vore berättigade, utan även tillse, att barnen erhöle bidragsförskott, därest sådant i anledning av faderns försumlighet erfordrades.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har anfört:

Att handhavandet av verksamheten med förskotteringen överlämnades åt barnavårdsnämnderna syntes av flera skäl olämpligt. Då ändamålet med förslaget vore att få bort den karaktär av fattigvård, som präglade jämväl den hjälpverksamhet, som utövades av barnavårdsnämnderna under benämningen samhällsvård, syntes det vara av stor vikt, att denna skillnad även komme till uttryck däri, att förskottsverksamheten handhades av ett annat organ än fattigvårdsstyrelse eller barnavårdsnämnd. Men det vore icke blott angelägenheten att få till stånd en synlig skillnad utåt mellan ifrågavarande verksamhet och verksamheten av fattigvårdskaraktär, som talade härför. Att låta samma organ, barnavårdsnämnden, avgöra, huruvida kostnaden för vården av ett barn skulle utgå enbart av kommunala medel eller till största delen av statsmedel, kunde givetvis komma att få icke önskvärda konsekvenser. Barnavårdsnämnderna skulle sålunda kunna meddela samhällsvård i de fall, där annan kommun vore hemortskommun och kostnaden på grund därav

kunde förväntas bliva i sin helhet ersatt, och förskottsbidrag i sådana fall, där barnet ägde hemortsrätt i den förskottsbeviljande kommunen. Ett sådant förfarande skulle även giva kommunerna möjlighet att inverka på hemortsrättsförhållandena. Genom att en kommun i fall, där barnet hade hemortsrätt i annan kommun, beviljade samhällsvård, bundes hemortsrätten vid den andra kommunen. Därest åter barnet hade hemortsrätt i den bidragsbeviljande kommunen och barnavårdsnämnden i stället för att meddela samhällsvård beviljade bidragsförskott, vunnnes en möjlighet att övervältra kostnaden för barnets framtida vård på en annan kommun. I fall, då uttrycken i den beviljande barnavårdsnämndens protokoll, som ofta visat sig icke med tillräcklig tydlighet angiva arten av vården, ej gåve säker ledning för avgörande, huruvida samhällsvård eller bidragsförskott åsyftades, skulle även kunna uppkomma svårigheter vid avgörande i hemortsrätsfrågor.

Andra eller vidlyftigare undersökningar torde icke behöva göras beträffande nu ifrågavarande barn än beräffande de barn, som enligt förslaget till lag om barnbidrag skulle komma i åtnjutande av dylikt bidrag, enär förutsättningarna för bidrags beviljande i huvudsak sammanföle. Därest pensionsnämnderna, såsom föreslagits, kunde verkställa de för beviljande av barnbidrag nödiga undersökningarna, torde de sålunda även vara skickade att handhava de undersökningar, som erfordrades för beviljande av bidragsförskott. Det torde icke heller föreligga något hinder för att indrivningsverksamheten utfördes av barnavårdsnämnderna, oavsett att bidragsförskotten beviljades av pensionsnämnderna. Länsstyrelsen ansåge således övervägande skäl tala för att verksamheten med förskotteringen anförtröddes åt pensionsnämnderna och icke åt barnavårdsnämnderna.

Länsstyrelsen i Hallands län har icke reservationslöst kunnat ansluta sig till tanken att låta den ifrågavarande verksamheten utövas genom barnavårdsnämnderna, då det syntes länsstyrelsen vara fara värt, att bidragsförskotten likväl härigenom skulle få någon anstrykning av det offentliga understödets karaktär. Ur denna synpunkt skulle det troligen vara till fördel, om annat organ kunde anförtröas uppgiften ifråga. Då länsstyrelsen emellertid icke vore beredd att i detta avseende framlägga något förslag, ville länsstyrelsen blott framhålla såsom önskvärt, att denna fråga vid ärendets fortsatta beredning gjordes till föremål för ytterligare överväganden.

Barnavårdsnämnden i Umeå har även ansett övervägande skäl tala för pensionsnämnderna som organ för verksamheten samt härom anført:

Då nämndens kostnader för omhändertagna barn vore av fattigvårdsnatur, men sakkunnigeförslagets kostnader icke skulle vara av sådan karaktär, skulle barnavårdsnämnd tvingas att handhava kassor av såväl fattigvårds som icke fattigvårds karaktär. Sådan anordning syntes ägnad att åstadkomma förvirring och svårigheter. Invändningen att barnavårdsnämnd redan nu handhade och beslutade om kostnader av icke fattigvårds natur enligt 62 § barnavårdslagen jämförd med 49 och 51 §§ fattigvårdslagen gällde ej, emedan dessa kostnader faktiskt vore fattigvårdsutgifter, även om vissa inskränkningar vore vidtagna rörande deras inverkan på hemortsrätten och deras återsökbarhet. Om handhavandet av ifrågasatta förskottering uppdroges åt pensionsnämnd skulle redan i organisationen klarhet föreligga beträffande bidragens karaktär. Sakkunnigas önskemål att kunna utnyttja barnavårdsnämnds och barnavårdsmans kännedom om bidragssökande skulle kunna tillgodoses på det sättet, att ansökningen om bidragsförskott underställdes barnavårdsnämnds prövning och beslutet gjordes avhängigt av barnavårds-

nämnds tillstyrkan. Någon avsevärd tidsutdräkt skulle vid sådan anordning icke behöva uppkomma, och fråga vore, om det icke skulle vara mera betryggande, om besluten tillkomme efter samråd mellan tvenne myndigheter.

Även fattigvårdsstyrelsen har förespråkare vid valet av organ för förskotteringen.

Stadsfullmäktige i Göteborg hava sålunda hemställt, att verksamheten måtte anförtros barnavårdsnämnd eller fattigvårdsstyrelse.

Fattigvårdsstyrelsen i Göteborg samt *kommunalfullmäktige i Hjärtums kommun* hava uttalat sig för fattigvårdsstyrelsen som det lämpligaste organet. Den förstnämnda myndigheten har framhållit, att det vore förenat med allvarliga praktiska olägenheter att anförtro den nya verksamheten åt barnavårdsnämnderna, framför allt för barnavårdsnämnderna i de mindre kommunerna, som därigenom ställdes inför uppgifter, som de icke finge lätt att bemästra. Kommunalfullmäktige i Hjärtum hava påpekat som skäl för sin ståndpunkt bl. a., att fattigvården vid behov måste bringa hjälp, innan bidragsförskott efter vederbörlig prövning hunne beslutas, varjämte själva proceduren mera syntes höra samman med fattigvårdsstyrelsens allmänna ekonomiskt betonade uppgift. Båda myndigheterna hava därjämte framhåvt den splittring av den samhällseliga hjälpverksamheten, som bleve en följd av förslagets genomförande.

I ett flertal andra yttranden hava erinringar gjorts mot den befarade organisatoriska splittringen.

Statskontoret, länsstyrelserna i Stockholms och Uppsala län samt *stadsfullmäktige i Mariestad* hava påpekat, att, om förslaget genomfördes, det skulle bliva ej mindre än tre organ, som komme att under olika betingelser handhava hjälpverksamheten för barn, nämligen fattigvårdsstyrelserna, pensionsnämnderna och barnavårdsnämnderna. Det vore till och med icke uteslutet, att samtliga dessa tre komme att anlitas för en och samma familj.

Slutligen har i några yttranden förordats, att barnbidragsverksamheten och förskotteringen måtte överlåtas å samma organ.

Pensionsstyrelsen har som ett önskemål uttalat, att barnbidragsverksamheten och förskotteringen måtte anförtros ett gemensamt organ redan av det skälet, att klientelet i ett stort antal fall bleve gemensamt för de båda understödsgrenarna, varjämte enligt styrelsens mening tillsyn och kontroll borde tillkomma en kommunal myndighet med egen medelsförvaltning och möjlighet att för ändamålet anlita särskilda tjänstemän. Ur dessa synpunkter lämnade de sakkunnigas förslag åtskilligt övrigt att önska. Styrelsen har därvid erinrat om det fall, att en änka hade ett barn i äktenskap med den avlidne maken, ett utomäktenskapligt barn, vars fader underlåte att fullgöra sin skriftligen avtalade skyldighet att lämna underhållsbidrag till barnet, samt ett barn, vars fader vore okänd. Hon hade vid behov av understöd åt barnen att vända sig i fråga om första barnet till pensionsnämnden, i fråga om andra barnet till barnavårdsnämnden och i fråga om tredje barnet till fattigvårdsstyrelsen. Här förelåge sålunda en betänklig splittring i den kommunala understödsverksamheten.

Pensionsstyrelsen har vidare anført:

Nämnda splittring medförde bland annat, att redan utgående bidragsförskott måste, i händelse fadern doge eller modern bleve invalid, upphöra för att, efter förnyad ansökan, som skulle ställas till annan myndighet och i viss mån bedömas efter andra grunder, utbytas mot barnbidrag. Även i fråga om nödig kontroll å understödsverksamheten måste förslaget ingiva starka betänkligheter. En mycket stor del av barnbidragen (bortåt 50 %) ginge till änkor, som ej vore arbetsoförmögna. I fråga om dessa insatte understödsbehovet i regel omedelbart och mycket starkt vid makens frånfälle men kunde efter ett eller annat års förlopp bortfalla genom att änkan erhöle arbetsanställning. Detta gällde särskilt i de större kommunerna, där pensionsnämnden, som i motsats mot barnavårdsnämnden ej hade tillgång till personal för kontroll, saknade varje möjlighet att utöva sådan.

Barnavårdsnämnden i Stockholm har ansett, att, om man ville söka undvika dubbelarbete och åstadkomma största möjliga förenkling, det icke gärna kunde bliva fråga om något annat alternativ, än att hela denna hjälpverksamhet beträffande barn förlades till barnavårdsnämnden.

**Fattigvårdsnämnden och fattigvårdsdirektören i Stockholm, Stockholms stads kammarkontor, länsstyrelsen i Blekinge län, Blekinge barnavårdssällskap samt barnavårdsnämnderna i Göteborg, Linköping, Karlskrona och Sölvesborg* hava i yttranden över de sakkunnigas senare betänkande hemställt, att handhavandet av barnbidragen måtte anförtros barnavårdsnämnderna.

Befolkningskommissionen har understrukt vikten av en omprövning av de sakkunnigas tidigare förslag med hänsyn till lämpligheten att anförtro pensionsnämnderna de föreslagna uppgifterna.

Länsstyrelsen i Örebro län har ansett, att av praktiska skäl barnbidrag och bidragsförskott borde beviljas av samma organ, därvid barnavårdsnämnderna närmast komme i fråga. För att icke göra saken alltför invecklad för de hjälpsökande borde i varje fall, enligt länsstyrelsens mening, ansökningsen om hjälp, antingen det gällde barnbidrag eller bidragsförskott, mottagas av barnavårdsnämnden.

Departementschefen.

Den av de sakkunniga föreslagna organisationen av hjälpverksamheten har mött starkt motstånd i åtskilliga yttranden, därvid ett flertal olika alternativ föreslagits för lösning av spörsmålet. Sålunda ha önskemål framställts om ett gemensamt organ för de båda olika formerna för hjälpverksamheten. Obestriddigt är, att en sådan gemensam organisation skulle innebära åtskilliga praktiska fördelar för såväl de hjälpsökande som myndigheterna. Man får emellertid icke förbise, att barnbidragen och bidragsförskotten äro av helt olika natur. De förra avse nämligen att bringa hjälp i ett nödläge av stadigvarande natur, orsakat av försörjarens frånfälle eller invaliditet. Bidragsförskotten däremot inträda vid de mera tillfälliga hjälpbehov, som ha sin grund i barnafaderns underlåtenhet att erlagga de underhållsbidrag han förpliktats utgiva till barnet. Denna olikhet mellan de båda hjälpformerna undanskymmes icke av det förhållandet, att nämnda underlåtenhet

från barnafaderns sida i många fall kan bliva av stadigvarande natur. Vid den organisatoriska utformningen av hjälpverksamheten måste hänsyn även tagas till denna olikhet. Utgångspunkterna för barnbidragen äro i princip till övervägande del likartade med utgångspunkterna för folkpensionerna. Med hänsyn härtill faller det sig naturligt att anförtro handhavandet av dessa båda hjälpformer åt samma organ. De farhågor, som uttalats beträffande svårigheterna att praktiskt genomföra denna tanke, böra icke över-skattas. Vad därvid särskilt angår pensionsnämndernas möjlighet att kontrollera de hjälpbehövandes förhållanden, en synpunkt som i yttrandena tilldelats en framskjutande roll, kan erinras om att pensionsstyrelsen och pensionsnämnderna redan nu utöva en dylik kontroll över sitt klientel. Ett utbyggande av denna kontroll i anslutning till pensionsväsendets övertagande av barnbidragen torde icke möta oöverstigliga hinder.

Vad angår förskotteringen, äro pensionsstyrelsen och pensionsnämnderna, som förut påpekats, på grund av förskotteringens natur icke lämpliga organ för densamma. De skäl de sakkunniga anfört för sitt förslag att överlämna förskotteringen åt barnavårdsnämnderna finner jag däremot övertygande. Denna ståndpunkt har också i flertalet yttranden vunnit gillande.

Som i åtskilliga yttranden framhållits kommer den nya verksamheten att vålla framför allt barnavårdsnämnderna ökat arbete. Det torde i större kommuner även bliva nödvändigt att för verksamhetens behöriga skötsel utöka antalet barnavårdstjänstemän. Som en motvikt mot de ökade kostnader, som bliva en följd härav, komma emellertid, som i det följande skall närmare utvecklas, kommunerna att få sina kostnader för såväl barnbidrag som bidragsförskott till en väsentlig del ersatta av statsmedel.

Den nu föreslagna organisationen kommer givetvis att medföra ytterligare splittring av den samhälleliga hjälpverksamheten. Olägenheterna härav kunna dock väsentligt minskas genom ett på lämpligt sätt ordnat samarbete mellan de olika organen för samhällets hjälpverksamhet. Från flera håll ha kräfts särskilda föreskrifter rörande formerna för detta samarbete. Jag anser det emellertid icke lämpligt tillmötesgå detta krav, innan praxis givit anvisning på den lämpligaste av de olika möjligheter, som därutinnan kunna ifrågakomma.

Frågan rörande organisationen av nu ifrågavarande verksamhet torde få upptagas till förnyad prövning i samband med en allmän översyn av bestämmelserna rörande samhällets hjälpverksamhet.

Statens och kommunernas kostnader för barnbidrag och bidragsförskott.

Enligt 1913 års lag om allmän pensionsförsäkring skulle kostnaden för pensionstilläggen bestridas till $\frac{3}{4}$ av staten samt till $\frac{1}{4}$ av landstingen och kommunerna, med sådan fördelning dem emellan, att kommun, som icke deltog i landsting, bekostade $\frac{1}{4}$ av de på densamma ankommande pensionsstilläggen men annan kommun blott $\frac{1}{8}$.

I lagen om folkpensionering stadgas, att varje kommun skall bidraga med

$\frac{1}{8}$ av tilläggspension och staten med återstoden av kostnaden efter avdrag av tillskott från folkpensioneringsfonden.

I en innevarande års riksdag förelagd proposition nr 15 rörande dyrortsgradering av folkpensionerna föreslås, att den kommunala andelen i kostnaden för tilläggspension skall utgöra, för orter tillhörande ortsgrupp 1 en åttondel, för orter tillhörande ortsgrupp 2 en femtedel samt för orter tillhörande ortsgrupp 3 en fjärdedel; dock att, därest Stockholm eller Göteborg hänföras till sistnämnda ortsgrupp, stadens andel skall utgöra tre tiondelar.

En av de sakkunniga verkställd utredning rörande kommunernas nuvarande kostnader för understöd åt barn till änkor och åt föräldralösa barn (sid. 87 ff. i det första betänkandet) utvisade, att kommunernas årliga kostnader i detta avseende för budgetåret 1937/1938 kunde uppskattas till omkring 3.2 miljoner kronor. Kostnaden för barnbidrag till änkors barn och föräldralösa barn beräknades av de sakkunniga uppgå till, utan dyrortsgradering 9.3 miljoner kronor och med dyrortsgradering 10.6 miljoner kronor. Kommunernas nuvarande kostnader för understöd till dessa barn skulle sålunda utgöra avsevärt mera än en fjärdedel av totalkostnaden, ett resultat som gällde såväl för landsbygden som för städerna.

De sakkunniga hava icke ansett nödigt att verkställa utredning angående den inverkan på fattigvårds- och barnavårdskostnader, som en höjning av de nuvarande enligt pensionsförsäkringslagen utgående barntilläggen till invalidernas barn kunde komma att medföra. Enligt de sakkunnigas mening kunde man emellertid antaga, att med dessa låga barntillägg fattigvård i ett mycket stort antal fall måste lämnas och att ett genomförande av de högre barnbidrag, som föresloges av de sakkunniga, helt säkert skulle komma att medföra en avsevärd lättnad i kommunernas utgifter.

Huvudsakligen på grund av den lättnad i kommunernas fattigvårds- och barnavårdskostnader, som ett genomförande av de föreslagna barnbidragen enligt de sakkunnigas mening komme att medföra för kommunerna, hava de sakkunniga föreslagit, att kostnaderna för barnbidragen skola täckas med tre fjärdedelar av staten och en fjärdedel av kommunerna.

Bidragförskotten medföra kostnader för det allmänna, i den mån utgivna bidragförskott icke kunna återkrävas av barnets fader. I fråga om fördelningen av dessa kostnader hava de sakkunniga erinrat om att man kunde välja mellan två alternativ, antingen att låta statsverket helt vidkännas kostnaderna eller att fördela dem mellan stat och kommun.

Ur skatteutjämningsynpunkt vore det enligt de sakkunnigas åsikt givetvis av stort värde, om kommunerna kunde befrias från de kostnader förskotteringen komme att medföra. De sakkunniga hava vidare erinrat om att med denna lösning svårigheten bortföle att avgöra, vilken kommun som i varje särskilt fall skulle bära kostnaden för förskottet. De sakkunniga hava emellertid påpekat, att förskotteringen i stor utsträckning komme att ersätta fattigvård, som eljest skolat utgå, samt hava vidare anfört:

Då fattigvården icke övergått att vara en statlig uppgift, torde det ej heller vara lämpligt att helt från kommunerna avlyfta utgifterna för förskotte-

ringen. Det föreligger nämligen fara för att kommunen, om så skedde, skulle bli alltför rundhänt med bidragsförskotten, då kommunen därigenom inbesparade fattigvårdskostnad. Visserligen äro de föreslagna förskotten bundna vid bestämda inkomstgränser och andra klart angivna förutsättningar, varigenom nämnda fara i viss mån minskas. Det torde emellertid vara oundvikligt, att det kontrollerande av sökandes uppgifter, som bör föregå förskottets beviljande, gärna blir slentrianmässigt, om kommunen icke behöver bidraga till kostnaderna. Än svårare är det att undvara det kommunala ekonomiska intresset, då det blir fråga om att göra återkravsrätten mot barnets fader gällande. Det ligger nämligen i sakens natur, att statens kontroll över att kommunen i detta avseende icke gör sig skyldig till någon försummelse, svårigen kan bli tillräckligt effektiv, framförallt därför att denna kontroll icke kan utsträckas över en längre tidrymd. Vid överbägandet av de olika synpunkter, som inverka på frågans bedömande, ha de sakkunniga funnit den lämpligaste lösningen vara en sådan fördelning, att statsverket svarar för tre fjärdedelar och vederbörande kommun för en fjärdedel av kostnaderna.

Den av de sakkunniga verkställda statistiska utredningen (sid. 47 i det senare betänkandet) utvisar, att landskommunernas årliga utgifter för barn utom äktenskap i de fall, då fadern lever och vistas på känd ort och då försummelse att erlægga bidrag föreligger, kan beräknas uppgå till 1,130,000 kronor. Då kostnaderna för förskotteringen utan dyrortsgradering beräknades för landsbygden uppgå till 2,270,000 kronor, kunde, hava de sakkunniga framhållit, den genom förskotteringen bortfallande fattigvårdskostnaden anses betydligt överstiga en fjärdedel av den beräknade kostnaden för förskotteringen. För städernas del, beträffande vilka en liknande uppskattning som för landsbygden icke verkställts, räknade de sakkunniga med ungefär samma resultat.

Yttranden a.

Den föreslagna fördelningen mellan stat och kommun av kostnaderna för barnbidragen har i stort sett vunnit gillande i yttrandena.

Styrelsen för svenska landskommunernas förbund har emellertid ansett, att den kommunala bidragsandelen icke bort sättas högre än till $\frac{1}{8}$ samt som motivering härtill anfört bland annat följande:

Lagstiftarna ha vid flera tillfällen framhållit betydelsen av effektiva skatteutjämningsanordningar. Här föreligger otvivelaktigt ett lämpligt tillfälle att, låt vara i mindre omfattning, förverkliga skatteutjämningsintentionerna genom att sänka den föreslagna kommunala kostnadsandelen, och styrelsen finner det naturligt, att denna andel icke bör vara högre än den kommunala bidragsandel, som ifrågakommer beträffande tilläggspension, d. v. s. $\frac{1}{8}$. Såsom ytterligare skäl för att den kommunala bidragsandelen sättes så låg som möjligt kan åberopas det faktum, att varje ekonomisk börda, som generellt lägges på primärkommunerna, kommer att hårdast drabba de mest skatte-tyngda, fattigaste, kommunerna. Det är sålunda ur skatteutjämningsynpunkt av största vikt, att kommunbidraget till täckande av kostnaderna för barntillägg icke bestämmes högre än kommunbidraget till tilläggspensionerna. Som ytterligare skäl härför kan framhållas, att en lag om barntillägg innebär skyldighet för kommunerna att tillämpa densamma. De kostnader,

som kommunerna härigenom åsamkas, kunna kommunerna ej på något sätt befria sig från. Då statsmakterna ålägga kommunerna vissa ekonomiska förpliktelser, böra dessa också sörja för att kommunernas utgifter bli de minsta möjliga.

Jämväl *stadsfullmäktige i Sundbyberg* och *Jönköping* samt *kommunalfullmäktige i Gamla Uppsala*, *Smögens* och *Skellefteå kommuner* ha yrkat, att kommunens bidrag icke måtte sättas högre än till $\frac{1}{8}$.

Barnavårdsnämnden i Stockholm har, med instämmande av *drätsel-nämnden*, erinrat om att de sakkunniga vid beräklandet av kommunernas kostnader för understöd åt barn till änkor och invalider samt föräldralösa barn icke tagit hänsyn till den ersättning, som i vissa fall lämnades av statsverket. Förslaget syntes visserligen, fortsatte barnavårdsnämnden, avse en förhöjd standard för de understödsbehövande barnen, men nämnden ifrågasatte skäligheten av att kommunerna skulle drabbas av en så stor del av den härav föranledda kostnadsökningen, som föreslagits, och kanske i en del fall få övertaga kostnader, som nu i sin helhet bestredes av statsverket.

Kommunalfullmäktige i Våxtorps kommun hava ansett, att kostnaderna borde helt bestridas av statsverket eller att kommunens andel i vart fall icke borde sättas högre än till $\frac{1}{8}$.

Jämväl *kommunalfullmäktige i Tomelilla köping* hava förordat, att kostnaderna i sin helhet måtte betalas av statsverket.

Kommunalfullmäktige i Gökhemms kommun hava föreslagit, att kommunen och landstingen skulle vidkännas vardera $\frac{1}{8}$ av kostnaderna och statsverket återstoden.

Kommunalfullmäktige i Sjölevads kommun hava yrkat sådan fördelning av kostnaderna, att landskommunerna ej måtte drabbas av de statliga merkostnaderna för högre barnbidrag å dyrorterna.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård, som avstyrkt de sakkunnigas förslag, har emellertid icke haft något att invända mot den ifrågasatta kostnadsfördelningen. Även om förslaget icke upphöjdes till lag utan barnbidragen till änkor och arbetsoförmögna samt åt föräldralösa fortfarande komme att utgå på nu tillämpat sätt efter individuell prövning genom fattigvårdsstyrelser och barnavårdsnämnder, borde enligt inspektörens mening bidrag av staten för dessa barn tilldelas kommunerna efter i huvudsak samma grunder som föreslagits av de sakkunniga. Ersättningen av statsverket kunde lämpligen sökas hos vederbörande länsstyrelse, som skulle pröva ersättningsanspråken i samband med andra framställningar om bidrag av staten enligt 61 § fattigvårdslagen. Genom den sålunda föreslagna anordningen skulle enligt inspektörens förmenande den risk, de sakkunniga ansåge föreligga att ifrågavarande barn icke erhöle erforderlig hjälp, åtminstone ur synpunkten att kommunerna av sparsamhetsskäl icke lämnade sådan hjälp, försvinna.

Länsstyrelsen i Blekinge län har i detta sammanhang föreslagit, att kommunernas kostnader vid bestämmande av kommunernas rätt till understöd av skatteutjämningsmedel borde likställas med kostnader för fattigvårds-

och barnavårdsväsen samt därför erforderliga ändringar vidtagas i förordningen angående understöd av skatteutjämningsmedel åt synnerligt skatte-tyngda kommuner.

I fråga om bidragsförskotten har *styrelsen för svenska stadsförbundet* framhållit, att de förutsättningar, under vilka förskotten skulle lämnas, med strikt fastställda regler om inkomstgräns och andra förutsättningar syntes föga kräva kommunens medverkan. Styrelsen har vidare anført:

Genom förskottens beviljande endast på ett år i sänder torde statsmakterna hava i sin hand att övervaka återkravsrättens behöriga användande och därigenom förebygga misstag. Bidragets storleksordning torde icke påkalla en uppdelning på stat och kommun. Genom att staten ensam toge dessa kostnader på sig skulle man kunna undvika en mera invecklad kontrollapparat. Gång efter annan på de senare åren har i olika sammanhang fördelning av understödskostnader mellan stat och kommun i proportion $\frac{3}{4}$ till $\frac{1}{4}$ föreslagits. Men skäligheten av denna proportion har ännu aldrig blivit slutligt prövad. Att låsa fast den i fråga om förevarande detaljspörsmål synes därför mindre tilltalande.

Barnavårdsnämnderna i Linköping och Norrköping hava ansett det önskvärt, att staten finge övertaga hela kostnaden för bidragsförskotten. Nämnderna hava såsom motivering till denna ståndpunkt anført, att de sakkunnigas farhågor för att kommunerna vid sådant förhållande skulle bli alltför rundhanta med bidragsförskott vore obefogade på grund av den föreslagna statliga kontrollen samt med hänsyn till att bidragsförskotten vore bundna till vissa bestämda inkomstgränser. Nämnderna hava befarat, att på grund av den av de sakkunniga föreslagna kostnadsfördelningen städerna skulle få bära en oproportionellt stor andel av ifrågavarande kostnader på grund av ökad inflyttning till städerna från landsbygden. Barnavårdsnämnden i Linköping har tillika erinrat om att särskilt städer och andra större samhällen icke torde undslippa rätt betydande kostnader för utökad arbets- hjälp å barnavårdskontoret vid genomförande av de föreslagna åtgärderna.

Stadsfullmäktige i Katrineholm hava åberopat ett av fattigvårdsstyrelsen och barnavårdsnämnden gemensamt avgivet yttrande, i vilket framhållits, att om statsverket övertog hela kostnaden för ifrågavarande barn, det bleve lättare för barnen att tillgodoses utan onödiga dröjsmål, då man icke behöfde räkna med de hinder, som den kommunala egoismen hade stora möjligheter att åstadkomma. Det har även i yttrandet erinrats om att statens myndigheter fått tillräckliga maktmedel i sin hand för stimulerandet av barnavårdsnämndens intresse för uppgiften att indriva så mycket som möjligt av vederbörande.

Fattigvårdsstyrelsen och barnavårdsnämnden i Visby ha ävenledes ansett, att staten borde påtaga sig hela kostnaden, emedan det annars kunde med visshet förutsägas, att åtskilliga missbruk komme att ske från mindre nogräknade kommuners sida. Gentemot de sakkunnigas påstående, att det kommunala ekonomiska intresset ej kunde undvaras, då det gällde återkravs- rätten, har framhållits, att, då bidragsförskott endast finge beviljas för ett år

i sänder, staten således kunde vid förnyat beslut om bidrag pröva, i vad mån återkravsrätten gjorts gällande.

Jämväl *stadsfullmäktige i Lidköping* samt *kommunalfullmäktige i Hemse, Norra Vings, Bergs och Söderala kommuner* hava uttalat sig för att statsverket helt borde svara för ifrågavarande kostnader, därvid kommunalfullmäktige i Hemse och Bergs kommuner framförallt betonat värdet av en skatteutjämning.

Barnavårdsnämnden i Stockholm har framhållit, bland annat:

Det vore otvivelaktigt ett statsintresse, att ett barn erhöle sådan vård och sådan uppfostran, som vore ägnade att göra det till en duglig samhällsmedlem. Då den första och viktigaste förutsättningen härför vore, att tillräckliga medel stode till förfogande för barnets underhåll, syntes det nämnden naturligt och riktigt, att staten iklädde sig garanti härför. Man skulle med en sådan lösning komma ifrån att behöva anknyta förskottsverksamheten till moderns mantalsskrivningsort och kunna låta barnets vistelseort bliva avgörande, vilket skulle möjliggöra en bättre tillsyn över att beloppen verkligen komme till användning för tillgodoseende av barnets behov, något som i de mycket vanliga fall, där modern och barnet vistades å skilda orter, vore förenat med betydande svårigheter. Vidare skulle detta stå i god överensstämmelse med barnavårdslagens allmänna kompetensregel. Ytterligare skulle varje anledning att taga hänsyn till hemortsrätten bortfalla.

Drätselnämnden i Stockholm har påpekat, att om förskotteringsverksamheten lades å barnavårdsnämnden och sålunda gjordes till en kommunal självförvaltningsuppgift, det vore givet, att kommunerna också skulle svara för kostnaderna; om och i vad mån statsbidrag skulle utgå, bleve då allenast en smakfråga. Därest verksamheten åter — enligt vad nämnden föreslagit — anförtröddes åt pensionsstyrelsen och pensionsnämnderna eller länsstyrelserna, följde därav, att kommunerna icke borde hava något att skaffa med förskotteringen utan allenast att genom barnavården tillse, att medlen komme barnen till godo. Spörsmålet om kommunerna skulle deltaga i kostnaderna löste sig då, enligt nämndens mening, av sig självt, ty att staten skulle avvältra någon del av bördan å kommunerna vore motsatsen till skatteutjämning.

Nämnden har erinrat om att de sakkunniga med sitt förslag ansett det nödvändigt, att ett kommunalt ekonomiskt intresse anknötes till verksamheten dels för att säkerställa en omsorgsfull prövning av ansökningarna och dels för att vinna en effektiv indrivning. Om fattigvårdskaraktären skulle undvikas och någon behovsprövning alltså icke ske samt statliga organ svara för indrivningen, bortfölle båda dessa skäl. Med hänsyn därtill och då fråga vore om införande av en helt ny uppgift, har nämnden för sin del ansett självfallet, att kommunerna borde helt frikallas från att deltaga i kostnaderna för bidragsförskotten.

Stockholms stads kammarkontor har erinrat om att det enligt de sakkunnigas mening vore nettokostnaden för bidragsförskotten, som skulle fördelas, alltså efter det ersättning utkrävts av den underhållsskyldige, så långt detta varit möjligt, samt har vidare anfört:

Man skulle i stället kunna tänka sig, att bruttokostnaden för utdelat bidragsförskott fördelades mellan stat och kommun efter den av de sakkunniga angivna fördelningsgrunden samt att kommunen liksom enligt förslaget finge övertaga fordringsrätten mot den underhållsskyldige. Kommunen skulle vidare medgivas rätt att, i den mån som förskottet kunde återkrävas av denne, i första hand göra sig täckt för den fjärdedel av förskottet, som kommunen skulle ha att svara för, men med skyldighet att till statsverket redovisa återstoden av influtna medel. Genom en sådan anordning skulle kommunen fortfarande ha ett direkt ekonomiskt intresse av att kontrollen vid sökandet av bidragsförskott bleve så effektiv som möjligt, vilket synes kontoret vara den viktigaste sidan av saken, då garanti härigenom torde vinnas för att förskott icke beviljas utan att vederbörliga förutsättningar härför prövats föreligga. Även i fråga om återkrävandet av ersättning från barnafadern skulle kommunen ha ett väsentligt direkt intresse av att betalning erhöles, nämligen vad angår den på kommunen belöpande fjärdedelen av förskottet. Om så skulle finnas behövt för att säkerställa en effektiv indrivning från kommunernas sida jämväl i övrigt, syntes, i anslutning till den danska alimentationslagen, kunna införas föreskrifter om nedsatt statsbidrag till kommun, som befunnes i mera betydande omfattning hava gjort sig skyldig till försummelse med avseende på indrivningen.

Drätselkammaren i Boden har framhållit, att statens bidrag med största sannolikhet icke komme att på långt när uppgå till $\frac{3}{4}$ av kommunernas utlagda ersättningar, om hänsyn toges till alla de fall, där förskottering måste utbetalas men icke av statens granskningsman godkändes.

Kommunalfullmäktige i Gällivare kommun hava ansett statsverket böra svara för 90 % av kostnaderna.

Stadsfullmäktige i Arboga hava föreslagit, att hela bidragsförskottet till barn, vars föräldrar vore hemskilda eller frånskilda, borde kunna återfås av statsmedel. Förslaget har huvudsakligen motiverats med att sådana barn finge samma hemortsrätt som fadern, medan bidragsförskottet utlämnades av moderns hemortskommun.

För en minskning av den kommunala andelen i bidragsförskotten till $\frac{1}{8}$ hava *barnavårdsnämnden i Kopparbergs kommun* samt en *minoritet inom styrelsen för svenska landskommunernas förbund* uttalat sig. Barnavårdsnämnden motiverar sin ståndpunkt med att en effektivare skatteutjämning därigenom komme till stånd. Ehuru det enligt nämndens mening vore fördelaktigt att låta den faktiska mantalsskrivningskommunen och ej hemortskommunen bära den kommunala andelen av kostnaden, kunde det lätt riskeras, om kommunandelen sattes för högt, att obenägenhet uppstode att bevilja bidragsförskott till därtill berättigade, som ägde hemortsrätt i andra kommuner, vartill komme att landskommuner, som gränsade till städer, komme att bli lidande på den föreslagna anordningen.

I motsats härtill hava *statskontoret, socialstyrelsen och länsstyrelsen i Hallands län* uttalat sig för en ökning av den kommunala andelen. Statskontoret har ansett kommunandelen väl låg i synnerhet med hänsyn till att de fattigvårdskostnader, för vilka kommunen samtidigt skulle befrias, enligt vad utredningen givit vid handen bleve ganska avsevärda. Socialstyrelsen har

ansett, att statens andel borde minskas med hänsyn till att kommunerna annars finge ett relativt ringa intresse av att begränsa bidragsförskottens storlek och att se till, att återbetalning skedde i största möjliga utsträckning. Därest denna utväg icke befundes lämplig, kunde måhända övervägas att genom ett lämpligt avvägt statsbidrag till vissa administrationskostnader öka kommunernas intresse för att upp till en rimlig kostnadsgräns vidtaga åtgärder för återfående av utlämnade förskottsbidrag. Härvid låte tänka sig, att kostnaderna för den utredning, som kunde falla på annan kommun än den, som hade att besluta om bidragsförskott, helt skulle täckas av statsmedel. Länsstyrelsen i Hallands län har motiverat en höjning av den kommunala andelen med hänvisning till att höjningen troligen ur allmän utgiftssynpunkt vore fördelaktig, emedan intresset att efterhålla de underhållsskyldiga skulle påtagligt stimuleras.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har ansett det sannolikt, att kommunernas ekonomiska intresse måste engageras i högre grad än de sakkunniga förutsatt.

Överståthållarämbetet har uttalat som sin mening, att kostnaderna för förskotteringen till viss del borde åvila kommunerna, emedan kommunernas fattigvårdskostnader i viss mån genom förskotteringen bortfölla, samt att kommunernas andel i vart fall ej borde bestämmas till högre belopp än en fjärdedel.

Länsstyrelsen i Södermanlands län, som föreslagit, att pensionsnämnderna skulle handhava förskotteringen, har ifrågasatt, huruvida icke beträffande bidragsförskotten samma förfarande kunde tillämpas som av de sakkunniga föreslagits beträffande barnbidrag. Därutöver har framhållits bland annat:

Staten skulle sålunda utbetala förskotten och sedermera erhålla ersättning av kommunerna för på dem belöpande andel. Kommunen skulle äga rätt att tillgodogöra sig de belopp, som kunde utbekommas av barnens fäder, i den mån dessa belopp tillsammans tagna för ett år icke överstege kommunens andel i kostnaderna för samma år; i motsatt fall skulle överskjutande belopp redovisas till staten. En sådan ordning torde dock förutsätta, att kommunens andel i kostnaderna sattes ganska högt, exempelvis till tre fjärdedelar. Därest så bleve fallet, torde det endast undantagsvis inträffa, att kommunen kunde av barnens fäder utfå mera än det belopp, som utgjorde kommunens andel. Någon vidlyftigare kontroll över kommunens indrivningsverksamhet behövde sålunda icke ifrågakomma, då staten icke komme att hava något större intresse av denna verksamhets effektivitet. Arbetet med granskning av ansökningar om ersättning av statsmedel skulle ävenledes genom ett dylikt anordnande av verksamheten bortfalla. Kommunens tillskott skulle i likhet med vad som föreslagits beträffande barnbidrag uträknas av pensionsstyrelsen.

Socialstyrelsen har erinrat om att inom kommunalskatteberedningen utredning påginge rörande statens deltagande i kostnaderna för fattigvård och barnavård samt vidare anfört:

Innan denna utredning slutförts och dess resultat underkastats statsmakternas prövning, lär det icke vara möjligt att rätt bedöma, i vad mån staten bör delta i kostnaderna för förskottering av bidragsförskott. Relatio-

nen mellan statsbidrag till fattigvårds- och barnavårdskostnader och statsbidrag för förskottskostnaderna måste nämligen antagas komma att indirekt inverka på kommunernas handlande i en rad av praktiska spørsmål rörande förskotteringen. Här må endast påpekas, att, om statsbidrag för kommunens fattigvårdskostnad komme att närma sig statens bidrag till förskott, kommunen knappast längre skulle äga något intresse av att söka utröna, vem som vore fader till utomäktenskapligt barn, och att i mån av behov medverka till åstadkommandet av avtal om underhållsbidrag. Med hänsyn till att fattigvård skall utmätas efter behovsprincipen, medan detta icke är fallet med föreslagna bidragsförskott, skulle intressekonflikter kunna yppa sig redan i fall, där statsbidrag till fattigvårdskostnad långt understege statsbidrag till förskottering av underhållsbidrag.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård har som sin åsikt uttalat, att tiden ännu ej vore mogen för åtgärden att överföra samtliga här ifrågasvarande kostnader på staten. Denna åtgärd borde föregås av en omfattande utredning rörande statens övertagande av kostnaderna även för andra grenar av det allmännas hjälpverksamhet.

Även *länsstyrelsen i Stockholms län* har betonat, att skatteutjämningsfrågan borde lösas i ett sammanhang, samt att det borde undvikas att i små portioner avlyfta kommunernas skattebörda och lägga densamma på staten.

Departementschefen.

De sakkunniga hava huvudsakligen grundat sitt förslag ifråga om fördelningen av kostnaderna för barnbidragen på den lättnad i kommunernas fattigvårds- och barnavårdskostnader, som ett genomförande av den föreslagna lagstiftningen om barnbidrag komme att medföra för kommunerna. Nämda synpunkt talar givetvis för att kommunerna skola bära viss del av kostnaden. Beträffande storleken av denna andel kan jag dock icke helt ansluta mig till de sakkunnigas förslag. Med hänsyn till att barnbidragen utformats i nära anslutning till folkpensioneringen med bland annat samma förfarande vid fastställande av rätten till barnbidrag och bestämmande av bidragets belopp, som stadgats för tilläggs pensioner, anser jag nämligen anledning icke föreligga att beträffande barnbidragen ifrågasätta en annan fördelning av kostnaderna än den, som i förutnämnda proposition till innevarande års riksdag föreslagits beträffande tilläggs pensionerna.

Ifråga om kostnaderna för bidragsförskotten delar jag de sakkunnigas mening, att statsverket icke ensamt bör påtaga sig dessa kostnader. Den av de sakkunniga föreslagna fördelningen av kostnaderna torde få anses innebära en lämplig avvägning med hänsyn till de olika synpunkter, som inverka på frågans bedömande.

Kostnadsberäkningar.

Med anledning av de i det föregående omförmälda avvikelserna från de sakkunnigas förslag i fråga om inkomstgränser, avdrag för inkomst och fördelning av kostnaderna hava vissa kompletterande kostnadsberäkningar måst utföras, för vilka jag nu skall redogöra. Jag börjar därvid med barnbidragen.

Barnbidragen.

För det antagna fall, att departementsförslaget varit gällande vid 1930 års utgång, framgår antalet *änkor* med till barnbidrag berättigade barn ävensom kostnaderna för barnbidragen av följande tabell.

	Änkor med barn under 16 år		Änkebarn under 16 år		Bidrags- kostnader 1.000-tal kr.
	Samtliga	Understödda	Samtliga	Understödda	
Stockholm (ortsgrupp 3) ..	2,020	1,240	2,940	1,880	529
Göteborg (ortsgrupp 3) ...	1,310	1,000	2,100	1,680	465
Övriga städer:					
Ortsgrupp 1.....	470	310	830	580	102
, 2.....	5,490	4,130	9,580	7,580	1,711
, 3.....	470	390	820	700	195
Samtliga städer	9,760	7,070	16,270	12,420	3,002
Landsbygden:					
Ortsgrupp 1.....	19,110	16,390	38,000	33,680	6,256
, 2.....	1,620	1,470	3,220	2,990	711
, 3.....	290	280	580	560	162
Hela landsbygden	21,020	18,140	41,800	37,230	7,129
Hela riket	30,780	25,210	58,070	49,650	10,131

Fördelningen mellan ortsgrupper av det totala antalet änkor med barn under 16 år har för städerna, utom Stockholm och Göteborg, samt för landsbygden skett i proportion till folkmängden i vederbörande dyrortsgrupper.

Då antalet barn under 16 år till änkor kan antagas hava sedan 1930 års utgång nedgått med 15 procent, böra nu angivna siffror för att återgiva det sannolika förhållandet under budgetåret 1937/1938 reduceras. Då emellertid ankornas antal icke kan antagas minskat i motsvarande omfattning, kommer kostnadsreduktionen icke att bli fullt så stor. Med hänsyn tagen jämväl till den fortgående förskjutningen i befolkningssiffrorna mellan städer och landsbygd torde kostnaderna kunna beräknas till de i följande tabell angivna belopp.

Preliminär beräkning av bidragens årsbelopp, i 1 000-tal kronor, för barn till änkor vid 1937 års utgång.

	D y r o r t s g r u p p			Inalles
	1	2	3	
Stockholm	—	—	490	490
Göteborg	—	—	430	430
Övriga städer	100	1,610	180	1,890
Landsbygden	5,390	610	140	6,140
Hela riket	5,490	2,220	1,240	8,950

Vid sina kostnadsberäkningar hade emellertid de sakkunniga ej tagit hänsyn till att, då änka och barn var för sig hade förmögenhet, inkomsten härav vid beräknandet av dess belopp icke uppdelats mellan änkan och barnet utan sammanräknats. Ej heller hade hänsyn tagits till att inkomst från fastighet och kapital skulle på visst sätt höjas. Å andra sidan hade de sakkunniga icke räknat med förekomsten av privilegierade inkomster. Till följd härav inrymma de förut angivna kostnadssiffrorna en viss marginal. Denna har vid en uppskattning befunnits uppgå till omkring 6 procent för landsbygden och omkring 2 procent för städerna. Med hänsyn särskilt till de privilegierade inkomsterna torde det emellertid vara lämpligt att låta de förut beräknade kostnaderna vara oförändrade utom beträffande den huvuddel, över 90 procent, av landsbygden, som tillhör dyrortsgrupp 1. Här torde en nedsättning av 5 procent kunna av anförda skäl vidtagas.

De beräknade kostnaderna för bidrag åt barn till änkor under budgetåret 1937/1938 skulle då i dyrortsgrupp 1 bliva 5,220,000 kronor och i hela riket 8,680,000 kronor.

Härtill kommer emellertid kostnaden för bidrag åt sådana barn till änkor, vilka icke äro mantalsskrivna hos modern. Dessas antal torde kunna uppskattas till i runt tal 2,000 och den årliga bidragskostnaden till 410,000 kronor. Tilläggsbidraget för barn under två år torde medföra en årlig kostnad av 60,000 kronor. Den totala kostnaden för bidragen åt *barn till änkor* synes sålunda för budgetåret 1937/1938 kunna beräknas till 9,150,000 kronor.

Sistnämnda siffra skall emellertid ökas med kostnaden för barnbidrag åt *de utomäktenskapliga barn* och *barn till frånskilda makar*, vilkas fader avlidit. Denna kostnad uppgår enligt de sakkunnigas beräkningar till 1,350,000 kronor.

Ifråga om *barn till invalider* hade de sakkunniga vid sina kostnadsberäkningar antagit, att för hela antalet barn till invalida personer högsta bidragsbelopp utgår. Detta är till en del redan motiverat av försörjarnas ringa inkomster, men dessutom skulle härigenom i viss mån kompenseras den ytterligare tillströmning av bidragstagare, vilken, om än icke i alltför stor utsträckning, kan förväntas till följd av de vidgade inkomstgränserna. Av samma anledning har korrektion för minskad nativitet icke företagits.

Kostnaderna torde sålunda med ledning av en undersökning, som av de sakkunniga verkställts för att klarlägga barntilläggens fördelning inom olika dyrortsgrupper, kunna uppskattas till följande belopp:

	1,000-tal kr.
Dyrortsgrupp 1.....	5,370
" 2.....	1,040
" 3 Stockholm o. Göteborg	410
Övriga städer.....	120
	Inalles 6,940

Härtill kommer kostnaden för tilläggsbidrag åt barn under två års ålder, 50,000 kronor, eller sammanlagt 6,990,000 kronor.

Antalet *föräldralösa barn* har av de sakkunniga uppskattats till omkring 4,500. Dessa barn skulle fördela sig å olika dyrortsgrupper på följande sätt:

Dyrortsgrupp 1	3,150
" 2	900
" 3	450
Inalles 4,500	

Kostnaden för barnbidrag åt dessa barn har uppskattats till 1,400,000 kronor.

Kostnaderna för barnbidragen vid 1937 års utgång, fördelade å olika ortsgrupper, framgår av följande tabell.

	Totalkostnad 1,000-tal kr.	D y r o r t s g r u p p		
		1	2	3
Barn till änkor	9,150	5,490	2,350	1,310
" " ogifta och fränskilda kvinnor (mannen död)	1,350	390	380	580
Barn till invalider	6,990	5,400	1,050	540
Föräldralösa barn	1,400	980	280	140
Inalles	18,890	12,260	4,060	2,570

Om kommunbidraget förutsättes utgå efter samma regler som inom folkpensioneringen, skulle det utgöra följande procent av totalkostnaden:

I dyrortsgrupp 1	12.5 %
" 2	20.0 %
" 3, Stockholm o. Göteborg	30.0 %
Övriga städer	25.0 %

Kommunbidraget skulle sålunda, om det i dyrortsgrupp 3 antoges vara i genomsnitt 28 å 29 procent, kunna beräknas till följande belopp:

	1,000-tal kr.
Dyrortsgrupp 1	1,530
" 2	810
" 3	740
Inalles 3,080	

Statens kostnader för bidragen ifråga skulle alltså kunna beräknas till 15,800,000 kronor, om den föreslagna lagen vore i kraft hela budgetåret 1937/1938. För tiden 1 januari—30 juni 1938 torde kostnaden kunna beräknas till hälften, eller till 7,900,000 kronor, under förutsättning att alla för detta halvår avsedda utbetalningar verkställdes.

Till jämförelse härmed må erinras om att de sakkunniga beräknat statsverkets kostnader för barnbidragen under budgetåret 1937/1938 till 15 miljoner kronor.

Jag övergår härefter till bidragsförskotten.

Bidragsförskotten.

I fråga om *barn utom äktenskap* kunna kostnaderna för år 1938, enligt de sakkunnigas förslag, utan hänsyn tagen till avdrag på grund av mödrarnas inkomst och till kostnaderna för dyrortsgradering, beräknas till följande belopp.

	1,000-tal kr.
Stockholm och Göteborg	820
Övriga städer	1,110
Landsbygden.....	2,440
Inalles	4,370

Hänsyn måste emellertid tagas till mödrarnas ekonomiska förhållanden. De sakkunniga hava i detta hänseende påpekat, att man beträffande landsbygden knappast kunde räkna med någon mera avsevärd inverkan av bestämmelserna rörande avdrag för inkomst till följd av den låga lönenivå, som vore rådande i fråga om jordbruks- och skogsarbete. Detta gällde såväl om mödrarna fortfarande vore ogifta som då de ingått äktenskap med annan man än barnets fader. Härvid borde jämväl tagas i betraktande, att inom jordbruks- och skogskommunerna i 60 respektive 65 procent av fallen det månatliga försörjningsbidraget torde uppgå till 15 kronor eller därunder, vilket i sin mån bidroge till att för närvarande minska det antal fall, då avdragsreglerna kunde hava betydelse.

I fråga om de mera industriellt betonade områdena på landsbygden vore, hava de sakkunniga vidare anført, mödrarnas inkomstförhållanden naturligtvis helt annorlunda, såvida de hade anställning inom industrien eller vore gifta med industriarbetare. Det hade därför synts de sakkunniga försvarligt, alldenstund de blandade och industrikommunerna svarade för 80 procent av kostnaderna för försummelsefallen å landsbygden, att totalkostnaden för landsbygden nedsattes med omkring 10 procent.

Vad de sakkunniga sålunda yttrat om landsbygdens förhållanden torde beträffande jordbruks- och skogskommuner fortfarande äga giltighet även med hänsyn till de i förhållande till de sakkunnigas förslag sänkta inkomstgränser och skärpta avdragsregler, vilka nu föreslås. Med hänsyn tagen dels till de regler för beräkning av naturainkomster, som föreslås, och dels till det förhållandet, att den taxerade inkomsten skall läggas till grund för beräkning av bidragets storlek, torde det vara tillrådligt att stanna vid en nedsättning å landsbygden av den förut beräknade kostnaden med 10 procent, vilken nedsättning lämpligen torde kunna användas inom hela dyrortsgrupp 1.

I städerna torde, hava de sakkunniga anført, såväl för kvinnor, och då särskilt för fabriksarbeterskor, som för deras män, om de sedermera ingått äktenskap, lönenivån vara avsevärt högre än på landsbygden. De sakkunniga hava dock av försiktighetsskäl ansett sig icke böra minska de ur de statistiska undersökningarna beräknade kostnaderna med mera än 20 procent, ehuru nedsättningen, särskilt i storstäderna och i de mera industribetonade stadsgrupperna, förmodats bliva icke obetydligt större.

Detta de sakkunnigas yttrande avser närmast kostnaderna vid en tillämpning i hela riket av bestämmelserna för dyrortsgrupp 1. Den inkomstgräns över vilken avdrag för moderns inkomst skulle äga rum var av de sakkunniga i denna dyrortsgrupp föreslagen till 900 kronor. Departementsförslaget upptager som motsvarande inkomstgränser i dyrortsgrupperna 2 och 3 respektive 800 och 1,000 kronor. Man torde därför vid tillämpning av sistnämnda dyrortsgradering kunna minska de utan avdrag för moderns inkomst beräknade kostnadsbeloppen med de avdrag, som enligt de sakkunniga bort erhållas vid tillämpning å motsvarande dyrortsområde av de bestämmelser, som av dem föreslagits för dyrortsgrupp 1.

Avdragen i fråga skulle bli

	1,000-tal kr.
Stockholm och Göteborg	164
Övriga städer	222
Landsbygden	244
Inalles	630

Vid en dyrortsgradering utan inkomstavdrag skulle det ligga närmast till hands, att de i det föregående angivna kostnadssiffrorna höjdes med 50 procent i dyrortsgrupp 3 och med 25 procent i dyrortsgrupp 2. Detta förutsätter emellertid, att det utfästa månatliga bidraget överensstämmer med förskottsmaximum per månad. Det framgår emellertid av en närmare undersökning av de sakkunnigas utredning rörande de utfästa månadsbeloppens fördelning efter storlek (sid. 74 och 81 i det senare betänkandet), att särskilt vid övergång till dyrortsgrupp 3 en så stor förhöjning icke behöver vidtagas, utan att man skulle kunna nöja sig med en förhöjning av högst 40 procent. Alldenstund Stockholm och Göteborg tillhöra dyrortsgrupp 3, städerna i övrigt i genomsnitt dyrortsgrupp 2 och förhöjningen för landsbygden torde kunna inskränkas till 2 å 3 procent, skulle den utan inkomstavdrag beräknade kostnaden under dessa förutsättningar bli:

	1,000-tal kr.
Stockholm och Göteborg	1,150
Övriga städer	1,390
Landsbygden	2,500
Inalles	5,040

Med hänsyn till avdragen skulle följande kostnader kvarstå:

	1,000-tal kr.
Stockholm och Göteborg	990
Övriga städer	1,170
Landsbygden	2,260
Inalles	4,420

I det föregående har hänsyn icke tagits till möjligheten, att en kvinna har flera utomäktenskapliga barn under 16 år. Tager man endast de fall i betraktande, där fadern är känd och barnets föräldrar icke sammanbo, äro också fall med flera barn relativt sällsynta. I städerna förekommer detta

i 8.5 procent av fallen, å landsbygden endast i 6.7 procent. Fall med flera än två barn äro utomordentligt sällsynta. Naturligtvis förekomma dock fall, där kvinnan samtidigt har utomäktenskapliga barn även med okända fäder. Den förskottsnedläggning, som tilläventyrs skulle kunna förekomma vid fall av flera utomäktenskapliga barn, torde sålunda kunna lämnas helt ur räkningen.

Emellertid tillkommer även kostnaden för de utomäktenskapliga barn, vilkas fader lever, men vistas på okänd ort eller utom riket, vilken kostnad av de sakkunniga beräknats till i runt tal 700,000 kronor.

Den totala kostnaden för bidragsförskott till barn utom äktenskap torde sålunda få uppskattas till 5,100,000 kronor.

Kostnaden för bidragsförskott till barn, vilkas föräldrar vunnit hemskilnad eller äktenskapsskillnad, torde kunna uppskattas till det av de sakkunniga beräknade beloppet 1,300,000 kronor.

Den sammanlagda årskostnaden för bidragsförskott skulle sålunda bliva 6,400,000 kronor. Härav skulle på staten falla tre fjärdedelar, eller 4,800,000 kronor. Motsvarande belopp enligt de sakkunnigas förslag utgjorde 4,950,000 kronor. — För vad kommunen icke kunnat indriva av barnafadern äger den kalenderårsvis i efterskott utfå ersättning av statsverket. Med hänsyn härtill torde något anslagsbelopp för ändamålet icke behöva upptagas för budgetåret 1937/1938.

Specialmotivering.

Förslaget till lag om barnbidrag.

De sakkunnigas förslag till lag om barnbidrag, tilläggsförslag avseende de ändringar i förslaget till lag om barnbidrag, vilka betingas av dyrortsgradering, samt utkast till ändring av förslaget till lag om barnbidrag hava såsom bilaga (*bilaga B*) fogats vid detta protokoll.

1 §.

Denna paragraf motsvarar 1 § i de sakkunnigas förslag.

Nämnda stadgande innehöll, sådant det utformats i de sakkunnigas ändringsförslag, en uppräkningslista av de viktigare av de olika kategorier barn, som omfattades av den föreslagna lagstiftningen, varjämte angavs, att i de fall och i den ordning därefter i lagen stadgades, ett såsom *barnbidrag* betecknat särskilt bidrag skulle utgå för att bereda barnen uppehälle och uppfostran.

Departementsförslagets 1 § innehåller tre stycken. I första stycket har en mera uttömmande uppräkningslista än den i sakkunnigförslaget gjorda verkställts beträffande de olika slags barn lagstiftningen avser. Som ett andra stycke har upptagits en bestämmelse, som angiver, att för barn, som är adopterat, barnbidrag utgår allenast därest barnet i sin egenskap av adoptivbarn enligt 4 § är berättigat till sådant bidrag. Utgående barnbidrag upp-

hör alltså, därest barnet adopteras och det ej i sin egenskap av adoptivbarn är berättigat till barnbidrag. Hos adoptivbarns naturliga föräldrar föreliggande förhållande kan sålunda icke grunda rätt till barnbidrag. Slutligen har i ett tredje stycke närmare angivits vem som enligt lagen skall anses såsom arbetsoförmögen.

I förevarande sammanhang må nämnas, att särskilda underrubriker i lagtexten ansetts obehöfvliga.

2 §.

Denna paragraf motsvarar paragrafen med samma nummer i de sakkunnigas förslag.

I sin motivering till stadgandet hava de sakkunniga anført bl. a. följande:

För att den samhällseliga hjälpverksamhet, som avses med den föreslagna lagstiftningen, endast skall komma sådana barn till godo, som mera stadigvarande vistas i vårt land, hava de sakkunniga såsom villkor för rätten till barnbidrag uppställt krav på mantalsskrivning här i riket. Då emellertid mantalsskrivning som bekant äger rum endast i slutet av varje år, hava de sakkunniga, närmast med tanke på sådana barn, som äro födda tidigare under året, givit bestämmelsen om mantalsskrivning den utformningen, att barnbidrag skall tillkomma icke blott barn, som äro mantalsskrivna i Sverige, utan även barn, som under året skola mantalsskrivas härstädes.

I fråga om medborgarskap såsom förutsättning för rätt till barnbidrag hava de sakkunniga utgått från, att i varje fall de barn, som hava svenskt medborgarskap, skola omfattas av den föreslagna lagstiftningen. Då emellertid föräldrar och barn i vissa fall kunna hava olika medborgarskap, hava de sakkunniga därjämte öfvervägt att jämväl medgiva barnbidrag, åtminstone i vissa fall, då visserligen ej barnet men någon av dess föräldrar är svensk medborgare. Sålunda hava de sakkunniga ifrågasatt, om icke barnbidrag borde kunna beviljas exempelvis, då en svensk kvinna varit gift med en utländsk man, fött barn, som erhållit utländskt medborgarskap, samt därefter blivit änka och bosatt sig med barnet i Sverige, varigenom barnet blivit mantalsskrivet härstädes. Om emellertid kvinnan i det anförda exemplet genom giftermålet blivit utländsk medborgare och sedermera såsom änka återförvärvat sitt svenska medborgarskap, blir också barnet därigenom i regel svensk medborgare. Då det sålunda ofta torde finnas möjlighet att ernå svenskt medborgarskap för sådana grupper av nyss omförmälda barn, som närmast skulle kunna ifrågakomma för barnbidrag, och det knappast kan anses erforderligt att i en lagstiftning av förevarande slag lämna undantagsbestämmelser i fråga om medborgarskap för vissa ovanligare fall, hava de sakkunniga ansett lämpligt inskränka rätten till barnbidrag till sådana barn, som själva hava svenskt medborgarskap. För att likväl lämna en möjlighet öppen för en vidsträcktare tillämpning av hjälpverksamheten hava de sakkunniga dock, särskilt med tanke på de nordiska länderna, föreslagit att Konungen, under förutsättning av ömsesidighet, skall kunna ingå överenskommelse med främmande stat, att barn, som där har medborgarskap, skali i avseende å lagens tillämpning likställas med barn, som har svenskt medborgarskap.

De pensionstillägg för barn till vissa invalider, som för närvarande utgöra den enda motsvarigheten till de föreslagna barnbidragen, utgå för barn intill 15 års ålder. Som emellertid 16 år utgör en oftare använd åldersgräns i nyare författningar, bland annat inom områdena för folkpensionering och

fattigvård, hava de sakkunniga ansett, att rätten till barnbidrag bör upphöra först vid 16 års ålder. Med hänsyn till lämpligheten av att barnbidrag icke lämnas blott för en del av en månad, har gränsen, i analogi med stadgandet i 33 § första stycket folkpensioneringslagen, bestämts så, att barnbidrag utgår för tiden till och med den månad, under vilken barnet fyller 16 år.

Yttranden a.

Kommunalfullmäktige i Motala kommun hava förklarat sig sympatisera med tanken att åldersgränsen för rätt till barnbidrag höjdes till aderton år för det fall att vederbörande bedreve studier.

Departementschefen.

Svenskt medborgarskap och mantalsskrivning här i riket föreskrivas i lagen om folkpensionering som villkor för rätt till tilläggspension. De sakkunniga hava angivit samma fordringar för rätt till barnbidrag. Jag föreslår som en första förutsättning för rätt till sådant bidrag svenskt medborgarskap. Som de sakkunniga påpekat kunna skäl anföras för att i vissa fall utsträcka rätten till barnbidrag till barn, som är utländsk undersåte. Jag delar emellertid de sakkunnigas uppfattning, att dessa fall torde bliva så sällsynta, att särskilda undantagsbestämmelser icke äro erforderliga. Stadgandet rörande rätt för Konungen att träffa överenskommelse med främmande stat angående vidgad tillämpning av lagen har underkastats en mindre omarbetning i formellt avseende. Vad angår den andra av de sakkunniga föreslagna förutsättningarna för rätt till barnbidrag, har det synts mig mindre lämpligt att stadga mantalsskrivning här i riket som villkor för sådan rätt. I fråga om barn, som fötts före den årliga mantalsskrivningen, torde det nämligen icke kunna förrän vid mantalsskrivningsförrättningen avgöras, huruvida barnet skall mantalsskrivas här i riket. Däremot torde man kunna fordra stadigvarande vistelse här i riket för rätt till barnbidrag.

I fråga om åldersgränsen för rätt till nämnda bidrag finner jag icke anledning frågå de sakkunnigas förslag. Att, såsom i ett yttrande påpekats, höja åldersgränsen för det fall, att barnet bedreve studier, torde icke överensstämma med lagstiftningens syfte. Stadgandet rörande åldersgränsen har emellertid omarbetats för att utmärka, att det här är fråga om en maximigräns och att barnbidrag således kan upphöra före uppnådda sexton års ålder.

3 §.

Beträffande förevarande paragraf, som är likalydande med motsvarande stadgande i de sakkunnigas förslag, får jag hänvisa till den allmänna motiveringen.

4 §.

Första momentet i denna paragraf är i huvudsak likalydande med 9 § första stycket i de sakkunnigas förslag.

I sin motivering till 9 § hava de sakkunniga bland annat anfört:

Till de föräldralösa barn, som lämpligen skola omfattas av den nu ifrågasatta lagstiftningen, böra till en början hänföras sådana barn, som hava

äktenskaplig börd och vars föräldrars äktenskap blivit upplöst genom döden. Hava föräldrarna varit skilda, vore det tänkbart, att barnen under en viss tid komme att omfattas av förskotteringslagstiftningen och därför jämväl i fortsättningen, efter båda de försörjningsskyldigas död, borde hänföras dit. Den särskilda ställning, som ett föräldralöst barn intager, bör dock enligt de sakkunnigas åsikt medföra, att även dessa barn efter båda föräldrarnas död hänföras till området för den nu förevarande lagstiftningen. Samma skäl hava ock föranlett de sakkunniga att därunder inbegripa jämväl barn utom äktenskap, vilkas båda föräldrar avlidit, oavsett om de tidigare erhållit understöd enligt förskotteringslagstiftningen eller ej.

De sakkunniga hava vidare påpekat, att de ansett adoptivbarn till änkor böra i förevarande lagstiftning jämsställas med äktenskapliga barn, oavsett om adoptionen skett inom eller utom äktenskap. Därefter har yttrats:

Beträffande föräldralösa barn är problemet emellertid något mera invecklat. Frågan är, om man såsom förutsättning för barnbidrag bör uppställa det villkoret, att ej blott adoptivföräldrarna utan ock de naturliga föräldrarna avlidit. För en sådan ordning kunde anföras den omständigheten, att efter adoptivföräldrarnas fränfalle de naturliga föräldrarna äro försörjningspliktiga gentemot barnen, men de sakkunniga hava likväl i enlighet med sin uppfattning om adoptivbarnens ställning ansett det riktigare att låta rätten till barnbidrag vara beroende allenast på adoptivföräldrarnas fränfalle, oavsett om de naturliga föräldrarna därefter äro i livet eller icke. Likaså bör i enlighet med nämnda uppfattning adoptivbarn, som antagits av allenast en person, kunna tilldelas barnbidrag, sedan denne adoptant, som trätt i både faders och moders ställe, avlidit. För ett speciellt fall synes emellertid en särskild regel böra uppställas. Då någon adopterat sin äkta makes barn, synes det riktigast, att rätt till barnbidrag såsom för föräldralöst barn skall föreligga först då båda makarna avlidit, alltså icke då enbart adoptanten är död men den naturliga fadern eller modern lever.

Andra momentet i paragrafen motsvarar 4 § första och andra styckena samt 8 § första—fjärde styckena i de sakkunnigas förslag till lag om barnbidrag i dess lydelse enligt ändringsförslaget.

I sin motivering till 8 § hava de sakkunniga huvudsakligen uppehållit sig vid gränsdragningen mellan de kategorier barn till invalider, som skulle erhålla barnbidrag, och de, som skulle få bidragsförskott.

I fråga om stadgandet i 8 § tredje stycket hava de sakkunniga anført:

Det har synts de sakkunniga nödvändigt att genom en särskild regel i görigaste mån avlägsna möjligheten för invalider att genom obehörigt antagande av adoptivbarn förskaffa sig barnbidrag. Det teoretiskt mest lämpliga sättet att förhindra sådant hade måhända varit att blott medgiva barnbidrag för sådana barn, som adopterats före invaliditetens inträdande. Ett stadgande av sådant innehåll skulle emellertid i praktiken bliva alltför svårt att genomföra, då det mycket ofta är så gott som omöjligt att fastställa en viss tidpunkt för invaliditetens inträdande. Det är vidare tydligt, att man icke heller kan nå det uppställda syftet genom att medgiva barnbidrag endast till sådana barn, som adopterats viss tid före ansökningen om barnbidrag; följden härav bleve blott, att ansökningen uppskötes. De sakkunniga hava därför i stället som utgångspunkt för den erforderliga begränsningen valt vederbörandes ansökan om folkpension. De personer, som det här gäller, äro ju i egenskap av invalider berättigade till folkpension, och dennas storlek gör, att man knappast behöver befara, att ansökan härom fördröjes av illojala

skäl. De sakkunniga hava alltså föreslagit, att barnbidrag för adoptivbarn icke skall utgå, där adoptionen skett senare än två år före den dag, då adoptanten gjort ansökan, som för honom eller henne medfört folkpension. Den föreslagna tiden av två år kan möjligen synas vara väl lång och medföra, att adoptivbarn onödigtvis uteslutas från barnbidrag, men en viss möjlighet härtill förefinnes vid varje begränsning av ifrågavarande slag, och de sakkunniga anse det nödvändigt att uppställa erforderliga garantier mot missbruk.

Som motivering för bestämmelsen, att barnbidrag för barn till änka skall indragas, när änkan ingår nytt äktenskap, hava de sakkunniga anført:

Förutsättningen för samhällets ekonomiska bistånd, nämligen det nödläge, som huvudförsörjarens fränfalle vållat, har ju i dylika fall i allmänhet blivit undanröjd. Vidare bör beaktas den omständigheten, att mannen i det nya äktenskapet jämlikt lagen om makes underhållsskyldighet mot andra makens barn är pliktig bidraga till underhållet för ankans barn i det förra gifftet. Gentemot dessa omständigheter, som tala för ett indragande av barnbidraget vid ankans omgifte, kan såsom grund för ett motsatt förfarande åberopas, att risken att förlora barnbidrag troligen i åtskilliga fall skulle medföra en stark benägenhet hos änkor i förevarande situation att leva i fria förbindelser i stället för att gifta om sig. Trots denna icke önskvärda konsekvens hava de sakkunniga ansett sig böra föreslå, att då änka ingår nytt äktenskap, barnbidraget indrages. Så snart det nya äktenskapet upplöses, bör emellertid rätten till barnbidrag ånyo inträda för barnen i det förra äktenskapet, oavsett om orsaken till det senare äktenskapets upplösning varit skilsmässa eller mannens död. I sistnämnda fall uppstår därjämte möjlighet för änkan att erhålla barnbidrag jämväl för de barn, som kunna finnas i det senare äktenskapet. De nu anförda reglerna för olika fall torde följa av förslagets allmänna principer och hava icke direkt angivits i författningstexten. För att bestämmelsen om indragning av barnbidrag vid ankans omgifte skall vinna tillämpning, blir det givetvis nödvändigt, att pensionsstyrelsen erhåller underrättelse om sådan ändring i ankans civilstånd, och de sakkunniga hava också förutsatt, att lämpliga anordningar vidtagas i detta syfte.

Såsom grund för bestämmelsen, att barnbidrag till invalid kvinnas barn skall indragas, då kvinnan gifter sig, hava de sakkunniga framhållit, att barnbidrag enligt förslaget icke skulle utgå för barn till invalid kvinna, som vore gift med arbetsduglig man.

Yttrandena.

I yttrandena har framför allt bestämmelsen att barnbidrag skall indragas vid moderns giftermål kritiserats. *Statens inspektör för fattigvård och barnavård*, som erinrat om att vid flera tillfällen motioner väckts om borttagande av styvfaders underhållsskyldighet, emedan sådan skyldighet kunde bli till nackdel för barnet, har ansett, att någon form borde utfinnas, som berättigade styvbarn att efter individuell prövning eller på annat sätt fortfarande uppbära barnbidrag. *Barnavårdsnämnden i Stockholm* har förklarat, att dess erfarenhet gäve vid handen, att det hos allmänheten funnes mycket liten förståelse för styvfädernas försörjningsskyldighet, att dess utkrävande därför ofta vore förenat med stora svårigheter och ofta medförde slitningar i äktenskapet, vilka särskilt ginge ut över hustrun, samt att den för barnet självt alltid förorsakade en försämring, om barnet flyttades från ett gott fosterhem till styvfadern endast därför att denne krävdes för fosterlönen.

Det torde för dessa fall i stället vara tillräckligt med en omprövning av hjälpbehovet och ett bedömande av i vilken mån det ingångna äktenskapet påverkat änkans inkomster. *Länsstyrelsen i Gotlands län*, som framhållit, att mannen i det nya äktenskapet i många fall saknade förmåga att försörja hustruns tidigare barn, har föreslagit, att barnbidraget i dylika fall, där särskilda omständigheter vore för handen, fortfarande skulle utgå, även sedan modern ingått äktenskap. *Fattigvårdsstyrelserna i Malmö och Hälsingborg* ha framför allt påpekat olämpligheten av ifrågavarande bestämmelse för det fall, att barnen vore utackorderade och mannen icke hade möjlighet att mottaga dem i det nya hemmet eller bekosta underhållsbidrag för dem samt yrkat, att bestämmelsen måtte mildras. *Kommunalfullmäktige i Alunda, Älvkarleby och Söderala kommuner* ha även vänt sig mot bestämmelsen ifråga, därvid kommunalfullmäktige i Älvkarleby ifrågasatt, att barnbidraget skulle nedsättas till hälften vid änkas giftermål, varigenom styvfadern skulle erhålla viss ekonomisk lättnad för det nya hemmets bildande.

Pensionsstyrelsen har ansett den föreslagna karenstiden av två år i fråga om adoptivbarn under vissa omständigheter, t. ex. vid invaliditet på grund av olycksfall, vara obillig. Styrelsen har därför föreslagit, att undantag från bestämmelsen skulle kunna ske, när i visst fall föreliggande omständigheter gäve anledning därtill.

Departementschefen.

I fråga om lagstiftningens omfattning får jag hänvisa till den allmänna motiveringen, där detta spörsmål behandlats.

Bestämmelsen att barnbidraget skall indragas, när kvinna, vars barn erhåller dylikt bidrag, gifter sig, har naturligt nog mött en del kritik. Obestridligt är att stadgandet om makes underhållsskyldighet mot andra makens barn ofta vållat slitningar och förvecklingar. Så länge emellertid denna grundsats är gällande, torde den jämväl i en lagstiftning som den föreslagna böra iakttagas. Även om i åtskilliga fall det nödläge, som vållats av mannens död, icke avsevärt förbättrats genom det nya giftermålet och det sålunda med hänsyn härtill kunde synas befogat att låta barnbidraget fortfarande, skulle det dock framstå som en oegentlighet, om barnbidrag utginge till styvbarnen, medan makarnas egna barn, som ha lika stort behov därav, icke erhålla bidrag. I fråga om barn till invalid kvinna betingas stadgandet av att barnbidrag icke utgår till sådan kvinna, som är gift med arbetsför man.

Med anledning av pensionsstyrelsens påpekande har bestämmelsen i de sakkunnigas förslag, att barnbidrag till invalids adoptivbarn icke skulle utgå, om adoptionen skett senare än två år före den dag, då ansökning gjorts, som medfört pension, jämkats så att bidrag skall utgå, om det med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet finnes böra ske.

De avvikelser i formellt avseende, som departementsförslaget ifråga om denna paragraf företer vid jämförelse med de sakkunnigas förslag, äro huvudsakligen betingade av att i förevarande paragraf angivits de olika grup-

per barn, som äro berättigade till barnbidrag, medan i 5 § angivas barnbidragens belopp för olika fall. Därjämte har lagtexten på ett par punkter förtydligats.

5 §.

Första momentet har sin motsvarighet i 9 § andra och tredje styckena i de sakkunnigas tilläggsförslag rörande dyrortsgraderade barnbidrag.

Nämnda förslag grundar sig på ett av särskilda sakkunniga den 30 november 1935 framlagt förslag rörande dyrortsgraderade folkpensioner. Sistnämnda förslag ligger i sin tur till grund för en till innevarande års riksdag avläten proposition nr 15 med förslag till lag angående ändrad lydelse av 6, 7, 8, 13, 29 och 40 §§ lagen om folkpensionering. I det vid denna proposition fogade lagförslaget stadgas bl. a., enligt 6 § 2 mom., att tilläggspension skall utgå med olika belopp i tre särskilda ortsgrupper. Indelningen i ortsgrupper skall enligt de närmare föreskrifter Konungen meddelar verkställas av den myndighet, som har att verkställa indelning i ortsgrupper enligt 48 § 1 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928, d. v. s. socialstyrelsen, och gäller för en tid av tio år i sänder. Den första indelningen skall emellertid enligt övergångsbestämmelse till lagförslaget gälla endast för åren 1938—1940. Pensionsberättigad anses enligt förslaget tillhöra den ortsgrupp, inom vilken han är mantalsskriven; dock att efter flyttning till ort i dyrare ortsgrupp pensionsberättigad skall hava tillhört sådan ortsgrupp tre år, innan hans pension må utgå enligt de för denna gällande reglerna, såvida icke på grund av omständigheterna prövas skäligt i särskilt fall medgiva undantag.

Andra momentet utgör en med vissa sakliga jämkningar verkställd sammanfattning av 4 § femte—åttonde styckena och 8 § femte—nionde styckena i de sakkunnigas tilläggsförslag, vilka stycken innehålla med tillämpning av dyrortsgradering avfattade bestämmelser om storleken av barnbidrag och om avdrag för inkomst. Rörande de detaljbestämmelser, vilka härutinnan föreslagits av de sakkunniga, må här allenast omnämnas, att efter flyttning till ort i dyrare ortsgrupp vederbörande i regel skall ha tillhört sådan ortsgrupp två år, innan barnbidrag må utgå enligt de för denna gällande reglerna.

Tredje momentet saknar motsvarighet i de sakkunnigas förslag men har sin förebild i 6 § 3 mom. av det genom propositionen nr 15/1937 framlagda förslaget till lag angående ändrad lydelse av vissa paragrafer i lagen om folkpensionering. Där stadgas, att Konungen i fråga om ort, vilken gränsar till ort i högre ortsgrupp, på därom av vederbörande kommun gjord framställning äger förordna, att tilläggspension till pensionstagare, vilken är mantalsskriven inom visst intill gränsen liggande område, skall förhöjas med 50 kronor, därest de båda orterna tillhöra ortsgrupp 1 och 2 eller 2 och 3, samt med 100 kronor, därest de tillhöra ortsgrupp 1 och 3. Erinras må att enligt förslaget skillnaden i beloppet mellan tilläggspensionerna å de

olika ortsgrupperna utgör 100 kronor. Vad som beträffande tilläggspension stadgats därom, att sådan pension efter flyttning till ort i dyrare ortsgrupp först efter det vederbörande i tre år tillhört sådan ortsgrupp skall medföra förhöjning av tilläggspensionen, skall äga motsvarande tillämpning å förhöjning som nyss sagts. Pensionsförhöjningen skall enligt 6 § 3 mom. sista stycket utbetalas av kommunen, som äger att av statsmedel utfå ersättning med hälften av vad för ändamålet utgivits.

Fjärde momentet företer endast obetydlig, formell avvikelse från de båda likalydande bestämmelserna i 4 § sista stycket och 8 § åttonde stycket i de sakkunnigas förslag.

Yttrandena.

Kommunalfullmäktige i Älvkarleby kommun hava föreslagit, att, till förhindrande av att i en plötsligt fader- och moderlös syskonskara även syskonbanden måste slitas, efter särskild prövning ett belopp av högst 600 kronor om året skulle utgå till den, som inträdde som fostermor för barnen.

Vidare ha beträffande vissa detaljer i förslaget rörande dyrortsgradering erinringar gjorts i yttrandena. Sålunda har *pensionsstyrelsen* ansett flyttning till högre ortsgrupp först efter tre år böra medföra rätt till förhöjning av barnbidrag. *Fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i femte distriktet* har ställt sig tveksam till lämpligheten att medgiva ortstillägg vid överflyttning från billigare ort till dyrare sådan. *Kommunalfullmäktige i Solna kommun, fattigvårdsstyrelsen och drätselkammaren i Malmö samt barnavårdsnämnden i Lund* ha framhållit nödvändigheten av särskilda bestämmelser till förebyggande av icke lojal inflyttning till kommuner i högre dyrortsgrupp. *Statens inspektör för fattigvård och barnavård* har föreslagit, att till förhindrande av missbruk tidsbegränsningen för vinnande av högre barnbidrag måtte utsträckas från två till fem år, samt har påpekat, att svårigheter kunde möta vid tolkningen av uttrycket »stadigvarande» i 4 och 8 §§ av förslaget rörande dyrortsgradering av barnbidragen.

Departementschefen.

Beträffande frågorna om barnbidragens storlek, avdrag för inkomst samt inkomstgränser får jag hänvisa till den allmänna motiveringen.

Detaljerna beträffande dyrortsgraderingen hava bragts till överensstämmelse med förslaget rörande dyrortsgraderade folkpensioner därigenom, att den tid, efter vilken flyttning till ort i dyrare ortsgrupp medför förhöjning av barnbidrag, utsträckts från två till tre år, samt att bestämmelser om förhöjning av barnbidrag i gränsområde till dyrort upptagits.

I likhet med vad som föreslagits ifråga om 2 § har även i andra momentet av denna paragraf föreskrift, att barnets mantalsskrivningsort i visst hänseende skulle vara avgörande, utbytt mot ett stadgande, att barnets stadigvarande vistelseort därutinnan skall vara bestämmande.

6 §.

Första momentet motsvarar 9 § tredje stycket i de sakkunnigas förslag.

I motiveringen till sistnämnda stadgande hava de sakkunniga framhållit, bland annat, att de ansett det mindre lämpligt att för de föräldralösa barnen fastställa en inkomstberäkning efter fasta och mera schematiska grunder. De sakkunniga hade nämligen velat ernå en friare prövning av dessa barns inkomster och hade därjämte avsett att genom detta mera individuella bedömande skapa större möjligheter att lämna hjälp åt barn, som icke längre hade någon av de närmaste försörjarna i livet. Beträffande adopterade barn hava de sakkunniga påpekat, att såsom inkomst borde betraktas sådant underhållsbidrag, som lämnades av barnens naturliga föräldrar.

Andra momentet har sin motsvarighet i 5 § första och andra styckena samt 8 § sista stycket i de sakkunnigas förslag.

I fråga om beräkning av inkomst för fastställande av tilläggspension stadgas i 7 § första stycket lagen om folkpensionering, att årsinkomsten utgör all den inkomst, som någon skäligen kan antagas komma att tillsvidare årligen åtnjuta. Såsom inkomst räknas dock icke folkpension och ej understöd, som någon på grund av skyldskap eller svågerlag må vara föranledd att utgiva, i den mån det icke överstiger en med hänsyn till understödstagarens behov skälig försörjning. Pension eller understöd, som utgår på grund av gåva, testamente eller försäkring, vilken icke är i lag föreskriven, eller ock, utan samband med olycksfall i arbete, på grund av egen eller anhörigs förutvarande arbetsanställning, räknas ej heller såsom inkomst, i den mån beloppet sammanlagt icke överstiger 300 kronor. — I andra stycket av sistnämnda paragraf föreskrives, att där inkomst helt eller delvis utgöres av naturaförmåner, uppskattningen skall verkställas efter regler, som fastställas av Konungen. — Enligt paragrafens tredje stycke skall vid uppskattning av fastighets eller kapitals avkastning denna höjas med 2 procent av det belopp, varmed sammanlagda behållna värdet av fastighet och kapital må överstiga 5,000 kronor, och med ytterligare 3 procent av det belopp, varmed samma värde må överstiga 10,000 kronor. — I fjärde stycket stadgas, att ifråga om äkta makar årsinkomsten för envar av dem skall beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda årsinkomst och värdet av fastighet eller kapital beräknas utgöra hälften av sammanlagda behållna värdet av makarnas fastighetsinnehav eller kapital, där ej i särskilda fall pensionsstyrelsen med hänsyn till föreliggande omständigheter finner beräkningen tillsvidare böra ske såsom för ogift person.

Enligt de av Kungl. Maj:t jämlikt 7 § andra stycket lagen om folkpensionering fastställda huvudreglerna för uppskattning av naturaförmåner (Kungl. brev den 18 september 1936 till pensionsstyrelsen) skall årliga värdet av fri kost för en person uppskattas till 265 kronor. Årliga värdet av fri bostad får enligt samma regler ej uppskattas till lägre belopp än 60 kronor och årliga värdet av fritt bränsle till husbehov eller fri vedbrand och värme skall uppskattas till 15 kronor samt fritt lyse till 10 kronor. Uppskattningen av

naturaförmåner bestående av vissa kvantiteter av särskilda varuslag skall ske efter en fastställd tabell.

I sin motivering till 5 § första och andra styckena hava de sakkunniga ifråga om beräkning av barns inkomst anført bland annat följande:

De till barnbidrag berättigade barnens inkomster kunna vid bestämmande av barnbidrag tagas i beräkning efter två principiellt olika tillvägagångssätt. Antingen kan man sammanräkna dessa inkomster med ankans och alltså låta dem inverka på samma sätt på det för alla barnen gemensamma barnbidraget, eller också kan man låta varje barns inkomst föranleda minskning i detta barns andel av det till en början endast med hänsyn till ankans inkomster beräknade barnbidraget. Genom att beräkningen sker på sistnämnda sätt, kommer sambandet mellan barnets inkomst och dess andel i barnbidraget att klart och direkt framträda. Då den hjälp, som lämnas genom den föreslagna lagstiftningen, i princip icke bör sträcka sig längre än till att garantera ifrågavarande barn ett bestämt underhållsbelopp, hava de sakkunniga alltså som huvudregel föreslagit, att då ett barn åtnjuter en viss inkomst, motsvarande avdrag skall göras från den del av barnbidraget, som belöper på detta barn. Med en sådan uppdelning på varje barn skapar man också på ett enkelt sätt rättvisa mellan barnen inbördes. Om ett barn har större inkomster än sina syskon, skulle nämligen dessa inkomster vid en sammanräkning — om icke relativt komplicerade bestämmelser häremot uppställdes — medföra minskning i syskonens barnbidrag, vilket icke kan anses riktigt med hänsyn till att ett omyndigt barns inkomst endast få användas för dess eget uppehälle och uppfostran.

Vid utarbetandet av bestämmelserna för inkomstberäkningen hava de sakkunniga även tagit hänsyn till det fall, att ett barn samtidigt blir berättigat till barnbidrag och bidragsförskott. De sakkunniga hava erinrat om att då barn, berättigat till barnbidrag, erhåller underhållsbidrag från någon av föräldrarna, underhållsbidraget skall som inkomst avdragas från barnbidraget. Skulle underhållsbidrag från barnets fader upphöra att utgå och barnet på grund härav bliva berättigat till bidragsförskott, får även detta såsom inkomst avdragas från barnbidraget. För att emellertid utmärka, att i ett dylikt fall barnbidraget inträder subsidiärt i förhållande till bidragsförskottet och icke tvärtom, hava de sakkunniga föreslagit ett stadgande av innebörd, att såsom inkomst jämväl skall räknas bidragsförskott, vartill barnet är berättigat enligt lagen om förskottering av underhållsbidrag till barn. Det skall sålunda icke råda valfrihet mellan sökande av barnbidrag och bidragsförskott i fall, då barnet är berättigat till bådadera. Sökes icke bidragsförskott skall likväl det bidragsförskott, som efter ansökan skolat utgå, räknas som inkomst, vilken skall frändragas barnbidraget.

I 5 § tredje stycket och 9 § fjärde stycket hade de sakkunniga vidare upptagit likalydande bestämmelser av innehåll, att om barn, som fyllt fjorton år, hade arbetsinkomst, som i huvudsak försloge till dess försörjning, på detta barn belöpande barnbidrag skulle nedsättas efter vad som funnes skäligt, dock ej till lägre belopp än hälften av vad som eljest skolat utgå.

I motiveringen till detta stadgande hava de sakkunniga anført, att de ansett det lämpligt att skilja mellan barnets arbetsinkomst och dess övriga in-

komster. Skulle barns arbetsinkomst i full utsträckning avdragas vid bestämmande av barnbidrag, komme detta säkerligen enligt de sakkunnigas uppfattning att medföra en minskad benägenhet att låta barnen söka bidraga till sitt eget uppehälle. Beträffande äldre barn kunde dock en sådan arbetsinkomst stundom uppgå till så stort belopp, att det icke kunde anses rimligt att helt och hållet bortse från densamma vid fastställande av barnbidrag.

De sakkunniga hava även beträffande vissa andra inkomster än sådana, som härrörde från barnets eget arbete, övervägt lämpligheten av att mildra föreskriften om inkomsternas avdragande å barnbidraget. Sålunda kunde det enligt de sakkunnigas mening ifrågasättas att på visst sätt begränsa denna avdragsregel i fråga om sådana inkomster, som hade karaktär av pupillförsäkring, periodiskt understöd och dylikt, för att icke eljest motverka benägenheten hos enskilda att på dylikt sätt sörja för sina barns framtida uppehälle och hos släktingar och vänner att understödja ensamställda barn. Gentemot dessa i och för sig beaktansvärda synpunkter syntes dock de sakkunniga den grundsatsen böra fasthållas, att det allmänna icke borde träda emellan i andra fall än då det förefintliga behovet icke kunde tillgodoses på annat sätt, och de sakkunniga hade därför icke ansett sig böra frånga den regeln, att ett barns inkomst, som ej härrörde från dess eget arbete, skulle avdragas å den på detta barn belöpande andelen av barnbidraget. Å andra sidan syntes emellertid enligt de sakkunnigas mening denna regel icke i erforderlig grad tillgodose sitt syfte att minska barnbidraget i vissa fall, nämligen då ett barns inkomst härrörde från fastighet eller annat kapitalvärde, vars förekomst i regel torde innebära en avsevärd tillgång för barnet utöver avkastningens belopp. På grund härav hade de sakkunniga i analogi med 7 § tredje stycket folkpensioneringslagen föreslagit en skärpt beräkningsmetod för dylika fall.

Med tillämpning av föreslagna regler för beräkning av barnbidraget skulle denna beräkning tillgå på följande av de sakkunniga angivna sätt.

Först fastställes enligt föreskrivna beräkningsgrunder änkans inkomst och på grundval därav uträknas ett preliminärt barnbidragsbelopp, gemensamt för ankans samtliga barnbidragsberättigade barn. Därefter erhålles en på varje barn belöpande andel genom att nyssnämnda belopp fördelas på barnen efter huvudtalet. Varje sådan andel minskas härefter med respektive barns inkomst, som ej härrör från dess eget arbete, varvid avkastning från fastighet och kapital ökas på ovan angivet sätt. Om den summa, som skall avdragas, uppgår till minst så stort belopp, som barnets andel, erhåller alltså detta barn icke något barnbidragsbelopp. Slutligen tages skälig hänsyn till de olika barnens egen arbetsinkomst. I det föregående har antagits, att varje barns inkomst är bestämd för sig. Skulle en familj leva i oskiftat dödsbo och alltså erhålla en gemensam inkomstsumma, torde det emellertid i regel icke möta större svårigheter att fördela denna summa på de olika delägarna efter deras andel i boet.

Y t t r a n d e n a.

I fråga om beräkande av barns inkomst har *pensionsstyrelsen* framhållit, att barn icke skulle kunna draga någon fördel av det förhållandet, att det belopp av 600 kronor, vartill vid barnbidragets primära beräkning hänsyn icke skulle tagas, härvid till äventyrs icke blivit helt utnyttjat. Styrelsen,

som ansett, att den stränga åtskillnad mellan försörjarens och barnens inkomster, som präglade förslaget, icke i praktiken skäligen kunde upprätthållas, har föreslagit ändring i syfte att det fria inkomstbeloppet skulle kunna tillgodoräknas även barnen i den mån det ej tidigare tagits helt i anspråk. Rörande den av de sakkunniga föreslagna avdragsregeln har styrelsen vidare anmärkt, att i vissa fall tvenne familjer med fullkomligt samma ekonomiska ställning skulle bliva olika behandlade vid tilldelningen av barnbidrag, exempelvis om i ena fallet en änka jämte sina barn ärvt ett visst belopp efter den avlidne mannen, varvid beloppet i fråga fördelades mellan henne och barnen, och om i det andra fallet änkan efter mannens fränfälle ärvt samma belopp efter exempelvis sina föräldrar, varvid dess avkastning helt komme att upptagas som hennes egen inkomst. För att åtminstone i det väsentligaste undvika det påpekade missförhållandet har pensionsstyrelsen föreslagit, att till 4 § såsom ett sista stycke måtte fogas följande bestämmelse:

Har barn inkomst och uppgår denna jämte övriga barns under sexton år och ankans inkomster till mer än 600 kronor, skall den på barnet belöpande andelen av barnbidraget minskas med dess inkomst, i den mån denna överstiger den gräns, intill vilken varje barns inkomst behöver medräknas för att ankans och barnens sammanlagda inkomster skola uppgå till 600 kronor.

Styrelsen har även påpekat, att bestämmelsen om avdrag av arbetsinkomst för barn, som fyllt 14 år, i praktiken knappast torde kunna effektivt genomföras. Endast beträffande barn, som, då ansökan om barnbidrag ingåves, fyllt 14 år, torde dylik arbetsinkomst mera allmänt komma till vederbörandes kännedom. Bestämmelsen i fråga torde därför enligt styrelsens mening komma att verka synnerligen ojämnt. Då den dessutom icke kunde vara av nämnvärd ekonomisk betydelse för verksamhetens finansiering, ville styrelsen föreslå, att den utginge. Slutligen har styrelsen föreslagit en bestämmelse av innebörd, att barns inkomst, bestående av pension eller understöd, som utginge på grund av gåva, testamente eller försäkring, vilken icke vore i lag föreskriven, eller ock, utan samband med olycksfall i arbetet, på grund av anhörigs förutvarande arbetsanställning, ej skulle räknas som inkomst, i den mån det på barnet belöpande sammanlagda beloppet icke överstege 60 kronor. Styrelsen har genom den föreslagna bestämmelsen velat uppmuntra det enskilda initiativet på detta område, som bland annat tagit sig uttryck däri, att inom folkförsäkringen en kombination av s. k. barnförsäkring med en temporär överlevelseränta från försörjarens fränfälle vunnit en icke ringa utbredning.

Örebro stads pensionsnämnd, vars yttrande återopats av *stadsfullmäktige därstädes*, har i likhet med pensionsstyrelsen föreslagit, att försörjarens fria inkomstbelopp skulle kunna tillgodoräknas även barnen i den mån det ej tagits helt i anspråk, samt att bestämmelsen om avdrag av arbetsinkomst för barn, som fyllt fjorton år, måtte utgå.

Socialstyrelsen har ansett det rimligt, att minderårig, som fyllt fjorton år och alltså passerat minimiåldern för barns användande i arbete, skulle, där ej dess psykiska eller fysiska utveckling eller annan särskild omständighet ta-

lade häremot, genom anmälan till organ för den offentliga arbetsförmedlingen konfronteras med den öppna arbetsmarknaden, innan barnbidrag finge utgå. En dylik anordning skulle måhända innebära ej så litet minskade anspråk på barnbidrag och, vad viktigare vore, bringa den unga arbetskraften i kontakt med arbetsmarknaden och dess möjligheter samt inskräpa samhällsplikten att efter förmåga, från härför lämpad ålder, bidra till det produktiva arbetet. Anordningen förtjänade särskilt beaktande ur synpunkten av den ökade relativa efterfrågan på ungdomlig arbetskraft, som kunde förväntas uppstå i samband med de allt mindre årskullar, vilka — till följd av nativitetsminskningen — komme att inträda på arbetsmarknaden. Med hänsyn till anförda omständigheter borde det enligt styrelsens åsikt övervägas, huruvida icke den föreslagna åldersgränsen 16 år kunde sänkas, dock med rätt för vederbörande myndigheter att efter ny prövning utsträcka bidragstiden till den nämnda åldersgränsen. Tillika har styrelsen med hänsyn till önskvärdheten av att upprätthålla det även bland familjer i små ekonomiska omständigheter utbredda intresset att genom livförsäkring sörja för efterlevande ifrågasatt, huruvida icke den procentsats å behållna värdet av kapital, vilken enligt förslaget skulle jämföras med inkomst, borde ned sättas i fråga om kapital, som med barnet som förmånstagare utfallit genom dylik försäkring. Även om en dylik anordning kanske icke finge alltför stor praktisk räckvidd, skulle den dock markera, att barnbidrag finge uppfattas såsom ett led i en hjälp till självhjälp.

Stadsfullmäktige i Falun ha framhållit det önskvärda i att arbetsgivarepensioner eller understöd av arbetsgivare till barn — antingen i samband med sådan pension eller sådant understöd till änka eller, efter änkas frånfälle, utan dylikt samband — gjordes till så kallad privilegierad inkomst vid bestämmande av barnets inkomst.

Departementschefen.

De sakkunnigas förslag har jag ansett mig kunna i huvudsak upptaga i departementsförslaget.

De i några yttranden framförda synpunkterna rörande den av de sakkunniga vid inkomstberäkningen upprätthållna skillnaden mellan ankans och barnens inkomster kunna visserligen icke frångämmas visst berättigande. Med hänsyn framför allt till vikten av att bibehålla så enkla och klara regler som möjligt för inkomstberäkningen finner jag dock de gjorda anmärkningarna icke vara av den betydelse, att de föranleda mig att frångå de sakkunnigas förslag i denna del. Däremot delar jag den av pensionsstyrelsen uttalade åsikten, att hänsyn icke torde behöva tagas till barnens arbetsinkomst. Härigenom skulle även barnens intresse för att söka skaffa sig arbete starkare stimuleras än genom de sakkunnigas förslag i detta avseende. Tredje stycket av 5 § och fjärde stycket av 9 § i sakkunnigeförslaget hava därför uteslutits i departementsförslaget.

I några yttranden ha uttalats önskemål om en privilegiering av vissa inkomster. Med hänsyn till den ringa praktiska betydelsen av en dylik privi-

legiering i den nu föreslagna lagstiftningen anser jag dessa önskemål icke böra föranleda någon ändring i de sakkunnigas förslag.

7 och 8 §§.

Dessa paragrafer motsvara 6 och 7 §§ i de sakkunnigas tilläggsförslag. I 8 § sista stycket och 9 § sista stycket nämnda förslag har hänvisats till, bland annat, 6 och 7 §§ i förslaget.

De sakkunniga hava såsom motivering till 6 och 7 §§ anfört:

Dessa paragrafer motsvara i tillämpliga delar 8 § 2 och 3 mom., respektive 9 § första och andra styckena folkpensioneringslagen och hava även formulerats i anslutning till nämnda lagrum.

I fråga om förslagets 6 § finnes bland annat den olikheten i förhållande till förebilden, att möjlighet till jämkning i fastställt barnbidrag upptagits utan folkpensioneringslagens begränsning till en gång om året — detta med hänsyn till att större variationer i försörjarnas ekonomiska förhållanden här kunna förväntas än beträffande invalider och åldringar — och att i stället såsom garanti mot alltför många jämkningar uppställts fordran på mera väsentlig inkomstförändring.

I både 6 och 7 §§ av förslaget hava vidare intagits stadganden om de skyldigheter, som ansetts böra åvila en särskilt förordnad förmyndare, då sådan finnes. Rätten till barnbidrag utgår nämligen enligt förslaget oberoende av om änkan själv eller annan person har förmynderskapet och vårdnaden beträffande barnen.

Bestämmelserna angående dyrortgradering hava hämtats från det förslag rörande dyrortsgraderade folkpensioner, som den 30 november 1935 framlagts av särskilda sakkunniga.

Y t t r a n d e n a.

Pensionsstyrelsen har påpekat, att den i 6 § tredje stycket stadgade anmälningsskyldigheten borde utsträckas till det fall, att änkan ingått nytt giftermål. *Kommunalfullmäktige i Älvkarleby kommun* ha yrkat, att 7 § måtte ändras därhän, att påföljden av försummelsen — minskat eller indraget barnbidrag — icke drabbade barnen utan gärningsmannen, änkan eller förmyndaren, som skulle återbetala det orättmätigt erhållna barnbidraget. *Fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i åttonde distriktet* samt *fattigvårdsnämnden* och *fattigvårdsdirektören i Stockholm* hava betonat de krav, som komme att ställas på efterkontrollen, då det gällde barn till arbetsföra änkor. En prövning av samtliga barnbidrag borde enligt konsulentens åsikt göras en gång om året, enligt fattigvårdsnämndens och fattigvårdsdirektörens mening minst två gånger om året.

D e p a r t e m e n t s c h e f e n.

Med anledning av pensionsstyrelsens påpekande har för moder, vars barn åtnjuter barnbidrag, föreslagits anmälningsskyldighet, när hon ingår äktenskap. Den av kommunalfullmäktige i Älvkarleby kommun gjorda anmärkningen saknar icke visst berättigande. Det torde emellertid knappast vara

möjligt att till förhindrande av sådant förfaringssätt, som omförmäles i departementsförslaget 8 §, konstruera en påföljd av förmögenhetsnatur, som uteslutande drabbar den skyldige. Av de bestämmelser, som föreslagits av de sakkunniga, följer, att i vissa fall, då någon genom benefik avhändelse av egendom, oriktig uppgift eller försummad anmälningsskyldighet orättmätigt förskaffat sitt barn högre barnbidrag än som rätteligen bort utgå, en indragning av barnbidrag kan göras för så lång tid, att förlusten för det allmänna kan täckas. Denna möjlighet torde innebära en viss fördel med hänsyn till att i dylika fall en ersättningstalan ofta torde vara utsiktslös. — Den ståndpunkt, vilken förslaget i 8 § intar, sammanfaller enligt vad som inhämtats med den praxis, som pensionsstyrelsen tillämpat beträffande barn tillägg enligt 1913 års pensionsförsäkringslag.

Då barnbidragen skola handhavas av pensionsstyrelsen och pensionsnämnderna, torde särskilda bestämmelser rörande efterkontrollen i fråga om barnbidragen icke vara erforderliga.

De ändringar av saklig natur, som, utöver vad förut angivits, vidtagits i 7 §, sammanhånga med ändringen i 2 §, varigenom barnets mantalsskrivningsort utbyttis mot dess stadigvarande vistelseort. 8 § har, utan ändring i sak, i vissa delar erhållit en annan formulering än motsvarande paragraf i de sakkunnigas förslag.

9 §.

Denna paragraf motsvaras i de sakkunnigas förslag av 10 §.

Som motivering till detta stadgande hava de sakkunniga framhållit, att, då pensionsnämnderna enligt förslaget skulle tjänstgöra såsom kommunala organ för barnbidragsverksamheten, det vore naturligt, att ansökan om barnbidrag, i likhet med ansökan om folkpension, gjordes hos pensionsnämndens ordförande. Enär vederbörande kommun enligt förslaget skulle ansvara för en fjärdedel av barnbidragskostnaderna, bleve vidare frågan om vilken pensionsnämnd, som skulle behandla ansökningen, av stor betydelse.

De sakkunniga hava härom anfört:

Enligt folkpensioneringslagen är härvidlag mantalsskrivningsorten avgörande och det torde knappast finnas några bärande skäl för att välja en annan princip i fråga om barnbidragen. Emellertid uppstå härvidlag andra spörsmål, då ju olika barn inom en familj kunna vara mantalsskrivna på skilda ställen och detsamma jämväl kan vara förhållandet beträffande föräldrar och deras barn. I fråga om barn till änkor och invalider hava de sakkunniga ansett erforderligt att fastställa en gemensam ansökningsort för alla barn inom samma familjeenhet, oavsett om något eller några av dem vistas å annan ort och äro mantalsskrivna därstädes. Detta torde ur olika synpunkter kunna anses lämpligt, och med de sakkunnigas förslag om gemensam beräkning av barnbidrag för alla barnen är en dylik anordning särskilt påkallad. De sakkunniga hava därför föreslagit, att ansökan skall göras hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där änkan eller den arbetsoförmögne senast blivit mantalsskriven.

I fråga om föräldralösa barn finns det större anledning att låta ansökan för varje särskilt barn göras å barnets mantalsskrivningsort. Även om flera föräldralösa barn i samma syskonkrets erhålla barnbidrag, fastställas ju enligt

förslaget särskilt bidrag för vart och ett av dem, och de sakna därjämte det sammanhållande moment, som föräldrarna eller en efterlevande av dem utgör. Emellertid har just den omständigheten, att föräldralösa barn till följd av denna rotlöshet ofta skickas från en ort till en annan, föranlett de sakkunniga att icke låta barnets mantalsskrivningsort bliva avgörande. En sådan anordning skulle kunna medföra risker för att föräldralösa barn förflyttades med hänsyn till de kommunala utgifterna för barnbidrag. På grund av det nu anförda hava de sakkunniga föreslagit, att ansökan om barnbidrag för föräldralöst barn skall göras hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där den sist avlidne av föräldrarna eller, om barnet varit adopterat, där adoptanten eller den sist avlidne av adoptivföräldrarna senast varit mantalsskriven.

För att en behörig ansökningsort alltid skall finnas, hava de sakkunniga vidare för samtliga grupper av barn föreskrivit, att om det ej finnes sådan mantalsskrivningsort, som förut sagts, ansökan skall göras hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där barnet är mantalsskrivet eller under året skall mantalsskrivas. En sådan ort måste alltid finnas, då rätt till barnbidrag föreligger, på grund av bestämmelsen i förslagets 2 § om mantalsskrivning såsom förutsättning för barnbidrag.

28—34 §§ i lagen om folkpensionering, till vilka hänvisning skett, innehålla följande bestämmelser:

Enligt 28 § skall ansökning om folkpension avfattas enligt fastställt formulär och innehålla nödiga upplysningar för utredande av sökandens pensionsrätt. Avser ansökningen tilläggspension, skall ansökningen därjämte innehålla en av sökanden på heder och samvete avgiven förklaring, att de lämnade upplysningarna äro med sanningen överensstämmande. Är sökanden ur stånd att själv avgiva sådan förklaring, skall riktigheten av upplysningarna intygas av två trovärdiga, med sökandens förhållanden förtrogna personer. Vid ansökningen skall fogas prästbevis enligt fastställt formulär eller, där hinder därför möter, annat bevis, som pensionsstyrelsen må finna skäl godtaga. Vad angående ansökning om pension stadgats, gäller även angående ansökning om ökning av pension. — I 29 § stadgas bl. a., att om någon söker folkpension, vari ingår tilläggspension, pensionsnämnden skall pröva de i ansökningen lämnade upplysningar och åberopade handlingar samt på grund av denna prövning och kända förhållanden fastställa sökandens årsinkomst och besluta, huruvida sökanden har rätt till tilläggspension. Avslås med stöd av 9 § första stycket (på grund av oriktiga uppgifter m. m.) ansökning i vad gäller tilläggspension, skall pensionsnämnden, där den finner den omständighet som föranlett beslutet icke skola utgöra hinder mot bifall till ansökning om tilläggspension efter viss tids förlopp, meddela bestämmelse härutinnan. Snarast möjligt efter besvärstidens utgång skall pensionsnämndens ordförande insända nämndens beslut jämte handlingarna i ärendet till pensionsstyrelsen. I sistnämnda paragraf föreskrives vidare, att vad angående handläggning av ansökning om pension stadgats, även gäller angående handläggning av ansökning om ökning av pension. Minskning eller indragning av pension av orsak, som angivits i 8 § 1 mom. första stycket (varaktig oförmåga till arbete ej längre för handen) och 2 mom. (inkomstökning) samt 9 § (oriktiga uppgifter m. m.), beslutas av pensionsnämnden i det pensionsdistrikt, där pensionstagaren senast blivit mantalsskriven, varefter ordföranden snarast möjligt skall insända beslutet jämte handlingarna i ärendet till pensionsstyrelsen. Innan pensionsnämnd fattar beslut i ärende rörande minskning eller indragning av pension, skall näm-

den, om så ske kan, lämna pensionstagaren tillfälle att yttra sig. — Enligt 30 § må ändring i pensionsnämnds beslut hos pensionsstyrelsen sökas genom besvär av enskild sakägare ävensom av kommun och av ombud för pensionsstyrelsen. Besvären skola insändas till pensionsnämndens ordförande, så att de äro honom tillhanda sist å trettonde dagen efter beslutets meddelande, den dagen oräknad då sådant skedde. Ordföranden äge ock att över nämndens beslut anförda besvär. Över anförda besvär skall nämnden avgiva yttrande att åtfölja handlingarna till pensionsstyrelsen. — Enligt 31 § skall pensionsstyrelsen, om styrelsen i ärende rörande ansökning om folkpension, vari ingår tilläggspension, finner, att pensionsnämndens beslut är lagligen grundat, fastställa beslutet ävensom, där sökanden funnits berättigad till pension, bestämma pensionsbeloppet. Vid pensionsbeloppets bestämmande må tilläggspensionens belopp höjas så, att pension kan utbetalas månadsvis jämnt i tiotal ören. Pensionsstyrelsen utfärdar pensionsbrev, vilket genom pensionsnämndens försorg tillställles den, som äger uppbära pensionen. Finner pensionsstyrelsen, att pensionsnämnds beslut icke är lagligen grundat, skall styrelsen, där ej på grund av anförda besvär rättelse kan ske, återförvisa ärendet till förnyad prövning; dock att, där fel uppenbarligen blivit begånget vid fastställandet av sökandens årsinkomst samt detta fel antingen uppkommit allenast genom felräkning eller ock icke överstiger ett belopp av 100 kronor, pensionsstyrelsen må, efter vederbörandes hörande, utan återförvisning verkställa nödig rättelse. I behandling av fråga om återförvisning och i handläggning av besvärsmål skola deltaga minst två av styrelsens ledamöter; skolande av dessa åtminstone en hava fullgjort vad författningarna föreskriva dem, som uti domarämbeten må nyttjas. Uppstå i fall, då två ledamöter deltaga, skiljaktiga meningar, skall ytterligare en ledamot tillkallas. Härutöver gälle vad allmänna lagen stadgar angående omröstning till dom. Vad angående handläggning av ansökning om pension sålunda stadgas, gäller i tillämpliga delar även handläggning av andra ärenden rörande pension, i vilka pensionsnämnd meddelat beslut. — I 32 § stadgas, att klagan över pensionsstyrelsens beslut i ärende rörande pension ej må föras av enskild sakägare. Justitiekanslern eller efter justitiekanslerns medgivande kommun, pensionsnämnds ordförande och pensionsstyrelsens ombud må söka ändring i pensionsstyrelsens beslut hos Konungen genom besvär, vilka skola före klockan tolv å trettonde dagen från den dag beslutet gavs vara inkomna till socialdepartementet. — Enligt 33 § utgår folkpension från och med den månad, varunder rätt till pension inträtt, vilket, där ej rätten visas hava tidigare varit för handen, anses hava skett vid den tid, då pensionen söktes, till och med den månad, varunder pensionstagaren avlidit eller pensionens indragning beslutats. Pension utgår dock ej för längre tid tillbaka än sex månader före den månad, under vilken pensionen söktes, ändå att rätten visas hava tidigare förvärvats. Detsamma skall i tillämpliga delar gälla i fråga om ökning eller minskning av pension. Finnes grundad anledning antaga att folkpension bör minskas eller indragas, äger pensionsstyrelsen, innan beslut därom i vederbörlig ordning fattats, förordna i förra fallet, att pensionen tillsvidare skall utgå med det minskade belopp, vartill förhållandena må föranleda, och i senare fallet, att pensionen tillsvidare icke skall utbetalas. Har någon som åtnjuter folkpension ej lyftat visst belopp därav före utgången av året näst efter det, under vilket beloppet förfallit till betalning, skall beloppet vara förverkat. — I 34 § föreskrives, att pensionsstyrelsen skall, därest någon genom oriktiga uppgifter eller annorledes utverkat tilläggspension, som icke borde hava tillerkänts honom, om skäl därtill prövas föreligga, vidtaga erforderliga åtgärder för att återfå vad för mycket utbetalats.

Yttranden.

Fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i åttonde distriktet samt kommunalfullmäktige i Hova kommun hava föreslagit, att i fall, då barn omhändertagits av barnavårdsnämnd, denna nämnd eller den barnavårdsnämnd, där barnet hade hemortsrätt, skulle beredas tillfälle att söka barnbidrag. *Barnavårdsnämnden i Stockholm* har påpekat, att i ett stort antal fall varken barnets vistelse- eller mantalsskrivningsort, om sådan finnes, komme att sammanfalla med den ort, vars pensionsnämnd skulle pröva ansökan om barnbidrag, ett förhållande som enligt nämndens mening torde komma att medföra svårigheter och komplikationer av olika slag. *Pensionsstyrelsen* har framhållit, att ansökan om barnbidrag för barn och adoptivbarn till änka eller arbetsoförmögen person med hänsyn till föreskriven inkomstberäkning under alla omständigheter borde göras av änkan eller den arbetsoförmögne samt i förening med förmyndare, där särskilt förordnad sådan finnes.

Departementschefen.

Barnbidragsverksamheten har i flera avseenden utformats i nära anslutning till folkpensioneringen. Då även samma lokala organ skola handhava prövningen av såväl barnbidrag som folkpensioner, torde det vara lämpligt, att reglerna rörande prövningen av ansökning om folkpension och barnbidrag bliva så överensstämmande som möjligt.

I fråga om rätten att göra ansökning om barnbidrag kunna vissa skäl anföras för en utvidgning utöver den av de sakkunniga föreslagna begränsningen till förmyndaren, särskilt i de fall, då barnet omhändertagits av barnavårdsnämnd. Då emellertid ett av den föreslagna lagstiftningens syftemål är att möjliggöra för barnets moder att upprätthålla förbindelsen med barnet och detta även i de fall, då barnet av en eller annan anledning måst omhändertagas av barnavårdsnämnden, torde den av de sakkunniga föreslagna begränsningen böra bibehållas, i vart fall tills det visar sig, att allvarliga praktiska olägenheter påkalla ändring i detta avseende.

Avvikelserna från de sakkunnigas förslag beträffande förevarande paragraf äro av huvudsakligen formell natur. I överensstämmelse med en förut omförmäld ändring i 2 § har — i tredje stycket — barnets mantalsskrivningsort utbytt mot barnets stadigvarande vistelseort. Förfarandet i fråga om minskning eller indragning av tilläggspension har även uttryckligen gjorts tillämpligt å barnbidrag.

10 §.

Förevarande stadgande är likalydande med 11 § i de sakkunnigas förslag.

I motiveringen till denna paragraf hava de sakkunniga anfört:

Den som är ett barns förmyndare, antingen det är en av föräldrarna eller en särskilt förordnad person, har att förvalta barnets ekonomi och med tillgängliga medel sörja för dess uppehälle och uppfostran. Det är då självfallet, att barnbidrag i regel bör utbetalas till förmyndaren. Emellertid kan

det tydligen finnas fall, då en sådan åtgärd är mindre lämplig antingen på grund av förhållanden, som sammanhånga med förmyndarens person, eller av andra orsaker. För att skapa en utväg att undvika olägenheter av dylik art hava de sakkunniga föreslagit, att utbetalning av barnbidragsbelopp icke ovillkorligen skall behöva ske till förmyndaren utan att, om skäl därtill äro, utbetalningen må kunna göras till barnavårdsnämnd eller annan. Beslut om sådan avvikelse från regeln om förmyndaren såsom betalningsmottagare skall enligt förslaget fattas av pensionsstyrelsen, varigenom tillräckliga garantier torde förefinnas för bestämmelsens behöriga handhavande. Den som sålunda erhåller förfallna belopp skall givetvis utgiva dem för barnets räkning på lämpligt sätt.

Yttranden a.

Socialstyrelsen och *kommunalfullmäktige i Risinge kommun* hava föreslagit, att utbetalningen av barnbidrag borde ske genom barnavårdsnämndernas försorg. *Socialstyrelsen* har motiverat sitt förslag med att stadgandet i förevarande paragraf icke utgjorde en fullgod garanti för att utbetalade barnbidrag på bästa sätt komme barnet till godo. Den föreslagna ändringen vore enligt styrelsens mening ägnad att bevaka barnens direkta intresse och stärka barnavårdsnämndernas ställning i det sociala hjälparbetet. *Länsstyrelsen i Blekinge län* har förordat, att till vinnande av större garanti för att bidragen komma till bästa gagn pensionsnämnderna måtte få sig ålagt att i varje särskilt fall avgöra, huruvida bidragen skola utbetalas till barnavårdsnämnd eller barnavårdsman. *Barnavårdsnämnden i Malmö* har ansett, att barnavårdsnämnden i och med barnets omhändertagande normalt borde anses som den riktiga betalningsmottagaren. En liknande synpunkt har framförts av *fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i andra distriktet*. *Styrelsen för svenska stadsförbundet* har funnit det mindre tillfredsställande, att pensionsstyrelsen skulle avgöra, när skäl föreläge för utbetalning av barnbidrag till annan än barnets förmyndare, enär denna myndighet icke kunde hava samma förutsättningar att bedöma frågan som en kommunal styrelse.

Departementschefen.

I likhet med de sakkunniga finner jag det vara lämpligt, att barnbidrag som huvudregel utbetalas till barnets förmyndare, men att pensionsstyrelsen, om särskilda skäl föranleda därtill, skall äga föreskriva utbetalning i annan ordning. De uttalade farhågorna för att pensionsstyrelsen icke skulle hava samma förutsättningar som en kommunal myndighet att träffa avgörande härutinnan synas vara överdrivna. Det torde nämligen i flertalet fall, då stadgandet skall tillämpas, komma att föreligga en framställning från vederbörande barnavårdsnämnd, som kan förväntas därvid förebringa fullständig utredning till stöd för ansökningsen.

11—13 §§.

Förevarande paragrafer överensstämma med 12—14 §§ i de sakkunnigas förslag.

I motiveringen till 12 § hava de sakkunniga anført, att stadgandet tillkom-

mit för att underlätta kommunala förskotteringar av barnbidrag i avbidan på slutlig prövning och utbetalning. Som förebild till stadgandet har tjänat 11 § första stycket lagen om folkpensionering.

Såsom motivering till 13 § i de sakkunnigas förslag har anförts:

För vistelse i allmän uppfostringsanstalt eller straffanstalt utkräves icke någon ersättning, och det synes de sakkunniga riktigast, att barnbidrag, som eljest skolat utgå, blir indraget för den tid, då ett barn under dylika omständigheter försörjes på allmän bekostnad. Bestämmelse härom har upptagits i första stycket av förevarande paragraf. För att pensionsstyrelsen skall få kännedom om att barn, som erhållit barnbidrag, intagits i uppfostrings- eller straffanstalt eller utskrivits från dylik anstalt, kan lämpligen underrättelse härom lämnas pensionsstyrelsen från anstalten i fråga. Ett dylikt förfaringsätt, som för närvarande tillämpas beträffande pensionstillägg för sådana fall, som avses i 9 § tredje stycket pensionsförsäkringslagen, synes de sakkunniga vara den mest praktiska anordningen även i fråga om barnbidrag.

Paragrafens andra stycke avser dels barn, som omhändertagits för skydds- uppfostran eller samhällsvård enligt barnavårdslagen, och dels barn, som på allmän bekostnad åtnjuta annan anstaltsvård. Med det sistnämnda avses närmast sådana fall, då barn genom kommuns försorg erhållit vård å sjukhus av olika slag eller intagits å fattigvårdsanstalt för mera tillfällig vård, exempelvis i avbidan på vårdmöjligheter i någon för barnet lämpad form. I samtliga nu angivna fall föreligger regelmässigt ersättningsskyldighet från barnets och dess föräldrars sida. Det torde då vara lämpligt att det barnbidrag, som belöper på vårdnadstiden, må tagas i anspråk för täckande av kostnaderna för vården. Det kunde ju knappast vara riktigt att låta bidraget utgå som förut, trots att barnet i annan ordning åtnjuter underhåll från det allmänna. Å andra sidan torde det ej heller vara tillrådligt att även i dessa fall låta barnbidraget bortfalla, då det här är fråga om barn, som omhändertagits genom kommunala myndigheters försorg, och man till äventyrs skulle kunna befara en minskad benägenhet från dessa myndigheters sida att företaga ingripande, där detta medförde indragning av eljest utgående barnbidrag. De sakkunniga hava således funnit sig böra föreslå, att ifrågavarande barnbidrag skall utbetalas till det kommunala organ, som svarar för vårdkostnaden, och att nämnda kostnad härav må täckas med iakttagande av de beräkningsgrunder, som angivas i 51 § fattigvårdslagen. Skulle härefter återstå någon del av barnbidraget — vilket endast undantagsvis torde bliva fallet — bör detta belopp överlämnas till barnets förmyndare för att användas till något barnets behov. Direkt stadgande härom hava de sakkunniga icke ansett erforderligt att upptaga i författningstexten.

Enligt 51 § fattigvårdslagen skall ersättning för lämnad vård utgå med belopp, vartill kostnaden därför skäligen kan skattas. Konungen eller den myndighet Konungen därtill förordnar äger, om och i den utsträckning förhållandena det påkalla, samt för tid, som befinnes lämplig, efter vederbörandes hörande, fastställa det belopp, med vilket ersättning för vård å anstalt eller inrättning i olika fall skall utgå. Sådan fastställelse, som nu sagts, har senast skett genom vårdtaxa den 20 december 1935 enligt fattigvårds- och barnavårdslagen.

I några yttranden ha efterlysts bestämmelser om vilket kommunalt organ, som skulle handhava den i 12 § omnämnda förskotteringen. *Barna-*

vårdsnämnden i Göteborg har därjämte ifrågasatt, huruvida de kommunala organen ägde tillgång till erforderliga medel för en dylik förskottering.

Departementschefen.

Förevarande paragrafer ha samtliga sin motsvarighet i lagen om folkpensionering. Den kommunala förskotteringen av barnbidragen motsvaras av förskotteringen av folkpensioner och torde liksom denna få handhavas av det organ varje kommun finner lämpligt härför.

14 §.

Denna paragraf motsvarar 15 § i de sakkunnigas tilläggsförslag rörande dyrortsgradering av barnbidragen.

I motiveringen till denna paragraf hava de sakkunniga framhållit, att då det stadgades, att den kommunala kostnadsandelen för ett visst barnbidrag skulle gäldas av den kommun, vars pensionsnämnd prövat ärendet, därmed givetvis borde förstås, att pensionsnämnden ingått i saklig prövning av det samma och icke endast haft att förklara sig obehörig och hänvisa sökanden till pensionsnämnden i annan kommun.

De särskilda bestämmelserna i fråga om den kommunala kostnadsandelen vid ökning eller minskning av barnbidrag hava upptagits i anslutning till motsvarande stadganden i 13 § lagen om folkpensionering.

Yttrandena.

Från vissa håll hava uttalats farhågor för ogynnsamma verkningar av ett genomförande av de sakkunnigas förslag, att vederbörande mantalsskrivningskommun i stället för hemortskommunen skall deltaga i kostnaderna för barnbidragen. *Länsstyrelsen i Stockholms län* har framhållit, att, där est hjälp lämnades i form av barnbidrag, sådan hjälp icke skulle utgöra hinder för förvärv av hemortsrätt, under det att, om motsvarande hjälp lämnades av fattigvårdssamhälle till behövande, som icke vore berättigad till barnbidrag, sistnämnda hjälp skulle inverka på frågan om förvärv av hemortsrätt. *Länsstyrelsen i Kalmar län* har påpekat, att de sakkunnigas förslag måste antagas komma att verka till ytterligare upplösning av det omtvistade hemortsrättsbegreppet. *Drätselkammarens i Malmö första avdelning* har, med instämmande av *stadsfullmäktige därstädes*, erinrat om att enligt de sakkunnigas förslag det fallet kunde inträffa, att barnbidrag beviljades en familj från en kommun, varefter familjen flyttade till annan kommun, där den vunne hemortsrätt och komme i åtnjutande av fattigvård. Understöd komme då att utgå från två olika kommuner. *Fattigvårdsstyrelsen i Malmö* har befarat, att barnbidrag icke komme att sökas för barn, som vore mantalsskrivet i en kommun och hade hemortsrätt i annan kommun. *Drätselkammaren i Borås* har gjort gällande, att i nu förevarande hänseende jämförelse icke kunde göras med folkpensioneringen, emedan tilläggs pensionerna utginge till äldre personer, som vore mera stationära och i regel bodde i sina hemortskommuner, medan barn, som erhöile barnbidrag, ofta kunde kom-

ma att ändra vistelseort upprepade gånger under den tid barnbidraget utginge. Farhågor av nu omförmålt slag hava även uttalats av *kommunalfullmäktige i Tomelilla och Bollnäs kommuner*.

Departementschefen.

I fråga om skälen för den föreslagna fördelningen av kostnaderna mellan staten och kommunerna får jag hänvisa till den allmänna motiveringen.

I överensstämmelse med barnbidragens allmänna karaktär har föreslagits, att den kommunala andelen skall tillskjutas av den kommun, där vederbörande är mantalsskriven och sålunda icke av hemortskommunen. Farhågorna för att denna lösning av frågan om kostnadernas fördelning skall komma att vålla svårigheter torde vara överdrivna. Någon mera avsevärd skillnad i detta hänseende mellan barnbidragen och folkpensionerna torde icke vara att förvänta, allra minst sedan kommunandelen föreslagits lika för båda.

Avvikelserna i sak från det av de sakkunniga föreslagna stadgandet äro huvudsakligen betingade av ändringen i fråga om kommunandelens storlek. För det fall att pensionsnämnd är gemensam för två eller flera kommuner har, då vederbörande saknar mantalsskrivningsort, vistelseorten förklarats vara avgörande för fördelningen av betalningsskyldigheten.

15 och 16 §§.

15 § överensstämmer i sak med 16 § i de sakkunnigas förslag. 16 § är likalydande med 17 § i nämnda förslag.

Övergångsbestämmelserna.

Enligt 39 § lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering skulle lagen träda i kraft den 1 januari 1937. Samma dag skulle 1913 års lag om allmän pensionsförsäkring upphöra att gälla. Utan hinder av att sistnämnda lag sålunda upphört att gälla skola jämlikt 43 § lagen om folkpensionering pensionstillägg enligt 6 § fjärde stycket i 1913 års lag fortsätta att utgå och nya sådana beviljas enligt de vid utgången av år 1936 gällande bestämmelserna. Den 5 innevarande månad har till lagrådet remitterats förslag till lag angående upphävande av nämnda 43 §. Enligt berörda lagförslag, varom jag senare i dag kommer att föreslå avlåtande av proposition till riksdagen, skall stadgandet i fråga upphöra att gälla från och med den 1 januari 1938. Utan hinder härav skall dock ifrågavarande paragraf fortfarande äga tillämpning beträffande pensionstillägg, som beviljats eller sökts före sagda dag. Beviljas barnbidrag åt barn, för vilket pensionstillägg utgår på grund av vad nu sagts, skall pensionstillägget indragas. Emellertid kan, såsom under 9 § anförts, barnbidrag beviljas retroaktivt. Har pensionstillägg redan utbetalats för tid, för vilken barnbidrag bestämmes skola utgå, bör barnbidraget minskas med belopp, motsvarande det sålunda utbetalade pensionstillägget. Föreskrift härom har upptagits såsom övergångsbestämmelse till lagen om barnbidrag.

Förslaget till lag om förskottering av underhållsbidrag till barn.

De sakkunnigas förslag till lag om förskottering av underhållsbidrag till barn samt tilläggsförslag, avseende de ändringar i nyssnämnda lagförslag, vilka betingas av dyrortsgradering, hava såsom bilaga (*Bilaga C*) fogats vid detta protokoll.

1 §.

Denna paragraf överensstämmer helt med 1 § i de sakkunnigas förslag.

I motiveringen till *första stycket* hava de sakkunniga anført.

Enligt detta lagrum förskotteras det underhållsbidrag, fadern enligt rättens beslut eller i viss form upprättat avtal förpliktats utgiva till sitt barn. Såväl utomäktenskapliga barn som barn i äktenskap inbegripas under stadgandet. För sistnämnda kategori kan föräldrarnas underhållsskyldighet fastställas genom rättens beslut eller avtal i de fall, då föräldrarnas äktenskap upplösts genom dom å återgång eller äktenskapsskillnad, eller föräldrarna vunnit hemskillnad eller på grund av söndring leva åtskilda. Stadgandets tillämpning förutsätter därjämte, att modern eller särskilt förordnad förmyndare har vårdnaden om barnet.

Styvfaderns underhållsbidrag förskotteras icke, när barnets naturlige fader är i livet. Då moder med utomäktenskapligt barn eller barn från tidigare, genom skilsmässa upplöst äktenskap gifter sig, blir maken, så länge äktenskapet består, sålunda även vid hemskillnad och uppkommen söndring, underhållsskyldig mot sådant barn. Samtidigt kvarstår emellertid faderns underhållsskyldighet mot barnet oförändrad. Barnet kan sålunda bli va berättigat till underhållsbidrag från två olika personer. De sakkunniga ha funnit det vara naturligast att anknyta förskotteringen till faderns underhållsskyldighet. I överensstämmelse härmed kan enligt förslaget bidragsförskott fortfara att utgå, ehuru barnets moder gifter sig. Uteblir sålunda underhållsbidraget från styvfadern, får barnet nöja sig med det underhållsbidrag, som lämnas av fadern, och uteblir jämväl detta inträder rätt till bidragsförskott. Om däremot barnets naturlige fader avlidit, bör givetvis styvfaderns underhållsbidrag kunna förskotteras. Det har stadgats i 23 §, att i dylikt fall vad i lagen sägs om fader till barn skall gälla styvfadern.

Underhållsskyldigheten mot adoptivbarn kan under samma omständigheter som beträffande barn i äktenskap fastställas genom rättens beslut eller avtal, när barn adopterats av äkta makar eller ena maken adopterat den andres barn eller adoptant medför adoptivbarnet i äktenskap utan att den andre maken adopterar barnet. Detsamma gäller givetvis om ena maken som ogift adopterat barn, som efter äktenskapets ingående adopteras jämväl av andre maken. Ogift adoptants underhållsskyldighet mot adoptivbarn kan däremot icke fastställas i den ordning, som angives i förevarande lagrum. Genom adoptionen åtager sig adoptanten och, om denne är gift, hans make föräldrarnas försörjningsskyldighet gentemot barnet. Om emellertid adoptanten och i förekommande fall hans make helt och hållet sakna möjlighet att bidraga till adoptivbarnets underhåll, torde den naturlige faderns underhållsskyldighet inträda enligt tidigare avtal eller dom, såvida ej jämkning sker i hans underhållsskyldighet. Kunnat adoptanten och dennes make i någon mån bidraga till adoptivbarnets underhåll, torde faderns bidrag få lämpas därefter. Då emellertid föräldrarnas subsidiära underhållsskyldighet mot adopterat barn icke har nämnvärd praktisk betydelse, ha de sakkunniga ansett sig kunna bortse härifrån. I 23 § stadgas därför att vad

i lagen sägs om föräldrar till barn beträffande adoptivbarn skall äga motsvarande tillämpning å adoptant och dennes make.

Av formuleringen av 1 § framgår, att förskotteringen anknyter till den lagstadgade underhållsskyldigheten. Om make genom så beskaffat avtal som i paragrafen angives exempelvis åtagit sig underhållsskyldighet efter äktenskapets upplösning gentemot hustruns barn från ett tidigare äktenskap, kan detta avtal icke läggas till grund för förskottering.

Enligt 20 § lagen om barn i äktenskap äger rätten att i mål angående återgång av äktenskap, hemskillnad och äktenskapsskillnad samt angående vårdnaden om barn, när föräldrarna på grund av söndring leva åtskilda, att för tiden intill dess laga kraft ägande dom föreligger förordna om vårdnaden ävensom förordna, att svaranden skall utgiva skäligt bidrag för nämnda tid. Är å landet ansökan eller anmälan ingiven till domaren eller stämning uttagen men har målet ej förevarit vid rätten, äger domaren meddela förordnande, som nyss nämnts. Förordnandet går i verkställighet lika med laga kraft ägande dom, men kan när som helst av rätten återkallas. Stadganden av liknande innebörd återfinnas i lagen om barn utom äktenskap. Sålunda föreskrives i 28 § denna lag, att därest i mål om fastställande av faderskap och underhållsskyldighet utslag ej omedelbart kan givas, men tvist är allenast om beloppet av underhållsbidrag eller sannolika skäl föreligga till antagande att svaranden är bidragsskyldig, rätten äger förordna, att svaranden skall utgiva skäligt bidrag för tiden till dess rätten meddelar slutligt utslag. I 29 § stadgas att om å landet stämning uttagits men målet ännu ej förevarit vid rätten, domaren äger, där käranden förebringar sannolika skäl till antagande att svaranden är bidragsskyldig, förordna att svaranden skall utgiva skäligt bidrag för tiden till dess rätten meddelar slutligt utslag. De nyssnämnda interimistiska förordnandena gå i verkställighet lika med laga kraft ägande dom. Slutligt utslag, varigenom rätten ådömt svaranden bidragsskyldighet, går på enahanda sätt i verkställighet, där ej rätten annorlunda förordnat. Har svaranden, efter det han på grund av förordnande som nyss nämnts eller slutligt utslag, som ej vunnit laga kraft, betalat underhållsbidrag, genom laga kraft ägande dom funnits icke vara underhållsskyldig, må han dock ej av den, som mottagit underhållsbidraget, söka åter vad han utgivit men äger av allmänna medel återbekomma guldna bidragsbelopp jämte ränta. Ansökan härom göres hos länsstyrelsen inom ett år från det domen vunnit laga kraft. Vad av allmänna medel utgivits skall stanna å statsverket, där ej länsstyrelsen på grund av särskilda omständigheter finner skäligt förordna, att staten skall söka sitt åter av den som mottagit underhållsbidraget.

Då det är av vikt, att de ifrågavarande barnen kunna bringas snabb hjälp, samt det ofta kan dröja avsevärd tid, innan en laga kraft ägande dom rörande underhållsskyldigheten föreligger, ha de sakkunniga tänkt sig, att det skall vara tillräckligt med ett icke laga kraftvunnet rättens beslut rörande underhållsskyldigheten för rätt till bidragsförskott. Om utbetalat bidragsförskott återkrävs av den uppgivne fadern till utomäktenskapligt barn och därefter laga kraft ägande utslag meddelas, varigenom denne förklaras icke vara underhållsskyldig, äger han enligt ovan anförda bestämmelser av allmänna medel erhålla ersättning för det utbetalda. Om fader till barn i äktenskap nödgats återbetala bidragsförskott, som utgivits på grund av icke laga kraftvunnet rättens beslut, samt fadern därefter genom beslut, som vinner laga kraft, finnes icke vara skyldig att utgiva underhållsbidrag, torde han i vissa fall vara berättigad att av barnavårdsnämnden erhålla gottgörelse för vad han nödgats utgiva. Föreskrift om att det allmänna skulle äga att söka åter det utgivna av den som mottagit bidragsförskott har ej ansetts

böra meddelas. Rätt till bidragsförskott bör icke kunna grundas allenast på beslut av domaren.

För avtal, genom vilket underhållsskyldigheten fastställts, fordras skriftlighet och bevitning av två personer för att bidragsförskott skall utgå. Villkoren överensstämma med fordringarna på avtal, som skall ligga till grund för beslut om införsel och arbetsföreläggande.

Som grund för stadgandet i paragrafens *andra stycke* hava de sakkunniga framhållit, att, om bidragsförskott utginge i det där avsedda fallet, detta skulle gynna de fria förbindelserna och förhindra, att barnet genom föräldrarnas äktenskap bleve legitimerat. För det fall, att modern sammanlevde med annan man än barnets fader, kunde visserligen skäl anföras för bidragsförskottets upphörande, framför allt då kontrahenterna även hade gemensamma barn, men hänsynen till det förstnämnda barnets ställning hade emellertid gjort, att de sakkunniga i detta fall ansett bidragsförskott böra utgå.

Yttranden a.

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet har ansett det vara av behovet påkallat, att det närmare klargjordes, under vilka omständigheter ett visst bidrag skulle anses vara oguldet, samt har vidare yttrat:

Det förekommer ofta, att en underhållsskyldig på grund av arbetslöshet eller sjukdom under en begränsad period ej kan erlagga sitt bidrag men sedan åter är i tillfälle att börja regelbundet inbetala detsamma månad för månad, dock utan möjlighet att kunna erlagga de tidigare förfallna och oguldna bidragen. En del barnavårdsmän förfara i dylika fall på sådant sätt, att inflytande belopp alltid antecknas såsom betalning för det äldsta oguldna bidraget. Den underhållspliktige ligger alltså ständigt efter med betalningen den tid, som motsvarar hans tidigare arbetslöshets- eller sjukdomsperiod, och de senast förfallna bidragen betraktas sålunda städse såsom oguldna. Andra barnavårdsmän låta bidragen för nämnda period stå kvar såsom obetalade och anteckna de erlagda beloppen som avseende den månad, då de inbetalats; de senast förfallna bidragen äro sålunda antecknade såsom erlagda. Enligt de sakkunnigas förslag skulle förskott kunna utgå i det förra fallet men icke i det senare. Givetvis har man därför anledning att vänta, att det förra förfaringssättet blir allmänt tillämpat med påföljd, att förskotteringen från första början får ett mycket stort omfång. Antalet underhållsskyldiga, som under de stora arbetslöshetsperioderna under de sista 15 åren varit urståndsatta att fullgöra sin skyldighet och som sedan ej förmått avbetala alla oguldna bidrag, torde nämligen vara mycket stort. På grund av det anförda vill förbundet föreslå en bestämmelse av innebörd, att hänsyn icke skall tagas till underhållsbidrag, vilka förfallit till betalning före lagens ikraftträdande.

Barnavårdsnämnderna i Stockholm och Norrköping hava ifrågasatt, att rätt till bidragsförskott skulle inträda först sedan en månad förflutit efter underhållsbidragets förfallodag. Barnavårdsnämnden i Stockholm har därvid anfört:

Enligt förslaget äger barnets representant att påkalla bidragsförskott, så snart förfallodagen för bidraget förflutit. Då underhållsbidrag vanligen torde fastställas att utgå månadsvis i förskott å månadens första dag, skulle

alltså den omständigheten, att bidrag uteblivit nämnda dag, redan följande dag kunna föranleda att tillämpning av den föreslagna lagen påkallades. Visserligen tager utredningen av ett ärende, innan bidragsförskott kan beviljas och utbetalas, någon tid. Dock torde man i regel icke behöva räkna med så lång tid som en månad för detta ändamål. Då nu införsel vanligen icke torde beviljas, med mindre än att en skuld, motsvarande minst en månads underhållsbidrag, föreligger, och den bidragsberättigade icke behöver riskera att gå förlustig bidragsförskott, om han eller hon dröjer så lång tid, synes det nämnden kunna ifrågasättas, om icke minst en månads skuld bör föreligga, innan tillämpning av den föreslagna lagen må påkallas. Man kan nämligen väl tänka sig, att en förut ordentligt betalande fader på grund av tillfällig sjukdom eller annan dylik anledning icke kan erlægga sitt underhållsbidrag å första dagen i månaden, men att han senare under månaden fullgör sin skyldighet. I sådant fall har ett onödigt arbete måst utföras av nämnden som tillika, i händelse fadern insänder sitt bidrag till modern, innan han hunnit få del av nämndens beslut om bidragsförskott, kan riskera att förlora statsbidraget för den ifrågavarande månaden.

Barnavårdsnämnden i Stockholm har vidare bestritt riktigheten av de sakkunnigas uppfattning, att i fråga om adoptivbarn de naturliga föräldrarnas subsidiära underhållsskyldighet icke hade nämnvärd praktisk betydelse, samt har upplyst om att nämnden emellanåt nödgades taga denna skyldighet i anspråk. — Nämnden har föreslagit, att rätt till bidragsförskott skulle kunna grundas jämväl på interimistiskt förordnande av domaren i fråga om skyldighet att gälda underhållsbidrag.

Gävleborgs läns barnavårdsförbund har för det i de sakkunnigas motivering till förevarande stadgande angivna fall, då underhållsskyldig till barnavårdsnämnden återbetalat utgivet bidragsförskott och denne därefter genom utslag, som vinner laga kraft, finnes icke vara skyldig utgiva underhållsbidrag, föreslagit, att det utgivna skulle kunna återgäldas av allmänna medel.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård har föreslagit, att som villkor för åtnjutande av bidragsförskott skulle stadgas, att barnets moder icke veterligen förde ett liv, som väckte allmän förargelse. *Barnavårdsnämnden i Malmö* har ställt sig tveksam till införandet av ett dylikt villkor med hänsyn till att bidragsförskottet borde betraktas som en barnet tillkommande rättighet. Nämnden har emellertid ansett det ligga något för det allmänna rättsmedvetandet stötande i att låta en om barnets andliga vård mindre nogräknad moder utan vidare hava rätt till bidragsförskott, då ju bidragsförskottet i praktiken komme att betraktas som en förmån för modern.

Slutligen har *barnavårdsnämnden i Stockholm* i fråga om stadgandets uppfattning framställt önskemål om att den förutsättning för bidragsförskott, som innefattades i att barnets moder eller särskilt förordnad förmyndare hade vårdnaden om barnet, måtte uttryckligen angivas i lagtexten.

Stadgandet i *andra stycket* av förevarande paragraf har kritiserats i åtskilliga yttranden.

Statskontoret har befarat komplikationer av ifrågavarande stadgande, vilket statskontoret ansett icke utgöra ett foljdriktigt tillämpande av principen att barnet skall hava rätt till visst underhåll från det allmänna.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har ansett stadgandet ägnat att gynna de fria förbindelserna.

Länsstyrelsen i Blekinge län och *Blekinge barnavårdssällskap* hava funnit det anmärkningsvärt, att medan de sakkunniga föresloge, att ifråga om äkta makar hänsyn skulle tagas till makarnas inkomst vid bidragsförskottets bestämmande, så att detta kunde helt eller delvis bortfalla, bidragsförskottet vid sammanlevnad utan vigsel skulle utgå med fullt belopp. Härigenom komme man att uppmuntra bibehållandet av en icke legaliserad förbindelse.

Stadsfullmäktige i Eskilstuna hava visserligen icke velat förneka, att barnens ställning i viss mån kunde förbättras genom föräldrarnas giftermål. Om föräldrarna av någon anledning icke inginge äktenskap, borde denna omständighet dock icke leda därtill, att barnen berövades en rätt, som enligt förslaget skulle tillerkännas andra barn av samma kategori.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län har ifrågasatt lämpligheten av att bidragsförskott utginge i det fall, att modern sammanbodde med annan man än barnets fader. Länsstyrelsen har därvid ansett barnets rätt kunna iakttagas genom att modern icke ginge med på sammanboende, därest detta skulle medföra indragning av bidragsförskott.

Fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i tredje distriktet har erinrat om att ifrågavarande stadgande kunde komma att medföra, att en kvinna sammanbodde och födde barn med den ene mannen efter den andre, emedan bidragsförskott icke utginge i det fall att hon sammanbodde med barnets fader.

Fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i sjätte distriktet har påpekat, att i de fall, då de sammanboende kontrahenterna även hade gemensamma barn, dessa barn finge underhållas av fattigvården och sålunda tvenne hjälpformer komme till användning för barnens underhåll.

Länsstyrelsen i Malmöhus län, barnavårdsnämnderna i Visby och Malmö, Gävleborgs läns barnavårdsförbund samt stadsfullmäktige i Gävle hava särskilt klandrat den föreslagna skillnaden mellan de fall, då modern sammanlevde med barnets fader och då hon sammanlevde med annan man. — Barnavårdsnämnden i Malmö har ifrågasatt ett stadgande av innebörd, att därest modern sammanbodde med annan man än barnets fader, bidragsförskott endast skulle utgå under särskilda förhållanden. — Barnavårdsnämnden i Visby har föreslagit, att bidragsförskott ej heller skulle beviljas i det fall, att modern sammanlevde med annan man än barnets fader. — Stadsfullmäktige i Gävle ha ansett, att om bidragsförskott icke kunde beviljas barn, vars moder sammanlevde med barnets fader, sådant förskott ej heller borde utgå för barn, vars moder sammanlevde med annan man. — Gävleborgs läns barnavårdsförbund har funnit det stötande för den allmänna rättsuppfattningen, att en moder, vilken hölle samman med barnafadern, skulle förvägras bidragsförskott, medan en kvinna, som redan övergivit barnafadern och flyttat samman med annan man, skulle erhålla bidragsförskott.

Svårigheten att i varje särskilt fall kontrollera, huruvida verkligen sammanboende förelåge, har påpekats av *fattigvårds- och barnavårdskonsulen-*

ten i sjätte distriktet, Gävleborgs läns barnavårdsförbund och stadsfullmäktige i Gävle. Kommunalfullmäktige i Mora kommun slutligen hava ställt sig ytterst tveksamma till lämpligheten av ifrågavarande stadgande.

Departementschefen.

Som villkor för rätt till bidragsförskott har föreslagits, att förfallodag för underhållsbidraget förflutit utan att bidraget guldits. Rätt till bidragsförskott skall sålunda inträda, så snart dröjsmål med underhållsbidragets betalning — även ett obetydligt sådant — föreligger. Visserligen torde det ofta förekomma, att underhållsbidrag, som betalas regelbundet, erlägges först en vecka eller kanske längre tid efter förfallodagen. I dylika fall torde emellertid barnets moder hava inrättat sig efter den försenade betalningen, och dröjsmålet torde icke vålla några allvarligare olägenheter. Det finnes knappast någon anledning antaga, att barnets moder i dylika fall kommer att underkasta sig besväret med sökande av bidragsförskott endast för att erhålla betalning några dagar tidigare, än hon eljest kunnat påräkna. I de fall åter då fadern betalar underhållsbidragen oregelbundet, skulle det endast innebära ett onödigt uppskov för modern, om man i överensstämmelse med vad som föreslagits i några yttranden skulle föreskriva en väntetid av en månad för rätt till bidragsförskott, ett uppskov som ofta skulle nödga modern att vända sig till fattigvården. Det kan även påpekas, att prövningen av ansökan om bidragsförskott ändock ofta torde medföra ett visst dröjsmål med bidragsförskottets utbetalande.

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet har föreslagit sådan begränsning i rätten till bidragsförskott, att hänsyn icke skulle tagas till underhållsbidrag, vilka förfallit till betalning före lagens ikraftträdande. Behovet av en dylik begränsning torde dock vara mindre framträdande med hänsyn därtill, att enligt 9 § i förslaget bidragsförskott ej utgår för längre tid tillbaka än två månader före den månad, under vilken förskottet söktes.

Av förevarande paragraf, jämförd med 23 § i de sakkunnigas förslag, framgår, att i fråga om adoptivbarn de sakkunniga icke tagit hänsyn till de naturliga föräldrarnas försörjningsskyldighet. Även om, såsom barnavårdsnämnden i Stockholm påpekat, denna försörjningsskyldighet icke alldeles saknar praktisk betydelse, ansluter jag mig emellertid till de sakkunnigas ståndpunkt i detta avseende.

För rätt till bidragsförskott fordras, att underhållsskyldigheten fastställts genom avtal eller rättens beslut. Att utsträcka rätten till bidragsförskott till fall, då endast beslut av domaren föreligger, finner jag icke lämpligt. Särskild bestämmelse om rätt att av allmänna medel erhålla ersättning i de fall, då barnafadern återgäldat bidragsförskott samt därefter genom lagakraftvunnet beslut förklaras icke vara underhållsskyldig, torde icke vara erforderlig.

Den av de sakkunniga föreslagna avfattningen av första stycket torde kunna bibehållas. Ett förtydligande av stadgandets innebörd i enlighet med

vad barnavårdsnämnden i Stockholm föreslagit synes med hänsyn till lagens konstruktion icke erforderligt.

Den i paragrafens andra stycke stadgade begränsningen av rätten till bidragsförskott torde svårigen kunna undvaras, om man icke vill direkt uppmuntra de fria förbindelserna. Skäl kunna anföras för en utvidgning av stadgandet till att omfatta de fall, då modern sammanbor med annan man än barnets fader. Med hänsyn till svårigheten att i dylikt fall fastställa, att sammanlevnad föreligger, skulle det dock vara nödvändigt att därjämte införa den begränsningen, att parterna hade barn tillsammans. De skäl, som anförts mot den av de sakkunniga föreslagna gränsdragningen mellan å ena sidan de fall, då modern sammanlevde med barnets fader, och å andra sidan de fall, då hon sammanlevde med annan man, finner jag emellertid icke vara av den beskaffenhet, att de sakkunnigas ståndpunkt i detta hänseende bör frångås.

2 §

Denna paragraf motsvarar paragrafen med samma nummer i sakkunnigeförslaget, vilken sistnämnda överensstämde med 2 § i de sakkunnigas förslag till lag om barnbidrag.

Särskild motivering för stadgandet har icke lämnats av de sakkunniga.

Yttrandena.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har påpekat, att det icke torde kunna avgöras, var ett barn skall mantalsskrivas, förrän vid tiden för mantalsskrivningen samt har ifrågasatt, huruvida icke, åtminstone i de fall, då mantalsskrivning ej förelåge, vistelsen borde bli avgörande. En liknande erinran har framförts från *kommunalfullmäktige i Jukkasjärvi kommun. Barnavårdsnämnden i Malmö* har framhållit, att även om den lagliga underhållsskyldigheten numera kvarstode till lägst 16 år, det icke så sällan inträffade, att avtal skreves upptagande underhållsskyldigheten till femton år eller »till 16 år eller den tidigare tidpunkt då barnet kunde sig självt försörja». I den föreslagna avfattningen av förevarande paragraf talades icke om tidpunkten för bidragets upphörande, därest denna tidpunkt skulle hava fastställts till före uppnåendet av sextonårsåldern. *Länsstyrelsen i Blekinge län* har, med hänsyn till avfattningen av 9 § i de sakkunnigas förslag, hemställt, att ordet »utgår» i andra stycket av denna paragraf måtte ersättas med »kan utgå».

Departementschefen.

I denna paragraf har, med anledning av de i yttrandena gjorda påpekandena, barnets mantalsskrivningsort utbytt mot dess stadigvarande vistelseort. Vidare har stadgandet rörande rätt för Konungen att träffa överenskommelse med främmande stat angående vidgad tillämpning av lagen underkastats en mindre omarbetning i formellt hänseende. Andra stycket har omarbetats

för att utmärka, att det här är fråga om en maximigräns och att bidragsförskott således kan upphöra före uppnådda sexton års ålder.

Bestämmelserna i 2 § i förevarande lag överensstämmer efter de omarbetningar, som nyss angivits, helt med i departementsförslaget upptagna stadganden i 2 § lagen om barnbidrag.

3 §.

Denna paragraf motsvarar paragrafen med samma nummer i de sakkunnigas förslag.

I motiveringen till paragrafen hava de sakkunniga anfört:

Vid prövningen av frågan, vilken barnavårdsnämnd som bör besluta om bidragsförskott, ha de sakkunniga haft att taga hänsyn till flera synpunkter av olika betydelse. Vad först angår de utomäktenskapliga barnen är att märka, att enligt 14 § lagen om barn utom äktenskap barnavårdsnämnden i den församling, där kvinnan är kyrkobokförd, eller om hon ej är i riket kyrkobokförd, där hon vistas, har att förordna barnavårdsman för barnet. Jämlikt 16 § samma lag har barnavårdsnämnden att utöva tillsyn å barnavårdsmannens verksamhet. Tillsynen kan med hänsyn till moderns eller barnets vistelseort överflyttas till annan barnavårdsnämnd. Vid prövning av ansökan om bidragsförskott är det givetvis av betydelse, om nämnden med lätthet kan kontrollera sökandens uppgifter om moderns och barnets ekonomiska förhållanden samt övervaka bidragsförskottets användande. Det vore därför fördelaktigt, om den barnavårdsnämnd, som har tillsynen över den för barnet förordnade barnavårdsman, finge besluta om bidragsförskott till barnet. Då modern och barnet vistas å samma ort, vinnes denna fördel i stort sett, om prövningen av ansökan anförtros åt barnavårdsnämnden i den kommun, där modern mantalsskrivits. Att anknyta till vistelsekommunen torde icke låta sig göra med hänsyn till de tätta förändringar av vistelseort som kunna förekomma. Om barnet är utackorderat å annan ort än den där modern vistas, kan tvekan råda om vilken kommuns barnavårdsnämnd som bör väljas. För att undvika att ansökan om bidragsförskott åt flera barn till samma moder prövas av olika barnavårdsnämnder torde emellertid övervägande skäl tala för barnavårdsnämnden i moderns mantalsskrivningskommun även i detta fall.

I fråga om den andra huvudgruppen av barn, som skola bliva berättigade till bidragsförskott, nämligen barn till fränskilda föräldrar, är situationen i viss mån en annan, emedan dessa barn i regel icke tidigare haft kontakt med barnavårdsnämnden. Ur förut angivna synpunkter är emellertid även i detta fall barnavårdsnämnden i moderns mantalsskrivningskommun att föredraga och detta så mycket hellre som dessa barn vanligen torde vistas hos modern.

Denna fråga måste emellertid ses i samband med den i den allmänna motiveringen närmare avhandlade, vilken kommun, som har att bära kostnaden för bidragsförskott. I sistnämnda avseende ha de sakkunniga kommit till den slutsatsen, att den kommun, där modern senast mantalsskrivits, bör svara för kostnaden. Det är naturligtvis av största vikt, att samma kommun som får bära de av förskotteringen föranledda kostnaderna även får bestämma när och med vilket belopp bidragsförskott bör utgå. I motsatt fall skulle nämligen lätt tvister kunna uppkomma mellan kommunerna såväl rörande frågan, huruvida förutsättningarna för bidragsförskottets beviljande varit för handen, som beträffande beloppet av förskottet.

Om barnets moder avlidit och särskild förmyndare förordnats, får bi-

dragsförskott sökas i den kommun, där modern vid sin död varit mantalskriven.

Yttranden a.

Ifrågavarande stadgande har mött kritik i åtskilliga yttranden. *Länsstyrelserna i Älvsborgs, Örebro och Västmanlands län, stadsfullmäktige i Borås, kommunalfullmäktige i Jukkasjärvi och Almby kommuner samt barnavårdsnämnderna i Stockholm, Norrköping och Västerås* ävensom *fattigvårdsstyrelsen i Göteborg och fattigvårdsdirektören i Stockholm* hava framhållit, att ifrågavarande stadgande komme att vålla praktiska svårigheter. Därvid har i vissa av nämnda yttranden särskilt erinrats om det fall, att den kommun, där modern mantalsskrivits, icke sammanföle med hennes eller barnets vistelseort. Härigenom komme prövningen av ansökan samt övervakningen av bidragsförskottets användning att försvåras. *Länsstyrelsen i Örebro län, kommunalfullmäktige i Almby kommun, barnavårdsnämnden i Norrköping, fattigvårdsstyrelsen i Göteborg samt fattigvårdsdirektören i Stockholm* hava därför föreslagit, att prövningen skulle förläggas till barnets vistelsekommun. Därigenom vunnnes, framhåller barnavårdsnämnden i Norrköping, den fördelen, att barnavårdsnämnden kunde från ort och ställe lämna erforderliga uppgifter för ansökan om bidragsförskott samt hjälpa till med bidragsförskottets återkrävande. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* har föreslagit, att bidragsförskott skulle utbetalas av moderns vistelsekommun, enär endast denna kunde skaffa sig någon säker uppfattning om de förhållanden, som skulle utgöra förutsättning för bidragsförskottens utgivande.

Barnavårdsnämnden i Linköping har påpekat, att särskilda svårigheter förefunnes i det fall, att utomäktenskapliga barn omhändertagits för samhällsvård och utackorderats i enskilt hem i annan kommun. Därest modern nu flyttat till annan kommun, där hon blivit mantalsskriven men icke vunnit hemortsrätt, torde barnavårdsnämnden i sistnämnda kommun vara mindre skickad än nämnderna både i moderns hemortskommun och barnets vistelsekommun att utan nödig omgång verkställa de ingående undersökningar, vilka måste ligga till grund för de uppgifter och redogörelser, som angivits i 21 § av förslaget. *Länsstyrelsen i Gotlands län* har påpekat, att ifrågavarande stadgande icke överensstämde med de föreskrifter rörande barnavårdsnämnds befogenhet att öva tillsyn över barnavården, som innefattades i lagen om barn utom äktenskap och barnavårdslagen. Vissa olägenheter uppstode, om man vid tillämpningen av bestämmelserna rörande bidragsförskott frånginge de allmänna reglerna angående barnavårdsnämndernas kompetens. *Kommunalfullmäktige i Gråmanstorps kommun* hava ansett bidragsförskott böra beviljas av den barnavårdsnämnd, som lagligen hade att övervaka barnets vård. *Stadsfullmäktige i Trollhättan*, som ansett förevarande stadgande ur flera synpunkter olämpligt, hava anfört:

Barnavårdsman förordnas av barnavårdsnämnden i den kommun, där modern är kyrkobokförd, och kan sedan tillsynen över barnavårdsmanenskapet med hänsyn till moderns eller barnets vistelseort överflyttas å annan

barnavårdsnämnd. Moderns kyrkobokföring och mantalsskrivning sammanfalla icke alltid. Det förhållandet inträffar icke så sällan, att modern är kyrkobokförd i en kommun, är mantalsskriven i en annan och äger hemortsrätt i en tredje. Härtill kommer kanske, att barnet ej vistas i någon av omnämnda kommuner. Det bör också bemärkas, att moderns mantalsskrivning kan överklagas och på grund härav bliva ändrad. Bestämmelsen om att förskottet skall sökas hos barnavårdsnämnden i moderns mantalsskrivningskommun synes därför vara ägnad att i en del fall medföra stora svårigheter. Då barnavårdsnämnden i den kommun, som lämnar bidragsförskottet, skall utkräva bidraget av den underhållsskyldige, samt i all synnerhet som barnavårdsmanen även givits rätt att söka bidragsförskott och kan av barnavårdsnämnden förordnas att mottaga detsamma, synes det fullmäktige lämpligast att förskottet får sökas i den kommun, där barnavårdsmanen för barnet är förordnad. Genom en sådan bestämmelse minskas i hög grad svårigheterna dels vid sökande av förskottsbidrag dels vid bidrags återkrävande av den underhållsskyldige och dels vid sökande av eventuellt statsbidrag till sådant förskott. Modern till barn utom äktenskap är också, när det gäller barnet, van vid att i första hand vända sig till barnavårdsmanen för detsamma. Beträffande övriga barn, som enligt förslaget ha rätt till bidragsförskott, så finna fullmäktige det lämpligast, att förskottet sökes hos barnavårdsnämnden i den kommun, där modern vistas.

Stadsfullmäktige i Gävle hava ifrågasatt, om icke praktiska skäl talade för en sådan anordning, att ansökan om bidragsförskott finge göras till barnavårdsnämnden i vistelsekommunen, som jämväl verkställde erforderlig utredning, varefter bidragsförskottet beviljades av barnavårdsnämnden i mantalsskrivningskommunen.

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet, som ansett det av praktiska skäl otänkbart, att de sakkunniga kunnat avse annat än att ansökning om fortsatt förskott skulle göras hos samma nämnd som förut beviljat förskottet, har påyrkat, att detta särskilt skulle angivas i lagen. *Länsstyrelsen i Örebro län* har påpekat, att det under viss del av året kunde vara föremål för tvekan, var ett barn skulle mantalsskrivas. *Länsstyrelsen i Gotlands län* har påpekat, att det förefölle som om man icke beaktat, att bestämmelser vore erforderliga för det fall, att barnet under bidragsåret bytte mantalsskrivningsort.

Barnavårdsnämnden i Stockholm har med hänsyn till ifrågavarande ärendens brådskande natur ifrågasatt rätt för ordföranden, annan ledamot eller tjänsteman att fatta beslut om bidragsförskott.

Departementschefen.

Av de sakkunnigas motivering till förevarande stadgande torde framgå, att det icke är möjligt att vid valet av lämplig barnavårdsnämnd för prövning av ansökan om bidragsförskott tillgodose alla de olika synpunkter, som kunna läggas på detta spörsmål. Trots de olägenheter, med vilka de sakkunnigas förslag på denna punkt är behäftat, anser jag dock ingen av de i yttrandena förordade lösningarna av frågan vara att föredraga framför den av de sakkunniga föreslagna. De svårigheter, som härflyta av att modern eller barnet vistas i annan kommun än den, vars barnavårdsnämnd har

att pröva ärendet, torde kunna väsentligt minskas genom ett på lämpligt sätt organiserat samarbete mellan barnavårdsnämnderna i de olika kommunerna.

Med anledning av vissa erinringar i några yttranden må påpekas, att förändring av mantalsskrivningsort har betydelse först då bidragsförskott nästa gång sökes, därvid ansökan skall göras i den kommun, där vederbörande senast mantalsskrivits.

På grund av svårigheten att före mantalsskrivningsförrättningen avgöra, var barn skall mantalsskrivas, har för det fall, att mantalsskrivningsort ej finnes för barnets moder, barnets stadigvarande vistelseort föreslagits vara avgörande i nu förevarande hänseende.

4 §.

Denna paragraf motsvarar 4 § i de sakkunnigas tilläggsförslag rörande dyrtorsgradering.

Beträffande paragrafens första stycke — 1 mom. första stycket i departementsförslaget — hava de sakkunniga i motiveringen framhållit, att därest vårdnaden om förskottsberättigade barn överflyttades till särskilt förordnad förmyndare, vilket framför allt inträffade vid moderns död, barnens situation bleve så snarlik de föräldralösas, att förskottet borde utgå oreducerat, även om förmyndaren hade vårdnaden om flera barn till samma moder. Såsom motivering för andra stycket i sakkunnigförslaget — vilket stycke saknar motsvarighet i departementsförslaget — hava de sakkunniga anført, att hänsyn även tagits till det fall, att exempelvis änka med två barn från det genom döden upplösta äktenskapet även hade ett barn utom äktenskap. Om de i äktenskap födda barnen vore berättigade till barnbidrag och det utom-äktenskapliga till bidragsförskott, borde det senare reduceras till det belopp, som skolat utgå, om änkan haft tre till förskott berättigade barn.

Som motivering för sin ståndpunkt att låta bidragsförskott fortfara att utgå, ehuru modern ingått äktenskap, hava de sakkunniga anført, bland annat:

Otvivelaktigt har grundsatsen om skyldigheten för äkta make att bidraga till underhållet av andra makens barn i tidigare gifte eller utom äktenskap i sin praktiska tillämpning medfört allvarliga olägenheter. Fria förbindelser bliva sålunda icke legaliserade, emedan den manlige kontrahenten icke vill påtaga sig försörjningsskyldigheten för kvinnans barn med annan man. Styvbarnen komma givetvis också i en mycket svår situation, framför allt när familjeförsörjarens inkomster äro så knappa, att de endast med svårighet förslå till nödtorftig försörjning åt hans egna barn. Dessa och andra olägenheter ha ofta påvisats, bland annat i flera riksdagsmotioner. Givetvis kan det icke ifrågakomma, att de sakkunniga inom den begränsade ramen av sitt uppdrag ingå på spörsmålet om en ändring i de ifrågavarande civilrättsliga bestämmelserna. Dessa bestämmelser torde emellertid icke lägga hinder i vägen för en sådan lösning av problemet, att det allmänna lämnar bidrag till försörjning av styvbarnen, då makarnas inkomster äro otillräckliga och barnens fader icke fullgör sin underhållsskyldighet. En sådan lösning skulle även betydligt mildra de olägenheter ett strängt fasthållande vid styvfaderns underhållsskyldighet medför. Visserligen ha de sakkunniga i sitt

tidigare betänkande föreslagit, att barnbidrag skall indragas, då änka gifter om sig. Situationen är emellertid en helt annan för de nu ifrågavarande kvinnorna, emedan barnets naturlige fader är i livet. Det bör även ihågkommas, att det framför allt är styvfaderns underhållsskyldighet mot hustruns utomäktenskapliga barn, som vållat förvecklingar.

De sakkunniga hava vidare förklarat sig anse, att vid beräklandet av makarnas inkomst hänsyn även borde tagas till makarnas försörjningsskyldighet mot deras minderåriga barn, d. v. s. makarnas gemensamma barn eller ena makens barn, mot vilket andre maken vore försörjningsskyldig. Där emot borde hänsyn icke tagas till barn, mot vilket endast ena maken vore försörjningsskyldig, exempelvis mannens barn utom äktenskap, om vilket han icke hade vårdnaden.

Ifråga om paragrafens näst sista stycke — 4 mom. andra stycket i departementsförslaget — hava de sakkunniga anförde:

Om den underhållsskyldige delvis erlagt underhållsbidraget, kunde man möjligen tänka sig att presumera, att lika stor del av bidraget komme att erläggas för framtiden, och sålunda från bidragsförskottet avdraga det belopp, som man antog komme att erläggas. De sakkunniga ha emellertid ansett det vara praktiskt lämpligare att låta endast det först till betalning förfallna bidragsförskottet minskas med det erlagda beloppet, trots risken att bidragsförskott härigenom kommer att utgå för underhållsbidrag, som annars möjligen kommit att erläggas av den underhållsskyldige.

Slutligen hava de sakkunniga i fråga om sista stycket — 4 mom. sista stycket i departementsförslaget — framhållit, att detsamma tillkommit för att förhindra, att bidragsförskott söktes, när beloppet skulle bliva så obetydligt, att det icke kunde anses bringa sökanden nämnvärd hjälp. De sakkunniga hava därvid erinrat om att, därest bidragsförskott skulle utgå för flera barn till samma moder, förskottet bortfölla, endast om sammanlagda beloppet understeg den bestämda summan.

Y t t r a n d e n a.

De sakkunnigas ståndpunkt att bidragsförskott skall utgå, oaktat modern gifter sig, har i allmänhet icke föranlett erinringar i yttrandena. *Statens inspektör för fattigvård och barnavård* samt *barnavårdsnämnden i Stockholm* hava emellertid påtalat olikheten i detta avseende mellan förslaget till lag om barnbidrag och förevarande förslag. Inspektören har funnit denna olikhet stötande för rättskänslan. Barnavårdsnämnden har ansett det föreligga större anledning att låta barnbidrag fortfara att utgå efter ankans-moderns giftermål än att låta bidragsförskott i motsvarande fall fortfara, emedan i sistnämnda fall den bidragspliktige fortfarande funnes i livet. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* har ansett, att grundsatsen om makes underhållsskyldighet mot andra makens barn icke på sätt de sakkunniga föreslagit borde uppluckras, så länge de civilrättsliga bestämmelserna härom vore oförändrade.

Barnavårdsnämnden i Stockholm har påpekat, att den av de sakkunniga föreslagna regeln att bidragsförskottets belopp skulle proportionellt minskas

med hänsyn till antalet av de barn, om vilka modern hade vårdnaden, innebure fara för att vårdnaden om några av barnen överflyttades till annan person, varigenom på vart och ett av de övriga, under moderns vårdnad kvarstående barnen komme att belöpa ett större bidrag.

Stadsfullmäktige i Gävle hava ifrågasatt, att den av de sakkunniga föreslagna regeln om höjning av inkomstgränsen vid beräkning av bidragsförskottet i visst fall, då makarna hade gemensamma barn, borde utsträckas att gälla även ifråga om ogift moder.

I fråga om bestämmelserna rörande dyrortsgradering har *barnavårdsnämnden i Stockholm* förordat, att bestämmelsen om att vid flyttning från billigare till dyrare ortsgrupp höjning av bidragsförskottet kunde ske först efter två år måtte uppmjukas med hänsyn till det vanliga fall, att en från landsbygden till stad inflyttad, ung ogift kvinna under vistelsen där bleve mor, innan de två åren förflutit. Nämnden har jämväl ifrågasatt, att, liksom bidragsförskott skall nedsättas för barn, som vistas i billigare ortsgrupp än den modern tillhör, bidragsförskottet även skulle kunna höjas, då barnet vistades inom dyrare ortsgrupp än moderns.

Beträffande stadgandet att, därest underhållsbidrag delvis erlagts, det först till betalning förfallna bidragsförskottet skulle minskas med det sålunda erlagda beloppet, har *barnavårdsnämnden i Stockholm* icke funnit anledning föreligga, varför icke nämnda regel borde gälla även beträffande i fortsättningen erlagda belopp.

Stadgandet i paragrafens sista stycke har klandrats i flera yttranden. *Barnavårdsnämnden i Stockholm* och *Stockholms stads kammarkontor* samt *barnavårdsnämnden i Norrköping* hava funnit bestämmelsen olämplig och opsykologisk med hänsyn till att densamma skulle vara ägnad att motverka mödrarnas strävan att förbättra sin ställning. *Länsstyrelsen i Skaraborgs län*, *barnavårdsnämnden i Lidköping* samt *barnavårdsnämnderna i Lövens och Nättraby kommuner* hava ansett ifrågavarande stadgande böra utgå ur förslaget. *Stadsfullmäktige i Gävle* hava ansett bidragsförskott understigande ett belopp av 120 kronor böra bortfalla, dock icke i det fall, att bidragsförskottet utgör hela det belopp, som barnets fader är skyldig att utgiva. *Barnavårdsnämnden i Sölvesborg* har påyrkat, att ifrågavarande gräns måtte sänkas. *Statens inspektör för fattigvård och barnavård*, *länsstyrelsen i Blekinge län*, *Blekinge barnavårdssällskap* samt *svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet* hava föreslagit, att gränsen måtte bestämmas till 60 kronor, medan *barnavårdsnämnden i Karlskrona* och *Gävleborgs läns barnavårdsförbund* ansett, att gränsen borde fastställas till 50 kronor. *Socialstyrelsen* har förklarat sig anse, att även ett belopp, understigande 120 kronor per år, i många fall, särskilt på landsbygden och i det fall att flera förskottsberättigade barn funnos, skulle vara till avsevärd hjälp. Till förekommande av praktiska olägenheter ville styrelsen ifrågasätta, huruvida ej bidragsförskottet kunde utanordnas kvartalsvis, då beloppet vore ringa. Styrelsen har vidare föreslagit, att i vart fall bidragsförskottets minimibelopp borde dyrortsgraderas.

Departementschefen.

Denna paragraf behandlar frågan om bidragsförskottens maximibelopp. Jag får härutinnan i huvudsak hänvisa till motsvarande avdelning i den allmänna motiveringen. Vissa detaljspörsmål torde emellertid här få upptagas till behandling.

Enligt förslaget skola vid bestämmande av bidragsförskottets belopp de barn sammanräknas, vilka stå under moderns rättsliga vårdnad. Hänsyn skall därvid enligt sakkunnigeförslaget tagas jämväl till de barn, berättigade till barnbidrag, om vilka modern har vårdnaden. De uttalade farhågorna för att vårdnaden skulle komma att överflyttas i avsikt att höja bidragsförskottets belopp torde vara helt ogrundade med hänsyn därtill, att det för dylik överflyttning fordras medverkan av domstol. Vad de sakkunniga i nu förevarande hänseende föreslagit synes mig lämpligt. De sakkunnigas förslag har därför upptagits i departementsförslaget med allenast den avvikelser, att bestämmelsen, att till barnbidrag berättigade barn även skola medräknas, med hänsyn till dess ringa praktiska betydelse utesluts.

Den föreslagna skillnaden ifråga om rätten till barnbidrag och bidragsförskott för det fall, att barnets moder ingått äktenskap, har kritiserats i några yttranden. Jag vill emellertid i denna del ansluta mig till de sakkunnigas förslag. Denna skillnad i behandlingen av barnbidrag och bidragsförskott kan anses till fullo motiverad därav, att när barnafadern är i livet hans underhållsskyldighet kvarstår oberoende av den äkta mannens underhållsskyldighet mot barnet.

Beträffande det fall att underhållsbidrag delvis guldits har ifrågasatts, att avräkning härför skulle ske icke allenast, såsom de sakkunniga föreslagit, å det först till betalning förfallna bidragsförskottet utan att samma regel skulle gälla även för i fortsättningen erlagda belopp. Betalning av underhållsbidrag, som erlägges efter det den underhållsskyldige erhållit meddelande om att ansökning om bidragsförskott beviljats, må emellertid enligt 18 § icke åberopas gentemot barnavårdsnämnden. En bestämmelse om att till modern erlagd delbetalning skulle avräknas å bidragsförskottet torde med hänsyn härtill icke vara behöfelig.

Med anledning av de anmärkningar, som i yttrandena framställts mot det föreslagna minimibeloppet för bidragsförskott, har detta minskats till 60 kronor. Bestämmelsen härom kommer att huvudsakligen hava betydelse i fall, då bidragsförskottet skall reduceras på grund av moderns inkomst.

Liksom i fråga om barnbidragen hava detaljföreskrifterna rörande dyrtortsgraderingen i departementsförslaget ändrats därhän, att den tid, efter vilken flyttning till ort i dyrare ortsgrupp medför förhöjning av bidragsförskott, utsträcks från två år till tre år, ävensom att bestämmelse upptagits om förhöjning av bidragsförskott i gränsområde till dyrtort. Några avvikelser beträffande bestämmelserna rörande dyrtortsgradering från vad som gäller i fråga om barnbidragen synas icke motiverade.

I formellt avseende avviker departementsförslaget från de sakkunnigas förslag huvudsakligen därigenom att momentindelning införts.

5 §.

Denna paragraf motsvarar 5 § i de sakkunnigas förslag, vilken i sin tur i vissa delar överensstämmer med 5 § i de sakkunnigas förslag till lag om barnbidrag.

I fråga om innehållet i 7 § lagen om folkpensionering, vilken paragraf omförmäles i 5 § i sakkunnigförslaget, hänvisas till vad därom anförts i specialmotiveringen till 6 § i departementsförslaget rörande lag om barnbidrag.

5 § i de sakkunnigas förslag till lag om förskottering av underhållsbidrag till barn har icke särskilt motiverats.

Yttrandena.

Barnavårdsnämnden i Uppsala, stadsfullmäktige i Gävle samt Gävleborgs läns barnavårdsförbund hava efterlyst bestämmelse om att hänsyn skulle tagas till barns arbetsinkomst. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* har ifrågasatt, huruvida det i detta sammanhang funnes anledning till att tillämpa de i 7 § första stycket folkpensioneringslagen omförmälda undantag från vad som skulle räknas som inkomst.

Departementschefen.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle inkomstberäkningen för fastställande av rätten såväl till barnbidrag som till bidragsförskott ske efter samma grunder som inkomstberäkningen för fastställande av rätten till tilläggspension. Att samma regler böra gälla för inkomstberäkningen i fråga om barnbidragen som beträffande tilläggspensionerna synes lämpligt, helst som dessa understöd skola handhavas av samma organ. Det synes emellertid ej vara nödvändigt, att samma regler gälla för fastställandet av inkomsten, då det är fråga om bidragsförskotten. Ur olika synpunkter är det önskvärt, att därvid så enkel metod som möjligt användes för beräklandet av sökandens inkomst. Mest ändamålsenligt torde det vara att såsom inkomst godtaga det senast till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppet. Denna inkomstuppskattning blir visserligen schematisk framför allt såtillvida, som vid prövning av ansökan om bidragsförskott hänsyn icke kan tagas till efter taxeringen inträffade förändringar i vederbörandes ekonomiska förhållanden. Härvid bör emellertid ihågkommas, att då bidragsförskott endast beviljas för ett år i sänder, årlig omprövning i nämnda hänseende kommer att äga rum.

Som i den allmänna motiveringen omförmälts har den för rätten till bidragsförskott avgörande inkomstgränsen sänkts till samma belopp som föreslagits i fråga om barnbidragen. När emellertid inkomstgränsen för rätten till bidragsförskott sålunda sänkes, måste man taga hänsyn till den stora gruppen kvinnliga yrkesutövere, vilkas lön huvudsakligen utgår i form av naturaförmåner. Dessa kvinnor kunna vanligen icke ha sitt barn hos sig utan måste utackordera detsamma. Kontantlönen räcker emellertid sällan till för att betala fosterlegan för barnet. Då löneförmånerna för denna kategori mödrar emellertid taxeras till tämligen högt belopp, skulle med

den nu föreslagna låga inkomstgränsen ett stort antal av dessa mödrar, som vore i behov av samhällets stöd för beredande av uppehälle och uppfostran åt sina barn, uteslutas från rätt till bidragsförskott eller få vidkännas avsevärd minskning av sådant förskott. Till motverkande av denna följd av inkomstgränsens sänkning föreslås, att värdet av förmån, bestående av fri kost och fri bostad, vid inkomstens beräkning icke må uppskattas till högre belopp än, i ortsgrupp 1 200 kronor, i ortsgrupp 2 300 kronor samt i ortsgrupp 3 400 kronor.

I fråga om uppskattningen av barns inkomst torde liksom vid barnbidragen hänsyn ej behöva tagas till barnets arbetsinkomst. Beträffande beräkandet av annan inkomst ansluter jag mig till de sakkunnigas förslag att icke angiva mera detaljerade riktlinjer för denna beräkning med hänsyn till den relativt underordnade roll dylik inkomst torde komma att spela i de fall, då bidragsförskott utgår.

6 §.

Denna paragraf överensstämmer i sak med paragrafen med samma nummer i de sakkunnigas förslag.

I motiveringen till förevarande paragraf hava de sakkunniga erinrat om att stadgandet avfattats i nära överensstämmelse med 28 § lagen om folkpensionering. De sakkunniga hava vidare framhållit, att det, då barnet utackorderats, kunde vara av visst värde att fosterföräldrarna vore behöriga att göra ansökan. Särskilt stadgande härom hade de sakkunniga emellertid icke ansett nödigt med hänsyn till att barnavårdsman tillerkänts behörighet att göra ansökan om bidragsförskott för barn utom äktenskap samt fosterföräldrarna vid behov kunde vända sig till denne för ingivande av ansökan om förskott.

Yttrandena.

Barnavårdsnämnderna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping, fattigvårdsstyrelsen i Göteborg samt svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet hava yrkat, att ansökan om bidragsförskott måtte få göras jämväl hos annan än barnavårdsnämndens ordförande, därvid av flertalet föreslagits, att ansökan skulle få upptagas av samma personer, som avses i 17 § barnavårdslagen.

I fråga om behörigheten att göra ansökan om bidragsförskott har *statens inspektör för fattigvård och barnavård* påpekat, att då det kunde befaras, att barnavårdsman saknades för många barn och svårigheter ofta föreläge att erhålla barnavårdsman, fråga uppstode vem som skulle söka bidragsförskott, därest modern vägrade eller underlåte att göra detta. *Barnavårdsnämnden i Stockholm* har ansett, att ansökan borde kunna göras av fosterföräldrarna särskilt med hänsyn till frånskilda föräldrars barn, vilka icke hade barnavårdsman. Befogenhet att söka bidragsförskott borde även tillerkännas barnavårdsnämnd, som omhändertagit barnet för samhällsvård eller skyddsuppfostran. *Barnavårdsnämnden i Göteborg* har hemställt, att

ansökan måtte få göras även av annan person än de i förslaget angivna i fall, då det befunnnes ofrånkomligen nödvändigt att barnets rätt icke äventyrades. *Fattigvårdsstyrelsen i Göteborg* har påpekat det otillfredsställande i att ansökan om bidragsförskott icke finge göras av vederbörande fosterhem, av myndighetspersoner såsom polisman, kronobetjänt, läkare eller barnmorska eller av vederbörande fattigvårdsstyrelse eller barnavårdsnämnd. *Stadsfullmäktige i Sundsvall* hava föreslagit, att fattigvårdsstyrelsen i barnets vistelsekommun skulle vara behörig att göra ansökan. *Barnavårdsnämnden i Stockholm, stadsfullmäktige i Sundsvall, Gävleborgs läns barnavårdsförbund samt svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet* hava ifrågasatt, att ärende rörande bidragsförskott skulle kunna av barnavårdsnämnderna upptagas utan särskild ansökan.

Barnavårdsnämnden i Umeå har föreslagit bestämmelse om att vid ansökningen skall fogas mantalsskrivningsbevis. *Barnavårdsnämnden i Stockholm* har — med hänsyn till stadgandet i 19 § — ifrågasatt bestämmelse om att vid ansökningen jämväl skulle fogas fullmakt från modern för barnavårdsnämnden att utkräva barnets andel av underhållsbidraget. *Stadsfullmäktige i Gävle* hava ifrågasatt särskild bestämmelse om skyldighet för barnavårdsnämnden att i görligaste mån kontrollera de av sökanden lämnade uppgifterna.

Departementschefen.

Vad först angår frågan till vem ansökning om bidragsförskott skall riktas, har i flera yttranden gjorts gällande, att ansökning borde få göras förutom hos barnavårdsnämndens ordförande, vilket de sakkunniga föreslagit, även hos andra personer. I detta sammanhang har sålunda åberopats 17 § barnavårdslagen, där det stadgas, att, om i fall, då enligt nämnda lag barnavårdsnämnden hade att ingripa, någon ville påkalla dess åtgärd, han hade att göra anmälan därom hos nämnden eller dess ordförande eller annan ledamot av nämnden eller den som nämnden kunde hava utsett att mottaga sådan anmälan. Det synes emellertid lämpligt att vidbliva de sakkunnigas ståndpunkt i detta hänseende. Det torde nämligen, särskilt i mindre kommuner, vara av betydelse, att nämndens ordförande får hand om ansökningarna på ett så tidigt stadium som möjligt för att införskaffa nödvändiga kompletteringar av de lämnade uppgifterna. Enligt 15 § barnavårdslagen finnes möjlighet för kommunen att, då så anses nödigt, besluta, att särskilda tjänstemän må anställas av barnavårdsnämnden för att utföra något eller några av de göromål, som åligga ordföranden. Det torde kunna antagas, att denna möjlighet kommer att begagnas särskilt av de större kommunerna.

I fråga om behörigheten att göra ansökning om bidragsförskott torde liksom i fråga om barnbidragen få erinras om att ett av lagstiftningens syftemål är att främja bibehållandet av förbindelsen mellan moder och barn. Behörigheten att söka bidragsförskott torde med hänsyn härtill icke böra utsträckas längre än vad de sakkunniga föreslagit. Av samma skäl torde ej heller barnavårdsnämnderna böra tillerkännas befogenhet att utan ansökning

besluta om bidragsförskott. Risken för att bidragsförskott i något fall icke skulle komma att utgå trots behov härav, emedan behörig sökande icke finnes, torde vara mycket ringa.

Beträffande de handlingar, som skola bifogas ansökningen, har yrkats, att mantalsskrivningsbevis skulle särskilt angivas. Det torde emellertid icke vara nödvändigt att betunga sökanden med att förete dylikt bevis. I fall av behov torde ordföranden få införskaffa upplysning i detta hänseende.

Särskilda bestämmelser om skyldighet för barnavårdsnämnden att kontrollera riktigheten av sökandens uppgifter torde ej vara erforderliga. Det ligger nämligen i sakens natur, att barnavårdsnämnden har skyldighet att i gör-ligaste mån kontrollera riktigheten av de uppgifter, på vilka nämnden grundar sitt beslut.

7 §.

Denna paragraf har sin motsvarighet i 7 § av de sakkunnigas förslag.

I motiveringen till paragrafen hava de sakkunniga anfört:

Innan bidragsförskott beviljas bör tillfälle beredas den försörjningsskyldige att yttra sig. Härigenom kontrolleras riktigheten av sökandens uppgift, att underhållsbidraget icke behörigen erlagts. I samband härmed skall den underhållsskyldige givetvis uppmanas att erlagga förfallet, oguldet belopp. Då bidragsförskottet icke kan beviljas, förrän förklaringstiden utgått, samt det är av största vikt, att den behövande så snart som möjligt erhåller förskottet, bör förklaringstiden i regel sättas endast till några dagar. Hänsyn bör naturligtvis därvid tagas till den underhållsskyldiges boningsort, postgång med mera. Är den underhållsskyldiges postadress icke känd för barnavårdsnämnden, kan nämnden icke anses vara skyldig att vidtaga annan åtgärd än en förfrågan hos sökanden eller liknande, icke särskilt tidskrävande åtgärd. Sökandens rätt att skyndsamt erhålla bidragsförskottet får i dylikt fall icke åsidosättas för den underhållsskyldiges hörande.

Yttranden a.

Länsstyrelsen i Hallands län, Blekinge barnavårdssällskap samt barnavårdsnämnden i Getinge hava erinrat om att stadgandet för sin tillämpning förutsatte, att den underhållsskyldiges postadress vore känd. Barnavårdsnämnden har yrkat, att i lagtexten borde uttryckligen angivas, huru man i annat fall hade att förfara. Att det allmänna till följd av den underhållsskyldiges fördöljande av sin vistelseort skulle lida minskning i sin rätt, vore enligt nämndens förmenande icke tillfredsställande. Barnavårdsnämnden i Hemse har likaledes betonat, att därest den underhållsskyldige icke vore anträffbar, detta ej borde hindra det allmänna att återfå kostnaderna. Blekinge barnavårdssällskap, Gävleborgs läns barnavårdsförbund och barnavårdsnämnden i Göteborg hava föreslagit, att den i förevarande paragraf stadgade underrättelsen skulle meddelas genom rekommenderat brev, därvid barnavårdsnämnden ifrågasatt, att även mottagningsbevis skulle fordras. Blekinge barnavårdssällskap har vidare ansett det önskvärt, att ifrågavarande paragraf fullständiggades med en erinran, att barnavårdsnämnden före ansökningsförfarandets igångsättande borde vidtaga sedvanliga åtgärder för att

förmå den underhållsskyldige att fullgöra sin plikt. *Barnavårdsnämnden i Malmö* har påpekat, att i flertalet fall den underhållsskyldige skulle underlåta att svara samt har funnit underrättelseförfarandet otympligt. *Kommunalfullmäktige i Vännäs kommun* slutligen hava ansett stadgandet innebära en alltför långt gående humanitet.

Departementschefen.

Det synes överensstämman med god ordning, att den underhållsskyldige beredes tillfälle att yttra sig över gjord ansökning om bidragsförskott. Anledningen att stadga ovillkorlig rätt härtill kan dock icke anses föreligga. Om hans adress icke är känd eller ej kan utrönas, bör sålunda den omständigheten, att meddelande icke lämnas honom, icke medföra någon rättsförlust för barnavårdsnämnden. För att giva ett tydligare uttryck häråt hava orden »därest den underhållsskyldiges postadress är känd eller kan utrönas» tillagts till paragrafens av de sakkunniga föreslagna lydelse.

Då det ej kan anses lämpligt, att barnavårdsnämnden endast med stöd av moderns uppgifter avkräver barnets fader underhållsbidrag, som till äventyrs redan kunna vara guldna, har stadgandet härom i de sakkunnigas förslag uteslutits ur departementsförslaget. Redan den omständigheten att den underhållsskyldige beredes tillfälle att yttra sig över en ansökning om bidragsförskott torde innebära anledning för honom att erlægga underhållsbidrag, som äro oguldna.

Ifrågavarande underrättelse torde icke behöva tillmätas sådan betydelse, att den ovillkorligen skall ske genom rekommenderat brev.

I formellt avseende avviker departementsförslaget från de sakkunnigas förslag jämväl därutinnan, att det icke angivits, vem som har att verkställa de åtgärder, varom stadgas i paragrafen. Bestämmelser härom synas böra utfärdas i den ordning, som omförmäles i 26 §.

8 §.

Paragrafen överensstämmer med 8 § i de sakkunnigas förslag.

I motiveringen till denna paragraf hava de sakkunniga anfört:

Som förebild för detta stadgande har tjänat 5 § lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta. I såväl nämnda lag som ifrågavarande förslag presumeras, att den underhållsskyldige ej för framtiden kommer att fullgöra sin underhållsskyldighet, emedan han underlåtit betala förfallna belopp. Om emellertid den underhållsskyldige av tillfällig orsak såsom sjukdom eller dylikt förhindras att erlægga förfallna belopp, är presumptionen icke riktig och den underhållsskyldige skall ej behöva underkasta sig omgången att inbetala underhållsbidragen till barnavårdsnämnden. På grund härav har stadgats, att om den underhållsskyldige betalar förfallna belopp och ställer säkerhet för underhållsskyldighetens fullgörande eller visar sannolika skäl, att han kan fullgöra sin underhållsskyldighet, bidragsförskott ej må beviljas. Det har ej ansetts nödvändigt att lämna särskilda föreskrifter rörande beskaffenheten av borgenssäkerheten eller förfaringsättet med mottagen pant eller borgen.

Yttranden.

Barnavårdsnämnden i Malmö har som sin åsikt uttalat, att stadgandet i de allra flesta fall komme att bliva av ringa värde och medföra avsevärda svårigheter.

Departementschefen.

I detta sammanhang må återigen erinras om stadgandet i 9 § första stycket, enligt vilket bidragsförskott ej utgår för längre tid tillbaka än två månader före den månad, under vilken förskottet sökes. För att bidragsförskott skall beviljas måste därför den underhållsskyldige häfta i skuld för underhållsbidrag förfallet till betalning under den månad, då ansökningen göres, eller någon av nästföregående två månader. Om emellertid bidragsförskott sökes på grund av dylik aktuell försummelse, torde det med hänsyn till sökandens rätt icke vara orimligt fordra, att den underhållsskyldige för att undgå tvångsförfarande med avseende å underhållsbidragens betalning skall erlägga samtliga oguldna underhållsbidrag.

9 §.

Denna paragraf är likalydande med paragrafen med samma nummer i de sakkunnigas förslag.

I motiveringen till paragrafen hava de sakkunniga beträffande första stycket anfört:

Rätt till bidragsförskott inträder vid underlåten betalning av förfallet bidrag. Då underhållsbidrag emellertid i regel utgår månadsvis, skulle ny ansökan vara erforderlig för varje månad bidraget icke behörigen guldits. För att undvika en dylik anordning bygger lagförslaget, såsom ovan berörts, på den presumptionen, att vid utebliven betalning av förfallet belopp, underhållsbidraget icke heller kommer att erläggas för framtiden. Presumptionen har dock ansetts icke böra utsträckas utöver ett år. Uteblir underhållsbidraget ånyo efter förloppet av denna tid, måste ny ansökan göras. Om faderns underhållsskyldighet upphör före utgången av ett år eller barnet under denna tid uppnår sexton års ålder, bör givetvis bidragsförskott ej beviljas för längre tid än rätten härtill kvarstår.

Då förskottet har till uppgift att avhjälpa ett aktuellt behov, borde det principiellt sett icke beviljas för förfluten tid. För att emellertid moder icke under alla förhållanden skall behöva omedelbart söka bidragsförskott, då underhållsbidraget uteblir för en månad, med risk att annars förlora rätten till bidragsförskott för denna tid, har möjlighet beretts att erhålla förskott för en tid av två månader före den månad, under vilken förskott söks.

Andra och tredje styckena av förevarande paragraf motsvara 12 § i förslaget till lag om barnbidrag.

Yttranden.

Gävleborgs läns barnavårdsförbund och stadsfullmäktige i Gävle hava ansett det av praktiska skäl vara att föredraga, att bidragsförskott icke beviljades för ett år utan endast för viss tid, dock högst ett år. *Barnavårds-*

nämnden i Stockholm har ifrågasatt, huruvida icke i likhet med vad som gällde för folkpensioner bidragsförskott kunde utgå för en tid av sex månader tillbaka, medan *barnavårdsnämnden i Hemse* föreslagit, att bidragsförskott skulle utgå allenast från och med den månad, under vilken förskottet söktes.

Fattigvårdsstyrelsen i Göteborg har framhållit, att på grund av möjligheten att bevilja bidragsförskott retroaktivt understöd från fattigvården kunde komma att dubbleras med bidragsförskott.

Departementschefen.

För att tillförsäkra barnet och dess moder erforderlig trygghet bör bidragsförskott varje gång beviljas för en tidrymd av ett år, givetvis under förutsättning att underhållsskyldigheten eller rätten till förskott icke upphör tidigare. Ifråga om den tid, för vilken bidragsförskott kan beviljas retroaktivt, finner jag ej skäl att frånga de sakkunnigas förslag.

10 §.

Beträffande 10 § hänvisas till vad i det följande anföres under 18 §.

11 §.

Denna paragraf motsvarar paragrafen med samma nummer i de sakkunnigas förslag.

I sin motivering till förevarande paragraf hava de sakkunniga anfört:

Då förmyndaren handhar barnets ekonomi, bör denne även lyfta bidragsförskottet. Förmyndare för barn i äktenskap är fadern. Går föräldrarnas äktenskap åter eller vinna de hemskillnad eller äktenskapsskillnad, skall den vara barnets förmyndare, som skall hava vårdnaden om barnet. För underårigt barn utom äktenskap skall modern vara förmyndare. Har vårdnaden om barnet tillagts fadern, skall han vara dess förmyndare. Då förmynderskapet sålunda i stort sett följer vårdnaden samt bidragsförskott icke utgår i fall, då fadern har vårdnaden om barnet, bör modern lyfta bidragsförskottet, där icke särskilt förordnad förmyndare finnes. Framför allt i fråga om de utomäktenskapliga barnen kan det emellertid tänkas, att bidragsförskottet i vissa fall icke kommer barnen till godo. Denna risk är särskilt stor, när barnet är utackorderat. Det har därför föreslagits, att barnavårdsnämnden skall äga förordna, att förskottet skall utbetalas till barnavårds mannen. Denne har därefter att på lämpligt sätt använda pengarna för barnets räkning. När barnet är utackorderat bör sålunda barnavårds mannen med förskottet betala den överenskomna ersättningen till fosterföräldrarna. Därest franskild hustru eller moder till utomäktenskapligt barn för egen del tillägnar sig bidragsförskottet i sådan omfattning, att det kan rubriceras som grovt missbruk eller grov försummelse vid vårdnadens utövande, kan vårdnaden fråntagas henne.

Yttranden a.

Barnavårdsnämnden i Malmö har föreslagit, att bidragsförskott alltid skulle utbetalas till den, som hade barnet i sin vård. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* samt *fattigvårdsstyrelsen* och *barnavårdsnämnden i Göteborg* hava ansett, att barnavårdsnämnden borde få avgöra, huruvida bidragsförskottet skulle få utbetalas till barnets moder eller till den, som hade barnet i sin vård. *Svenska*

fattigvårds- och barnavårdsförbundet har gjort gällande, att i lagen borde medgivas, att bidragsförskott finge utbetalas till den, som hade vården om barnet. *Barnavårdsnämnden i Stockholm* har ifråga om barn till fränskilda föräldrar föreslagit, att det skulle läggas i barnavårdsnämndens hand att bestämma, att utbetalningen skulle kunna få äga rum till den, som hade vårdnaden om barnet, eller genom barnvårdsnämnden i den ort, där barnet vistades, tillhandahållas den, som vårdade barnet. Detta vore enligt nämndens mening alldeles särskilt påkallat, om bidragsförskott skulle sökas hos barnavårdsnämnden i moderns mantalsskrivningskommun och icke på den ort, där barnet vistades.

Departementschefen.

Med anledning av de i yttrandena framställda anmärkningarna har möjlighet beretts barnavårdsnämnden att, då barnet vistas hos annan än modern eller förmyndaren, förordna, att bidragsförskottet skall utbetalas till den, hos vilken barnet vistas, eller till annan lämplig person.

12 och 13 §§.

12 § motsvarar tredje stycket av 12 § i de sakkunnigas tilläggsförslag rörande dyrortsgraderade bidragsförskott. 13 § motsvarar första stycket av 13 § i de sakkunnigas förslag.

Yttrandena.

Barnavårdsnämnden i Getinge har påpekat, att enligt 13 § indragning av bidragsförskott kunde ske av anledning, som låge utanför frågan om barnets behov. Detta stode enligt nämndens mening knappast i god harmoni med förslagets allmänna läggning.

Departementschefen.

Den i nyssnämnda yttrande framställda anmärkningen mot 13 § kan icke fränkännas visst berättigande. Här må emellertid hänvisas till vad som i detta avseende anförts ifråga om 8 § i förslaget till lag om barnbidrag.

Ifråga om inkomstberäkningen har i departementsförslaget vidtagits den ändringen, att det för vederbörande senast till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppet lagts till grund för rätten till bidragsförskott. Till följd härav komma inkomstförändringar under det år, för vilket bidragsförskottet beviljats, att sakna betydelse för förskottets belopp. I samband härmed har den förenklingen i förfarandet ansetts böra genomföras, att på dyrortsgradering beroende förändringar med avseende å bidragsförskottets belopp funnits icke böra vidtagas under tid, för vilken bidragsförskott beviljats. På grund av dessa ändringar hava första, andra och fjärde styckena av 12 § i de sakkunnigas förslag rörande dyrortsgraderade bidragsförskott samt 13 § sista stycket i huvudförslaget blivit obehövliga. Förutnämnda tredje stycket av 12 § har vidare omformulerats med hänsyn till den ändring, som föreslagits beträffande 2 § första stycket. Några mindre, formella ändringar hava vidtagits i 13 §.

14 §.

Av denna paragraf är första stycket likalydande med 14 § i de sakkunnigas förslag.

I motiveringen till denna paragraf hava de sakkunniga anfört:

Om under den ettårsperiod, för vilken bidragsförskott beviljats, den underhållsskyldiges ekonomiska villkor förbättras eller han av andra skäl icke vill underkasta sig det tvångsförfarande, som förskotteringen medför, bör han ha möjlighet att avbryta denna för att kunna i fortsättningen betala underhållsbidragen direkt till barnets moder. Härför fordras emellertid, att han betalar samtliga förfallna oguldna underhållsbidrag, sålunda icke endast förskotterade bidrag, samt styrker, att han sannolikt kommer att för framtiden behörigen erlægga underhållsbidragen. Som förebild för stadgandet, vilket i viss mån korresponderar med 8 §, har tjänat 8 § andra stycket i lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta.

Y t t r a n d e n a.

Barnavårdsnämnden i Göteborg har ansett det välbetänkt, att en uppmjukning av denna bestämmelse komme till stånd, så att möjlighet kunde givas barnavårdsnämnden att efter omsorgsfull prövning av förefintliga omständigheter låta bidragsförskottet upphöra. Det kunde nämligen icke anses vara ett samhällsintresse att försvåra för den underhållsskyldige att efter bästa förmåga utan samhällets ingripande fullgöra sin skyldighet.

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet har framhållit, att enligt de sakkunnigas förslag ett en gång börjat förskotteringsförfarande aldrig skulle upphöra förrän samtliga förfallna oguldna underhållsbidrag guldits, varjämte skulle fordras att den underhållsskyldige ställt viss pant eller borgen för skyldighetens fullgörande i fortsättningen. Även om man — i motsats till vad de sakkunniga föreslagit — ej toge hänsyn till underhållsbidrag, förfallna före lagens ikraftträdande, så innebure förslaget, att förskotteringsförfarandet erhöles en permanens, som knappast kunde vara önskvärd. Om vederbörande vore arbetslös 6 månader men därefter erhöles en anställning, som visserligen satte honom i stånd att regelbundet betala sitt bidrag men dock ej gäve honom möjlighet att avbetala — åtminstone ej helt — sin skuld till stat och kommun för lämnade förskott, så skulle förskotteringsförfarandet oavbrutet fortsätta. Det förefölle förbundet, som om det vore riktigt, att förskotteringen upphörde, så snart den underhållspliktige bleve i tillfälle att regelbundet erlægga de efter hand förfallande bidragen.

D e p a r t e m e n t s c h e f e n.

Om barnets moder eller särskilt förordnade förmyndare samt i förekommande fall vederbörande barnavårdsman förklara sig icke vidare påfordra, att bidragsförskott skall utgå, bör bidragsförskottet givetvis upphöra. Utan medgivande av dessa personer bör dock bidragsförskott icke upphöra att utgå, om endast ettdera av de i paragrafens första stycke stadgade villkoren uppfyllts.

Andra stycket av paragrafen innebär i sak icke någon nyhet utan har endast tillagts i förtydligande syfte.

15 §.

Denna paragraf är likalydande med 15 § i de sakkunnigas förslag.

I motiveringen till paragrafen hava de sakkunniga påpekat, att ett liknande stadgande givits i 30 § fattigvårdslagen. I fråga om de utomäktenskapliga barnen torde, framhålla de sakkunniga, i flertalet fall en effektiv övervakning kunna utövas med hjälp av barnavårdsmännen. Vid missbruk av bidragsförskottet kan, påpeka de sakkunniga vidare, jämlikt 11 § förordnas, att detsamma skall utbetalas till vederbörande barnavårdsman eller, i svårare fall, modern fråntagas vårdnaden.

Yttranden.

Barnavårdsnämnden i Malmö har framhållit, att, därest det överhuvudtaget skulle bli möjligt för en större barnavårdsnämnd att åtlyda föreskriften i 15 §, särskilda tillsyningstjänstemän måste tillsättas för detta arbete. I detta sammanhang har nämnden föreslagit, att i paragrafen måtte upptagas ett stadgande av innehåll, att därest bidragsförskottet icke komme barnet till godo i den utsträckning, som rimligen kunde fordras, förskottet skulle kunna indragas. *Barnavårdsnämnden i Jukkasjärvi kommun* har påpekat svårigheterna att övervaka bidragsförskottets användning, då bidragsförskottet måste sändas till orter, belägna långt från den kommun, vars barnavårdsnämnd beviljat förskottet. *Därjämte* har barnavårdsnämnden framhållit, att det beträffande barn till frånskilda vore svårt att förhindra, att bidragsförskottet missbrukades. *Barnavårdsnämnden i Getinge* har ansett det vara ogörligt att utöva den i paragrafen föreskrivna kontrollen.

Departementschefen.

Med förevarande stadgande har hos barnavårdsnämnderna inskräpts vikten av att de iakttaga den självfallna skyldigheten att övervaka, att de utdelade bidragsförskotten komma barnen till godo. Denna övervakning torde emellertid bli förenad med åtskilliga vanskligheter. Särskilt besvärlig måste övervakningen ställa sig i de oftast förekommande fallen, nämligen då barnet vistas hos modern. I dessa fall blir det nämligen en ömtålig uppgift att avgöra, i vad mån bidragsförskottet använts för barnets eller moderns behov. Övervakningen blir i detta avseende lättare att fullgöra, då barnet är utackorderat. Här yppa sig emellertid svårigheter i de fall, då barnet vistas inom annan kommun än den, vars barnavårdsnämnd har att fullgöra övervakningen. Genom ett på lämpligt sätt ordnat samarbete mellan barnavårdsnämnderna torde emellertid dessa svårigheter i viss mån kunna övervinnas. I samband med frågan om övervakningen har även i vissa yttranden berörts frågan om åtgärder till förhindrande av missbruk av bidragsförskotten. Härvid må erinras om att barnavårdsnämnden, därest barnet vistas hos annan än modern eller förmyndaren, enligt 11 § äger förordna, då särskilda skäl därtill äro, att bidragsförskott skall utbetalas till den, hos vilken barnet vistas, eller till annan lämplig person. *Därjämte* kan, i

likhet med vad redan de sakkunniga anført, påpekas, att därest barnets moder missbrukar bidragsförskottet i sådan utsträckning, att det kan betecknas som grovt missbruk eller grov försummelse vid vårdnadens utövande, vårdnaden kan frångas henne. Ytterligare åtgärder till förhindrande av missbruk synas icke vara erforderliga.

16 §.

Denna paragraf är likalydande med 16 § i de sakkunnigas förslag.

17 §.

Denna paragraf motsvarar 17 § i de sakkunnigas förslag.

I motiveringen till paragrafen hava de sakkunniga anført:

Av stadgandet följer bland annat, att barnavårdsnämnden kan gentemot en tredskande försörjare använda samma tvångsmedel som barnets moder. Barnavårdsnämnden är därvid underkastad de inskränkningar, som gälla för tvångsmedlens användande. Är faderns underhållsskyldighet fastställd genom avtal, kan sålunda utmätning för bidragsförskottet icke erhållas utan föregående dom. I 8 § tredje stycket lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta har föreskrivits, att sedan underhållsskyldigheten upphört, beslut om införsel ej vidare skall äga tillämpning, ändå att den underhållsskyldige häftar för oguldet underhållsbidrag, där det ej är fråga om underhållsbidrag, som fader till barn utom äktenskap har att erlægga till barnets moder. Då faderns underhållsskyldighet mot barnet upphört, kan barnavårdsnämnden sålunda icke genom införsel i lön uttaga ersättning för tidigare utgivet bidragsförskott.

Då införsel sökes i samma lönebelopp såväl av barnavårdsnämnden för utgivet bidragsförskott som av modern för det förskottet överskjutande beloppet av underhållsbidraget och det belopp, som skall innehållas, ej förslår, torde beloppet få fördelas mellan modern och nämnden i förhållande till vars och ens fordran (jämför 7 § andra stycket lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning m. m.). Då modern för barnets räkning har krav på förfallna underhållsbidrag för längre tid tillbaka än barnavårdsnämnden, har nämnden icke bättre rätt än barnet till innehållna belopp av lönen, varför de tidigast förfallna underhållsbidragen böra uttagas innan barnavårdsnämnden erhåller täckning för sin fordran.

Andra stycket av denna paragraf har sin närmaste motsvarighet i 65 § fattigvårdslagen och 68 § 2 mom. andra stycket barnavårdslagen. Då nämnda bestämmelser emellertid närmast äro avsedda som riktlinjer för de dömande myndigheterna i fattigvårds- och barnavårdsmål, överlämnar stadgandet i förevarande paragraf avgörandet åt barnavårdsnämnden. Vid ansökan om statsbidrag kontrolleras emellertid om förutsättningarna för eftergift kunna anses hava förelegat.

I detta sammanhang må anmärkas, att de sakkunniga till närmare prövning upptagit frågan rörande tvångsmedel för ersättningens utkrävande av den underhållsskyldige. De sakkunniga hava därvid erinrat om att till buds stående tvångsmedel framför allt vore utmätning, införsel i lön och arbetsföreläggande. Av den av de sakkunniga verkställda statistiska utredningen framginge beträffande landsbygden, att i de fall, då tvångsåtgärder mot försumliga försörjare kommit till användning, åtgärderna i omkring 85

procent av fallen bestått i införsel, i omkring 12 procent i arbetsföreläggande samt i omkring 3 procent i utmätning. Av dessa tvångsmedel hade införseln i omkring 70 procent, arbetsföreläggandet i omkring 56 procent och utmätningen i omkring 40 procent av fallen helt eller delvis medfört resultat. För städerna vore materialet i detta hänseende icke lika fullständigt som för landsbygden men syntes peka i samma riktning.

De sakkunniga hava även övervägt frågan om skärpning av tvångsmedlen samt härom anfört:

Utan vidare torde vara uppenbart, att en ändring ifråga om förutsättningarna för vinnande av utmätning eller själva förfarandet för utmätningen med hänsyn till fordran på underhållsbidrag icke vore motiverad. Vad härefter angår införselförfarandet är detsamma obestridligen förenat med vissa ofta påtalade olägenheter. Särskilt har framhållits, att det är lätt för en underhållsskyldig att genom att lämna sin arbetsanställning undandraga sig införselbeslutets verkningar. Tydligt torde emellertid vara att denna och liknande svårigheter äro grundade i sakens natur och näppeligen kunna avlägsnas. Vidkommande slutligen arbetsföreläggandet som tvångsmedel har i villkoren för meddelande av arbetsföreläggande inrymts den stundom klandrade begränsningen, att vederbörandes underlåtenhet att erlagga underhållsbidrag skall föranleda sådan försämring av det uppehälle och den uppfostran, som lagligen tillkomma barnet, att särskild åtgärd mot den försumlige prövas påkallad för att framtvinga underhållsskyldighetens fullgörande. På grund av denna begränsning kan arbetsföreläggandet icke komma till användning, så snart modern eller annan kan bereda barnet tillräcklig försörjning, även om fadern försummar sin underhållsskyldighet.

De sakkunniga hava erinrat om en vid 1930 års riksdag av herr Björk i Tryde väckt motion med yrkande om skrivelse till Kungl. Maj:t om sådan ändring i 72 § b) lagen om samhällets barnavård, att lagen måtte lämna effektiv utväg till barnafaderns tvingande att fullgöra honom åvilande försörjningsskyldighet. Andra lagutskottet, till vilket motionen hänvisades, fann (i utlåtande nr 26) dennas syfte behjärtansvärt men kunde likväl icke förorda densamma samt anförde vidare:

Arbetsföreläggandet är ett tvångsmedel, som staten hittills använt för att framtvinga försörjningsskyldighetens fullgörande av barnets fader respektive moder i sådana fall, då eljest försämring i barnets uppehälle eller uppfostran skulle inträffa. Uppenbart bör detta tvångsmedel icke tillgripas, därest barnet kan utan märkbar försämring i dess uppehälle och uppfostran underhållas av den icke försumlige partens tillgångar. I annat fall skulle arbetsföreläggandet i själva verket innebära en tvångsåtgärd för att förhjälpa den betalande parten att erhålla ersättning för utgift, som föranletts därav att den andra parten icke fullgjort honom lagligen ålagd betalningsskyldighet. Att beröva en person friheten av sådan anledning torde icke stå i överensstämmelse med nutida rättsuppfattning. För övrigt må erinras, att lagen anvisar andra utvägar för ernående av betalning från den försumlige, nämligen införsel i lön och utmätning.

Utskottets ståndpunkt vann riksdagens gillande.

De sakkunniga hava uttryckt sin anslutning till denna riksdagens ståndpunkt samt vidare anfört:

Beträffande förfarandet vid arbetsföreläggande har anmärkts, att detsamma vore omständligt och tidsödande, framförallt på grund av den prövning av föreläggandets laglighet, som åligger vederbörande polismyndighet, innan handräckning meddelas för verkställighet. Det torde emellertid vara oundvikligt att ett förfarande, som åsyftar att beröva en person friheten för en tid som kan utsträckas till ett år, är omgärdat med starka garantier mot missbruk. Överhuvud torde enligt de sakkunnigas mening inom ramen för nuvarande lagstiftning i ämnet en skärpning av ifrågavarande tvångsmedel icke kunna komma till stånd utan att den försörjningspliktiges rätt och säkerhet åsidosattes i en utsträckning, som vore främmande för den i vårt land härskande rättsuppfattningen. I samband med en allmän revision av bestämmelserna för den sociala hjälpverksamheten torde dock frågan böra upptagas till förnyad prövning.

Yttranden a.

I fråga om förevarande paragraf har *barnavårdsnämnden i Stockholm* såsom sin åsikt framhållit, att det allmänna i första hand borde erhålla täckning för utgivna bidragsförskott, innan modern erhöle vad som därefter kunde återstå av de medel, som genom införsel kunde uttagas av fadern. Nämnden har vidare betonat vikten av att barnavårdsman underrättades om beviljat förskott samt att samarbete komme till stånd mellan barnavårdsmannen och barnavårdsnämnden beträffande indrivningen av underhållsbidrag. Detta vore av sådan vikt, att det borde komma till uttryck i lagen eller möjligen i de särskilda tillämpningsbestämmelser, som kunde komma att meddelas. *Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet* har ansett det vara av behovet påkallat, att det klargjordes, huruvida statens fordran för förskott skulle ha företrädesrätt framför kommunens fordran för fattigvård eller barnavårdskostnad. Ett mycket vanligt fall bleve, att kommunen genom fattigvårdsstyrelsen eller barnavårdsnämnden haft kostnader på t. ex. 30 kronor per månad, varav 20 kronor täcktes genom förskott och resten av resp. fattigvårds- och barnavårdsanslag. På staten fölle alltså 15 kronor och på kommunen sammanlagt lika mycket. Man frågade sig på vad sätt då ett hos den underhålls- (försörjnings-) skyldige uttaget belopp på t. ex. 20 kronor skulle fördelas mellan staten och kommunen. *Barnavårdsnämnden i Hälsingborg* har önskat uttryckligt stadgande om att det ålåge barnavårdsnämnd, som lämnat bidragsförskott, att vidtaga alla erforderliga åtgärder för att återkräva förskottet. *Barnavårdsnämnden i Stockholm* har i fråga om paragrafens andra stycke framhållit, att den där upptagna bestämmelsen icke torde erhålla någon vidare tillämpning, emedan nämnden löpte risk att vid ansökan om statsbidrag förvägras sådant, om länsstyrelsen icke ansåge förutsättningar för eftergift hava förelegat. *Stadsfullmäktige i Gävle* samt *Gävleborgs läns barnavårdsförbund* hava ifrågasatt sådant förtydligande av andra stycket i förevarande paragraf, att det klart framginge, att möjlighet funnes att eftergiva bidragsförskott antingen tillsvidare eller för all framtid. I samband med yttrandena över förevarande stadgande hava *statens inspektör för fattigvård och barnavård*, *länsstyrelsen i Hallands län*, *stadsfullmäktige i Gävle*, *barnavårdsnämnderna i Stockholm* och *Getinge*

kommun, Gävleborgs läns barnavårdsförbund samt svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet föreslagit sådan ändring av 72 § b) barnavårdslagen, att arbetsföreläggande kunde meddelas, ehuru på grund av utgående bidragsförskott försörjarens försummelse icke föranlett försämring i barnets uppehälle och uppfostran. Sistnämnda förbund har tillika ifrågasatt ändring av 71 § fattigvårdslagen för att göra denna paragraf tillämplig i fråga om statens och kommunens fordran för förskotterat bidrag.

De sakkunnigas ståndpunkt med avseende å tvångsmedlens skärpning har mött motstånd i ett stort antal yttranden. För en skärpning av tvångsmedlen hava sålunda uttalat sig *statens inspektör för fattigvård och barnavård, fattigvårds- och barnavårdskonsulenterna i första, andra, tredje, femte och nionde distrikten, länsstyrelserna i Östergötlands, Jönköpings och Norrbottens län, stadsfullmäktige i Arboga och Skellefteå, kommunalfullmäktige i Alunda, Övre Ullerud, Norra Råda, Lits, Undersåkers, Revsunds, Njurunda och Hjärtums kommuner samt barnavårdsnämnderna i Skara och Östra Tollstad*. Konsulenten i tredje distriktet har förordat skärpning av bestämmelserna rörande försumlig försörjares intagning å tvångsarbetsanstalt. Konsulenten i femte distriktet samt kommunalfullmäktige i Lits och Njurunda kommuner hava föreslagit, att arbetsföreläggande måtte meddelas efter prövning av domstol. Kommunalfullmäktige i Norra Råda kommun hava ifrågasatt förlust av rösträtt och valbarhet för försumliga försörjare. Stadsfullmäktige i Skellefteå slutligen hava föreslagit, att tvångsarbete skulle ådömas den, som lämnar en anställning, emedan införsel i lön meddelats för gäldande av uppfostringsbidrag.

Statskontoret har i detta sammanhang föreslagit, att till underlättande av indrivningsarbetet barnavårdsnämnderna skulle äga rätt att till vederbörande uppbördsman för kronoutskylder i orten överlämna indrivningen av förskotterade underhållsbidrag mot erläggande av indrivningsprovision av sex procent i likhet med vad som gällde vid indrivning av nämnda utskylder. Genom en dylik anordning skulle kunna undvikas en olämplig konkurrens mellan olika slag av utskylder och avgifter m. m. Vid bedömandet av barnavårdsnämndernas åtgärder i indrivningsavseende skulle även vid ersättningsärendenas behandling inom länsstyrelserna kronouppbördsmännens intyg vara ur statsverkets synpunkt av särskilt värde. *Statens inspektör för fattigvård och barnavård* har erinrat om en av honom tidigare gjord hemställan om införande av särskild ersättning i form av avgift eller provision till utmätningsman för hans befattning med ärenden angående införsel till gäldande av underhållsbidrag.

Departementschefen.

Enligt de sakkunnigas förslag inträder för lämnat bidragsförskott vederbörande barnavårdsnämnd i barnets rätt till underhållsbidrag gentemot fadern. Det torde enligt min mening icke finnas anledning att tillerkänna det allmänna något slags företrädesrätt i förhållande till barnet beträffande

förfallna underhållsbidrag. Vid konkurrens mellan statens krav på grund av bidragsförskott och kommunens krav på grund av såväl bidragsförskott som fattigvård torde ej heller det ena kravet böra tillerkännas företrädesrätt framför det andra.

Det har i vissa yttranden ifrågasatts ändring av 72 § b) barnavårdslagen och 71 § fattigvårdslagen för att göra dessa stadganden tillämpliga i fall, då bidragsförskott meddelats. Dessa paragrafer synas emellertid böra tolkas på sådant sätt, att de även i sin nuvarande lydelse äga tillämpning i förevarande fall.

I fråga om andra stycket av förevarande paragraf har yrkats en omformulering i syfte att klargöra, att eftergift, som där sägs, kunde meddelas tillsvidare eller för all framtid. Ett dylikt förtydligande av paragrafens innebörd torde emellertid ej vara erforderligt. Ej heller torde det i paragrafen behöva uttryckligen angivas, att barnavårdsnämnden har att vidtaga alla erforderliga åtgärder för att återkräva utgivet förskott. Detta torde nämligen framgå av en jämförelse med innehållet i 21 §.

Beträffande de från åtskilliga håll framförda yrkandena om en skärpning av tvångsmedlen mot försumliga försörjare ansluter jag mig — utan att förneka behovet av en dylik skärpning i och för sig — till de sakkunnigas ståndpunkt att en sådan skärpning för närvarande icke bör äga rum.

Frågan om särskild ersättning till utmätningsman för hans befattning med ärenden angående införsel till gäldande av underhållsbidrag torde icke böra upptagas till prövning i detta sammanhang.

18 §.

I sammanhang med 18 § upptages även 10 § till behandling.

Dessa paragrafer motsvara paragraferna med samma nummer i de sakkunnigas förslag.

I motiveringen till 18 § hava de sakkunniga anfördt:

Då barnavårdsnämnden för utgivet bidragsförskott inträder i barnets rätt till underhållsbidrag gentemot fadern, har barnavårdsnämnden icke bättre rätt än barnet. Om sålunda barnets fader erlägger underhållsbidrag till barnet, sedan bidragsförskott utgivits, måste barnavårdsnämnden vid återkravandet av förskottet finna sig i att vidkännas minskning med det av fadern erlagda underhållsbeloppet. Barnets moder skulle därför kunna erhålla såväl bidragsförskott som underhållsbidrag och förskottet skulle icke kunna återkrävas av den underhållsskyldige. Detta gäller dock endast under förutsättning, att fadern, då han erlade underhållsbidraget, saknade kännedom om att rätten till underhållsbidraget övergått å barnavårdsnämnden, eller sålunda att bidragsförskott utgivits. Det har därför stadgats i 10 §, att meddelande om utgivet förskott skall lämnas den underhållsskyldige, samt i förevarande paragraf, att den underhållsskyldige efter erhållet meddelande härom skall erlagga underhållsbidragen till barnavårdsnämnden. Det har i denna paragraf även erinrats om, att underhållsbidrag, som erlägges annorledes än till barnavårdsnämnden, icke må åberopas gentemot nämnden, varjämte nämnden i 10 § ålagts att underrätta den underhållsskyldige härom.

Beträffande 10 § hava de sakkunniga påpekat, att barnavårdsnämnden löpte risken att gå förlustig rätten till underhållsbidrag, som betalades innan den underhållsskyldige erhållit meddelande enligt nämnda paragraf, varför sådant meddelande borde expedieras skyndsammast möjligt.

Y t t r a n d e n a.

I fråga om 10 § hava *länsstyrelsen i Hallands län* samt *barnavårdsnämnderna i Nättraby och Getinge kommuner* påpekat att meddelande, varom i nämnda paragraf stadgades, endast kunde ske, om den underhållsskyldiges adress vore känd. Barnavårdsnämnden i Getinge kommun har uttalat önskemål om, att detta förhållande måtte bringas till uttryck i lagtexten, samt har framhållit, att det näppeligen vore tillfredsställande, att det allmänna skulle lida minskning i sin rätt till följd av den underhållsskyldiges fördöljande av sin vistelseort. *Länsstyrelsen i Kristianstads län* har föreslagit stadgande om underrättelse till modern (förmyndaren) om beviljat bidragsförskott.

Med avseende å 18 § har barnavårdsnämnden i *Nättraby kommun* framhållit, att barnavårdsmanuens skyldighet att vaka över att den underhållsskyldige betalade icke borde överföras å barnavårdsnämnden. *Barnavårdsnämnden i Stockholm* har erinrat om att, därest fadern även efter det han erhållit del av barnavårdsnämndens beslut om bidragsförskotts beviljande erlade underhållsbidrag till modern i stället för till barnavårdsnämnden, sådan betalning enligt förslaget visserligen icke finge åberopas gentemot barnavårdsnämnden. Men om fadern på grund därav saknade förmåga att återgälda vad nämnden utgivit och modern uppenbarligen icke vore skyldig att betala åter vad hon uppburit i bidragsförskott, kunde man fråga sig, huruvida nämnden i allt fall komme att erhålla gottgörelse av statsmedel för under tiden utgivna bidragsförskott. Det syntes därför kunna ifrågasättas, att nämnden vid erhållen kännedom om faderns betalning finge rätt att minska bidragsförskotten med vad fadern sålunda vid sidan därav erlagt.

D e p a r t e m e n t s c h e f e n.

I 10 § har liksom i 7 § tillagts villkoret att den underhållsskyldiges postadress är känd eller kan utrönas. Skulle så icke vara fallet och meddelande om beviljat bidragsförskott sålunda icke kunna nå honom, torde det vara oundvikligt, att barnavårdsnämnden förlorar sin återkravs rätt gentemot den underhållsskyldige, därest denne, okunnig om att bidragsförskott utgår, erlägger underhållsbidrag direkt till barnets moder.

Fall av nu angiven beskaffenhet torde emellertid icke kunna antagas bliva så talrika, att särskilda bestämmelser enligt vad barnavårdsnämnden i Stockholm föreslagit bliva erforderliga för desamma. Givetvis bör nämnden icke förlora sin rätt till statsbidrag i dylikt fall av den anledningen, att modern tillika mottagit underhållsbidrag från fadern.

Sedan bidragsförskott beviljats, kommer betalningen av underhållsbidragen från barnets fader att få ske genom barnavårdsnämndens förmedling.

En dylik ordning, enligt vilken underhållsbidrag från försumliga fäder förmedlas genom barnavårdsnämnden, tillämpas på sina håll redan nu med framgång.

I formellt avseende avviker departementsförslaget beträffande 10 § från de sakkunnigas förslag huvudsakligen därutinnan, att det icke angivits, vem som har att verkställa de åtgärder, varom stadgas i paragrafen. Bestämmelser härom synas böra utfärdas i den ordning, som omförmäles i 26 §.

19 §.

Denna paragraf motsvarar 19 § i de sakkunnigas förslag.

I motiveringen till paragrafen hava de sakkunniga yttrat:

Denna paragraf har tillkommit för att hos barnavårdsnämnderna inskräpa, att nämnderna icke ha att tillgodose allenast sitt eget krav på ersättning för utgivet bidragsförskott utan därjämte äro skyldiga att ombesörja att jämväl den barnet tillkommande andelen av underhållsbidragen utkräves. Beträffande barn utom äktenskap torde väl detta enklast kunna ske genom att den för barnet förordnade barnavårdsman samtidigt utsöker såväl barnavårdsnämndens som barnets belopp. Då fråga är om barn i äktenskap, bör barnets moder lämpligen meddela barnavårdsnämnden fullmakt att utkräva barnets andel av underhållsbidraget.

För att barnets andel skall kunna beräknas, måste först beloppet av det bidragsförskott, som belöper å ifrågavarande barn, bestämmas. Man får därvid, då bidragsförskott utgår till flera barn under samma moders vårdnad, ha i minnet, att av sammanlagda förskottsbeloppet lika stor del får anses falla på varje barn dock med den begränsningen, att förskottsbeloppet icke för något barn må överskrida det genom avtal eller rättens beslut bestämda underhållsbidraget.

Y t t r a n d e n a.

Barnavårdsnämnden i Getinge har ansett ifrågavarande stadgande falla utanför ramen för den föreslagna lagstiftningen. *Barnavårdsnämnden i Hälsingborg* har med hänsyn till att barnavårdsnämnd icke torde vara behörig att utan fullmakt av barnets moder eller barnavårdsman avkräva barnets fader oguldna underhållsbidrag, som överstege bidragsförskottet, föreslagit, att stadgandet måtte givas en mindre kategorisk avfattning. *Stadsfullmäktige i Sundsvall* hava ifrågasatt, att för undvikande av onödig omgång nämnden måtte förklaras behörig att utan särskild legitimation hos vederbörande utkräva hela det oguldna underhållsbidraget. *Medicinalstyrelsen* har föreslagit, att bestämmelsen måtte förtydligas med tillägg av orden »och överlämnas till modern».

D e p a r t e m e n t s c h e f e n.

Med anledning av det av barnavårdsnämnden i Hälsingborg gjorda påpekandet har förevarande stadgande omformulerats. Däremot har jag icke funnit skäl tillmötesgå de önskemål ifråga om stadgandets avfattning, som framställt av medicinalstyrelsen och stadsfullmäktige i Sundsvall.

20 §.

Denna paragraf motsvarar 20 § i de sakkunnigas förslag.

Beträffande spörsmålet, vilken kommun, som i varje särskilt fall borde vidkännas den kommunala andelen av kostnaden för bidragsförskott, hava de sakkunniga till en början erinrat om att den föreslagna förskotteringen i stor utsträckning komme att ersätta fattigvård, som eljest måst lämnas. Det vore därför av vikt, att förskotteringen på det sätt kunde anknyta till fattigvården, att den kommun, som i varje särskilt fall genom förskotteringen befriades från fattigvårdskostnad, finge bära den kommunala andelen av kostnaden för förskotteringen.

I anslutning till vad sålunda anförts hava de sakkunniga lämnat följande översikt av fattigvårdslagens bestämmelser om hemortsrätt:

Fattigvård meddelas i det fattigvårdssamhälle, där den hjälpbehövande vistas. Detta samhälle kan därefter erhålla ersättning för den lämnade fattigvården av det samhälle, där den hjälpbehövande har hemortsrätt. Svensk medborgare har hemortsrätt i det fattigvårdssamhälle, inom vilket han senast varit mantalsskriven utan att hava under det år, som mantalsskrivningen avser, kommit i åtnjutande av fattigvård, som utövar inverkan på förvärv av hemortsrätt. Hustrun har samma hemortsrätt som mannen. Upplöses äktenskapet genom mannens död eller eljest, behåller hustrun den hemortsrätt, hon under äktenskapet senast ägde, till dess annan tillkommer henne. Har någon under det år, för vilket han mantalsskrivits inom visst fattigvårdssamhälle, åtnjutit s. k. obligatorisk fattigvård eller har under samma år annan fattigvård meddelats honom av annat fattigvårdssamhälle än det, där han mantalsskrivits, vinner han med vissa undantag ej hemortsrätt på grund av nämnda mantalsskrivning. I fråga om inverkan på förvärv av hemortsrätt likställas med fattigvård, som någon själv åtnjutit, fattigvård, som åtnjutits av hans minderåriga barn och adoptivbarn, så ock för mannen fattigvård, vilken tilldelats hans hustru eller under bestående äktenskap åtnjutits av minderåriga barn, som hon ägt före äktenskapet, eller av hennes minderåriga adoptivbarn, såvitt ifrågavarande barn hava hennes hemortsrätt. Fattigvård åt barn utom äktenskap inverkar ej på faderns förvärv av hemortsrätt.

De sakkunniga hava härafter fortsatt:

Av den nu lämnade redogörelsen framgår, att i fråga om barn utom äktenskap moderns hemortsrättskommun får bära fattigvårdskostnaden för barnet. Fattigvård åt barn till fränskilda föräldrar skall däremot påvila mannens hemortsrättskommun. Då emellertid hustrun vid äktenskapets upplösning har mannens hemortsrätt, komma barnen att ha samma hemortsrätt som modern, tills hon och fadern komma att mantalsskrivas å skilda orter. Härvid är emellertid att märka, att om fattigvård måst lämnas för barnen under det år, som mantalsskrivningen avser, den nya mantalsskrivningen icke medför förändring av hemortsrätten för fadern. Vill man sålunda åstadkomma, att i flertalet fall just den kommun, som genom förskotteringen befrias från fattigvårdskostnad, får bära den kommunala andelen av kostnaderna för förskotteringen, och samtidigt avvägbringa en gemensam lösning av frågan för såväl utomäktenskapliga barn som barn till fränskilda makar, bör moderns hemortsrättskommun få svara för de kostnader förskotteringen medför. De sakkunniga ha emellertid icke velat anknyta till fattigvårdslagens hemortsrättsbegrepp utan i stället låtit den faktiska mantalsskrivningsorten vara avgörande för kostnadsfördelningen. De invecklade och i tillämpningen synner-

ligen betungande reglerna om hemortsrätt skulle för att kunna utsträckas till den föreslagna lagstiftningen behöva i vissa avseenden modifieras. Dessa modifikationer skulle lätt komma att skapa förvirring och medföra konsekvenser, som svårigen kunde överblickas förrän efter en längre tids tillämpning. Hemortsrättsprocesserna skulle sannolikt även komma att starkt ökas särskilt under tiden närmast efter lagens ikraftträdande. Å andra sidan kan icke förnekas, att sloandet av hemortsrättsbestämmelserna på detta område innebär vissa olägenheter. En viss fara förefinnes sålunda, att särskilt mödrar med flera barn, som kunna förväntas i förevarande hänseende åsamka vederbörande kommun mera avsevärda utgifter, komma att på ett eller annat sätt förhindras att flytta från en kommun till en annan eller också tvingas att flytta till annan kommun för att å denna övervältra kostnaden för bidragsförskott till barnen. Nu nämnda samt andra olägenheter av liknande slag minskas emellertid högst väsentligt, om statsbidraget till ifrågakvarande kostnader, såsom de sakkunniga föreslagit, sättes så högt som till tre fjärdedelar. Slutligen bör även ihågkommas, att det här egentligen icke är fråga om en understödsverksamhet utan ett förskotterande av vissa bidrag, som därefter skola avkrävas den underhållsskyldige.

Yttrandena.

De sakkunnigas ståndpunkt att avkoppla bestämmelserna om hemortsrätt från den föreslagna hjälpverksamheten har väckt starkt motstånd hos åtskilliga av de hörda myndigheterna.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har sålunda framhållit, att konsekvenserna av att erhållet bidragsförskott ej skulle inverka på förvärvet av hemortsrätt ej låte sig överblickas, samt har vidare anført:

Så mycket torde emellertid kunna sägas, att särskilt städerna sannolikt efter några år komma att få stark känning härav. Möjlighet för moder att med bidragsförskott kunna någon kortare tid själv underhålla barnet måste anses vara för handen. I längden torde detta dock ej gå, men kan under tiden hemortsrätt redan hava erhållits. Möjligheterna för kommunerna att i sådant hänseende vidtaga åtgärder för övervältrande av kostnaden för fattigvård från en kommun till en annan, komma säkerligen härigenom att bli betydligt större än nu. De missförhållanden i dessa avseenden, som på sista tiden så starkt påtalats, kunna förväntas bli på mycket hög grad ökade.

Gävleborgs läns barnavårdsförbund har icke funnit det lyckligt att helt skilja hemortsrätten från varje sammanhang med beviljandet av bidragsförskott utan vore av den meningen, att därest så skedde, avsevärda olägenheter komme att vållas för ett effektivt genomförande av lagförslaget. Förbundet har erinrat om att vissa, särskilt mindre, kommuner säkerligen skulle bli ganska ovilliga att bevilja bidragsförskott till sådana där mantalsskrivna mödrars barn, vilka ej ägde hemortsrätt i kommunen, eftersom de ej skulle få kommunandelen ersatt av hemortskommunen.

Förbundet har fortsatt:

Och även om en barnavårdsnämnd måste omhändertaga ett till bidragsförskott berättigat barn, hade den icke möjlighet att från hemortskommunen återsöka mer än den del av vårdavgiften, som eventuellt överstege bidragsförskottet, samt finge själv vidkännas kostnaden för en fjärdedel av detta. Enär likväl omhändertagande för samhällsvård inverkade på hemortsrätten, kunde barnet icke vinna ny hemortsrätt. Å andra sidan vore det icke heller

möjligt att tvångsvis mantalsskriva modern och barnet i hemortskommunen jämlikt 3 § 5 mom. mantalsskrivningsförordningen, eftersom barnet icke erhöle full försörjning av kommunen utan tre fjärdedelar av bidragsförskottet täcktes av statsmedel. Därtill komme följande: om ett dylikt, till bidragsförskott berättigat barn måhända i samband med de omständigheter, som gjorde barnet bidragsförskottsberättigat, måste omhändertagas av barnavårdsnämnden, skulle denna, som ju icke kunde vara absolut förvissad om att vid länsstyrelsens prövning av rättigheten till statsbidrag barnet sedermera förklarades berättigat därtill, av försiktighet och med hänsyn till den kommande revisionen av årets förvaltning, vara nödsakad att för att skydda sig själv återsöka hela vårdbeloppet från hemortskommunen. Därigenom skulle nämligen kommunen icke göra någon förlust, därest statsbidrag icke erhöles på bidragsförskottet. Den sökta kommunen komme likväl med all säkerhet att protestera mot att utgiva mer, än vad som kunde överstiga det sammanlagda bidragsförskottet. Sökandekommunen hade då ingen annan utväg än att hos länsstyrelsen föra talan mot hemortskommunen, vilken å sin sida måste anhålla, att ärendet finge vila, tills länsstyrelsen sedermera under det följande året fått pröva ansökan om statsbidrag till bidragsförskottet. Detsamma bleve fallet, därest modern beviljades fattigvård för sig och sitt barn. På detta sätt skulle med all säkerhet, då man betänkte, vilket stort antal dylika fall som med fullkomlig visshet varje år komme att uppstå, ett förmodligen utomordentligt stort antal fattigvårds- och barnavårdsprocesser uppkomma av detta speciella slag. Och det, som de sakkunniga genom sitt förslag sökt undvika, nämligen processande mellan kommunerna om understöd åt barnen, skulle komma att öka i stället för att minska.

Förbundet har vidare påpekat, att det anförda exemplet icke tillhörde de mera invecklade fallen inom svensk fattigvård och barnavård utan vore ett av de oftast förekommande. Betydligt mera komplicerade bleve förhållandena — vid i övrigt enahanda förutsättningar för ett omhändertagande av barnavårdsnämnden, resp. beviljande av fattigvård, som det nyssnämnda — där, såsom ofta förekomme, barnets vistelseort vore en kommun, moderns mantalsskrivningsort en annan och hemortsrätten låge i en tredje kommun. Vilket invecklat förfaringssätt som där skulle bli följden, därest på en gång bidragsförskott beviljades och barnet därjämte erhöle kommunal hjälp av barnavårds- eller fattigvårdskaraktär, insåges lätt, har förbundet framhållit, av var och en med den nuvarande svenska lagstiftningen rörande hemorts-rätt och rätt till återsökning förtrogen.

Därjämte har förbundet framhållit, att med all sannolikhet en icke obetydlig motvilja mot lagen skulle framskapas hos alla de kommuner, vilka utan att vara hemortskommuner nödgades bestrida med bidragsförskotten förenade utgifter. Det torde väl icke heller vara alldeles ur vägen, yttrar förbundet, att erinra om risken för att de tyvärr mindre nogräknade kommuner, vilka alltjämt beklagligt nog funnes, med de av de sakkunniga föreslagna bestämmelserna icke sällan genom beviljande av fattigvård eller omhändertagande av barn för samhällsvård, varigenom hela kostnaden kunde återsökas från hemortskommunen, skulle söka kringgå den nya lagen.

Förbundet har i anslutning till vad sålunda anförts framlagt ett förslag till ändring av den av de sakkunniga utarbetade lagtexten.

Barnavårdsnämnden i Stockholm har påpekat, att det kanske komme att inträffa, att, om barnet ej ägde hemortsrätt inom kommunen, barnavårdsnämnden eller fattigvårdsstyrelsen hellre omhändertog barnet för samhällsvård eller beviljade det understöd för att därigenom kunna få ersättning av hemortskommunen för hela kostnaden. Huruvida i så fall invändning från hemortskommunen därom, att barnet i stället bort beviljas bidragsförskott, av de dömande myndigheterna skulle godtagas, vore tvivelaktigt. Gentemot sistnämnda betänkligheter har emellertid *överståthållarämbetet* framhållit, att i process mellan kommuner vederbörande länsstyrelse torde vara oförhindrad att, om den funne bidragsförskott rätteligen böra utgå, taga hänsyn härtill vid bedömande av anspråk på återbetalning från hemortskommunen. Någon ändring av förslaget härutinnan syntes därför icke erforderlig.

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet har upplyst om att det för närvarande understundom beredde svårigheter för en hemortskommun, som i sista hand finge bestrida hela kostnaden för en persons försörjning i form av fattigvård, att få till stånd en ansökning om pension i den kommun, där vederbörande vore mantalsskriven och i regel även vistades. Samma svårigheter kunde förväntas i fråga om förskott men säkerligen i mycket större utsträckning. Härtill kunde läggas, påpekar förbundet, att det, när förskott söktes, mycket ofta torde bli tre kommuner, som finge taga befattning med barnet, nämligen när hemortsrättskommunen, barnets vistelsekommun och moderns mantalsskrivningskommun vore tre skilda kommuner. Även om de två senare kommunerna sammanföll, bleve den underhållsskyldige föremål för krav från två olika kommuner, det ena för fattigvård eller barnavård, det andra för förskott.

Förbundet har tillagt, att här mötte frågan, vilket av dessa krav som skulle äga företräde.

Stadsfullmäktige i Eskilstuna hava påpekat, att i allmänhet förflyttningen av minderåriga barn från en kommun till en annan icke torde bli så stor, varför de hemortsrättsprocesser, som kunde uppkomma, i händelse nuvarande hemortsrättsbestämmelser bibehöllos, torde komma att inskränka sig till ett fåtal. Under sådana förhållanden och då större rättvisa gentemot såväl barnen och deras föräldrar som ock gentemot kommunerna kunde skipas, därest hemortsrättsbestämmelserna bibehölles, syntes övervägande skäl tala för bibehållandet av desamma.

Åtskilliga exempel på förslagets ogynnsamma verkningar i nu förevarande hänseende hava anförts i yttrandena.

Länsstyrelsen i Västmanlands län har sålunda velat fästa uppmärksamheten på att ett slopande av hemortsrättskommunens ersättningsskyldighet torde komma att skapa en tendens, som åtminstone icke komme att främja den föreslagna lagstiftningens utveckling, i det att en moders mantalsskrivningskommun, som icke tillika vore hennes hemortsrättskommun, komme att söka få utgiva fattigvård med rätt till ersättning för hela det utgivna beloppet i stället för förskottsbidrag med ersättning för endast $\frac{3}{4}$ av beloppet.

Kommunalfullmäktige i Gällivare kommun samt barnavårdsnämnden i Västerås hava ansett slopandet av hemortsrättsprincipen innebära ekonomisk nackdel särskilt för större kommuner med välordnad organisation för hjälpverksamheten i det att icke önskvärda inflyttningar skulle komma att äga rum till sådana kommuner.

Stadsfullmäktige i Trollhättan hava påpekat, att om en ogift kvinna med minderåriga barn med avseende å tilltänkt inflyttning mantalsskrivits inom viss kommun men ej inflyttat dit, så skulle denna kommun bliva skyldig svara för en fjärdedel av eventuellt bidragsförskott till barnen, till och med om modern åtnjöte fattigvård inom sin förra mantalsskrivningsort. Den föreslagna bestämmelsen skulle, enligt stadsfullmäktiges åsikt, föranleda en icke önskvärd tävlan mellan kommunerna å ena sidan att främja och å andra sidan att hindra flyttning från en kommun till annan, och antalet överklaganden i mantalsskrivningsärenden skulle helt visst komma att ökas.

Kommunalfullmäktige i Bollnäs kommun och barnavårdsnämnden i Nättaby kommun hava erinrat om att slopandet av hemortsrättsbestämmelserna kunde förhindra att personer, som åtnjuta bidragsförskott, finge flytta från en kommun till en annan.

Länsstyrelsen i Uppsala län har påpekat, att om fattigvård, såsom säkerligen ofta skulle bliva fallet, komme att utgå samtidigt med bidragsförskott till samma barn eller om fattigvård utginge till ett barn och bidragsförskott till ett annat barn till samma moder, komme ersättningsrätten att tillhöra olika kommuner. Två särskilda ersättningsprocedurer måste fullföljas i båda fallen.

En erinran av liknande innebörd har gjorts av *barnavårdsnämnden i Umeå*.

Kommunalfullmäktige i Tåsjö kommun hava framhållit, att den av de sakkunniga föreslagna ordningen kunde leda därhän, att barnavårdsnämnd av ovillighet att åsamka sin kommun utgift för barn, som i fattigvårdshänsende ägde hemortsrätt inom annan kommun, vägrade bevilja bidragsförskott för dylika barn.

Länsstyrelsen i Kalmar län har understrukit de redan av de sakkunniga uttalade farhågorna uti förevarande avseende samt förklarat sig befara en ökning av mantalsskrivningsprocesserna.

En ökning av antalet mantalsskrivningsprocesser hava även *fattigvårdsstyrelsen i Göteborg och kommunalfullmäktige i S:t Nikolai och Alby kommuner* ansett sannolik.

För bibehållandet av hemortsrättsprincipen hava ytterligare uttalat sig *statskontoret, fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i nionde distriktet, länsstyrelserna i Jönköpings, Gotlands, Älvsborgs och Örebro län, styrelsen för svenska stadsförbundet* samt ett flertal kommunala myndigheter.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård har betonat de av de sakkunniga uttalade farhågorna för ogynnsamma verkningar av hemortsrättsprincipens slopande samt framhållit att hemortsrättsbestämmelsernas avigsidor i stor utsträckning och i många former direkt drabbade de personer,

som behövde kommunalt understöd, och att utan tvivel genom den av de sakkunniga föreslagna ståndpunkten förhållandet komme att bli detsamma för ytterligare en stor grupp människor.

Barnavårdsnämnden i Stockholm har påpekat behovet särskilt för mindre kommuner av förlagsmedel från statsverket till bestridande av bidragsförskott, emedan det kunde dröja avsevärd tid, innan kommunen finge ersättning för sina utlägg.

Departementschefen.

De svårigheter av praktisk art, som de sakkunnigas förslag i förevarande hänseende befarats komma att medföra, synas i yttrandena hava överdrivits. Detta omdöme torde vara befogat framför allt med hänsyn till att kommunandelen skall uppgå till endast en fjärdedel av kostnaderna för bidragsförskotten. Jag ansluter mig därför även i förevarande hänseende till de sakkunnigas förslag.

21 §.

Denna paragraf motsvarar paragrafen med samma nummer i de sakkunnigas förslag.

Medan de sakkunniga funnit en skärpning av tvångsmedlen gentemot försumliga försörjningsskyldiga icke för närvarande böra äga rum, hava de emellertid funnit det vara av största vikt att de till buds stående möjligheterna att indriva underhållsbidragen utnyttjades. De sakkunniga hava här om anført:

Då enligt de sakkunnigas förslag statsbidrag skall lämnas för en väsentlig del av kostnaderna för förskotteringen, kan man icke enbart förlita sig på det kommunala intresset som drivfjäder för en effektiv indrivningsverksamhet. Staten måste kontrollera, att statsbidrag icke utgår i andra fall än då det varit omöjligt att utfå ersättning av den underhållsskyldige. Denna kontroll föreslå de sakkunniga anordnad i samband med prövningen av ansökan om statsbidrag. Som förebild ha närmast tjänat de bestämmelser, som givits i 61 § fattigvårdslagen för det fall, att fattigvårdsstyrelse vill erhålla gottgörelse av statsmedel för fattigvård, som lämnats vissa särskilt angivna kategorier hjälpbehövande såsom utlänningar m. fl. Redan när ansökan göres om bidragsförskott, bör barnavårdsnämnden sålunda genom förhör med sökanden eller på annat sätt inhämta upplysning om bland annat barnets och föräldrarnas ekonomiska ställning, varom uppgift skall lämnas vid ansökan om statsbidrag. Redogörelse måste även lämnas ej blott för de åtgärder, som vidtagits för förskottets återkrävande av fadern, utan även i förekommande fall för anledningen till att tvångsmedel icke anlitats. Den anslagsbeviljande myndigheten har att vid sin prövning införskaffa den ytterligare utredning som kan vara behövlig. Genom dessa bestämmelser vinnes ett dubbelt syftemål. Den anslagsbeviljande myndigheten kan nämligen då dels kontrollera, att de villkor som stadgats rörande barnets och moderns inkomst icke åsidosatts, dels ock utöva press på barnavårdsnämnderna att använda till buds stående tvångsmedel för ersättningsskyldighetens utkrävande genom att förvägra barnavårdsnämnden statsbidrag i de fall, då nämnden icke gjort vad på densamma ankommer i sistnämnda hänseende.

Prövningen av ansökan om statsbidrag borde enligt de sakkunnigas mening anförtros länsstyrelserna, som enligt förslaget även skulle upptaga besvär över barnavårdsnämndernas beslut i frågor rörande förskotteringen. De sakkunniga hava emellertid — i anslutning till ett den 30 juni 1936 avgivet betänkande om socialstyrelsens organisation, enligt vilket inom socialstyrelsen skulle upprättas en byrå för ärenden rörande fattigvård och barnavård med statens inspektör för fattigvård och barnavård som chef — framhållit, att socialstyrelsen som central prövningsmyndighet för ansökan om statsbidrag erbjöde vissa fördelar. I vart fall skulle vederbörande myndighets beslut rörande ansökan om statsbidrag kunna överklagas hos Kungl. Maj:t.

I specialmotiveringen hava de sakkunniga ifråga om denna paragraf anfört:

Av stadgandets avfattning framgår, att statsbidrag på en gång bör sökas för bidragsförskott, som utgivits under ett kalenderår. Den tid, inom vilken ansökan om statsbidrag skall göras, har bestämts med hänsyn till att barnavårdsnämnden skall hava medhunnit att anlita behövliga tvångsmedel för ersättningsskyldighetens utkrävande, innan ansökan göres. Trots detta måste det ofta inträffa, att effekten av exempelvis ett arbetsföreläggande icke hunnit visa sig, när ansökan om statsbidrag göres. Denna omständighet bör givetvis ej utgöra anledning att förvägra barnavårdsnämnden statsbidrag.

Y t t r a n d e n.

Länsstyrelsen i Kalmar län har framhållit, att det föreslagna förfarandet med all säkerhet komme att i icke ringa grad öka arbetsbördan för länsstyrelsen samt, då kontrollen enligt sakens natur måste vara sträng, giva anledning till många motsättningar mellan barnavårdsnämnderna och länsstyrelserna. Den ökning i arbetsbördan, förfarandet komme att medföra för barnavårdsnämnderna i de större kommunerna, har betonats av *barnavårdsnämnderna i Stockholm* samt *Risinge kommun*. *Barnavårdsnämnden i Hälsingborg* har påpekat, att det särskilt för landskommunerna mången gång komme att erbjuda svårigheter att så verifiera sina anspråk på gottgörelse, som lagen krävde. *Fattigvårdsstyrelsen i Göteborg* har givit uttryck för farhågor, att resultaten av den kontroll, länsstyrelserna hade att utöva, skulle bliva ett övergivande av den nuvarande skälighetsprövningen ifråga om användning av tvångsmedel och tillgripande därav även i fall, då detsamma av barnavårdsnämnden betraktades som ändamålslost eller t. o. m. skadligt. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* har ansett, att den föreslagna kontrollen av att statsbidrag ej utginge i andra fall än då det varit omöjligt att utfå ersättning av den underhållsskyldige enligt sakens natur svårigen kunde tänkas i och för sig erhålla nöjaktig effektivitet. *Barnavårdsnämnden i Getinge kommun* har påpekat, att om sådana upplysningar, som avsågos i 21 § c), skulle införskaffas före ansökans beviljande, detta komme att fördröja förskottets utbetalande.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård samt *länsstyrelsen i Malmöhus län* hava förordat, att ansökningarna om statsbidrag anförtroddes åt en central myndighet. *Länsstyrelsen i Gotlands län* har däremot funnit en dylik centralisering varken önskvärd eller lämplig.

Ifråga om tiden, inom vilken ansökan skall ingivas, har *medicinalstyrelsen*

föreslagit, att ansökan skulle få göras före utgången av andra kalenderåret näst efter det bidragsförskottet utgivits. Det kunde nämligen, framhåller styrelsen, tänkas inträffa, att resultatet av vidtagna åtgärder icke hunne föreligga inom det kalenderår, som följde näst efter det, då förskottet utgivits. *Barnavårdsnämnden i Julita kommun* har framställt ett likartat förslag. *Länsstyrelsen i Skaraborgs län* har yrkat, att ansökan om gottgörelse för bidragsförskott, för undvikande av dubbelarbete för länsstyrelserna, måtte avse hela den tid, vanligen ett år, för vilket sådant förskott beviljats, och sökas exempelvis före den 1 juli efter det nämnda tid gått till ända. En liknande synpunkt har framförts av *barnavårdsnämnden i Skara*. *Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet* har påpekat, att kontrollförfarandet inskränkts till det tillfälle, då gottgörelse av staten söktes. Enligt förbundets åsikt kunde man emellertid befara, att införandet av kanske invecklade och tidsödande kontrollbestämmelser snart skulle komma att påyrkas, avseende att förmå kommunerna att även i fortsättningen hålla kravet levande. Då det därför låge i kommunernas eget intresse att från början få till stånd en för alla parter tillfredsställande ordning, ville förbundet ifrågasätta, om en dylik ej skulle kunna vinnas genom att tidpunkten, då gottgörelse skulle sökas, framskötas. Förbundet har därför föreslagit, att det bestämdes, att statsbidrag icke kunde utgå förrän viss tid förflutit efter det att förskottet utbetalats. *Styrelsen för svenska landskommunernas förbund* har ifrågasatt, att Kungl. Maj:t medgäves rätt att företaga prövning av ansökan, som på grund av särskilda omständigheter inkommit för sent.

Gävleborgs läns barnavårdsförbund har föreslagit, att den i 21 § b) omnämnda uppgiften skulle bestyrkas med ordförandens eller kassaförvaltarens underskrift och ej med båda deras. *Barnavårdsnämnden i Göteborg* har ansett, att med avseende å bestyrkande av riktigheten av de uppgifter, som angävos i 21 § b), c) och d), borde förfaras såsom i fattigvårdslagen föreskreves vid sökande av gottgörelse av staten för fattigvård.

Departementschefen.

Av stadgandets formulering torde framgå, att barnavårdsnämnden har att på en gång söka gottgörelse för de bidragsförskott, som utgivits under ett kalenderår. Då det emellertid kan inträffa, att visst ärende rörande återkrav av bidragsförskott icke kunnat avslutas före utgången av den stadgade ansökningstiden, bör ansökning om gottgörelse för dylikt förskott kunna ingivas senare, om länsstyrelsen före fristens utgång lämnat sitt medgivande härtill.

Med anledning av i yttrandena framställda erinringar har ifråga om uppgift, som avses i 21 § b), föreskrivits, att densamma kan bestyrkas av antingen nämndens ordförande eller dess kassör, i båda fallen jämte annan ledamot av nämnden.

I övrigt hava erinringarna mot den av de sakkunniga föreslagna paragrafen icke föranlett några ändringar i sak. De avvikelser, som förevarande paragraf företer vid jämförelse med den av de sakkunniga föreslagna, äro uteslutande av formell natur, med undantag av att till sista stycket gjorts ett tillägg av innebörd, att länsstyrelsen jämväl har att utanordna beviljat belopp.

22 §.

Denna paragraf motsvarar 22 § i de sakkunnigas förslag.

De sakkunniga hava påpekat, att sedan statsbidrag beviljats, det kunde inträffa, att den underhållsskyldiges ekonomiska ställning så förbättrats, att han kunde betala resterande underhållsbidrag. En särskilt anordnad kontroll med hänsyn till en dylik förändring i den försörjningsskyldiges förhållanden kunde knappast ifrågakomma. Man finge, enligt de sakkunnigas mening, för dylika fall lita till kommunens intresse att indriva dess egen andel av kostnaden för bidragsförskott. I den mån ersättning från underhållsskyldig inflöte till barnavårdsnämnden, vore nämnden givetvis skyldig att till statsverket redovisa dess andel av ersättningen.

Y t t r a n d e n a.

Statskontoret har särskilt fäst sig vid det fall, då den underhållsskyldiges ekonomiska ställning, efter det förskottet utgått och blivit av statsverket och vederbörande kommun ersatt, så avsevärt förbättrats, att den underhållsskyldige borde kunna betala resterande förskottat underhållsbidrag. Även om, såsom de sakkunniga framhållit, en särskilt anordnad kontroll med hänsyn till en dylik förändring i den försörjningsskyldiges förhållanden knappast kunde ifrågakomma, torde det likväl enligt statskontorets åsikt icke vara tillräckligt att för dylika fall allenast lita till kommunens intresse att indriva dess egen andel av kostnaden för bidragsförskottet. Det torde för övrigt kunna ifrågasättas, påpekar statskontoret, huruvida, sedan ersättning av statsverket en gång lämnats, kommunen ägde av den underhållsskyldige återkräva statsverkets anpart vid kostnadsfördelningen, utan att särskilt stadgande härom meddelades. Enligt vad erfarenheten givit vid handen hade knappast en sådan rätt ansetts förefinnas i fall, där vederbörande kommun av landsting erhållit gottgörelse för sjukvårdskostnader.

D e p a r t e m e n t s c h e f e n.

Jag ansluter mig till de sakkunnigas ståndpunkt, att man i fråga om den förbättring i den underhållsskyldiges ekonomiska ställning, som kan inträffa efter det statsbidrag beviljats, är hänvisad att lita till kommunens eget ekonomiska intresse med hänsyn till denna förbättring.

I anledning av vad statskontoret anfört vill jag framhålla, att stadgandets avfattning torde giva vid handen, att barnavårdsnämnden å statsverkets vägnar äger återkräva bidragsförskott av den underhållsskyldige.

Ifrågavarande stadgande har endast underkastats en mindre omarbetning av formell natur.

23 §.

Denna paragraf motsvarar 23 § i de sakkunnigas förslag.

Motivering till stadgandet återfinnes under 1 § i sakkunnigförslaget.

I förtydligande syfte har paragrafen något omarbetats.

24—26 §§.

Dessa paragrafer motsvara paragraferna med samma nummer i de sakkunnigas förslag.

I motiveringen hava de sakkunniga påpekat, att som besvärnsinstans föreslagits länsstyrelserna, vilka på grund av sin befattning med fattigvårds- och barnavårdsmål hade nödig erfarenhet för att handlägga jämväl nu ifrågavarande ärenden. Mot länsstyrelsernas beslut torde enligt de sakkunnigas mening talan böra få fullföljas hos Kungl. Maj:t i statsrådet. De sakkunniga ha emellertid även haft under övervägande ett besvärssystem, likartat med det som gäller i fråga om folkpensioneringen. Om nämligen den ovan omförmälda omorganisationen av socialstyrelsen genomfördes, kunde man, hava de sakkunniga anfört, tänka sig socialstyrelsen som besvärnsinstans över barnavårdsnämnderna, en instans som såtillvida kunde anses jämförbar med pensionsstyrelsen, att talan mot dess beslut tillätes endast i vissa starkt begränsade undantagsfall.

En omformulering har skett i fråga om 24 § för att utmärka att klagan icke kan föras över varje barnavårdsnämndens beslut enligt denna lag såsom exempelvis beslut att begagna tvångsmedel vid återkrävande av bidragsförskott.

Beträffande 25 § har den förändringen vidtagits, att i paragrafen införts orden vederbörande statsdepartement i stället för socialdepartementet.

Förslaget till lag om kommunala pensionstillskott m. m.

På sätt jag i det föregående anfört har förslag upprättats till ny lag om kommunala pensionstillskott m. m., varigenom åt kommunerna beredes möjlighet att lämna tillskott utan fattigvårds karaktär till barnbidrag och bidragsförskott.

Föredraganden hemställer härefter — under framhållande av att proposition i ärendet jämlikt § 54 riksdagsordningen lär kunna avlåtas utan hinder av att den för propositioners avlämnande till riksdagen i allmänhet stadgade tid gått till ända — att upprättade förslag till

lag om barnbidrag,

lag om förskottering av underhållsbidrag till barn samt

lag om kommunala pensionstillskott m. m.

måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Henry Rooth.

Bilaga A.

Tabell 1.

Beloppet av inkomst + *barnbidrag* vid olika inkomstlägen och barnantal enligt sakkunnigförslaget.

Ortsgrupp 1.

1	2	3	4	5
Inkomst, kronor	Inkomst + barnbidrag			
	änka med 1 barn	änka med 2 barn	änka med 3 barn	änka med 4 barn
(0—) 600.....	840	1,020	1,200	1,320
700.....	870	1,050	1,230	1,350
800.....	900	1,080	1,260	1,380
900.....	930	1,110	1,290	1,410
1,000.....	1,000	1,110	1,290	1,410
1,100.....		1,110	1,290	1,410
1,200.....		1,200	1,290	1,410
1,300.....			1,300	1,410
1,400.....				1,410
1,500.....				1,500

Tabell 2.

Beloppet av inkomst + *barnbidrag* vid olika inkomstlägen och barnantal enligt sakkunnigförslaget.

Ortsgrupp 3.

1	2	3	4	5
Inkomst, kronor	Inkomst + barnbidrag			
	änka med 1 barn	änka med 2 barn	änka med 3 barn	änka med 4 barn
(0—) 900.....	1,260	1,560	1,800	1,980
1,000.....	1,290	1,560	1,830	2,010
1,100.....	1,320	1,590	1,860	2,040
1,200.....	1,350	1,620	1,890	2,070
1,300.....	1,350	1,620	1,890	2,070
1,400.....	1,400	1,620	1,890	2,070
1,500.....		1,620	1,890	2,070
1,600.....		1,620	1,890	2,070
1,700.....		1,700	1,890	2,070
1,800.....			1,890	2,070
1,900.....			1,900	2,070
2,000.....				2,070
2,100.....				2,100

Tabell 3.

Beloppet av inkomst + *bidragsförskott* vid olika inkomstlägen och barnantal enligt sakkunnigförslaget.

Ortsgrupp 1.

1	2	3	4	5
Inkomst, kronor	Inkomst + bidragsförskott			
	moder med 1 barn	moder med 2 barn	moder med 3 barn	moder med 4 barn
(0—) 900.....	1,140	1,320	1,500	1,620
1,000.....	1,190	1,370	1,550	1,670
1,100.....	1,240	1,420	1,600	1,720
1,200.....	1,200	1,470	1,650	1,770
1,300.....	1,300	1,470	1,650	1,770
1,400.....		1,400	1,650	1,770
1,500.....		1,500	1,650	1,770
1,600.....			1,600	1,770
1,700.....			1,700	1,700
1,800.....				1,800

Tabell 4.

Beloppet av inkomst + *bidragsförskott* vid olika inkomstlägen och barnantal enligt sakkunnigförslaget.

Ortsgrupp 3.

1	2	3	4	5
Inkomst, kronor	Inkomst + bidragsförskott			
	moder med 1 barn	moder med 2 barn	moder med 3 barn	moder med 4 barn
(0—) 1,200.....	1,560	1,830	2,100	2,280
1,300.....	1,610	1,880	2,150	2,330
1,400.....	1,660	1,930	2,200	2,380
1,500.....	1,710	1,980	2,250	2,430
1,600.....	1,710	1,980	2,250	2,430
1,700.....	1,700	1,980	2,250	2,430
1,800.....	1,800	1,980	2,250	2,430
1,900.....		1,900	2,250	2,430
2,000.....		2,000	2,250	2,430
2,100.....			2,250	2,430
2,200.....			2,200	2,430
2,300.....			2,300	2,430
2,400.....				2,400
2,500.....				2,500

Tabell 7.

Jämförelse mellan beloppen enligt departementsförslaget (A) samt de sakkunnigas förslag rörande barnbidrag (B) och bidragsförskott (C).

Ortsgrupp 1.

Inkomst, kronor	Kvinna med 1 barn			Kvinna med 2 barn			Kvinna med 3 barn			Kvinna med 4 barn		
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
(0—) 600.....	240	240	240	420	420	420	600	600	600	720	720	720
700.....	170	170	240	350	350	420	530	530	600	650	650	720
800.....	100	100	240	280	280	420	460	460	600	580	580	720
900.....	30	30	240	210	210	420	390	390	600	510	510	720
1,000.....	—	—	190	140	110	370	320	290	550	440	410	670
1,100.....			140	70	10	320	250	190	550	370	310	620
1,200.....			—	—	—	270	180	90	450	300	210	570
1,300.....						170	110	—	350	230	110	470
1,400.....						—	40		250	160	10	370
1,500.....							—		150	90	—	270
1,600.....									—	20	—	170
1,700.....												—
1,800.....												—
1,900.....												—
2,000.....												—

Tabell 8.

Jämförelse mellan beloppen enligt departementsförslaget (A) samt de sakkunnigas förslag rörande barnbidrag (B) och bidragsförskott (C).

Ortsgrupp 3.

Inkomst, kronor	Kvinna med 1 barn			Kvinna med 2 barn			Kvinna med 3 barn			Kvinna med 4 barn		
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C
(0—) 900.....	360	360	360	630	630	630	900	900	900	1,080	1,080	1,080
1,000.....	360	290	360	630	560	630	900	830	900	1,080	1,010	1,080
1,100.....	290	220	360	560	490	630	830	760	900	1,010	940	1,080
1,200.....	220	150	360	490	420	630	760	690	900	940	870	1,080
1,300.....	150	50	310	420	320	580	690	590	850	870	770	1,030
1,400.....	80	—	260	350	220	530	620	490	800	800	670	980
1,500.....	10		210	280	20	480	550	390	750	730	570	930
1,600.....	—		—	210	—	380	480	290	650	660	470	830
1,700.....				140		280	410	190	550	590	370	730
1,800.....				70		180	340	90	450	520	270	630
1,900.....				—		—	270	—	350	450	170	530
2,000.....							200		250	380	70	430
2,100.....							130		150	310	—	330
2,200.....							60		—	240		230
2,300.....							—			170		130
2,400.....										100		—
2,500.....										30		
2,600.....										—		
2,700.....												
2,800.....												

Anm. Därest beloppet av bidragsförskott icke uppgår till 60 kronor för år räknat, skall det-samma icke utgå.

Bilaga B.

Förslag
till
Lag om barnbidrag.

Härigenom förordnas som följer:

Allmänna bestämmelser.

1 §.

För att bereda uppehälle och uppfostran åt barn till änkor och arbetsoförmögna samt åt föräldralösa barn utgår särskilt bidrag (*barnbidrag*) i de fall och i den ordning nedan stadgas.

2 §.

Rätt till barnbidrag tillkommer endast barn, som är mantalsskrivet eller under året skall mantalsskrivas här i riket, och som har svenskt medborgarskap; dock äger Konungen, under förutsättning av ömsesidighet, ingå överenskommelse med främmande stat, att barn, som där har medborgarskap, skall i avseende å tillämpning av denna lag likställas med barn, som har svenskt medborgarskap.

Barnbidrag utgår för tiden till och med den månad, under vilken barnet fyller sexton år.

3 §.

Ärenden rörande barnbidrag handläggas av pensionsstyrelsen och pensionsnämnderna.

Barnbidrag för änkors barn.

4 §.

Barnbidrag utgår för barn och adoptivbarn till änka i äktenskapet med den avlidne mannen.

Har änka barn i ett föregående äktenskap eller annat adoptivbarn än förut sagts, utgår barnbidrag för sådant barn, dock ej för barn och adoptivbarn i ett genom skillnad upplöst äktenskap och ej för adoptivbarn, som änkan antagit efter det sista äktenskapets upplösning genom mannens död.

Är änka varaktigt oförmögen till arbete, utgår barnbidrag för adoptivbarn, som hon antagit efter mannens död, därest adoptionen skett senast två år före den dag, då hon såsom arbetsoförmögen gjort ansökan, som medfört folkpension.

Då änka, vars barn erhåller barnbidrag, ingår nytt äktenskap, indrages barnbidraget.

Barnbidraget utgår med högst följande årliga belopp: för ett barn 240 kronor, för två barn 420 kronor, för tre barn 600 kronor och för varje barn däröver ytterligare 120 kronor. Överstiger ankans årsinkomst 600 kronor, minskas ovan angivna barnbidrag med sju tiondelar av det inkomstbelopp,

som överstiger 600 men ej 900 kronor, och med hela det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 900 kronor.

För tiden till och med den månad, under vilken barn fyller två år, ökas utgående barnbidrag med ett tilläggsbelopp efter 60 kronor om året.

5 §.

Änkas inkomst uppskattas enligt de grunder, som angivas i 7 § första—tredje styckena lagen om folkpensionering.

Har barn inkomst, som ej härrör från dess eget arbete, skall den på detta barn belöpande andelen av barnbidraget minskas med nämnda inkomst. Vid uppskattning av barns inkomst skall avkastning av fastighet och kapital höjas med 3 procent av det belopp, varmed sammanlagda behållna värdet av barnets fastighet och kapital må överstiga 2,000 kronor.

Har barn, som fyllt fjorton år, arbetsinkomst, som i huvudsak förslår till dess försörjning, må på detta barn belöpande barnbidrag nedsättas efter vad som finnes skäligt, dock ej till lägre belopp än hälften av vad som eljest skolat utgå.

6 §.

Har inkomst, efter vilken barnbidrag blivit bestämt, sedermera ökats till sådant belopp, att rätt till barnbidrag ej längre föreligger, indrages barnbidraget. Sker eljest mera väsentlig ändring i den inkomst, efter vilken barnbidrag blivit bestämd, må barnbidraget i enlighet därmed ökas eller minskas.

Befinnes barn, för vilket barnbidrag utgår, icke längre hava svenskt medborgarskap eller icke vidare vara här i riket mantalsskrivet, skall barnbidraget indragas, såvida icke detta med hänsyn till omständigheterna prövas oskäligt.

Änka, för vars barn utgår barnbidrag, är pliktig att, om hennes eller barnets ekonomiska förhållanden väsentligt förbättrats, utan oskäligt dröjsmål anmäla detta till pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där hon senast blivit mantalsskriven. Har barnet särskilt förordnad förmyndare, åligger det denne att göra sådan anmälan vid väsentlig förbättring i barnets ekonomiska förhållanden.

7 §.

Har änka utan vederlag eller mot uppenbarligen otillräckligt vederlag avhänt sig eller barnet egendom i sådan myckenhet, att avhändelsen avsevärt inverkar vid beräkning av barnbidrag, ehuru hon bort förutse, att avhändelsen skulle föranleda behov av dylikt bidrag, eller har särskilt förordnad förmyndare låtit sådant förfarande komma sig till last med avseende å myndlingens egendom, eller

har i fråga om ankans eller barnets inkomst eller egendom åberopats oriktig uppgift av beskaffenhet att påverka rätten till barnbidrag, ehuru skäligen kunnat fordras att uppgiften varit riktig,

skall ansökan om barnbidrag avslås eller redan beviljat barnbidrag indragas, dock att där annat ej finnes påkallat, viss tid skall bestämmas, efter vilkens förlopp den omständighet, som föranlett beslutet, icke skall utgöra hinder mot bifall till ny ansökan om barnbidrag.

Har änka eller särskilt förordnad förmyndare försummat den i 6 § tredje stycket stadgade skyldigheten att göra anmälan om ändrade ekonomiska förhållanden, må, om försummelsen inverkat på rätten till barnbidrag eller beloppet därav och försummelsen icke kan anses ursäktlig, barnbidraget indragas så som ovan stadgats.

Barnbidrag för barn till arbetsoförmögna.**8 §.**

Barnbidrag utgår:

för barn och adoptivbarn till äkta makar, då mannen är varaktigt oförmögen till arbete,

för barn och adoptivbarn till änkring i äktenskapet med den avlidna hustrun, då änkringen är varaktigt oförmögen till arbete,

för adoptivbarn till fränskild make, som är varaktigt oförmögen till arbete, dock ej för sådant barn, som adopterats jämväl av den arbetsoförmögnes make i det genom skillnad upplösta äktenskapet eller som varit sistnämnda makes barn i annat äktenskap, samt

för adoptivbarn till ogift man eller kvinna, som är varaktigt oförmögen till arbete.

Har arbetsoförmögen gift man eller dennes hustru eller arbetsoförmögen änkring eller fränskild make barn i ett föregående äktenskap eller annat adoptivbarn än förut sagts, utgår barnbidrag för sådant barn, dock ej för barn och adoptivbarn i ett genom skillnad upplöst äktenskap.

Barnbidrag för adoptivbarn utgår icke, där adoptionen skett senare än två år före den dag, då den arbetsoförmögne gjort ansökan, som medfört folkpension.

Då ogift eller fränskild kvinna, vars barn erhåller barnbidrag, ingår äktenskap, indrages barnbidraget.

Barnbidraget utgår med högst följande årliga belopp: för ett barn 240 kronor, för två barn 420 kronor, för tre barn 600 kronor och för varje barn däröver ytterligare 120 kronor.

Är den arbetsoförmögne gift och har han tillsammans med sin hustru en årsinkomst, överstigande 900 kronor, minskas ovan angivna barnbidrag med sju tiondelar av det belopp, varmed makarnas sammanlagda årsinkomst överstiger 900 men ej 1,200 kronor, och med hela det belopp, varmed nämnda inkomst överstiger 1,200 kronor.

Är den arbetsoförmögne ogift, fränskild eller änkring och har en årsinkomst, överstigande 600 kronor, minskas ovan angivna barnbidrag med sju tiondelar av det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 600 men ej 900 kronor, och med hela det belopp, varmed densamma överstiger 900 kronor.

För tiden till och med den månad, under vilken barn fyller två år, ökas utgående barnbidrag med ett tilläggsbelopp efter 60 kronor om året.

Vad i 5, 6 och 7 §§ stadgas skall i tillämpliga delar gälla jämväl beträffande barnbidrag enligt denna paragraf. I fråga om beräkning av äkta makars inkomst skall därjämte gälla vad som föreskrives i 7 § fjärde stycket lagen om folkpensionering.

Barnbidrag för föräldralösa barn.**9 §.**

Barnbidrag utgår för barn, vars föräldrar eller, då barnet adopterats, vars adoptant eller adoptivföräldrar avlidit. Har någon adopterat sin äkta makes barn, utgår barnbidrag enligt denna paragraf först då båda makarna avlidit.

Barnbidraget utgår med ett årligt belopp av högst 300 kronor. För tiden till och med den månad, under vilken barnet fyller två år, ökas barnbidraget med ett tilläggsbelopp efter 60 kronor om året.

Har barnet inkomst, som ej härrör från dess eget arbete och som helt eller i mera väsentlig mån kan anses täcka kostnaden för dess uppehälle och upp-

fostran, skall barnbidrag antingen ej utgå eller ock nedsättas efter vad som finnes skäligt.

Har barn, som fyllt fjorton år, arbetsinkomst, som i huvudsak förslår till dess försörjning, må barnbidraget nedsättas efter vad som finnes skäligt, dock ej till lägre belopp än hälften av vad som eljest skolat utgå.

Vad i 6 och 7 §§ stadgas skall i tillämpliga delar gälla jämväl beträffande barnbidrag enligt denna paragraf.

Ansökan och utbetalning med mera.

10 §.

Ansökan om barnbidrag för barn eller adoptivbarn till änka göres av änkan eller, då särskilt förordnad förmyndare finnes, av denne hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där änkan senast blivit mantalsskriven.

Ansökan om barnbidrag för barn eller adoptivbarn till arbetsoförmögen person, varom i 8 § sägs, göres av denne eller, då särskilt förordnad förmyndare finnes, av den sistnämnde hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där den arbetsoförmögne senast blivit mantalsskriven.

Ansökan om barnbidrag för föräldralöst barn göres av förmyndaren hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där den sist avlidne av föräldrarna eller, om barnet varit adopterat, där adoptanten eller den sist avlidne av adoptivföräldrarna senast varit mantalsskriven.

Finnes ej mantalsskrivningsort, som förut i denna paragraf sägs, skall ansökan göras hos pensionsnämndens ordförande i det pensionsdistrikt, där barnet är mantalsskrivet eller under året skall mantalsskrivas.

Om ansökan och dess behandling skall i tillämpliga delar gälla vad som stadgas i 28—32 §§ lagen om folkpensionering i fråga om tilläggspension. Föreskrifterna i 33 och 34 §§ nämnda lag skola ock äga motsvarande tillämpning beträffande barnbidrag.

11 §.

Barnbidrag utbetalas till barnets förmyndare; dock må, om särskilda skäl därtill äro, pensionsstyrelsen föreskriva, att utbetalning skall ske till barnavårdsnämnd eller annan, med skyldighet för den, som sålunda erhåller förfallna belopp, att utlämna dessa i den ordning, som prövas vara för barnet mest gagneligt.

12 §.

Har kommun, sedan ansökan om barnbidrag gjorts, förskottterat sådant bidrag, äger kommunen uppbära det först till betalning förfallande beloppet, i vad detsamma hänför sig till tid, för vilken förskott utgivits, och därav tillgodogöra sig förskottet.

13 §.

Barnbidrag utgår icke för tid, under vilken barn är intaget å allmän uppfostringsanstalt eller straffanstalt.

Barnbidrag, som belöper å tid, under vilken barn är omhändertaget för skyddsuppfostran eller samhällsvård eller på allmän bekostnad vårdas å anstalt i andra fall än förut i denna paragraf avses, utbetalas till det kommunala organ, som svarar för vårdkostnaden. Av vad sålunda utbetalas må nämnda kostnad täckas, varvid densamma skall beräknas efter de grunder, som angivas i 51 § lagen om fattigvården.

14 §.

Rätt till barnbidrag kan ej överlåtas och må förty icke tagas i mät för gäld.

15 §.

Kostnaden för barnbidrag gäldas till tre fjärdedelar av staten och till en fjärdedel av den kommun, vars pensionsnämnd prövat ärendet; dock att, där barnbidrag blivit ökat, den kommun, vars pensionsnämnd prövat ansökningen om ökning, skall bidraga med en fjärdedel av ökningen. Är pensionsnämnd gemensam för två eller flera kommuner, avgöres dessa kommuner emellan frågan om betalningsskyldigheten med hänsyn till vederbörandes mantalsskrivningsort vid det tillfälle, då barnbidraget eller ökningen söktes. Minskas barnbidrag, till vilket två eller flera kommuner lämna tillskott, skola dessa kommuners andelar i återstående belopp bestämmas efter förhållandet mellan deras förutvarande tillskott. Varje kommuns tillskott uträknas av pensionsstyrelsen.

16 §.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den — — —.

Genom denna lag upphäves 43 § lagen om folkpensionering. Utan hinder härav skall dock sådant pensionstillägg för barn, varom ansökan ingivits före ovannämnda dag, utgå enligt vad i sagda lagrum stadgas. Därest barn, för vilket pensionstillägg utgår, erhåller barnbidrag, skall pensionstillägget indragas; och skall härvid iakttagas, att då barnbidrag finnes böra utgå för samma tid, som redan utbetalat pensionstillägg avser, barnbidraget skall minskas med belopp, motsvarande det å berörda tid belöpande pensionstillägget.

Tilläggsförslag

avseende de ändringar i förslaget till lag om barnbidrag, vilka betingas av dyrortsgradering.

4 §.

Barnbidrag utgår — — — avlidne mannen.

Har änka — — — mannens död.

Är änka — — — medfört folkpension.

Då änka, — — — indrages barnbidraget.

Barnbidraget utgår med högst nedanstående årliga belopp i olika ortsgrupper:

	Ortsgrupp 1.	Ortsgrupp 2.	Ortsgrupp 3.
för ett barn	240 kronor	300 kronor	360 kronor
» två »	420 »	525 »	630 »
» tre »	600 »	750 »	900 »
och för varje barn däröver ytterligare..	120 »	150 »	180 »

Överstiger änkas årsinkomst 600 kronor i ortsgrupp 1, 750 kronor i ortsgrupp 2 och 900 kronor i ortsgrupp 3, minskas ovan angivna barnbidrag med följande belopp:

i ortsgrupp 1 sju tiondelar av det inkomstbelopp, som överstiger 600 men ej 900 kronor, och hela det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 900 kronor;

i *ortsgrupp 2* sju tiondelar av det inkomstbelopp, som överstiger 750 men ej 1,050 kronor, och hela det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 1,050 kronor; samt

i *ortsgrupp 3* sju tiondelar av det inkomstbelopp, som överstiger 900 men ej 1,200 kronor, och hela det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 1,200 kronor.

Barnbidrag för änkas barn utgår efter den i lagen om folkpensionering avsedda *ortsgrupp*, dit den ort hänförs, å vilken änkan senast blivit mantalsskriven; dock att efter flyttning till ort i dyrare *ortsgrupp* änkan skall hava tillhört sådan *ortsgrupp* två år, innan barnbidrag må utgå enligt de för denna gällande reglerna, såvida icke på grund av omständigheterna prövas skäligt i särskilt fall medgiva undantag. Finnes ej sådan mantalsskrivningsort, som ovan sagts, utgår barnbidrag efter den *ortsgrupp*, dit den ort hänförs, å vilken barnet är mantalsskrivet, eller, då änkan har flera barn och dessa äro mantalsskrivna å orter, som hänförs till olika *ortsgrupper*, efter den billigaste av dessa.

Vistas barn stadigvarande å en ort, som tillhör billigare *ortsgrupp* än ankans mantalsskrivningsort, skall på detta barn belöpande barnbidrag med hänsyn därtill nedsättas.

För tiden — — — om året.

6 §.

Har inkomst, — — — eller minskas.

Flyttar änka till ort i annan *ortsgrupp* eller överföres den ort, där hon är mantalsskriven, till annan *ortsgrupp*, skall barnbidraget jämkas eller bortfalla enligt reglerna för den senare *ortsgruppen*; dock att efter flyttning till ort i dyrare *ortsgrupp* höjning av barnbidraget må ske endast efter ansökan och med iakttagande av att änkan skall hava tillhört sådan *ortsgrupp* två år, innan barnbidrag må utgå enligt de för denna gällande reglerna, såvida icke på grund av omständigheterna prövas skäligt i särskilt fall medgiva undantag.

Befinnes barn, — — — prövas oskäligt.

Änka, för — — — ekonomiska förhållanden. Änka och särskilt förordnad förmyndare vare ock skyldiga att till ordföranden anmäla, om änkan eller barnet mantalsskrives å annan ort än tillförne och denna ort räknas till billigare *ortsgrupp* än den förra mantalsskrivningsorten, eller om barnets stadigvarande vistelseort eljest utbytes mot en ort, som tillhör billigare *ortsgrupp*.

7 §.

Har änka — — — om barnbidrag.

Har änka eller särskilt förordnad förmyndare försummat den i 6 § sista stycket stadgade anmälningsskyldigheten i fråga om ändrade ekonomiska förhållanden eller ändrad mantalsskrivnings- eller vistelseort, må, om — — — ovan stadgats.

8 §.

Barnbidrag utgår:

för barn — — — till arbete,

för barn — — — till arbete,

för adoptivbarn — — — äktenskap, samt

för adoptivbarn — — — till arbete.

Har arbetsoförmögen — — — upplöst äktenskap.

Barnbidrag för — — — medfört folkpension.

Då ogift — — — indrages barnbidraget.

Barnbidraget utgår med samma årliga belopp i olika ortsgrupper, som i 4 § anges.

Är den arbetsoförmögne gift och har han tillsammans med sin hustru en årsinkomst, överstigande 900 kronor i ortsgrupp 1, 1,125 kronor i ortsgrupp 2 och 1,350 kronor i ortsgrupp 3, minskas barnbidraget med följande belopp:

i ortsgrupp 1 sju tiondelar av det belopp, varmed makarnas sammanlagda årsinkomst överstiger 900 men ej 1,200 kronor, och hela det belopp, varmed nämnda inkomst överstiger 1,200 kronor;

i ortsgrupp 2 sju tiondelar av det belopp, varmed makarnas sammanlagda årsinkomst överstiger 1,125 men ej 1,425 kronor, och hela det belopp, varmed nämnda inkomst överstiger 1,425 kronor; samt

i ortsgrupp 3 sju tiondelar av det belopp, varmed makarnas sammanlagda årsinkomst överstiger 1,350 men ej 1,650 kronor, och hela det belopp, varmed nämnda inkomst överstiger 1,650 kronor.

Är den arbetsoförmögne ogift, frånskild eller änklings och har en årsinkomst överstigande 600 kronor i ortsgrupp 1, 750 kronor i ortsgrupp 2 och 900 kronor i ortsgrupp 3, minskas barnbidraget med följande belopp:

i ortsgrupp 1 sju tiondelar av det inkomstbelopp, som överstiger 600 men ej 900 kronor, och hela det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 900 kronor;

i ortsgrupp 2 sju tiondelar av det inkomstbelopp, som överstiger 750 men ej 1,050 kronor, och hela det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 1,050 kronor; samt

i ortsgrupp 3 sju tiondelar av det inkomstbelopp, som överstiger 900 men ej 1,200 kronor, och hela det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 1,200 kronor.

Barnbidrag för barn till arbetsoförmögen person, varom i denna paragraf sägs, utgår efter den i lagen om folkpensionering avsedda ortsgrupp, dit den ort hänförts, å vilken den arbetsoförmögne senast blivit mantalsskriven; dock att efter flyttning till ort i dyrare ortsgrupp den arbetsoförmögne skall hava tillhört sådan ortsgrupp två år, innan barnbidrag må utgå enligt de för denna gällande reglerna, såvida icke på grund av omständigheterna prövas skäligt i särskilt fall medgiva undantag. Finnes ej sådan mantalsskrivningsort, som ovan sagts, utgår barnbidrag efter den ortsgrupp, dit den ort hänförts, å vilken barnet är mantalsskrivet, eller, då den arbetsoförmögne har flera barn och dessa äro mantalsskrivna å orter, som hänförts till olika ortsgrupper, efter den billigaste av dessa.

Vistas barn stadigvarande å en ort, som tillhör billigare ortsgrupp än den arbetsoförmögnes mantalsskrivningsort, skall på detta barn belöpande barnbidrag med hänsyn därtill nedsättas.

För tiden — — — om året.

Vad i — — — om folkpensionering.

9 §.

Barnbidrag utgår — — — makarna avlidit.

Barnbidraget utgår med högst följande årliga belopp, nämligen 300 kronor i ortsgrupp 1, 360 kronor i ortsgrupp 2 och 420 kronor i ortsgrupp 3.

Barnbidraget utgår efter den i lagen om folkpensionering avsedda ortsgrupp, dit den ort hänförts, å vilken barnet senast blivit mantalsskrivet; dock att efter flyttning till ort i dyrare ortsgrupp barnet skall hava tillhört sådan ortsgrupp två år, innan barnbidrag må utgå enligt de för denna gällande reglerna, såvida icke på grund av omständigheterna prövas skäligt i särskilt fall medgiva undantag.

För tiden till och med den månad, under vilken barnet fyller två år, ökas barnbidraget med ett tilläggsbelopp efter 60 kronor om året.

Har barnet — — — finnes skäligt.

Har barn, — — — skolat utgå.

Vad i — — — denna paragraf.

15 §.

Kostnaden för — — — där barnbidrag blivit efter ansökning ökat, den kommun, vars pensionsnämnd prövat ansökningen, och, där ökningen skett utan ansökning, den kommun, där vederbörande vid ökningen var mantals-skriven, skall bidraga med en fjärdedel av ökningen. Är pensionsnämnd — — — av pensionsstyrelsen.

U t k a s t

till

Ändring av förslaget till lag om barnbidrag.

1 §.

För att bereda uppehålle och uppfostran åt barn, vars fader avlidit, och barn till arbetsoförmögna samt — — — nedan stadgas.

Barnbidrag för barn till änkor m. fl.

4 §.

Barnbidrag utgår för barn, vars fader avlidit, samt för adoptivbarn till äkta makar och hustruns före eller under äktenskapet antagna adoptivbarn, då mannen avlidit.

Då moder, vars barn erhåller barnbidrag enligt denna paragraf, ingår äktenskap, indrages barnbidraget.

Barnbidraget utgår — — — 120 kronor. Överstiger moderns årsinkomst — — — 900 kronor.

För tiden — — — om året.

5 §.

Moders inkomst — — — om folkpensionering.

Har barn — — — 2,000 kronor. Såsom inkomst skall jämväl räknas bidragsförskott, vartill barnet är berättigat enligt lagen om förskottering av underhållsbidrag till barn.

Har barn — — — skolat utgå.

6 §.

Har inkomst — — — eller minskas.

Befinnes barn, — — — prövas oskäligt.

Moder, för vars barn — — — ekonomiska förhållanden.

7 §.

Har moder utan vederlag — — — myndlingens egendom, eller

har i fråga om moderns eller barnets — — — varit riktig,

skall ansökan — — — om barnbidrag.

Har moder eller — — — ovan stadgats.

8 §.

Barnbidrag utgår:

för barn och adoptivbarn till äkta makar, då mannen är varaktigt oförmögen till arbete,

för barn och adoptivbarn till änkling i äktenskapet med den avlidna hustrun, då änklungen är varaktigt oförmögen till arbete,

för arbetsoförmögen frånskild makes barn och adoptivbarn i det upplösta äktenskapet, då denne har vårdnaden om barnet.

Har hustru till arbetsoförmögen man barn eller adoptivbarn, som står under hennes vårdnad, eller har arbetsoförmögen man, ogift kvinna, änka eller frånskild hustru annat adoptivbarn än förut sagts eller har arbetsoförmögen ogift kvinna, änka eller frånskild hustru barn utom äktenskap, som står under hennes vårdnad, utgår barnbidrag jämväl för sådant barn.

Barnbidrag för — — — medfört folkpension.

Då kvinna, vars barn erhåller barnbidrag enligt denna paragraf, ingår äktenskap, indrages barnbidraget.

Barnbidraget utgår — — — 120 kronor.

Har den arbetsoförmögne en årsinkomst, överstigande 600 kronor, minskas ovan angivna barnbidrag med sju tiondelar av det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 600 men ej 900 kronor, och med hela det belopp, varmed densamma överstiger 900 kronor.

Är den arbetsoförmögne gift och har han tillsammans med sin hustru en årsinkomst, överstigande 900 kronor, minskas ovan angivna barnbidrag med sju tiondelar av det belopp, varmed makarnas sammanlagda årsinkomst överstiger 900 men ej 1,200 kronor, och med hela det belopp, varmed nämnda inkomst överstiger 1,200 kronor.

För tiden — — — om året.

Vad i 5, — — — om folkpensionering.

10 §.

Ansökan om barnbidrag, varom i 4 § sägs, göres av moder eller — — — pensionsdistrikt, där modern senast blivit mantalsskriven.

Ansökan om barnbidrag för barn eller adoptivbarn till arbetsoförmögen person göres av — — — blivit mantalsskriven.

Ansökan om — — — varit mantalsskriven.

Finnes ej — — — skall mantalsskrivas.

Om ansökan — — — beträffande barnbidrag.

16 §.

Vad i denna lag sägs om moder till barn skall, då fråga är om adoptivbarn till äkta makar eller hustru, äga motsvarande tillämpning å hustrun.

17 §.

De närmare föreskrifter som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen.

Förslag

till

Lag om förskottering av underhållsbidrag till barn.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Barn, vars fader enligt rättens beslut eller skriftligt, av två personer bevitnat avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barnet, äger att, sedan förfallodag för bidraget förflutit utan att bidraget guldits, med belopp och under villkor som nedan sägs av allmänna medel erhålla förskott å bidraget (*bidragsförskott*).

Vad sålunda stadgats skall icke äga tillämpning ifråga om barn, vars moder sammanbor med barnets fader.

2 §.

Rätt till bidragsförskott tillkommer endast barn, som är mantalsskrivet eller under året skall mantalsskrivas här i riket och som har svenskt medborgarskap; dock äger Konungen, under förutsättning av ömsesidighet, ingå överenskommelse med främmande stat, att barn, som där har medborgarskap, skall i avseende å tillämpning av denna lag likställas med barn som har svenskt medborgarskap.

Bidragsförskott utgår för tiden till och med den månad under vilken barnet fyller sexton år.

3 §.

Bidragsförskott beviljas av barnavårdsnämnden i den kommun, där barnets moder senast blivit mantalsskriven eller, om ej sådan mantalsskrivningsort finnes, den kommun, där barnet är mantalskrivet eller under året skall mantalsskrivas.

4 §.

Bidragsförskott utgår för ett barn med högst 240 kronor om året samt, om moder har vårdnaden om två eller flera till bidragsförskott berättigade barn, med högst följande årliga belopp: för två barn 420 kronor, för tre barn 600 kronor och för varje barn däröver ytterligare 120 kronor. Har moder vårdnaden jämväl om barn, berättigade till barnbidrag enligt vad därom särskilt stadgats, skola vid bidragsförskottets bestämmande dessa barn medräknas. Överstiger moderns årsinkomst 900 kronor, minskas ovan angivna förskott med hälften av det inkomstbelopp som överstiger 900 men ej 1,200 kronor och med hela det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 1,200 kronor.

Har moder ingått äktenskap med annan än barnets fader och hava makarna en sammanlagd årsinkomst, överstigande 1,200 kronor, minskas ovan angivna förskott med hälften av det belopp, varmed makarnas sammanlagda årsinkomst överstiger 1,200 men ej 1,500 kronor, och med hela det belopp,

varmed nämnda inkomst överstiger 1,500 kronor. Därest makarna hava att försörja barn under sexton år, som icke är berättigat till vare sig barnbidrag eller bidragsförskott, skola i detta stycke angivna belopp ökas med 100 kronor för varje sådant barn.

Bidragsförskott må icke utgå med högre belopp än barnets fader enligt rättens beslut eller avtal är skyldig att utgiva till dess underhåll.

Har underhållsbidrag delvis erlagts skall det först till betalning förfallna bidragsförskottet minskas med det sålunda erlagda beloppet.

Bidragsförskott, som enligt ovan angivna grunder icke uppgår till ett belopp av 120 kronor för år räknat, bortfaller.

5 §.

Inkomst, som enligt 4 § skall läggas till grund för beräkning av bidragsförskott, uppskattas enligt de grunder, som angivas i 7 § första—tredje styckena lagen om folkpensionering.

Har barn inkomst, som ej härrör från dess eget arbete, skall den på detta barn belöpande andelen av bidragsförskottet minskas med nämnda inkomst.

6 §.

Ansökan om bidragsförskott göres hos ordföranden i vederbörande barnavårdsnämnd av barnets moder eller, där särskilt förordnad fömyndare finnes, av denne. Ifråga om barn utom äktenskap må ansökan göras jämväl av barnavårdsman.

Ansökan, som avfattas enligt fastställt formulär, skall innehålla nödiga upplysningar för utredande av barnets rätt till bidragsförskott ävensom en av sökanden på heder och samvete avgiven förklaring, att de lämnade upplysningarna äro med sanningen överensstämmande. Är sökanden ur stånd att själv avgiva sådan förklaring, skall riktigheten av upplysningarna intygas av två trovärdiga, med barnets och moderns förhållanden förtrogna personer.

Vid ansökan skola fogas prästbevis enligt fastställt formulär ävensom i huvudskrift eller styrkt avskrift rättens beslut eller avtal, varigenom barnets fader förpliktats att utgiva bidrag till barnets underhåll, därest dessa handlingar icke annorledes äro tillgängliga för barnavårdsnämnden.

7 §.

Sedan bidragsförskott sökts, åligger det barnavårdsnämnden att omedelbart med allmänna posten till den underhållsskyldige avsända meddelande härom med uppmaning att erlagga vad av underhållsbidraget kvarstår oguldet samt med föreläggande att inom viss kort, av barnavårdsnämnden bestämd tid muntligen eller skriftligen yttra sig med anledning av ansökningen.

8 §.

Bidragsförskott må ej beviljas, där den underhållsskyldige betalar förfallna belopp och tillika antingen ställer av barnavårdsnämnden godkänd pant eller borgen för underhållsskyldighetens fullgörande under tid, som barnavårdsnämnden finner skälig, eller visar sannolika skäl att han skall fullgöra sin underhållsskyldighet.

9 §.

Bidragsförskott beviljas varje gång för ett år, där ej rätten till förskott upphör tidigare, samt utgår ej för längre tid tillbaka än två månader före den månad, under vilken förskottet söktes.

För tid, under vilken barn är intaget å allmän uppfostringsanstalt eller straffanstalt, utgår icke bidragsförskott.

Bidragsförskott, som belöper å tid, under vilken barn är omhändertaget för skyddsuppfostran eller samhällsvård eller på allmän bekostnad vårdas å anstalt i andra fall än förut i denna paragraf avses, utbetalas till det kommunala organ, som svarar för vårdkostnaden. Av vad sålunda utbetalas må nämnda kostnad täckas, varvid densamma skall beräknas efter de grunder, som angivas i 51 § lagen om fattigvården.

10 §.

Sedan bidragsförskott beviljats, åligger det barnavårdsnämnden att genom rekommenderat brev eller eljest bevisligen tillställa den underhållsskyldige skriftligt meddelande härom, därvid underrättelse tillika skall lämnas om stadgandet i 18 § sista punkten.

11 §.

Bidragsförskott utbetalas månadsvis och må, förutom i det fall som avses i 9 § tredje stycket, lyftas av barnets moder eller, där särskilt förordnad förmyndare finnes, av denne; dock äger barnavårdsnämnden, där fråga är om barn utom äktenskap, förordna att bidragsförskottet skall utbetalas till vederbörande barnavårdsman.

Bidragsförskott som ej lyftats inom tre månader efter den månad, under vilken förskottet förfallit till betalning, vare förverkat.

12 §.

Har inkomst, efter vilken bidragsförskott blivit bestämd, sedermera ökats till sådant belopp, att rätt till bidragsförskott ej längre föreligger, indrages förskottet. Sker eljest mera väsentlig ändring i den inkomst, efter vilken bidragsförskott blivit bestämt, må förskottet i enlighet därmed ökas eller minskas.

Befinnes barn, för vilket bidragsförskott utgår, icke längre hava svenskt medborgarskap eller icke vidare vara här i riket mantalsskrivet, skall förskottet indragas, såvida icke detta med hänsyn till omständigheterna prövas oskäligt.

Moder, för vars barn utgår bidragsförskott, är pliktig att, om hennes eller barnets ekonomiska förhållanden väsentligt förbättrats eller fadern direkt till henne betalat underhållsbidrag för barnet eller modern ingått äktenskap, utan oskäligt dröjsmål anmäla detta till vederbörande barnavårdsnämnds ordförande. Har barnet särskilt förordnad förmyndare, åligger det denne att göra sådan anmälan vid väsentlig förbättring i barnets ekonomiska förhållanden.

13 §.

Har moder utan vederlag eller mot uppenbarligen otillräckligt vederlag avhant sig eller barnet egendom i sådan myckenhet, att avhändelsen avsevärt inverkar vid beräkning av bidragsförskott, ehuru hon bort förutse, att avhändelsen skulle föranleda behov av dylikt förskott, eller har särskilt förordnad förmyndare låtit sådant förfarande komma sig till last med avseende å myndlingens egendom, eller

har i fråga om moderns eller barnets inkomst eller egendom eller eljest åberopats oriktig uppgift av beskaffenhet att påverka rätten till bidragsförskott, ehuru skäligen kunnat fordras att uppgiften varit riktig,

skall ansökan om bidragsförskott avslås eller redan beviljat förskott indragas, dock att där annat ej finnes påkallat, viss tid skall bestämmas, efter vilkens förlopp den omständighet, som föranlett beslutet, icke skall utgöra hinder mot bifall till ny ansökan om bidragsförskott.

Har moder eller särskilt förordnad förmyndare försummat den i 12 § tredje stycket stadgade anmälningsskyldigheten må, om försummelsen inverkat på rätten till bidragsförskott eller beloppet därav och försummelsen icke kan anses ursäktlig, bidragsförskottet indragas så som ovan stadgats.

14 §.

Hava förfallna underhållsbidrag guldits och ställer den underhållsskyldige pant eller borgen, som i 8 § sägs, eller visar sannolika skäl att han skall fullgöra sin underhållsskyldighet, skall bidragsförskott upphöra att utgå.

15 §.

Barnavårdsnämnden har att noga vaka över att bidragsförskott kommer barnet till godo.

16 §.

Rätt till bidragsförskott kan ej överlåtas och må förty icke tagas i mät för gäld.

17 §.

För lämnat bidragsförskott inträder den barnavårdsnämnd, som utgivit förskottet, å vederbörande kommuns vägnar i barnets rätt till underhållsbidrag gentemot fadern.

Rätten att återkräva bidragsförskott må av barnavårdsnämnden eftergivas, där den ersättningsskyldige genom att återbetala detta eller någon del därav kan antagas komma att sakna nödiga medel till underhåll för sig och de sina.

18 §.

Sedan den underhållsskyldige erhållit meddelande, som i 10 § sägs, har han att, så länge bidragsförskott utgår, till barnavårdsnämnden erlagga underhållsbidragen allt eftersom de förfalla. Betalning av underhållsbidrag, som erlägges annorledes än nu sagts, må icke åberopas gentemot barnavårdsnämnden.

19 §.

Det åligger barnavårdsnämnden att vid återkrävande av bidragsförskott tillse, att jämväl den del av oguldna underhållsbidrag, som må överskjuta beloppet av bidragsförskottet, utkräves av fadern.

20 §.

Utgift för bidragsförskott bestrides, i den mån ersättning ej kunnat utlagas av barnets fader, till tre fjärdedelar av statsverket och till en fjärdedel av den kommun vars barnavårdsnämnd beviljat förskottet.

21 §.

Gottgörelse av statsverket för bidragsförskott sökes av barnavårdsnämnden hos länsstyrelsen. Ansökan, avseende nämndens kostnader under visst kalenderår, skall göras före utgången av kalenderåret näst efter det, då bi-

dragsförskottet utgivits, vid äventyr om det försummas, att rätten till gottgörelse för denna kostnad skall anses förfallen.

Vid ansökningen skola fogas följande handlingar:

a) uppgift å barnets namn, födelsedag och vistelseort samt föräldrarnas namn och vistelseort;

b) specificerad uppgift för varje barn rörande bidragsförskottets belopp och tidpunkten för dess utbetalande; skolande uppgiften, där den ej åtföljes av behöriga verifikationer, vara till riktigheten styrkt av barnavårdsnämndens ordförande samt, då särskild kassaförvaltare finnes, av denne jämte ytterligare en ledamot av nämnden;

c) ingående och fullständig redogörelse för barnets och föräldrarnas ekonomiska ställning; samt

d) redogörelse för de åtgärder, som vidtagits för bidragsförskottets återkrävande av fadern, därvid härutinnan meddelade utslag eller beslut böra vidfogas ävensom i fall, där tvångsmedel för ersättningsskyldighetens utkrävande icke anlitas, uppgift om anledningen härtill. De under c) och d) omförmälda redogörelserna skola vara till riktigheten styrkta av barnavårdsnämndens ordförande.

Sedan länsstyrelsen granskat ansökningen samt genom sökanden införskaffat eller själv låtit införskaffa den ytterligare utredning, som må vara behövlig, har länsstyrelsen att meddela beslut i ärendet.

22 §

Har barnavårdsnämnden, efter det nämnden mottagit statsbidrag för bidragsförskott, av barnets fader uppburit ersättning för förskottet, åligger det nämnden att i näst därefter ingående rekvisition av statsbidrag till statsverket redovisa tre fjärdedelar av den uppburna ersättningen.

23 §.

Vad i denna lag sägs om föräldrar till barn skall, där fråga är om adoptivbarn, äga motsvarande tillämpning å adoptant och dennes make. Har fader till barn avlidit och barnets moder ingått äktenskap, skall vad i lagen sägs om fader gälla maken.

24 §.

Över barnavårdsnämnds beslut i ärenden enligt denna lag må den som beslutet rör anför besvär hos länsstyrelsen inom trettio dagar, räknade från det han av beslutet erhållit del.

25 §.

Klagan över länsstyrelsens beslut i ärenden som avses i denna lag föres hos Konungen i socialdepartementet före klockan tolv å trettionde dagen efter den, då klaganden erhöill del av beslutet.

26 §.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den — — —

Tilläggsförslag

avseende de ändringar i förslaget till lag om förskottering av underhållsbidrag till barn, vilka betingas av dyrortsgradering.

4 §.

Bidragförskott utgår för ett barn med högst följande årliga belopp, nämligen med 240 kronor i ortsgrupp 1, med 300 kronor i ortsgrupp 2 och med 360 kronor i ortsgrupp 3. Har moder vårdnaden om två eller flera till bidragsförskott berättigade barn utgår bidragsförskott med högst följande årliga belopp i nedan angivna ortsgrupper:

	Ortsgrupp 1.	Ortsgrupp 2.	Ortsgrupp 3.
för två barn	420 kronor	525 kronor	630 kronor
» tre »	600 »	750 »	900 »
och för varje barn däröver ytterligare ..	120 »	151 »	180 »

Har moder vårdnaden jämväl om barn, berättigade till barnbidrag enligt vad därom särskilt stadgats, skola vid bidragsförskottets bestämmande dessa barn medräknas.

Överstiger moderns årsinkomst 900 kronor i ortsgrupp 1, 1,050 kronor i ortsgrupp 2 och 1,200 kronor i ortsgrupp 3, minskas ovan angivna bidragsförskott med följande belopp:

i *ortsgrupp 1* hälften av det inkomstbelopp, som överstiger 900 men ej 1,200 kronor, och hela det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 1,200 kronor;

i *ortsgrupp 2* hälften av det inkomstbelopp, som överstiger 1,050 men ej 1,350 kronor, och hela det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 1,350 kronor; samt

i *ortsgrupp 3* hälften av det inkomstbelopp, som överstiger 1,200 men ej 1,500 kronor, och hela det belopp, varmed årsinkomsten överstiger 1,500 kronor.

Har moder ingått äktenskap med annan än barnets fader och hava makarna en sammanlagd årsinkomst, överstigande 1,200 kronor i ortsgrupp 1, 1,350 kronor i ortsgrupp 2 och 1,500 kronor i ortsgrupp 3, minskas bidragsförskottet med följande belopp:

i *ortsgrupp 1* hälften av det belopp, varmed makarnas sammanlagda årsinkomst överstiger 1,200 men ej 1,500 kronor, och hela det belopp varmed nämnda inkomst överstiger 1,500 kronor;

i *ortsgrupp 2* hälften av det belopp, varmed makarnas sammanlagda årsinkomst överstiger 1,350 men ej 1,650 kronor, och hela det belopp, varmed nämnda inkomst överstiger 1,650 kronor; samt

i *ortsgrupp 3* hälften av det belopp, varmed makarnas sammanlagda årsinkomst överstiger 1,500 men ej 1,800 kronor, och hela det belopp, varmed nämnda inkomst överstiger 1,800 kronor. Därest makarna — — — sådant barn.

Bidragsförskott utgår efter den i lagen om folkpensionering avsedda ortsgrupp, dit den ort hänförs, å vilken modern senast blivit mantalsskriven; dock att efter flyttning till ort i dyrare ortsgrupp modern skall hava tillhört sådan ortsgrupp två år, innan bidragsförskott må utgå enligt de för denna gällande reglerna, såvida icke på grund av omständigheterna prövas skäligt i särskilt fall medgiva undantag. Finnes ej sådan mantalsskrivningsort, som ovan sagts, utgår bidragsförskottet efter den ortsgrupp, dit den ort hänförs, å vilken barnet är mantalsskrivet, eller, då modern har vårdnaden om flera till bidragsförskott eller barnbidrag berättigade barn och dessa äro mantals-

skrivna å orter, som hänförs till olika ortsgrupper, efter den billigaste av dessa.

Vistas barn stadigvarande å en ort, som tillhör billigare ortsgrupp än moderns mantalsskrivningsort, skall på detta barn belöpande bidragsförskott med hänsyn därtill nedsättas.

Bidragsförskott må — — — dess underhåll.

Har underhållsbidrag — — — erlagda beloppet.

Bidragsförskott, som — — — räknat, bortfaller.

12 §.

Har inkomst, — — — eller minskas.

Flyttar moder till ort i annan ortsgrupp eller överföres den ort, där hon är mantalsskriven, till annan ortsgrupp, skall bidragsförskottet jämkas eller bortfalla enligt reglerna för den senare ortsgruppen; dock att efter flyttning till ort i dyrare ortsgrupp höjning av bidragsförskottet må ske endast efter ansökan och med iakttagande av att modern skall hava tillhört sådan ortsgrupp två år, innan bidragsförskott må utgå enligt de för denna gällande reglerna, såvida icke på grund av omständigheterna prövas skäligt i särskilt fall medgiva undantag.

Befinnes barn, — — — prövas oskäligt.

Moder, för — — — ekonomiska förhållanden. Moder och särskilt förordnad förmyndare vare ock skyldiga att till ordföranden anmäla, om modern eller barnet mantalsskrives å annan ort än tillförne och denna ort räknas till billigare ortsgrupp än den förra mantalsskrivningsorten, eller om barnets stadigvarande vistelseort eljest utbytes mot en ort, som tillhör billigare ortsgrupp.

Innehållsförteckning.

	Sid.
<i>Propositionen</i>	1
Förslag till lag om barnbidrag	2
Förslag till lag om förskottering av underhållsbidrag till barn	8
Förslag till lag om kommunala pensionstillskott m. m.	15
<i>Utdrag ur statsrådsprotokollet den 19 mars 1937</i>	16
Inledning	16
Gällande bestämmelser	16
Historik	20
1934 års barnpensioneringssakkunniga	28
Direktiv för de sakkunniga	28
De sakkunnigas förslag	29
Yttranden över de sakkunnigas förslag	31
Departementsförslagen	31
Allmän motivering	31
Inledande synpunkter	31
De sakkunniga	31
Yttrandena	34
Departementschefen	46
Hjälperksamhetens omfattning	48
De sakkunniga	48
Yttrandena	52
Departementschefen	56
Barnbidragens och bidragsförskottens maximibelopp	56
De sakkunniga	56
Yttrandena	59
Departementschefen	67
Inkomstgränser och avdrag för inkomst	68
De sakkunniga	68
Yttrandena	70
Departementschefen	73
Verksamhetens organisation	75
De sakkunniga	75
Yttrandena	76
Departementschefen	86
Statens och kommunernas kostnader för barnbidrag och bidrags- förskott	87
Yttrandena	89
Departementschefen	95
Kostnadsberäkningar	95
Barnbidragen	96
Bidragsförskotten	99
Specialmotivering	101
Förslaget till lag om barnbidrag	101
1 §	101
2 §	102
<i>Bihang till riksdagens protokoll 1937. 1 saml. Nr 276.</i>	13

	Sid.
3 §	103
4 §	103
5 §	107
6 §	109
7 och 8 §§	114
9 §	115
10 §	118
11—13 §§	119
14 §	121
15 och 16 §§	122
Övergångsbestämmelserna	122
Förslaget till lag om förskottering av underhållsbidrag till barn....	123
1 §	123
2 §	129
3 §	130
4 §	133
5 §	137
6 §	138
7 §	140
8 §	141
9 §	142
10 §	143
11 §	143
12 och 13 §§	144
14 §	145
15 §	146
16 §	147
17 §	147
18 §	151
19 §	153
20 §	154
21 §	159
22 §	162
23 §	162
24—26 §§	163
Förslaget till lag om kommunala pensionstillskott m. m.	163
<i>Bilagor</i>	164
Bilaga A	164
Bilaga B	169
Bilaga C	178